

JUTRO

Namenska mesta mesečno 25 Din, na
izposodno 40 Din.

Uredništvo:

Ljubljana, Kamnarska ulica 3. Telefon Nov.
3123, 3124, 3125 in 3126.
Maribor: Aleksandrova cesta 13. Telefon
31. 440.
Celje: Kocanova ul. 2. Telefon Nov. 190.
Rokopisi se ne vračajo. - Oglas po tarifi.

Upravištevno: Ljubljana, Prešernova ul. 34.
Telefon št. 3123, 3124, 3125, 3126.
Inzeratni oddelki: Ljubljana, Prešernov
ulica 4. Telefon št. 2492.
Podružnica Maribor: Aleksandrova cesta
št. 13. Telefon št. 455.
Podružnica Celje: Kocanova ulica št. 2.
Telefon št. 190.
Računi pri pošti št. 66. Savdih. Ljubljana
št. 11.842, Praha št. 78.180, Wien
Nr. 105.241

Ljubljana, 14. septembra

Po osvobojenju se je v slovenski javnosti nekako vkoreninilo zmotno naziranje, da so z osvobojenjem vse narodno-obrambene institucije postale nepotreben anahronizem, češ, da so izgubile pravico do obstanka. To pogrbeno pojmovanje pa se v ostalem družji čisto z neakim kričavim nacionalizmom, ki se od časa do časa pojavlja v raznih več ali manj posrečenih in umestnih manifestacijah, po preteku teh pa naša javnost zapada redno v prejšnjo letargijo in indiferentnost namram narodno-obrambenemu delu. Na srečo ta pasivnost ni vsesplošna in ni mogla zajeti razmeroma majhne skupine ljudi, ki vidijo, da smo Slovenci z osvobojenjem dosegli šele minimum naših narodnih zahtev in da so trije naši narodni mejniki ostali nezavarovani in da je naša narodnostna meja ogrožena huje, nego kdajkoli prej.

»Družba sv. Cirila in Metoda«, ki ima za seboj skoro pol stoletja hudi narodnostnih bojev in naporov, sklicuje danes v Kranju svojo 40. redno skupščino, da dá skupščinarjem in zaupnikom obračun o svojem delu in družbenem gospodarstvu. CMD je od svoje ustanovitve pa do danes središče in matica vsega narodno-obrambenega dela na Slovenskem. Začeta s prekipevaljočim narodnostnim navdušenjem se je uspešno razmahnila in je posebno živahno in smoteno razvila svoje delovanje po skupščini v Bohinjski Bistrici, ko so dr. Žerjav in tovariši uspeli, da spravijo družbo iz starih izvoženih kolovozov in ji dajo novih smernic po načinu češkega podrobnega dela, ki se je bilo v trdi borbi z Nemci razvilo do največje popolnosti in smotnosti. Po bohinjski skupščini je nastopila sescija, ki je ozdravila in osvežila družbo. Nasprotniki novega duha so slavnostno prekleli CMD, toda že sam znameniti pamflet »Cirilmetodarija« se je družbi obrnil v blagoslov, da so nje dohodki v letu preletstva dosegli najvišjo mejo in tudi v kasnejših letih stalno naraščali.

Novi duh se je javil takoj v pospešenem delu: na severu in na jugu so zrastle nove, moderne šole CMD, trdnjave proti potujčevanju našega življa. Omladina je po češkem vzorcu do najmanjših podrobnosti obdelala problem potujčevanja in narodno-obrambenega dela ter tako v strnjem ozemlju, kakor na ograženih mejah močno povzdignila narodno zavest in odpor proti raznarodovanju. Posreden povod za prvo velepomembnejšo akcijo vsega slovenstva je dala takisto CMD s svojo ptujsko skupščino l. 1908. Brutalnemu nemškemu napadu na skupščinarje je sledil v Ljubljani 20. september, čigar žrtve so v najširših ljudskih plasteh vzbudile močno solidarnost, zavest skupnosti in ogorčenje nad krutim zatiranjem. Novi duh v narodno-obrambenem delu je močno zavrl potujčevanje in dosegel, da se je ustavilo vsaj absolutno nazadovanje našega življa na Štajerskem, Kranjskem in Primorskem — koroško slovenstvo je nazadovalo absolutno in relativno —, dasi je bilo relativno nazadovanje še vedno zelo znatno.

V takem stanju je zalotila Slovence svetovna vojna, ki je seveda na mah presekala skoro vse delovanje CMD, ki se je morala omejiti le na vzdrževanje doseženega, v kolikor ji je bilo ob večni grožnji razpusta to sploh mogoče. Po prevratu pa je bila CMD nenkrat postavljena v čisto nov položaj. Potreba narodne obrambe je postala vse bolj pereča, na drugi strani pa so v enakem razmerju rastle težkoče delovanja in tudi indiferentnost novega nastopajočega pokolenja. Samo po sebi se razume, da je družba ob popolnoma spremenjenih prilikah morala spremeniti tudi način svojega dela ter kolikor mogoče omejiti njega publiciteto. Samo na ta način je mogla računati vsaj na skromen uspeh, ker se njeno nad vse zakonito delovanje v današnjih razmerah smatra za nezakonito tako na severu kakor na jugu.

Z zmanjšanjem javnosti nje delovanja pa je nehoté združena neugodnost, da ta velezaslužna narodna institucija ne stoji več v tako vidnem ospredju akoravno bi bila ravno sedaj potrebna največje podpore vsega slovenstva. Ta okoliščina ni častna za nas in treba bo na vsak način prebiti led letargije in ponovno vzbuditi zanimanje za narodno-obrambeno delo v čim širših slojih našega ljudstva. Družbo vodijo v podrobnejšem in požrtvovalnem narodnem delu preizkušeni možje in tudi vojska njenih organiziranih prijateljev je še vedno trdna. Dolžnost kulturnega zavednega in zrelega naroda je, da z vsemi močmi podpre to našo prevažno narodno-obrambeno institucijo, kateri želimo k današnji skupščini v staroslavnem naprednem in narodnem Kranju največjega uspeha in razmaha na vseh poljih njene delavnosti.

Stanje naših odnošajev z Bolgarijo

Netočne inozemske vesti o že doseženem popolnem sporazumu — Trimesečen provizorij v izvajanju pirotskih konvencij — Nov dokaz naše lojalnosti in pomirljivosti

Beograd, 14. septembra. AA. Glede na vest agenture »Telegraphenunion«, da je bil dosežen sporazum med ministroma zunanjih del dr. Vojo Marinkovićem in Burovom, se je agencija »Avila« obrnila na pristojno mesto v ministstvu zunanjih poslov in prejela naslednje pojasnilo:

»Vest Telegraphenunion« o sporazumu med dr. Marinkovićem in Burovom je netočna. Oba ministra sta samo izmenjala misli o splošni politiki svojih držav, nista pa storila nikakih sklepov glede tehničnih vprašanj, ki se o njih vrše pogajanja med obema vladama. Zaradi narave teh vprašanj so mogoča pogajanja v teh vprašanjih le na način, ki sta ga že določili obe vladi.

Sofija, 14. septembra. AA. »Slobodna Reč« poroča, da se bodo sedaj na podlagi jugoslovenske note o pirotskih konvencijah najprej primerjala bolgarska in jugoslovenska besedila teh konvencij v svrhu spoznanja, katero od teh dvojnih besedil je bolj soglasno s pirotskim protokolom. Pričakuje se, da bo bolgarska vlada te dni odgovorila na jugoslovensko noto.

Beograd, 14. septembra. p. Povodom netočnih vesti nekaterih inozemskih listov, da je bil med zunanjima ministroma Marinkovićem in Burovom v Že-

nevi dosežen že popojm sporazum, poroča nocojšnja »Pravda« po informacijah iz avtentičnega vira:

»Naša vlada je, kakor znano pristala na to, da se začasno za dobo treh mesecev uveljavijo tako zvane pirotske konvencije. Naša vlada je hotela dati s tem nov dokaz, da res iskreno želi ureditve medsebojnih odnošajev z Bolgarijo. Na sestankih, ki sta jih imela povodom zasedanja Društva narodov v Ženevi zunanja ministra dr. Marinković in Burov, sta razpravljala o nadaljnjih korakih, to je o uvedbi pogajanja za ureditve nevtralne cone in za likvidacijo dvolastniških posestev. Z naše strani je bil stavljen predlog, naj se sestane posebna mešana komisija, ki bo razpravljala podrobno o teh naših zahtevah. Z bolgarske strani je bilo obljubljeno, da bo naš predlog sprejel. Mi smo torej ponovno dokumentirali svojo miroljubnost, a od Bolgarije je odvisno, kakšen bo uspeh. Če v roku treh mesecev ne pride do pozitivnega rezultata, potem izgube pirotske konvencije avtomatično svojo veljavnost, a za posledice pade odgovornost na Bolgarijo. Mi smo to svoje stališče pojasnili vsem velešilam, ki so morale objektivno priznati, da je naše stališče korektno in pravilno.

Neugodno stanje bolgarske finančne politike

Ljapčev priznava, da je finančni komite DN pozval vlado, naj razumno gospodari s stabilizacijskim posojilom

Sofija, 14. septembra. AA. Predsednik bolgarske vlade Ljapčev je dal novinarjem izjavo o aktualnih vprašanjih bolgarske finančne politike. K tej izjavi je bil Ljapčev prisiljen zaradi trditve bolgarskih listov, da je prišlo do spora s komisarijem Društva narodov Chéronom in da je finančni komite Društva narodov sporočil bolgarski vladi, da bo ukinil izplačevanje nadaljnjih obrovkov bolgarskega stabilizacijskega posojila. To pa zaradi tega, ker Bolgarska ne izpolnjuje pogojev, ki jih je prevzela pri podpisu tega posojila. Spor se tiče izvršitve protokola o stabilizacijskem posojilu, oziroma dohodkov bolgarskih železnic. Bolgarska je prevzela obvezo, da izpremeni bolgarsko narodno banko v delniško emisijsko banko. Glede na vse to je Ljapčev izjavil, da je finančni komite Društva narodov, ki nadzira izvajanje stabilizacijskega posojila, le opozoril bolgar-

ske vlado, naj postopa pri razrešitvi in uporabi stabilizacijskega posojila razumno, da se po možnosti dosežejo prihranki. Glede reparacijskega vprašanja pa je Ljapčev nazirajal, da bo Bolgarska, kakor ostale manjše države, pritegnjena k razpravi komiteja strokovnjakov, ki bo zasedal v Parizu.

Sofija, 14. septembra. AA. Bolgarska agencija poroča: Listi objavljajo izjavo, ki jo je dal predsednik bolgarske vlade Ljapčev o vprašanjih, ki se pretresajo v Ženevi in ki so v zvezi z Bolgarsko. Predsednik je izjavil, da so tendencijsni komentarji listov, ki trde, da je v protokolu haške konference predvidena neugodna rešitev vprašanja bolgarskih reparacij. Ljapčev smatra, da se nobeni državi ne bo moglo odreči pravice sodelovanja v komiteju strokovnjakov in da se njihovi sklepi pač ne bodo mogli izvajati proti volji zainteresiranih držav.

Zaključek zdravniškega kongresa v Zagrebu

Strokovni referati — Izprememba pravil v šestih mesecih — Novi predsednik Udruženja

Zagreb, 14. septembra. Č. Danes dopoldne se je v Zagrebu nadaljeval kongres jugoslovenskega zdravniškega društva. Podani so bili razni strokovni referati. Govorili so dr. Radoničič, dr. Hercog, dr. Nikolič, dr. Budak, dr. Botteri in dr. Florschütz, nakar se je razvila razprava o golši ter je bila sprejeta tozadevna resolucija. Dr. Čerlenak je podal referat o potrebi obveznega zavarovanja vseh zdravnikov.

Ob pričetku popoldanske razprave je bil prečitán odgovor kralja na brzojavni pozdrav. V razpravi o izpremembi pravil je bilo na predlog dr. Božiča sklenjeno, da se

izvoli poseben odbor, ki ima v šestih mesecih izdelati nova pravila in jih predložiti upravnomu odboru udruženja. Razpravljalo se je še o mnogih stanovskih vprašanjih, nakar je bil kongres zaključen. Jutri bodo udeleženci kongresa priredili razne izlete.

Zagreb, 14. septembra. n. Na današnjem popoldanskem zasedanju kongresa jugoslovenskih zdravnikov je bil za predsednika Udruženja izvoljen dr. Alekander Blašković, primarij bolnice usmiljenih sester v Zagrebu in dosedanjí predsednik Zbora zdravnikov na Hrvatskem, v Slavoniji in v Medijmurju.

Rudniška nesreča v vzhodni Srbiji

Eksplodizija v rudniku Rtanj pri Zaječaru — Deset smrtnih žrtev — Eksplodizijo so povzročili plini

Zaječar, 14. septembra. Č. Davi ob 10. se je pripetila v premogovniku Rtanj, ki je last tvrdke bratov Münch, velika eksplozija. Zemlja se je stresla kakor ob potresu. Vodstvo je alarmiralo reševalne oddelke, ki so prihitali na kraj nesreče z najmodernejšimi reševalnimi aparati. Posebni oddelki pa so skušali preprečiti nadaljnje eksplozije in so z vsi paro čistili zrak ter črpali slabe pline iz rogov. Po 2-urnem požrtvovalnem delu je bila nevarnost nadaljnjih eksplozij odstranjena. Izpod ruševin polomljenih rogov so kmalu zatem izvlekli 10 rudarjev, ki so se smrtno onesrečili. 9 rudarjev je bilo težje in lažje ranjenih. Opoldne je prispela na kraj nesreče po-

sebna komisija policijskih uradnikov in rudniških strokovnjakov, da ugotovi vzrok nesreče. Sodi se, da se je nesreča pripetila na ta način, da so se v rovih zbrali preostali plini in iznenada eksplodirali.

V bližini premogovnika se nahaja delavska kolonija, kjer je eksplozija izzvala razumljivo paniko. Sprva se je govorilo, da je našlo smrt kakih 500 rudarjev, a te govorice so se kmalu izkazale kot neresnične. Premogovnik zaposluje v normalnih razmerah 1300 delavcev. K sreči pa danes ni bilo na delu vsakdanje število rudarjev, tako da nesreča ni mogla terjati še večjih žrtev.

Nova ureditev trošarine na pivo

Beograd, 14. septembra. Č. Minister financ dr. Švrljiuza je odobril izpremembe in dopolnitve k obstoječemu trošarskemu pravilniku, s katerim se izpreminja čl. 107. tega pravilnika. Ta člen obsega določbe o trošarini na pivo. Na pivo se plačuje 5 Din trošarine od vsake hektolitrske stopnje nezavretega piva. Na pivo, ki se uvaža iz »inozemstva«, se plača poleg carine še 5 Din trošarine od vsake hektolitrske stopnje. Dovoljenja za gradbo novih pivovarń dale minister financ na predlog odseka za neopredne davke.

Iz profesorske službe

Beograd, 14. septembra. p. »Službene Novine« objavljajo ukaz, s katerim se premešča profesor Trgovske akademije v Ljubljani Ivan Gruden na dvorazredno trgovsko šolo v Ljubljani.

Nemški zdravniški odpotovali v Dalmacijo

Bled, 14. septembra. Nemški zdravniki, ki jim je bil včeraj prirejen v Toplicah banket, so danes odpotovali preko Postojne v Opatijo in na Sušak, odkoder bodo odšli v Dalmacijo, nato pa v Zagreb, kjer bodo ostali nekaj dni in se nato vrnili v domovino. Vseh udeležnikov ekskurzije namških zdravnikov je 140.

Mussolini o fašizmu in njegovi bodočnosti

Velik ducejev ekspozice pred velikim fašističnim svetom
Fašizem bo zamenjal demokracijo po vsem svetu — Raz-
merje fašizma do cerkve

Rim, 14. septembra. AA. Agencija Stefani poroča: V palači Venezia se je vršila danes velika fašistična skupščina. Udeležilo se je 800 članov pokrajinskih fašističnih svetov, člani vlade in zastopniki tiska. Mussolini je bil pri prihodu v dvorano sprejet z viharimi ovacijami. Obleden je bil v uniformo častnega korporala fašistične milice. Na njegovi desni strani je bila zasajena fašistična zastava pod katero je bil izvršen svoečasni fašistični pohod v Rim. Mussolini je imel na skupščini daljši govor, v katerem je naprej izjavil, da po običaju nikomur ne pove v naprej svojih sklepov in zato ne more ničesar vedeti, kaj bo govoril. O svojih sklepih poroča po potrebi države od časa do časa kralju. Tudi v bodoče ostane zvest temu svojemu običaju, zato smatra za potrebno poudariti, da niso resnične vesti o izpremembi političnega stališča fašistične stranke, temveč da ostane stranka taka, kakršna je. Zatem je naglašal, da je po poročilih, ki jih je prejel iz države, položaj povsod ugoden. Po sedemletnem obstoju fašizma se lahko reče, da se je njegov režim ojačil. Vsi ukrepi, ki bodo predlagani in izvedeni bodo služili samo ojačenju moči fašizma in njegovi popolni zmagi v državi. Orisal je dosedanje podrobno delo stranke ter navedel kot primer, da se je v zadnjih 4 letih število brezposelnih znižalo od 480.000 na 193.000.

Italija in Vatikan

Nato je govoril Mussolini o pomenu lateranskega sporazuma. Ta sporazum so napadali oni, ki so smatrali, da je prišel čas za obnovo gotovih propadlih ustanov. Do pričakovanih sporov zaradi tega pa med Vatikanom in Italijo ni došlo, temveč sta se obe stranki popolnoma sporazumeli. Pokazalo se je, da ima Italija sama dovolj moči, pogledati v obraz vsem svojim nasprotnikom in da fašizmu ni bilo treba pomoči od masonizma za poraz klerikalizma. Iz vseh teh pojavov sta izšla država in fašizem samo ojačena. Polavili so se tudi nekakšni odori v vrstah katoliških laikov, ki jih je bilo treba razbiti kar se je tudi že zgodilo. Pri tem je državi in fašizmu pomagalo več deset tisočev katoliških duhovnikov, ki so se po poročilih političnih oblasti pokazali na višini svoje naloge in ki so razumeli, da se jim je treba ravnati po znanem Mussolinijevem gestu: Vse v državi, ničesar izven države ničesar proti državi. Mnogi duhovnikov je nudila tako redek primer skladnega sodelovanja s fašističnimi lokalnimi in centralnimi oblastmi.

Stanovanjska zaščita

Prehajajoč na socialno delo, zlasti pa v stanovanjsko reformo, je Mussolini poudaril, kako se povsod po Italiji, zlasti pa v Rimu in Milanu, grade stanovanja in nove hiše in kako se postopoma likvidirajo ukrepi v korist stanovanjskih najemnikov. Ako pa bi se pokazalo, da hišni lastniki zlorablajo svoje pravice, potem bo država znala nastopiti proti njim z novimi energičnimi ukrepi.

Reorganizacija vlade

O reorganizaciji kabineta je Mussolini izjavil, da je najvažnejši moment v tej rekonstrukciji, da se je on odpovedal političnim resorom. Kar se je moglo storiti za unifikacijo vojaškega duha, se je storilo v štirih letih njegove uprave. Samo eno ministrstvo narodne obrambe bi bilo preveliko za enega človeka. Z rekonstrukcijo vlade ni nastopila nobena izprememba v direktivah Kabinet je postal še bolj fašističen. Fašistična državna doktrina je še dalje centralizirajoča in avtoritativna. Potrebna pa je kontrola državne uprave po fašistični zbornici.

Nadalje je Mussolini omenjal, da bodo ukrepi, ki se bodo že določili, dovedli do tega, da bodo ministrskemu predsedniku

neposredno podrejeni državni svet, državno računovodstvo, vrhovno državno pravdnstvo in državna policija. Državna policija je tako važna ustanova, da mora biti odvisna direktno od čela vlade.

Fašistična diktatura

Izpremembe pomenjajo samo izvajanje fašistične revolucije do konca. Ako nekateri ljudje omenjajo diktaturo in imenujejo to državni fašizem, je treba odkrito priznati, da je tako Diktatura dejansko obstoja, potrebna je tudi osebna komanda in podreitev vseh intelektualnih in moralnih moči države onemu, ki tolmači cilje, ki jih je sam sebi postavil. To pa ne pomeni, da se izključuje kritika: kritika v upravnih in državnih službi brez zahrbtnih misli in le z namenom, da se zares pospešuje država, je potrebna in se bo rada sprejemala.

Fašizem in država

Veliko pohvalo je izrekel Mussolini generalnemu tajniku stranke Turatiu, ki je predložil svojo demisijsko. Mussolini je izjavil, da je dal Turatiu nalog, da ostane na svojem mestu, ker si je stekel velike zasluke za fašistično revolucijo in ker njegova naloga še ni končana. O likvidaciji fašistične stranke ne more biti govora. Ako stranka, ki je duševna gonilna sila režima ne bi obstojala, bi lo on ustvaril. Gre le za to, da se stranka prikloni državnemu organizmu. Izginiti mora vsak dualizem med oblastmi in strankinimi voditelji. Prefektom v provinci so podrele vse sile države in režima. Zato bodo tudi dvezniki tiskarji odsel funkcionarji režima. Dočim se bo generalni tajnik stranke imenoval s kraljevim dekretom, se bodo zvezni tajniki postavljali z naredbo predsednika vlade. Ta nova ureditev je popolna. zavestna in svobodna podreitev stranke državnim organom.

Mussolini je nato povdarjal, da je razumljivo, da potrebuje statut fašistične stranke nekaj izprememb, principielne in formalne. Sestava vrhovnega fašističnega sveta se mora temeljito izpremeniti. 52 članov vrhovnega sveta je preveliko število za orzan, ki se bo tajno posvetoval in sklepal. Generalni štab stranke se mora reducirati in zmanjšati število članov, ako hoče vršiti uspešno delo.

Dalje je Mussolini v ostrih besedah napadal profašiste v inozemstvu, ki od časa do časa govorijo o polomu fašistične stranke. Časi minevali, toda režim postaja vedno močnejši. Na amnestio emigrantov se ni mogoče misliti.

Bodočnost fašizma

Na koncu svojega govora je Mussolini ugotavljal, da je fašistična revolucija zato prodira, ker odgovarja fašistična ustava modernim potrebam, ki lla bodo morali osvojiti tudi narodi drugih držav. »Svoboda, o kateri govorijo demokracije, je samo verbalna iluzija za naivne ljudi. Že v druge azijske strani se dviga glas proti tej famozni formuli, ker se je pojavila nova formula, avtoriteta, red in pravica! Fašizem ni reakcionaren, nego je preporoditelj in ustvaritelj nove forme političnega in socialnega življenja.«

»Sedem let fašističnega režima je izzvalo v Italiji popolno izpremembo tako v materialnem, kakor v moralnem življenju. Oni, ki so zaradi strahopetnosti ali na zaradi antifašizma zapustili Italijo, bodo ostali nekega dne sami, osramočeni, ker ne bodo mogli več spoznati Italije, niti v moštih, niti na delah, niti v ludeh. Revolucija črnih srcač lahko reče o sebi, kakor je rekel Napoleon, ko je delal bilanco: Eyo sponenika, ki bo prispil k molku vse kletnike, evo del, ki bodo tralaša do vekaj!«

Zaključne besede Mussolinia so se izkubile v viharnem aplavzu in navdušenih ovacijah

Ogorčenje v češkoslovaški zaradi drakonske obsodbe Peché

Pecha je žrtev sodne komedije in agenta — provokaterja — Zunanje ministrstvo čaka uradnega obvestila, predno ukrene nadaljnje korake

Praga, 14. septembra. h. Vsi današnji in tudi jutrišnji listi objavljajo zelo odločne članke proti obsodbi Peché pred budimpeštanskim vojnim sodiščem. Listi povdarjajo, da se Pechi ni nič dokazano, da ni ničesar priznal in da je bilo dokazano, da je postal žrtev agent — provokaterja. Kljub temu je bil v komediji, ki se v Budimpešti imenuje vojno sodišče, obsojen na pet let ječe. Poleg tega pa so Pechó, ki ima čin korporala, degradirali. Ni znano iz kakšnih vzrokov in na kakšni podlagi je moglo madžarsko vojno sodišče degradirati češkoslovaškega državljana. Poleg tega podrtavajo listi vprašanje, kako se more na Madžarskem spijonirati, ko mora vendarle Madžarska po trianonski po-

godbi izvesti razorožitve in ko sme imeti le 35.000 vojakov v vrhu ohranitve reda in miru.

Praga, 14. septembra. g. Kakor doznava »Prager Tagblatt«, praško zunanje ministrstvo ne bo storilo v zadevi Peché nobenih korakov, dokler mu ne bo znano avtentično besedilo razsodbe in njene utemeljitve in dokler bodo uradni krogi navezani na časopisne vesti. Šele ko bo prispel uradni material, bo ministrstvo proučilo položaj, da vidi, ali omogoča mednarodno pravo kakor korake v interesu v Budimpešti obsojenega češkoslovaškega državljana. Češkoslovaški listi brez razlike strankarske pripadnosti so zelo ogorčeni zaradi obsodbe Peché.

Radio na čsl. železnica

Praga, 14. sept. d. Na progi Brno-Olomuc-Opava se vrše že več dni zanimivi poskusi brezžične telegrafije na vozečem vlaku. Če se bodo poskusi obnesli, bodo na vseh češkoslovaških brzovlakih uvedene radio-brzovjavne postaje za sprejemanje in oddajanje vesti. Dosedanjí poskusi so pokazali lepe rezultate, vendar pa smatrajo, da bodo potrebne še razne preureditve oddajnih aparatov. Vsekakor pa je verjetno, da bodo poskusi uspeli. Financira jih češkoslovaška železniška uprava skupno s poštanim ministrstvom.

Aretacije Ukrajincev v Galiciji

Varšava, 14. septembra. s. V vzhodni Galiciji so včeraj aretirali 17 Ukrajincev, ki so osumljeni udeležbe pri zadnjem bombnem atentatu v Lvovu. Eden od zarotnikov je po-
begnil.

Mednarodna konferenca za vozni red

Beograd, 14. septembra. Č. Letošnja konferenca za mednarodni železniški promet se bo vršila meseca novembra v Varšavi. Udeležili se jo bodo delegati vseh evropskih držav, trajala pa bo 14 dni.

Kmetijski zakladi in kmetijski odbori

Nadaljnje važne določbe zakona o pospeševanju kmetijstva — Ustanovitev kmetijskih fondov in nekakih kmetijskih zbornic

Kakor je našim čitateljem že znano, je kralj na rojstni dan prestolonaslednika Petra, 6. I. m., podpisal veljavni zakon o pospeševanju kmetijstva. Objavi smo že tudi nekatere važne določbe novega zakona, ki obsega podrobno izdelan program, kako naj se v prihodnjih letih s sodelovanjem države, oblasti in občin čim bolj okrepi, razvije in povzdigne naše poljedelstvo in vse panoge kmetijstva. Zakon določa, kako je treba skrbeti za čim uspešnejše obdelovanje polja, za umno in koristno živinorejo, za razvoj sadjarstva, za vinogradništvo itd.

Kmetijski zakladi

Da se omogoči koristno izvajanje zakona in njegovih določb, določa člen 43, da se naj ustanove državni, oblatni in občinski kmetijski zakladi.

V državni kmetijski sklad se imajo stekati takse za veterinarski pregled živine na obmejnih postajah, denarne kazni za kršitve zakona o pospeševanju kmetijstva, čisti dobiček Državne razredne loterije po odbitku deleža, ki pripada k kmetijskemu ministru in invalidskemu fondu, čisti dobiček državnih kmetijskih posestev ter naposled poslovne takse, ki se plačujejo pri izvozu blaga in ki jih bo odredil finančni minister v zlati valuti, tako da bo dohodek znašal letno 4 milijone zlatih Din. S tem kmetijskim zakladom razpolaga kmetijski minister v okviru poročila, ki se ima izdati k državnemu proračunu.

V oblatni kmetijski sklad se stekajo naslednji dohodki: polovica dohodkov od živinskih potnih listov s področja občine, čisti dohodek od sejmarije, čisti dohodek od občinskih drevesnic in sličnih ustanov, najmanj 10 % vseh rednih proračunskih izdatkov, pri čemer se ta odstotek v mestih, ki imajo 30 do 50 % kmetijske prebivalstva, zmanjša na podlagi odloka velikega župana, v mestih s manj kakor 30 % kmetijske prebivalstva pa sploh odpade. Z občinskimi kmetijskim zakladom razpolaga občinski odbor po predlogu občinskega in sreskega kmetijskega odbora.

Državni, oblatni in občinski kmetijski zakladi se smejo uporabljati izključno le za svrhe, ki so omenjene v tem zakonu ali v zakonih, ki se s njim v zvezi. Ti zakladi se imajo nalagati pri Privilegirani agrarni banki in njenih podružnicah.

Kmetijski odbori

Za zastopanje interesov kmetijstva se imajo ustanoviti občinski, sreski in oblatni kmetijski odbori. Občinski kmetijski odbori se morajo konstituirati v roku dveh mesecev po uveljavitvi tega zakona, sreski kmetijski odbori v roku treh mesecev, oblatni kmetijski odbori pa v roku štirih mesecev.

Občinski kmetijski odbori se volijo iz srede občinskega sveta ter morajo imeti 3, 4 ali

5 članov, ki so v čim bližnji odnošaji s kmetijstvom in če le moreče strokovno izobraženi. Posvetovalne člane pošljejo v ta odbor kmetijske združbe in društvene ustanove, sreski kmetijski referent pa ima pravico prisostvovati vsaki seji. Občinski kmetijski odbor sestavlja proračun občinskega kmetijskega zaklada ter razpravlja o vseh važnih vprašanjih kmetijstva v občini. Njegovi predlogi se morajo vedno staviti na dnevni red prve seje občinskega sveta.

Vsak občinski kmetijski odbor delegira po enega člana v sreski kmetijski odbor, v srezih s številnimi občinami pa delegira več občinskih kmetijskih odborov po enega člana, tako da število članov ne presega 20. Zveze kmetijskih združnih ustanov in kmetijskih društev, ki imajo na področju sresa vsaj 5 združenj, pošljejo v odbor po enega posvetovalnega člana. Referent odbora je sreski kmetijski referent. Sreski kmetijski odbor se sestaja redno dvakrat na leto, k izrednemu zasedanju pa se lahko skliče, če to zahtevajo pisмено odborniki iz dveh občin, pri čemer morajo označiti predmet, o katerem se naj razpravlja. Sreski načelnik prisostvuje vsaki seji ter ima pravico uveljaviti izvršitev sklepa in zahtevati tozadeven odlok velikega župana, če amatra, da je sklep na škodo kmetijskim ali javnim interesom. Nezaodvoljni poljedelci, pa imajo pravico pritožbe na velikega župana. Sreski kmetijski odbor razpravlja o vseh kmetijskih vprašanjih na področju sresa, zlasti pa o predlogih občinskih kmetijskih odborov. Na prvem zasedanju mora sestaviti načelni program glede pospeševanja kmetijstva v srezu ter označiti tozadevna najnujnejša dela. Vsako leto mora sestaviti proračun za skupne sreske ustanove.

Vsak sreski kmetijski odbor voli iz svoje srede po dva člana in enega namestnika v oblatni kmetijski odbor, kateremu predseduje predstavnik oblatne samouprave. Seji tega odbora, ki ima dvakrat na leto zasedanje, izredno pa če to pisмено zahtevajo odborniki iz 3 srezov, prisostvujejo po potrebi vsi oblatni strokovni organi kmetijstva, veterinarske in šumarske stroke. Enega od njih imenuje predsednik za zapisničarja, dočim je referent odbora oblatni kmetijski referent. Sklepi odbora se imajo pisменно sporočiti vsem sreskim načelnikom in kmetijskemu ministru, proti sklepom pa je možna pritožba na kmetijskega ministra. Zveze kmetijskih združenj in društev, ki imajo na področju oblati vsaj 15 združenj ali podružnic imajo pravico poslati po dva posvetovalna člana. Oblatni kmetijski odbor ima nalogo razpravljanja o vseh kmetijskih vprašanjih svojega področja, zlasti o predlogih občinskih in sreskih kmetijskih odborov. Na svojem prvem zasedanju mora izdelati načelni program glede pospeševanja kmetijstva v oblati in označiti tozadevna najnujnejša dela. Ta program mora predložiti kmetijskemu ministru v odobrenje. V smislu tega programa mora vsako leto sestaviti proračun prejemkov in izdatkov kmetijskih zakladov in ga prav tako predložiti kmetijskemu ministru.

Občinski kmetijski odbori se volijo iz srede občinskega sveta ter morajo imeti 3, 4 ali

Pomorska razorožitev napreduje

Ameriški kompromisni predlog za redukcijo bojnih edinic — Končna odločitev bo prepuščena konferenci veselil

Washington, 14. septembra. d. Vest, da bo angleški ministrski predsednik Macdonald šele koncem tega meseca prisel v Ameriko, je napravila v tujakajšnjih krogih zelo ugoden vtis. Splošno vlada prepričanje, da bo osebni razgovor med Macdonaldom in predsednikom Hooverjem dovedel do sporazuma tudi v vseh onih vprašanjih, ki jih nista mogla rešiti Macdonald in ameriški poslanik v Londonu Dawes povodom svojih razgovorov o pripravah za pomorski sporazum med Anglijo in Ameriko. Splošno razpoloženje Amerike se zrcali najlepše v izjavi, ki jo je včeraj podal državni tajnik za zunanje zadeve Stimson. Naglasil je, da Macdonald lahko upa, da se bo dosegel sporazum med Veliko Britanijo in Zedinjenimi državami o omejitvi oboroževanja na morju. Državni podtajnik Cotton je izjavil, da je zblizanje med obema veselilama vsekakor že toliko napredovalo, da je postal mogoč Macdonaldov poset v Zedinjenih državah.

V zvezi s tem se poroča nadalje iz zanesljivega vira, da ni bil popolnoma odklonjen angleški predlog, naj se določi skupna tonaža angleškega brodoglaza križark na 340.000 ton, pač pa je bil stavljen kompromisni predlog. Gre za vprašanje, kako naj se izenači razlika med temi 340.000 tonami in 305.000 tonami, na kolikor bi bil predsednik Hoover pripravljen omejiti ameriško

brodoglaze križark. Ta težkoča bi se dala odstraniti na ta način, da bi se Zedinjenim državam priznala pravica do večjega števila križark po 10.000 ton in do izenačenja omenjene razlike v tonaži s premočjo topov.

Po izjavah državnega tajnika Stimsona je že dosežen sporazum o programu prihodnje pomorske konference. Kar se pa tiče izenačenja razlike v tonaži z velikostjo kalibra topov, se bo to vprašanje pustilo nerешeno do konference petih veselil, ker je odvisno od pristanka ostalih veselil, kakšen gradbeni program naj se prizna vsaki posamezni državi. Ako bodo angleško-ameriški sporazum sprejele tudi ostale veselile, potem ne bo dosežena samo omejitev, temveč dejansko zmanjšanje števila najdražjih bojnih ladij.

S tem bo dosežena tudi velika ugodnost za ameriško admiraliteto, ki bi po ratifikaciji mednarodnega sporazuma dobila stalen program in bo lahko nemoteno delala, dočim je bila doslej odvisna od vsakokratnega razpoloženja senata, kadar je hotela dobiti dovoljenje za graditev nove vojne ladje. Razen tega pa bi bili ameriškemu ljudstvu in vsem drugim državam prihranjeni ogromni stroški za oboroževanje.

Washington, 14. septembra. AA. V vladi še ni padla odločitev o mesecu, v katerem naj se vrši angleško-ameriška konferenca za pomorsko razorožitev. Ta konferenca se bo vršila po vsej priliki šele decembra meseca.

Delo za stalni gospodarski mir v Evropi

Dveletni carinski mir za prioravo skupne pogodbe za olajšanje trgovinskih odnošajev — Vprašanje trgovine s premožem pred Društvom narodov

Zeneva, 14. septembra. r. Za razvoj gospodarstva v posameznih državah, so bila vedlejša pomena večerajšnja posvetovalna druge komisije o gospodarskih vprašanjih. Vložena sta bila namreč dva od angleške in francoske delegacije skupno izdelana predloga o premoževnih vprašanjih in gospodarskem miru. Po tem predložitvi naj bi se premoževno vprašanje obravnavalo na ta način, da bi se proučevanje plač in delavneve časa premoževnih delavcev prupustilo mednarodnemu uradu za delo. Končna obravnava v teh vprašanjih naj bi se vršila na prihodnji konferenci za delo meseca maja leta 1930. po programu, ki bi ga izdelal pripravilni odbor vladnih zastopnikov glavnih produkcijskih dežel. V tem odboru bi bili zastopani delavci in delodalci. Nadalje se naproša svet Društva narodov, naj po konferenci strokovnjakov, zastopnikov premoževne industrije in delavstva, ki je sklicana za 30. septembra, skliče konferenco pooblaščenih vladnih zastopnikov, ki naj bi imela nalogo proučiti kolebanje premoževnih cen in razmerje med deželami, ki proizvajajo, oziroma komumirajo premož. Ta konferenca se najbrž ne bo sestala pred konferenco za delo v prihodnjem letu. Drugi predlog se tiče povabilja vsen vlad k uvedbi dveletnega carinskega mira.

Zeneva, 14. septembra. d. Dosedanji razgovori med francosko in angleško delegacijo o nunih gospodarskih predlogih so ob sodelovanju članov stalnega gospodarskega odbora Društva narodov in poročevalca dr. Breitscheida privedli do tega, da se bo uvedlo za dorezo dveletnega carinskega mira in za organizacijo stalnega gospodarskega mira v tem času naslednje postopanje. Med člani in nečlani Društva narodov naj bi se po možnosti takol a prihodnim

letom pričela pogajanja, da bi se mogla po svetu Društva narodov sklicati konferenca z namenom, zaključiti orvo-koletovno pogodbo za omejitve trgovinskih zaprek ter za olajšanje in olajšanje gospodarskih odnošajev. Udeležene države naj bi se sporazumele, da se odrekajo za dve leti povišani varstvenih carin preko sedanega stanja, nadalje uvedbi novih varstvenih carin ali pa ustvaritvi novih trgovinskih zaprek. Istočasno naj bi po možnosti v teh dveh letih z avtonomni postopanjem ali pa s trgovinskimi pogodbami znižale carinske postavke. Skupščina Društva narodov bo pozvala svoje člane kakor tudi nečlane naj se že letos pred 30. novembrom izjavijo o svoji pripravljenosti za sodelovanje na preliminarni konferenci vladnih zastopnikov v svrhu zaključitve dveletnega carinskega mira. Stalni gospodarski odbor Društva narodov bo že na svojem oktoberskem zasedanju izdelal načrt, ki naj bi tvoril podlago poznanja na tej preliminarni konferenci, ki bi se vršila v početku prihodnjega leta.

Za olajšanje izvoza živine in mesa

Zeneva, 14. sept. AA. Član naše delegacije dr. Čurčin je stavlil v ekonomski komisiji skupščine Društva narodov v imenu jugoslovenske delegacije predlog za čim tesnejše sodelovanje držav zaradi olajšanja izvoza živine in mesnatih proizvodov. Konkretni ukrepi naj bi se odobrili potom posebne konvencije, ki naj upošteva izvozne in uvozne interese vseh prizadetih držav. Dr. Čurčin bo govoril o tem predmetu prihodnji ponedeljek. Resolucija o gornjem predlogu bo predložena v odobritev skupščini Društva narodov.

„Zasuženje nemškega naroda“

Akcija nemških nacionalistov proti Youngovemu načrtu - Zakon »proti zasuzenju nemškega naroda«

Berlin, 14. septembra. Desničarski nacionalistični krogi so stavlili vladi naslednji zakonski osnutek proti zasuzenju nemškega naroda, s čimer so mišljene dalatve po novem Youngovem načrtu. Zakonski osnutek, ki pojasnjuje dalekosežna stremjenja nemških nacionalistov, se glasi:

§ 1. Državna vlada mora inozemskim silam nemudoma in na svečan način sporočiti, da nasprotuje izsiljeno priznanje vojne krivde v versaillski pogodbi zgodovinski resnici, da sloni na napačnih predpostavkah in da je mednarodno-pravno neobvezno.

§ 2. Državna vlada naj deluje na to, da se razveljavi priznanje krivde v čl. 231 kakor tudi čl. 429 in 430 versaillske pogodbe. Vlada naj zahteva takojšnjo in

brezpogojno izpraznitev zasedenih ozemelj brez vsakršne kontrole nad nemškim ozemljem in to neodvisno od tega ali se sprejme ali pa odklonijo sklepi haške konference.

§ 3. Napram zunanjim silam se ne smejo več prevzeti nova bremena in nove obveznosti, ki bi slonele na priznanju vojne krivde. Semkaj spadajo tudi bremena in obveze, ki naj se prevzemajo na podlagi predlogov pariških strokovnjakov ter s poznejšimi sporazumi.

§ 4. Državnega koncelarja in državne ministre kakor tudi njih poslanike nemške države, ki bi podpisali § 3. nasprotujoče pogodbe z zunanjimi silami, zadenejo kazni § 92. št. 3. kazenskega zakona.

§ 5. Ta zakon stopi v veljavo z dnem objave.

Nabiralna akcija za Amanulaha

Bivši afganski kralj se bo nastanil v Turčiji, kjer bo čakal, da preženejo samozvanca afganskega prestola

— Carigrad, 14. septembra. Iz Afganistana priganega kralja Amanulaha in njegovo rodbino je doletela v zadnjem času kaj bridka usoda. Prvotno se je poročalo, da je kralj Amanulah prejel od angleške vlade primerno kraljevo vzdrževalnost in da se bo nastanil v Bombay. Kmalu za tem pa so listi že poročali, da je kralj Amanulah prisel v Francijo in da ga bo vzdrževala Francija. Iz Pariza se je Amanulah napotil v Rim, kjer mu je bila obljubljena večmilijon. letna podpora. A tudi tu ni imel sreče. Čez par dni je odpotoval v Carigrad, od koder poročalo sedaj, da bo odšel v Anzoro, kjer bo stanoval v poslopu afganskega poslanstva. Turška vlada mu je baje že dovolila bivanje v Turčiji.

Pomanjkanje in siromaštvo bivšega kralja Amanulaha mora biti že veliko, ker poročajo iz Bombaya, da se je tamkal ustanovil odbor, ki bo zbiral prispevke za Amanulaha in njegovo rodbino. Fond se bo zbiral za »borbo proti sedanemu voditelju

afganskega vstaveš Habibulahu, a bo v resnici namenjen kralju Amanulahu za preživljanje. Vsa afganistanska poslanstva v Evropi in v Ameriki so izjavila, da ostane zvesta dinastija Amanulaha.

Dve ruski vojni ladji izginili na morju

Berlin, 14. septembra. d. »Lokalanzeiger« poroča iz Stockholma, da so v finskih lukkah razširjene vesti, da sta se potopili ruski torpiljarki »Trocie« in »Vojkove« Uradnega potrdila teh vesti doslej še ni. Toda okoliščina, da je morje naplavilo rešilne čolne in posamezne dele omenjenih ladij, smatrajo za zanesljiv dokaz, da sta se obe ladji potopile v potopili. Na obeh torpiljarkah je bilo okrog 200 mož posadke. Ruske oblasti so na tozadevno vprašanje samo odgovorile, da že več dni nimajo od obeh ladij nikakega poročila. Iz tega se sklepa, da gre za edince ruske mornarice v Vzhodnem morju.

Vodovod za Hrvatsko Primorje

Sušak, 14. sept. AA. Oblastna samouprava v Karlovcu je sklenila, da prispeva v letih 1930 in 1931 po pol milijona dinarjev za zgradbo velikega vodovoda od Zravnice preko Novega in Sele do Crikvenice. Skupni izdatki za vodovod bodo znašali 10 milijonov. Potrebne prispevke za dokončanje vodovoda bodo prispevala razna ministrstva in zainteresirane občine. Tudi ministrstvo za socijalno politiko in narodno zdravje bo stavilo v to svrhu na razpolago 1.3 milijona. Z delom se bo pričelo, čim bo ministrstvo javnih del odobrilo predložene načrte.

Rotchild v Šibeniku

Šibenik, 14. sept. n. Sinočemu pisu na krovu angleške križarke »London« je prisostvovali tudi znani londonski bančnik Rotchild, ki se sedaj nahaja s svojo luksuzno jachto v Dalmaciji. Komandant angleške križarke je predstavil Rotchildu predstavnike naših oblasti, ki so bili povabljeni na pla.

Samomor Slovenke v Varaždinu

Varaždin, 14. sept. n. Sinoči se je skušala v mestnem parku zastrupiti Slovenka Ana Krajgor, rodom iz Ljubljane. Devojko so prenesli v bolnico, kjer so ji izprali želodec. Svoj čas je imela nesrečna devojka ljubavno razmerje z nekim mladeničem, ki ni ostalo brez posledic. Ko je rodila dete, je zaradi domačih prepričanj in očitkov odšla v Varaždin, da poišče svojega nezvestega fanta. Ker ga ni mogla najti, je sklenila, da gre v smrt. Sinoči je napisala več pism za svoje, nato pa izpla stekleničico lizola. Zdravniki se nadejajo, da ji bodo rešili življenje.

Angleški tednik v Beogradu

Beograd, 14. septembra. d. Danes je prišel tu izhajati nov list v angleškem jeziku »The Balcan Times«. Izhajal bo vsak teden, urejeval pa ga bo Mirko Kozma.

V pravilnični gaj

Je spremenjeno letno teovadišče viškega Sokola za današnje veliko slavo. Ljubljana pač kaj sličnega še ni videla. Koliko truda je bilo zadnje dni in tudi še sinoči, a danes bodo obiskovalci slavlja gotovo očarani od vsega, kar so ustvarili Vičani. Vsi danes na Viči!

Akademija gledaliških igralcev v Ljubljani

Snočnja akademija Udruženja gledaliških igralcev je v moralnem oziru izvrstno uspešna. Po uvodnih besedah, ki jih je mesto obolelega upravnika O. Zupančiča govoril predsednik Udruženja g. J. Betetto, so sledili nastopi opernega orkestra pod vodstvom ravnatelja Polića, moškega in mešanega opernega zbora s kapelnikom Neftatom ter solistični nastopi nekaterih pevcev in recitatorjev. Vse točke, osobito pa pevske so bile navdušeno sprejete in publika je nastopajoče umetnike nagradila z bogatim aplavzom. — Podrobno poročilo sledi.

Rezultati strelskih tekem v Mariboru

Najboljši strellec v državi je Milan Milčević iz Beograda. Maribor, 14. sept. Danes so bile zaključene lovske tekme, dočim bodo tekma strelskih družin zaključene šele jutri. Kljub temu pa se je na nocojšnjem družabnem večeru v Grajski kleti vršila razdelitev nagrad za zaključene tekme. Po nagovoru zastopnika kraja, brigadnega generala Stanislavjevića je centralni tajnik strelskih družin razglasil rezultate in razdelil dragocene in krasne nagrade. Rezultati doslej zaključenih tekem so naslednji:

Zmagovalna tarča (najtežji pogoj): 1. Milan Milčević, 429 točk od 600 dosegljivih. S tem si je pridobil naslov najboljšega strelca Jugoslavije; 2. Milisav Colović, sejak iz Kragujevca 425 točk.

Tarča prestolonaslednika Petra: Grgorje Srečković, sodni polkovnik v pok., 269 točk od 300 dosegljivih; 2. Anton Majer iz Maribora 265 točk.

Kmečka tarča: Marko Miloradović iz Dobruče 108 točk; 2. Milosav Colović 105 točk.

Nato je dr. Hugon Robič v imenu Slovenskega lovskega društva razdelil nagrade najboljšim lovskim strelcem. Naslov mojstra si je priboril polkovnik Sparowitz iz Maribora s 187 točkami; 2. Jalič, Zagreb, 182.

Streljanje s zrnjem: 1. Wegg, Maribor, 54; dr. Šibenik, Križevci 52.

Streljanje s kroglo: Milan Mitovanović iz Kragujevca 74; 2. Katarina Gorup iz Zagreba 73 točk, dr. Hugon Robič, Maribor 69 točk.

Ob zaključitvi razdelitve nagrad se je general Stanislavjević zahvalil vsem udeležencem tekmovanja in jih v lepem govoru bodril k nadaljnjemu gojenju tega sporta.

Druga zmaga Aljehina

Wiesbaden, 14. sept. h. Včeraj prekinjena partija za šahovsko svetovno prvenstvo med Aljechinom in Bogoljubovom se je danes končala. Po 48 potezah je zmagal Aljehin. Stanje je sedaj 2 : 1 za Aljehina. Dve partiji sta bili remis. Jutri se igra šesta partija.

Nekaj včerašnjih nogometnih tekem

Praga: Austria (Dunaj) : Bohemians 2:1 (1:1); Dunaj: Rapid : Slovan 3:3 (2:0); Wacker : FAC 4:3 (4:2); Sportklub : Hakoah 4:1 (1:0).

Hmelj

= Savinjski hmeljski trg. Hmeljarske društvo za Slovenijo poroča 13 t. m.: Po končanem obiranju se je pokazalo, da bo letos nekaj manj pridelka kakor v minulemu letu, vendar je kakovost hmelja prav dobra in se posebno odlikuje po teži in finem duhu. Kupčija se le po malem razvija in je dosedaj približno 10 odstotkov vsega pridelka v drugih rokah. Cene po kakovosti od 5—12 Din za 1 kg.

Boj med cerkvijo in državo v Rusiji

Novi sovjetski verski zakon je naperjen predvsem proti verskim ločinam — Protiverski boj naj se vrši brez nasilja, le s propagando

Moskva, 14. septembra. d. Sovjetska vlada je izdala nov verski zakon, ki na se po svojih načelnih določbah prav malo razlikuje od dosedanjih predpisov. Vse cerkve no imete, ne glede na veroizpoved se smatra tudi v bodoče za last države, ki za lahko prenosi v brezplačno uporabo vernikom posamezne cerkvene občine na podlagi posebne pogodbe in ob osebnem laststvu najmanj 20 oseb. Tudi imetje, ki bi ga kdorkoli v bodoče poklonil kakli cerkvi ali samostanu, pripada državi. Verske edine nismo pravice turidilna oseb ter ne smejo zbirati nikakega premoženja. Dovoljeni so le prostovolni prispevki za kritje rednih stroškov.

Razen šol za vzgojo duhovščine ne smejo cerkve vzdrževati nikakih šol niti prirediti kakih tečajev, predavanj ali slično. Delovanje cerkve mora ostati omejeno na dobrodlost. Pod nobenim pogledom na ne smejo cerkvene občine nalagati kakih doliad ali obveznih dalaev. Duhovniki si izbirajo, nastavlajo in plačujejo verniki sami. Siet ko prei le duhovščini odvzeta volilna pravica. Z avtonomno posameznih cerkvenih občin hoče sovjetska vlada streči cerkveno hierarhijo. Zato tudi škofije in druzi cerkveni dostojanstveniki ne morejo odstavit nobenega duhovnika, če so verniki proti temu. Sola je glavna tendenca verskega zakona kar najbolj omeiti in zmanjšati vpliv cerkve in duhovščine.

V glavnem pa le novi verski zakon naperjen proti ločinam. Dočim so komunisti prva leta po revoluciji naravnost odnirali kmetijstvo in mu priznavali razne pravice, obravnava novi zakon verske ločine enako, kakor priznane veroizpovedi. Glavna ost zakona le v tem, da predvideva v bodoče obvezno prijavljanje vsake verske občine. Prenovod gospodarskega udelestopanja le naperjena predvsem ravno proti onim občinam, ki so služile boljševizmu pri izvajanju svojega gospodarsko-komunističnega programa.

Borba proti raznim cerkvam na ni zasnovana na prezanjanju potom lavnih ozranov in sodišč, marveč na sistematični propagandi. Vlada je v ta namen osnovala razna drutva in organizacije. Še pred leti je bila osnovana zveza brezbožnikov, ki je razširjena po vsej Rusiji in ki vodi skupno s komunistično mladinsko organizacijo protiverski pokret. Ta zveza izdaja množične periodične časopise in z izdajanjem knjiž pobija verstvo z znanstvenimi metodami. V zadnjem času se le ravno versko zibanje zelo oiačilo. Prišlo le četo do graelanja novih cerkev in predvsem do novih močno razširjenih verskih ločin. Posameznim cerkvenim organizacijam se le celo posrečilo preiti iz obrambe v napad proti sedanjemu družabnemu ustroju, na drugi strani mobiliziralo seveda tudi vrste brezbožnikov. Eno naimočnejših propagandna sredstev proti modernim ločinam je njihovo močno razširjenje v Ameriki. Propagandni spisi brezbožnikov trdijo, da

hočeta Anglija in Amerika, ki in vodilo pripadniki raznih sekt, izpremeniti unilo v razkolniško deželo, di bi bi lažje obvladali. Razkolniki se predstavljajo kot predstraža kapitalističnega sveta, ki nai bi nudila ino zemskemu kapitalizmu možnost, osvoboditi in podjarmiti narode Sovjetske unije moralno in v gospodarsko. Tako oster kakor ob pričetu revolucije sedanjí bol seveda m. Časi prelivanja krvi so minuli in tudi razne demonstracije brezvercev, ob raznih ce, kvenih praznikih, so postale redkeše. Vendar na stoji državna oblast še vedno na stališču, nai se vera ne pobita z upravnimi ukrepi temveč s propagando in prepričevanjem. V zvezi s noostrenim razrednim bojem in brezbožnično notranjo politiko, pa zavzema tudi protiverska propaganda ostrejšje in bolj agresivne oblike. Dokaz za to deistvo ie, da si le zveza brezbožcev, ki le dete komunistične stranke, nadela ime »boljuločih brezbožcev« do vzeledu ecclzie militans.

Minister Demetrović v Zagrebu

Beograd, 14. septembra. AA. Minister trgovine in industrije Juraj Demetrović je enoči odpotoval z brzovlakom v Zagreb.

Razveljavljena upokojitev

Beograd, 14. septembra. p. »Službene Novine« objavljajo ukaz, s katerim se razveljavlja upokojitev ministra n. r. dr. Andreja Gosarja, ker je bil imenovan za profesorja ljubljanske univerze.

Nastopna avdijenca našega poslanika v Albaniji

Tirana, 14. septembra AA. Danes je v svečani avdijenci izročil kralj Ahmedu Zogu I. poverilna pisma jugoslovenski poslanik v

Požar v ameriškem skladišču municije

Newyork, 14. septembra. g. V skladišču orožja ameriške mornarice v Portsmouthu v državi Virginiji je izbruhnil velik požar, ki je uničil mnogo milijonov patron in več ti soš pušk. Škoda se cení na več kot en milijon dolarjev. Človeških žrtv ni. Ker eksplozije niso ponehale, so morali skladišče prepuustiti svoji usodi.

Samomor v kopališču

Budimpešta, 14. septembra. Odvetnik dr. Erő je prišel danes v neko budimpeštansko kopel. Ko je že stal kak pol ure z zaprtimi očmi v plavalnem bazenu, je sporočil plavalnemu mojstru, da je zavžil veliko dozo morfija, da pa je hotel pri tem le enkrat uživati življenje ter umreti plavalje v bazenu. Samomorilnega kandidata so morali nato prepeljati v bolnico, kjer bo po mnenju zdravnikov izdihnil.

Naši kraji in ljudje

Polstoletnica mature na mariborskem učiteljsku

Spodaj: Peter Vudler iz Celja, Jakob Kovačič od Sv. Trojice, Josip Mešiček, Jakob Koptič in Josip Dernaž iz Maribora. Zgoraj: Ivan Tomažič iz Slov. Bistrice, Gustav Vodnšek iz Trbovelj, Blaž Jurko iz Voljnika, Fran Setine iz Silvnice in Srečko Majcen iz Maribora.

Dne 4. in 5. avgusta t. l. smo obhajali slovenski maturanti 1879. mariborskega učiteljskega polstoletja brez hrušča in trušča na mirnem, intimnem sestanku. Bilo nas je deset, dva (Mahor in Lasbaker) sta izostala zaradi bolezni. Izmed 23 nas je še 12 doživelo to redko elavnost. Zbirali smo se že v nedeljo popoldne v Mariboru in ob 20. smo se podali v Gambirinu dvorano, kjer smo v medsebojnem pogovoru obujali spomine na pretekla leta.

Tovariš Koptič je pozdravil v lepih besedah tovariše in dole goste, tovariš Jurko nam je kot znan humorist podal prizore iz dijaških let, gosp. Mešiček je povdal, da neusahljivo kolegijskost in pa srečo, da se veselimo ob polstoletnici slovenskega Maribora, tovariš Majcen pa nas je presenetil s lepim pozdravom pesnika Meška in z nad vse pristrano pesnitvijo.

Drugi dan v ponedeljek ob 8. smo šli v cerkev sv. Alojzija k maši, ki jo je daroval g. Zidanšek, upok. prof. teologije za vse raje profesorje in tovariše. Potem smo se ogledali pri gostoljubnem tovarišu Mešičku in nadalje si ogledali spomenike, kakor tudi razne znamenitosti prikljubljene Maribora. Po skupnem obedu pri Gambirinu nam je tovariš Setine označil v kratkih besedah še pokojne naše vzgojitelje in učitelje, katerih se pač vsak izmed nas hvaležno spominja.

Podali smo si roke v slovo in si obljubili, da se po petih letih zopet snidemo, če nam dobrotno nebo podeli ljubo zdravje.

Pozdrav pisatelja Meška ob 50letnici naše mature se glasi:

O bratje,

ko grem pred sabo vaše v pozdrav mi odprte dlani, ko gledam v vaše vame uprte oči, kaj in kako mi govori vam srce, in v njem od ganotja vse valovi in v, in ki ljubezni polno, prepolno je.

To je vam govori: O bratje, pozdravljeni, iz srca pozdravljeni vsi!

Kot mati, oče se vesel, če v hiši domači kdaj vsi se domači zberó,

ki daleč narazen jih je vodila pot, a zdaj spet vsi srečni si z roko v oko in srce v ljubezni bije srce nasprot — vsem nam je danes pri srcu tako. O bratje, kam so leta naša odšla? Od tistih zornih dni, ko smo si v slovo podali mladeniči cvetoči roko in smo se na pota življenja podali, na delo, v trud, v borenje, in trpljenje gredoči,

vsil v zvezde prijazne in v zlate dni upajoči? Iz zornih mladeničev resni moške smo postali,

iz mož ob delu težavnem pa starci beloglavi —

in vendar — ni li, kot bilo bi včas, bilo bi davi?

In leta vsa ta smo vedno, marno sejali iz svojih src smo sreem tisočim dajali v skrb in ljubavi.

In seme naše — šlo li je v klasje? Res morda kaj ga je zadušil plevel, razvilo katero celo se v strupeno je zel, in tretje ljudstvo nevede je pohodilo in marsikaj zabrisal, izruval, uničil čas je —

a mnogo, mnogo stoter je sad obrodilo, in še bo rodilo za nadaljnje rodove, ko nas več ne bo; neznanci uživati bodo sadove.

Za delo, za uspehe, za razočaranja vsa, za vse, kar minulo je, kar še bo prišlo, srce nam danes le eno besedo pozna: Zahvaljeno bodi za vse dobrotno nebo! In njih še spominjam se, ki jih poklica je breme

pred časom vpognilo, zlomilo, položilo v grob.

Kot mi so sejali prosvete sveto seme, v zanosu čakajoči prijaznejših dob.

A doba lepa jim je v večnosti vžala. In tujim: Ne bo predolgo, in pride tudi nam,

in ta bo odšel in oni v svoj tihi bram. A kadar pride ura nam ta

in Večni Učitelj pokliče, o, tudi tedaj naj misel zadnja nam bo in zadnji zdihljaj: Za vse življenje, trpljenje, dni naših radost

vsil —

zahvaljeno bodi za vse, dobrotno nebo!

Fr. Ks. Meško.

stradal... Takrat se je neprestano zanimal za zakladnico in se je vedno divil diptihonu. Nekoč je celo dejal, da bi prav rad dal zakladnico toliko zlata, kolikor tehta diptihoni, a ob drugi priliki je napravil to grofovsko gesto, da je zakladnico zagrebške katedrale poklonil mal starinski križ, ki ga je nedavno prej kupil v samostanu v Klanjcu. Franciskani so mu ga bili zaradi svojega bednega stanja prodali za 3000 Din...

A ta gesta je bila dobro premišljena: grof Mirko je poklonil ta križ, ko je bila tatvina diptihona že izvršena, da bi se kdaj pozneje lahko izgovarjal: »Ko sem poklonil križec, je bil diptihon še na mestu.« — Bil je, toda ne več pravi, temveč ponarejeni...

V ostalem je policija posvetila precej pozornosti tudi samostanu v Klanjcu in zaslila nekatere osebe, ki so večkrat tja potovali. Ni izključeno, da je tudi tam bilo izvršenih več tatvin. Sploh se zdaj po vseh cerkvah kjer imajo kakšne starinske umetnine, pojavlja popleh, da vendar ne bi bil tudi tu grof Pyelik tmel svojih prstov blizu... V Zagrebu se tudi že izraža sum, da je morda razne dragulje zamenjal s steklom, kar bodo seveda hitro lahko ugotovili strokovnjaki.

O Mirkovem življenju v Parizu poročajo novine, da je v neki svoji vili uganjal luksuz kakor kak milijarder ali indijski maharadža. Pariška policija ga še ni našla, a tudi od strani drugih policijskih direktij v Evropi na tiradico zagrebške policije še ni prispel noben odgovor.

Pogrešan turist

Ljubljana, 14. septembra

V turistovskih krogih po Ljubljani in Mariboru so se pričele širiti vesti o novi nesreči v naših planinah. Gre namreč za 23-letnega magistratnega uradnika Bogdana Deklevo iz Maribora, ki je odšel že 18. avgusta z nekim svojim prijateljem, po poklicu finančnim uradnikom iz Ljubljane, v Triglavsko pogorje. Nekatere v stenah sta se ločila ter je krenil Deklevin tovariš v drugo smer.

Dekleva sam pa se je odločil za težjo turo. Pred razhodom sta se dogovorila, da se snideta 24. avgusta na Vršču. Tamkaj pa se je ob določenem času javil le finančni uradnik, dočim Deklevo ni bilo. Ker je tovariš menil, da pride Dekleva pozneje, ni mislil baš na nesrečo ter se sam odpeljal domov. Minuli so že trije tedni, vendar o usodi mladega turista ni ničesar znanega. Na pobudo njegovih sorodnikov je očala v planine že nekako pred 10 dnevi rešilna ekspedicija, ki so jo tvorili Joža Čop, Prelin in še neki tretji planinci. Določeno se je namreč, da bi utegnil Dekleva kreniti na Spik.

Ker se je vrnila prva rešilna ekspedicija brez uspeha, so se odločili isti planinci, da poskusijo še enkrat. Pred dobrim tednom so odšli ponovno na Spik in na Martuljek, vendar brez uspeha. Ker bi moral Dekleva že 3. t. m. nastopiti svojo službo, je skoro gotovo, da je tudi on mrt. Žrtve planin.

Dekleva je visoke postave, meri 175 cm, podolgovatega obraza ter sivih oči. Običen je bil popolnoma turistovski. Na sebi je imel riavkast suknjič, zeleno sivo srailo, pepita sportne hlače, volnene dokolenice in rumene gojzarice. S seboj je nosil nahrbtnik in fotografski aparat. Obstoja bolazen, da je zgrmel v kako špižo in da je doživel enako usodo, kakor ponesrečeni Gorjup.

Velik požar na Gorjancih

Novo mesto, 14. septembra

Snoči okrog 20. so prebivalci novomeške pokrajine opazili na Gorjancih velik ogenj, ki je daleč naokrog razsvetljeval okolico. Kmalu nato je tovarniška sirena alarmirala gasilce k pomoči. V petih minutah je bil avto novomeškega Gasilnega društva v pripravi ter je z motorno brizgalno ter gasilci in reševalci oddirjal proti Gorjancem. Spetoma so alarmirali in vzeli s seboj tudi gasilce iz Brusnice.

V treh urah so Novomeščani dospeli v vas Gaberje pod Gorjanci, kjer je razsajal požar. Gorela je hiša posestnika Martina Škedla, prebivala pa je v njej Škedlov zet Čevljar Ciril Mali. Vas šteje 119 hiš in je pretila strašna katastrofa.

Rešilna akcija je bila tem bolj težavna, ker ni nikler vode v bližini. Bilo je torej treba v dolžini 400 m položiti cevi do dveh gnojnih jam, odkoder je nato motorka začela črpati brozgo in je z njo učinkovito dušila ognjeni element. Pogoreli je skedenj, hiša in shramba za seno, vse z opeko krito. Uspešno pa je vrlim novomeškim gasilcem pod vodstvom načelnika Rudolfa Murna in Bergmana ogenj lokalizirali, da ni bila upepeljena vsa vas. Bilo je to mojestrsko delo novomeških gasilcev, ki so izprali iz obeh gnojnih jam in nekega vodnjaka nad 2000 litrov umazane brozge. Vsi premočeni so se davi ob pol 3. vrnili domov.

Ozenj je bil podtakljen. Škoda znaša 120.000 Din, dočim je Škedl zavarovan pri banki Slaviji komaj za 20.000 Din.

Tatvina mu je prišla — na misel

Ljubljana, 14. septembra

Na Dunajski cesti v smeri proti Ježici, ne daleč od stanovanjskih hiš Pokojniškega zavoda je bila izvršena opoldne drzna tatvina. Tedaj se je sprehajala učiteljica Marija Horvatova iz Kočevja po desnem hodniku v smeri proti Posavju. Držala je v rokah torbico, v kateri je imela poleg raznih toaletnih potrebščin tudi 270 Din gotovine. Na cesti se je takrat nahajala sama in je videla pasante v precejšnji daljavi.

Nenadoma pa je opazila vozariti se s kolesom po cesti proti njej neznanega mladega fanta. Ta je peljal nekaikrat mimo nje, nakar se je zopet odstranil. Horvatova se zanj seveda ni niti malo zmenila, zdel se ji je pač navaden klesar. Nenadoma pa je kolesar zopet priredil s precejšnjo naglico proti njej in tik nje zavil kolo, stegnil roko ter s silo iztrgal Horvatovi torbico iz rok. Nato se je s kolesom pognal v smeri proti mestu.

Od presenečenja se Horvatova prvi trenutek sploh ni zavedla. Ko pa je videla kolesarja drveti proti mestu, je pričela kričati, nakar je čez nekaj časa prihitel enako s kolesom v njeno bližino nek mlad možič,

kateremu je v naglici popisala nenavadni dogodek. Fant se je po kratkem pojasnjenju vsedel na kolo ter zdrvel za tatom. Po daljšem preganjanju in vožarjenju sem in tja ga je dohitel v bližini artiljerijske vojašnice. Tat je videč, da preganjalcu ne uide, ukradeno torbico odvrzel, vendar so bili med tem opozorjeni nanj še tudi drugi ljudje. Kmalu je bil drznež obkrojen in se je moral vdati. Ljudje so ga odvedli do najbližjega stražnika, ki ga je aretiriral in vedel na policijo. Pri zaslišanju je priznal, da se piše Stane L., doma iz Bizovika, star 18 let. Po poklicu je plesarski pomočnik. Na vprašanje, kako se je odločil za nenavadno tatvino, je skomignil z rameni in odvrnil: Eh, kar na misel mi je prišlo! ...

Fanta, ki doslej še ni bil kaznovan, so izročili sodišču.

Sklepi kranjske občine

Kranj, 14. septembra

Pretekli petek se je vršila redna seja občinske mestne uprave. Na seji se je obravnavala tudi zadeva novega osnovnošolskega poslopja, o kateri bomo še poročali. Sklenilo se je, da se prepovedo za vozni promet cesta mimo pokopališča, ki je že zarta, nadalje nova pot od Mayrlevega znamenja mimo novih hiš do Kokske ceste in pot v gornjem starem drevoredu, ki bodo zamejene s kolli. Posestniki ob omenjenih cestah bodo smeli uporabljati vozila. Na podlagi obč. starešinstva se bo naprosilo oblastnega komisarja, da dovoli posekanje klanjev ob oblastni jezerski (Kokrski) cesti od Adamiča do Franciskovega.

V odbor Dijaške kuhinje so bili izvoljeni predstojnik sodišča Jurij Gregorc, trgovec Franc Gorjanc in gostilničar Miro Peterlin, za računsko preglednika pa trgovec P. Berjak in prof. Watzl. Mestna policijska straža, ki šteje sedaj le dva stražnika, se bo povečala še za dva stražnika. V domovinsko zvezo so bili sprejeti Urbana Eržen (Sv. Jošt), Katarina Rešek (Šenčur), Marjana Jagodic (Predoslje) ter Rudolf Stanič, Gregor Korrath, Josip Varach.

Danes

boemski večer ob 20 v Unionu

Dolitev „Miss Thale“

Gozdni požar

Laško, 14. septembra

Več dni že gori in tli v gozdu v Rebernjakovih dolini pod Turjem nad Rimskimi toplicami. Gozdni požar je povzročil po neprevidnosti eden tamkaj zaposlenih drvarjev. Ogenj so sicer pogasili, začelo pa je tleti pod zemljo v koreninah. Tu in tam švigajo plameni na dan ter ogražajo gozd. Postaviti so morali stalno stražo, da prepreči, da bi se ogenj ne razširil.

Smrt v valovih Save

Jevnica, 14. septembra

Na povratku iz službe je našel progovni delavec Balaj Volbenk v četrtih truplo neznanega moškega, ki ga je Sava naplavila na breg. Takoj je obvestil o tem občinskega odbornika g. Bokala, ki je spoznal v utoplencu 53-letnega dlnarja Tomaža Sončarja.

Tomaž Sončar je bil zelo znan možak v Zgornjem Savsi. Pohajal je od vasi do vasi ter pridno delal, dokler ga ni prišla strast do žganih pilač. Zadnjič so ga videli v Benčičevi trgovini, kjer je popil merico žganja ter dejal, da gre k Pavčiču v Senožet.

Naglo se je raznesla vest: Sončarjev Tomaž iz Kresniškega vrha je utonil. Bilo je jasno, da se je zgodila nesreča in truplo so takoj odnesli v kresniško mrtvašnico, odkoder je bil danes pogreb zapuščenege reveža, ki je bil po vrhu še invalid iz svetovne vojne.

Eksotična zbirka kipov Buddhe

Našemu priznanemu raziskovalcu daljnega Orienta inž. Ferdu Lupši iz Male Nedelje se je pred enim letom s pomočjo njegovih zvez posrečilo pri siamski vladi izposlovati izvozno dovoljenje za zbirko kipov Buddhe. To je edini slučaj, da je siamska vlada dovolila izvoz kipov Buddhe v inozemstvo, ko se vendar to najdražje svetinje buddhiškega verskega kulta. Kakor smo zvedeli, je zbirka teh kipov pravkar dospela v Jugoslavijo, za katero je naša vlada dovolila carine prost uvoz. Zbirka obsega približno 140 objektov, deloma celih kipov, deloma glav, vse iz bronu iz prvih stoletij po Kristu, to je iz dobe, ko je v Siamu takratni deželni »Thaie«, buddhizem izpodrinil brahmanizem in druge starodavne verske sekte.

Kipe je inž. Lupša zbral o priliki svojih nekdanjih ekspedicij v neproučenih razva-

Pri slabosti je naravna »Franz Josef-ova grenčica« prijetno učinkovito domače zdravilo, ki znatno zmanjšuje telesne nadloge, ker se izkaže v malih količinah koristno. V dopisih hvalijo zdravniki za ženske soglasno prav milo učinkovito način »Franz-Josef-ove vode«, ki je zlasti prikladen za nežno rast ženskega telesa. Dobi se v vseh lekarnah, drogerijah in spec. trgovinah.

Vsa Ljubljana obožuje

Svetislav Petrovića

radi njegove elegantne kreacije v velefilmu ljubezni

Poročnik Niene Visokosti

Izveš spo čda i Ufa žurnal
Zeppelinov pol et okrog s-eta

Elitni kino Matica

Telefon 2124.

Ob 3., pol 5., 6., pol 8. in 9

linah starobuddhiških svetišč po džunglah severnega Sijama z velikim trudom in požrtvovalnostjo. To je edina eksotična zbirka te vrste v Jugoslaviji in predstavlja dragoceno arheološko in umetniško vrednost.

Po izjavi raziskovalca bo zbirka pri njem do nadaljnega dostopna znanstvenikom in vsem, ki se zanimajo za starodavne in eksotične vzhodnoazijske umetnine. Muzej v Newyorku je že ponudil veliko vsoto za odkup, vendar inž. Lupša želi, da zbirka ostane doma.

Vlomilska tolpa v Slovenskih goricah

Jarenina, 14. septembra

Dazne kraje Slovenskih goric je v zadnjih tednih obiskala predrzna vlomilska tolpa, od katere trije člani so bili, kakor smo že poročali, aretirani v Mariboru. Ostali se tudi dolgo ne bodo veselili svobode.

Razen pri dveh posestnikih pri Sv. Marjeti ob Pesnici je bilo vlomljeno še prejel tudi v trgovino pri Sv. Ani in v St. Jurju. V St. Jurju so vlomilci vdrli tudi v učiteljevo stanovanje v Soli ter so znatno oškodovali učitelico Karolino Con. Čez par dni so se vrnili in odnesli tudi velik potni kovček, ki ga ob prvem posetu niso hoteli, ali pa niso mogli vzeti s seboj.

Ta kovček je postal za njih usodopolen. Nakradeno blago so namre spravljali kar z avtomobili preko meje. Te pošiljave so deklarirali s »staro obleko«. Pri zadnji pošiljavi pa je nekdo spoznal kovček učiteljice Cončove ter obvestil o tem orožnike. Po tem dogodku je bilo izvršenih zopet nekaj aretacij, a prebivalstvo je prepričano, da bo predrzna tolpa v kratkem ugnana.

Promet pred glavno pošto

Ljubljana, 14. septembra

Prejeli smo: Zdi se, da merodajni faktorji pri napravi načrtov za razširjenje tramvajске mreže v Ljubljani niso zadostno proučili prometnega problema pred glavno pošto. Vsakdo, ki je že kdaj opazoval promet na tem križišču, ve, da sta vogala hotela »Slon« in Malčeve hiše velika ovira prometu pešcev na hodnikih, ki so tu neprimerno ozki. Vogal hotela »Slon« vrhu tega zastira vozilom iz Prešernove ulice pogled na Dunajsko cesto, kar bo pri pomnožitvi tramvajskega prometa pri največji paviljivosti še opasnejše. Temu bo treba čim prej odpravo. Prilika za to je že dana.

Magistratni gremil je te dni razpravljati o dovoljenju za dozidavo še enega nadstropja hotela »Slon«. Kot pogoj naj bi se lastniku stavila zahteva, da mora vogal Dunajske ceste-Prešernova ulica umakniti najmanj za 2 m, bodisi da ga zaokroži ali pa preseka, kar je pač primernejše k slogu. S tem bi se obenem zaokrožil hodnik in se pridobilo na cestišču. Kavarna bi s tem pridobila lahko primernejši vhod z vogala, sobe v nadstropjih pa tudi ne bi izgubile na vrednosti. Ta načrt lajka gotovo ne bo zadel na nepremagljive težave. Na enak način naj bi se s časom uredili tudi nasprotni Malčev vogal, pa tudi marsikateri drugi vogali, ki se jih v Ljubljani na najpomotejnejših ulicah ne manjka. Taka rešitev je bila na pr. zamujena pri Krisperjevi hiši na vogalu Mestnega trga in Stritarjeve ulice. Naj še kdo pove svoje misljenje k temu!

Planinska kočja pri Sv. Miklavžu na Gorjancih

Novo mesto, 14. septembra

Ze dolga desetletja obiskujejo ljubitelji planin romantično divne Gorjance, ki jih tako lepo opisuje Trdina. Zanimanje zanje postaja od leta do leta večje. Letos je posetilo Gorjance nad 1000 turistov. Vsi ti se niso mogli dovolj načuditi naravni krasoti in tihemu miru, ki ga najdeš pač samo v planinah. Skoro vsi turisti so prenočevali na prostem, le nekateri so imeli s seboj šotore, da se ob slabem vremenu utaborijo pod njimi. Če je one brez šotorov zalotil dež, so si morali poiskati streho v cerkvi sv. Miklavža — če so imeli ključ od nje —

Ostra sodba kirurga o novosadski operaciji

Povodom čudnega eksperimenta, ki sta ga v Novem Sadu izvršila zdravnika dr. Uzelac in dr. Ranković s tem, da sta spolne žleze odstranjenega vojaka Mitfartja Jusupovića takoj po justifikaciji prenesla na dva starca, hoteč ju s tem pomladiti, prinaša »Vreme« daljšo izjavo znanega novosadskega kirurga dr. Stanka Maratovića, ki uvodoma izraža popolno skepso glede Voronove metode in nato izjavja:

— Kar se je zgodilo v Novem Sadu, ni primerno za kirurške in zdravniške, ki se resno bavijo z znanstvenimi problemi. Kakor poročajo listi, sta omenjena zdravnika enostavno izrezala žleze mrtvega človeka, jih dala v nekako posodo in jih s smrtnišča prenesla v Novi Sad ter jih vstavila pod kožo dveh starcev. S tem je bila operacija po njunem mnenju izvršena. Značilno pač, da obsojenec pred ustrelitvijo niti ni bil zdravniško pregledan in niti kri ni bila preizkušena po Wassermannovi metodi. Kdo bi torej vedel, ali je ustreljeni bil zdrav, ali pa je morda bolehal na kaki venerični bolezni!

— Ako je res, da so bile žleze prenešene v celoti, se je pokazalo nepoznanje biologije, fiziologije in strokovne literature zadnjih let v toliki meri, da se to pri zdravniku ne bi moglo predpostavljati. Spolne žleze, vstavljene starcem pod kožo, so obsojene na smrt, kakor vsako tuje telo, ki se vnese v organizem brez krvnih posod. — O samem načinu odvzeta žleza na licu mesta, o dovoljenju, ki sta ga dotična zdravnika imela ali pa tudi ne, nečem niti govoriti. Zato so pristojne oblasti, da povedo svoje, a o zdravniški etiki in o samem postopku menim, da je najbolj pozvana izpregovoriti Zdravniška zbornica.

Grof Pyelik osumljen raznih cerkvenih tatvin

O grofu Pyeliku in tatvini starinskega diptiha v zagrebški katedrali prinašajo novine vedno nova in vsekakor tudi prav zanimiva razkritja. Prvi kriminalni čin je Mirko Maratovič, poznejši posinovljenec grofica Pyelika-Imna, izvršil še kot pastirček pri posestniku Rabadanu v Kastel-Lukšiču; ukradel mu je 150 kron in se z barko odpeljal proti Lošnju, kjer so ga prijeli in zaprli za mesec dni. Pri vojakih je kot telefonist in končno kot narednik že kazal svoje nagibe k hoštapiertvu. Leta 1917. se je poročil z neko služkinjo v Splitu, toda že leta 1919. je pod vplivom svojih zvez s staro grofico Pyelikovo vložil tožbo za ločitev zakona, navajajoč, da ne more živeti s svojo ženo zaradi prevelike razlike v družabnem položaju... Zakon seveda ni bil ločen in njegova prava žena živi danes z devetletnim sinom v Splitu, služeč si dalje kruh kot služkinja.

Veliko senzacijo je leta 1923. vzbudila tatvina dveh dragocenih slik iz cerkve v Kastel-Sučurcu. Tat je oba Tizianova originala z nožem izrezal iz okvira in izginil brez sledu. Povodom sedanje zagrebške tatvine je seveda takoj padel sum na Mirka Maratovića, da je tudi sučurski cerkev on oplenil in obe dragoceni sliki prodal na Dunaju, odkoder se je takrat nekoč vrnil s težkimi tisočaki v Zagreb. Pričakujejo se zdaj še nadaljnja razkritja tatvin v zakladnici zagrebške katedrale kakor tudi nekod drugod, kjer tatov doslej ni bilo mogoče izslediti.

Zelo sumljivo je namreč poreklo vseh onih dragocenih predmetov ki jih je »grof« Pyelik premozel celo takrat, ko je z neko svojo »zaročenko« stanoval pri zagrebškem cerkovniku v stolpu katedrale in

ali pa se napotiti po druge ure daleč k tako zvanim tovarni.

Dolgoletna želja naših planincev je bila, da se postavi na Gorjancih vsaj zaslana planinska koča, ki bi nudila izletnikom streho in ognjišče. Da se ta želja končno izpolni, se je v svojem letu tega dela tukajšnje Planinsko društvo. Za letošnji turizem v deloma zgrajeni koči na razpologo soba s številnimi, v kateri je prostora za 10 oseb. Ključ od koče se dobi pri knjižnici g. Josipa Kosu v Novem mestu. Kot prvi so prenočevali v planinski koči naši srednješolci, ki so taborili na Gorjancih celih 10 dni.

K zgraditvi koče so mnogo pripomogli šentjernejški župnik, ki je odstopil podružnični SPD brezplačno stavbni prostor, nadalje tovarnar g. Šiška, ki je dobavil brezplačno lesni material, in novomeški obrtniki.

Kmetijska in sadna razstava v Novem mestu

Novo mesto, 14. septembra.

V Novem mestu bo v dne 12. in 13. in 14. oktobra kmetijska in sadna razstava za celo Dolenjsko. V to svrhu se je sestavil pripravilni odbor, ki je izvolil za svojega predsednika župana dr. Režeka. Slednji sicer ni pristostoval volitvi, a je vendarle spregledal podeljeno mu funkcijo strogo gospodarskega značaja in pričel s pripravo. Določil je s pripravilnim odborom za razstavnim prostor staro ljud. šolo, kjer se

prostiti 20 sob in bi na ta način bili razstavljeni razni predmeti kmetijske, sadarske in vrtnarske stroke.

Za razstavo je vtrajalo poljedelsko ministrstvo 20.000 Din. In sicer za nagrade in druge stroške. Ker je navedena vsota po mnenju pripravilnega odbora za to obsežno razstavo premajhna, je za predsednik dr. Režek obrnil na vse denarne zavode v Sloveniji s prošnjo, naj prispevajo k tej kulturni prireditvi. Obrnil se je med drugim za podporo tudi na ljubljanski oblastni odbor, ki je stavil pripravilnemu odboru naslednje predloge: kmetijska razstava se mora vršiti na oblastni kmetijski šoli na Ormu, za predsednika razstave, ki se mu poveri vodstvo, se imenuje kmetijski strokovnjak, k sodelovanju se pritegne župan občine Šmihel-Stopiče. Posledica teh pogojev, ki so vzbudili mnogo komentarjev, je bila, da je predsednik dr. Režek odložil svojo funkcijo, prav tako pa tudi predsednik tukajšnje kmetijske podružnice g. Josip Globevnik.

Nadaljnja posledica dopisa ljubljanskega občinskega odbora je bila, da je odredil denarni podpora prireditvi eden največjih denarnih zavodov na Dolenjskem novomeška Mestna hranilnica, ostali denarni zavodi, ki so pripravilnemu odboru denar že nakazali, pa ga bodo zahtevali nazaj.

Znanimivo je, da so se v Novem mestu in v nekaterih krajih na Dolenjskem pojavili rdeči letaki, ki nanašajo kmetijsko in sadno razstavo, prostora, kje se bo vršila, pa ne navajajo.

Sport

Lahkoatletski dvomatch Ilirija - Primorje

Za večerj popoldne je bil v zbirni propagandni in sklepi JLAS določen pričetek lahkoatletskega dvomatcha Ilirija - Primorje. Ilirija s svojimi atleti na tem dvomatchu ni nastopila. Startali so samo atleti Primorja.

Oficijelni rezultati so naslednji: 100 m: 1. Sikok 12,2, 2. Godunov. Met krogel: 1. Slamič 11,04, 2. Petkovšek 10,12. Sikok v višino: 1. Pogačnik, 2. Medica, oba 155 cm. 3. Stefančič (levo konkurenca) 160. Met diska: 1. Slamič 35,40, 2. Korč 30,70. Tek 400 m: 1. Močan 57,6, 2. Sikok. Tek 1500 m: 1. Zorja 4:32,4. Stafeta 4 x 100 m: 1. Primorje (Jug, Sikok, Perovič, Godunov) 47,2. Sikok v daljavo s zaletom: 1. Korč 5,98, 2. Stofa 5,75.

SK Ilirija pa je priredila ob istem času na svojem igrišču klubski miting, na katerem so bili doseženi naslednji rezultati: Tek 100 m: 1. Stepišnik 11,3, 2. Pavšič. 3. Outrata. Sikok v višino: 1. Zupančič 1,65, 2. Šifrer, 3. Pavšič. Sikok ob palici: 1. Gregorčak 3,30, 2. Zupančič 3. Traskok: Režek 12,35, 2. Outrata 12,13, 3. Šifrer 11,77. Tek 400 m: Vidmar 58,4, 2. Habič, 3. Rak. Met krogel: Jeglič 11,38, 2. Pavšič 11,16. Zupančič 10,83. Tek 1500 m: Kumer 4:32,4. Sikok v daljavo: Pavšič 6,39 (boljšje od podsvetnega rekorda), 2. Stepišnik 6,11, 3. Režek 5,84. Tek 5000 m: 1. Šporn 17,22, 2. Tinta, 3. Vidmar. Met diska: 1. Dobovšek 35,19, 2. Bako 32,80, 3. Jeglič 31,20.

Ze iz tega suhoparnega poročila se vidi, da zopet nekaj ni v redu. Včeraj je prišel v Ljubljano delegat JLAS g. Kohn. Oficijelni dvomatch se danes nadaljuje.

Pokalni finale - Začetek prvenstva

Danes se odigra finalna tekma ljubljanskega okrožja za podsvetni pokal. Srečata se Primorje in Hermes. Primorje je brez dvoma favorit, no moral bo vsakokrat zagnati bolje, ko napram Concordiji, ker za biti sicer senzacija. Hermes se je v svojih dosedanjih nastopih pokazal kot zelo nestalno moštvo, imel je pa same lahke nasprotnike, kjer ni bilo treba napeti vseh sil. Zadnjič sta se srečala Primorje in Hermes v pomladanskem prvenstvu, podlegel je Hermes s katastrofalnim rezultatom 12 : 0. Hermes bo skušal na vsak način ta poraz kolikor mogoče popraviti in bo nastopil v najmočnejši postavi.

Poleg pokalne tekme se vrše tudi prve prvenstvene tekme, kjer bo šlo zopet za važne točke, ki igrajo tako veliko vlogo pri udeleženi klubih. Tekme se vrše v naslednjem razporedu: 8.30 Slaviša : Natak, 10.15 Reka : Krakovo rezervna 14.45, Reka I. : Krakovo I. 16.30 Hermes : Primorje.

Vse tekme se vrše na igrišču Primorja. Dopoldanske cene so globoko znižane.

Tekmovanje za darili DZ za Slovenijo in SGR

Danes se vrši v Trbovljah na igrišču SK Amaterja tekma II. kola med ljubljansko Svobodo in SK Amaterjem. Dasi ravno je Amater na lastnih tleh močan, se bo moral potruditi, da zaigra dobro, ker je ljubljanska Svoboda po propagandnih obvezana nastopiti s I. garnituro. Ljubljansko

Frederic Boutet:

Iz obupa...

»Gabrijela,« je nagovorila gospa Lobelova svojo hčerko po kosilu, med tem ko je njen mož Adolf odlagal novice na mizo, »pazi in dobro si zapomni, kar ti zdaj povem! Dobila sem pisimo od svoje stare prijateljice gospe Aumantove, ki te vabi za mesec dni k sebi na letovišče. Tvoje potovanje ima dvojen namen: najprej se lahko odpohiš daleč od očeta in mene. Drugič imaš že tri in dvajset let. Lepa si in inteligentna tudi — saj si napravila zrelostno skušnjo. Gospa Aumantova mi javlja, da lahko srečaš v njeni hiši primerno partijo. Piše mi, da je povabila med drugimi tudi mladega Raymondja Hermanta. Ba je zal mladenič, vreden najboljše ženske... Ne pozabi tudi, da je g. Hermant lastnik tvornice avtomobilov. Ali razumeš?»

»Razumem, mama, razumem!« je z odločnim glasom ponovila Gabrijela. »Zdaj tedaj veš, kaj je tvoja dolžnost. Glej, da si pridobiš srce tega mladeniča. Uverjena sem, da je gospa Aumantova prav zaradi tega povabila oba hčerki na letovišče...«

Gabrijela je molče nasmehala.

»In še nekaj, draga. Sodobna moda ti poide v vsem na roko... Ti si vitke postave, torej glej, da ne izgubiš igre!« Zdajci se je vmešal gospod Lobel: »Draga moja, oprosti, a ti nauki vendar niso na mestu. Ti nasveti...«

»Adolf,« je gospa Lobelova resno premerila svojega moža, »prosim te, da se ne vtišča v moje zadeve... Gabrijela že sama ve, kje so meje dostojnosti. Saj je dobro vzgojeno dekle, tvoja in moja hči!«

»Po mojem je glavno, da je ženin resen in da ugaia Gabrijeli!« je dejal gospod Lobel. »In zdaj lahko noč!«

To reči je vstal od mize, da zadrema po kosilu.

»Hvala Bogu, zdaj sva sami.« je nadaljevala gospa Lobelova. »Gabrijela, ne morem dovolj poudariti, kako važno bo zate to potovanje. Tebi je potrebno življenje, ki te bo v vsakem oziru vredno.«

»Hvala za nasvete,« je dejala Gabrijela. »Kdaj pa odrinem?«

»Čez osem dni. Pojutrišnjem pride šivilja, da pregledamo tvojo garderobo...«

Zgodilo se je tako, kakor so bili sklenili. Ko je minilo osem dni, sta sedli mati in Gabrijela v voz in sta peljali na postajo.

(mo): Trstnik, Dečman (I) — Reng, Zvonik (LSK) 21:19, 21:16.

Končni rezultat včerajšnjega dne: 29 za LSK in 12 za Ilirijo.

Službene objave LNP

(iz seje posl. odbora dne 11. 9. 1929.)

Posl. odbor je določil za jesensko sezono 1929 termin za prvenstvene tekme (prvotno je bil določen samo začetni termin 22. 9.) kakor sledi:

I. razred:

9. Ilirija : Hermes, igrišče Ilirije, Jadran : Svoboda, igrišče Primorja;
9. Ilirija : Svoboda, igrišče Ilirije, Primorje : Jadran, igrišče Primorja;
10. Primorje : Ilirija, igrišče Primorja;
10. Ilirija : Jadran, igrišče Ilirije, Hermes : Svoboda, igrišče Primorja;
10. Primorje : Svoboda, igrišče Primorja, Hermes : Jadran, igrišče Ilirije;
10. Primorje : Hermes, igrišče Primorja.

Prvorazredni klubi igralo na določenem terminu obvezno dopolne s juniorskimi, popoldne s rezervnimi in prvimi moštvi. SK Jadran je oproščen igranja juniorskih tekem.

II. razred:

9. Reka : Krakovo, Slaviša : Natak, obe na igr. Primorja;
9. Slovan : Krakovo, igr. Ilirije, Reka : Grafika, igr. Primorja;
9. Krakovo : Natak, igr. Primorja, Slovan : Reka, igr. Ilirije;
10. Slovan : Natak, igr. Primorja, Krakovo : Slaviša, igr. Ilirije;
10. Krakovo : Grafika, igr. Ilirije, Slovan : Slaviša, igr. Primorja;
10. Slaviša : Grafika, igr. Ilirije, Reka : Natak, igr. Primorja;
10. Slovan : Grafika, igr. Ilirije, Reka : Slaviša, igr. Primorja;
11. Grafika : Natak, igr. Ilirije.

Klubi II. razreda igralo za sedaj po tem razporedu samo s I. moštvi; vse tekme se vrše dopolne. Za rezervne tekme klubov II. razreda bo posl. odbor določil termin in igrišča naknadno.

Posl. odbor je vzel na znanje razvrstitve prv. tekem v Mariboru, izrečano po M. O. v Mariboru kakor sledi:

9. Rapid : Svoboda, Maribor : Železničar,
10. Maribor : Rapid, Železničar : Svoboda,
10. Rapid : Železničar, Maribor : Svoboda.

Poslovni odbor obvešča klube, da se bo naslednja sezona igrala na igrišču priateljskih tekem, ki bodo predložene pisno po določenih 13. prav. prv. tekem, to pa le tedaj, ako ne bodo ovirale odigranja podsvetnih prvenstvenih oz. pokalnih tekem.

SK Svoboda naj javi do 17. t. m. na naslov tajnika II LNP, kavarne Evropa, ali obstoje kake zadruge proti verifikaciji igr. Slaviša Jereba za ZNP. — Atletič SK naj javi v istem roku in na isti naslov, kdo je vodil prijat. tekmo Atletič SK : Jadran 8. t. m.; oba kluba naj v istem roku pošljeta tajniku II LNP postavbo svojega moštva. — Enako naj pošle SK Svoboda, Maribor, postavbo moštva za tekmo 8. t. m.

Turnirja za Gosposvetski pokal v korist Jugoslovanske Matice po dopisu SK Ilirije z dne 10. t. m. posl. odbor ne more odobriti za termin 13. 10., ker je zaseden ta dan s prvenstvenimi tekmi.

V službenih objavah z dne 7. t. m. je bila pomotoma objavljena verifikacija pokalne tekme Ilirija : Svoboda z 2:0 namesto s pravilnim rezultatom 0:2, kar tajništvo s tem popravlja. — Tajnik II.

LNP. (Službeno.) Namestu odsotnega inž. Kuljiša se delegira za danes dopolne na igrišče Primorja za blagajništvu in rednijski nadzor gosp. Rovana.

Službene objave JSH in ZS. Sva poslovnega odbora se vršila jutri ob 20.30 v danskem salonu kavarne Emona. Radi važnosti dnevnega reda je navzočnost vseh odbornikov nujno potrebna. — Tajnik I.

Juniorske tekme za pokal SK Ilirije. (Službeno.) Se ena seja medklubnega odbora za izvedbo juniorskih tekem bo v ponedeljek, 16. t. m. ob 19. v kavarni »Evropa« zaradi vloženega protesta proti priznanju tekme Reka : Slovan 5:4. Na sejo se vabita izredno odbornika g. Bucik in Thuma, nadalje kapetana obeh moštev Pečar Rud. in Venturini Franc ter igralca SK Reke Debevec Franc in Debevec Alojzij. Ako bodo navedeni g. izostali, bo odbor vseeno rešil zadevo definitivno. M. O.

SK Ilirija (nogometna sekcija). Danes, v nedeljo, igra rezervna ob 15. prijat. tekmo s SK Slovanom; sestava moštva je razvidna v garderobi in v članski knjigi v Evropi. Junjorji igrali ob 17. prijat. tekmo s SK Rakovnikom. — Celju medklubski tenis turnir med teniščarji SK Celje in Slovenskim tenisklubom Ptuj, in sicer vse dan na igrišču prvomikovanega kluba.

SK Ilirija. (Iz tajništva.) Redna seja načelnstva se bo vršila v torek 17. t. m. ob 20.30 v danskem salonu kavarne Emona. Gz. odborniki se naprošajo, da prisostvujejo vsaki sil v čim večjem številu. Danje se opozarja vsi odborniki na odborniško službo na nogometnem igrišču. — SK Krakovo. Danes v nedeljo ob 9.15 naj se javi na igrišču ASK Primorja moštvo proti SK Reki v naslednji postavi: Roš, Kalaš, Jeršek Marinko, Kos, Blatnik, Marjetič, Logar, Novak I., Jesenko, Lipovšek. Reditelji naj se javijo ob 8.45 na igrišču Primorja. — Načelnik.

SK Svoboda. I. moštvo igra s SK Amaterjem v Trbovljah. Postava v garderobi. Prosim točno do 12. ure na kolodvoru. Naslednje moštvo igra ob 17. s SK Mladici na igrišču Mla-

dike: Jakša, Štumbo, Dmrovec, Starnan I., Čimperman, Podrekar, Brvar, Starnan II., Sever, Smolnikar, Krivak, rez. Bogme, Dmrovec II., Brvar. Oprema se dvigne od 10. do 11. v naši garderobi. Istočasno naj se zglase tam vsi, ki nimajo slik v svojo fotografirano. — Načelnik.

SK Jadran. Odbor SK Jadrana sklicuje za ponedeljek 16. t. m. ob 20. izredno sejo in članski sestanek v Narodni kavarni. Zaradi važnosti dnevnega reda točna udeležba!

SK Ilirija (hazenska sekcija). Jutri v ponedeljek reden trening za vse igralce. Radi predstojenih prvenstvenih tekem in radi lahkoatletskih prireditve je udeležba za vse strogo obvezna. — Načelnik sekcije.

Drobiž iz Španije

Španski nogomet letošnje pomladanske sezone ni zaključil posebno slavno. Kakor so bila pred l. 1928 španska nogometna moštva strah in trepet vsakega se tako močnega nasprotnika s celine, je prav za prav celoten uspeh neznan, če se pomisli, da je španska reprezentanca na lastnih tleh porazila le tri državne reprezentance, in sicer portugalsko — ki v ostalem še ni igrala nikoli pomembne vloge — francosko in profesionalno angleško. Posebej omeniti je treba še zmago kombiniranega moštva Katalonije nad angleškim Bolton Wanderers, ki so si letos osvojili pokal Anglije. Med slavni španski nogometni igralci je ostal na površju samo še fenomenalni vratar Zamorra; v drugih vrstah čitamo nova, dosedaj neznan imena.

Kakor vse kaže, je zavel tudi v vodilnih krogih španske nogometne zveze nov duh; zveza je izdelala nov načrt za odigranje prvenstva, ki se je dobro obnesel in bo obveljal tudi za bodoče. Prvenstvo se bo odigralo v treh različnih razredih, kar bo brez dvoma dvignilo kakovost materiala in interes širokih množic.

Kakor znano, je bil v okvirju svetovne razstave zgrajen v bližini Barcelone ogrom-

ni stadion za najmanj 65.000 oseb. Prirediteljji španskega programa so pričeli — ko je bila zgradba že gotova — razmišljati, kako bi napolnili to velikansko arno. Pričeli so se pogajati z Italijani za modifikacijo lahkoatletski meeting, ker pa španci za atletiko niso posebno navdušeni in bi gotovo ne zasedli stadiona v zadostnem številu, so meeting odgodili na poznejši čas. Na ta meeting nameravajo španci povabiti tudi Fince, Švede, Nemce, Francoze, Angleže in druge in prirediti tako nekakšno evropsko olimpijado.

Pri gradnji stadiona imajo španci samo smolo. K otvoritvi igralnega bazena so povabili močno nizozemsko ekipo. Moštvo je prišlo točno, toda bazen se ni bil izgotovljen. Prireditelji so jih prosili, naj bi ostali — toda zaman. Nastopili so v nekem privatnem bazenu, spravili denar in odjadrli drugam.

Španci imajo dober plavalni material; spriču njihove sezone in idealne obale je to skoraj samo po sebi umevno. Tudi v Barceloni imajo veliko kopališče, ki pa ni najbolj idealno, ker je morje že po par metrih tudi globoko več metrov. V kopališču vlada razen tega poseben režim, ki služi nekaterim za halo, drugim pa je tudi v spodkito.

Kopališče je razdeljeno v tri dele, in sicer za otroke in starce, za moške in za rodbino. Za prestopne iz posameznih delov veljajo zelo stroge norme! Španski tisk gre celo tako daleč, da ključ oblasti na pomoč, ker je bilo opaziti, da so se nekateri nadeniči stalno tihotapili v »rodbinsko« kopališče in »razkazovali svoje izvajajo mišiče ter šali strmežljive poglede čednostnih gospodičen.« O, farizeji! Vsi ti krepostni čurvarji čistosti in strmežljivosti so v prevelikem navdušenju pozabili, da je Evo zapeljala kača s drevesa, da pa se živali ne skrivajo v morskih globinah, po 30 m daleč od rodovitne zemlje. Ubogi sport, kje in kako te povsod preganjajo!

Uboj v šiški pred poroto

Obtožba zaradi uboja umaknjena — Obtoženec oproščen tudi zaradi pregreška prekoračenja silobrana in prestopka lahke telesne poškodbe

Ljubljana, 14. septembra.

Danes se je vršila zadnja razprava letošnjega jesenskega porotnega zasedanja. Senatu je predsedoval sodnik okrožnega sodišča dr. Kaiser, prisodnika sta bila sodnika okrožnega sodišča Kralj in Velušček, javni tožilec je bil Javoršek.

Ivan R. je majhen mladenič, prikupljive zunanjosti, rojen je leta 1904. v Ljubljani in je posestnika sin.

Kaj je navajala obtožnica

Dne 31. avgusta letos je bil v Müllerjevi gostilni v Šiški Fabjan Stanko s svojo družbo. Tam je sedel tudi obdolženec. Po policijski uri so odšli vsi iz gostilne. Na dvorišču je nastal prepri med osumisljivim bratom Avgustom in Stankom Fabjanom, ker prvi ni dovolil, da bi jih obdolženec popeljal s svojim vozom do bližnje kavarne.

Pričeli so se naposled tepsti. Bratu je prihitel obdolženec na pomoč in pričel se je splošen pretep.

Med tem pretepom je obdolženec s nožem lahko poškodoval Avgusta Zaiča. Ker je imel obdolženec edini nož, so ga ostali pograbili in ga odpelali na cesto.

Obdolženec se je pri tem dejanju zlasti rval s pokojnim Fabjanom. Na cesti sta se spoprijela, Fabjan se je tepel z rokama, obdolženec pa je zabodel Fabjana z nočem v prsa, da je isti naslednji dan zaradi upanja srca umrl.

Dne 30. julija pa je obdolženec domačega hlapca udaril z grabljami po roki in ga na desnem komolcu lahko poškodoval.

Zagovor obdolženca

Predsednik je opozoril obdolženca, da je zanj ugodnejše, če govori čisto resnico, kar se upošteva pri odmeri kazni.

— Ali se čutite krivega?

— Nikakor ne gospod predsednik.

— Kako je bilo usodni večer?

— Peljal sem do Müllerjeve gostilne neko opravilo. Konja sem zapeljal na dvorišče in šel v gostilno z Jerinovo, kateri sem tjakaj pripeljal kovec. Pri sosednji mizi so sedeli fantje, pili, peli in navijali gramofon. Bilo jih je šest. Vabili so naju k svojim mizi. Odzvala sva se. Poznal jih nisem in še danes jih ne poznam po imenu.

Le to vem, da je bil tisti, ki je od rane umrl, zelo velik. Ves čas smo se dob- razumeli. Zunaj sem zapeljal konja proti cesti. Prihitela sta dva iz gostilne in dejala, naj se peljemo v kavarno. Brnil sem se, hotel iti domov. Pa je prišel z biciklom moj brat Avgust in rekel, da greva skupaj proti domu. Nekdo ga je nahruil: »Kaj si pa ti za en mulec?« — Seveda so bili vsi ti na dvorišču oni, s katerimi sem bil preje v krčmi. Tisti, ki je nahruil brata, se je zagnal vanj. Priskočili so tudi drugi. Oni ga je vrgl na tla in vsi

so ga tepli. Nekaj se jih je zaletelo vame, vrgli so me, udrihali proti meni s lopato in kolom in moral sem se braniti. Ker nisem imel drugega, sem se pač branil s nožem. Nikogar nisem nameraval poškodovati. Mahal sem samo okoli sebe, da bi bil obranil in odbil napad. Vem, da sem enega zadell, tistega, ki je silil najbolj vame. Ko so videli, da imam nož, so me pričeli trije suvati proti cesti. Eden me je podrl na tla in padel name. Udaril sem se na glavo in kar zabliskalo se mi je pred očmi. Č: sem ga z nožem ne vem. —

Kako je pa bilo koncem julija s vašim hlapcem?

— Mirvo je suhil. Pripeljal sem mu kostilo. Šel sem nato iskat grablje, ko sem se vrnil, je ležal in spal Polil sem ga z vodo. Skočil je z grabljami nad me, jaz sem ga pa udaril s svojimi grabljami. —

Pričevanja

Raztelesenje Stanka Fabjana je ugotovilo, da je bil velik 185 cm, dočim ima obdolženec le 157 cm. Bil je krepak fant. Rajnki je imel na glavi več odrgnin, na levem temenu urezino in dve poškodbi na prsih. Drugo rebro je bilo prerezano, bila so ranjena pljuča, baš tam, kjer so prirščena in rajnki je umrl, ker mu je oslabelo srce.

Obdolženec brat Avgust je povedal sihe- kakor obdolženec. Usodno noč je šel brata iskat, ker se ni vrnil. Napadli so ga na dvorišču. Klical je brata na pomoč. Tepli so oba in njega so nehali pretepati šele, ko se je približal stražnik.

Priča Berčič je videl Fabjana, da se je z nekom tepel. Fabjan se je rad pretepal. Priča Spacapan je videl, da je obdolženec bežal, a Fabjan je tekel za njim, ga dohitel in porinil, da je padel. Fabjan je ostal zgoraj in kmalu zavpil: »Ti si me z nožem.«

Splah so vse priče videle, da je bil napadalec edino Fabjan, ne pa obdolženec. Nato je javni tožilec umaknil tožbo zaradi hudodelstva uboja in predlagal kaznovanje zaradi pregreška prekoračenja silobrana.

Obdolženec je bil dvakrat kaznovan zaradi lahke poškodbe, toda sicer je na dobrem glasu in ima poštene in pridne starše. Porotnikom je stavil senat štiri vprašanja o krivdi in sicer zaradi pregreška prekoračenja silobrana pri Fabjanu, zaradi prestopka prekoračenja silobrana pri Zajcu in lahke poškodbe pri Homcu.

Državni tožilec Javoršek je s krepkimi besedami očrtal dejanje in predlagal kazno. Za obdolženca se je zavzel odvetnik dr. Krečič in ga prav krepko zagovarjal.

Porotniki so odšli po resničnem predsednika na posvetovanje in ko so se vrnil, je prebral prvomestnik njihov odgovor. Porotniki so vsa vprašanja glede krivde zavrnili in obdolženec je bil oproščen.

»Draga, nikar ne mislite, da lažem...«

Gabrijela je bila obupana. V njej je nekaj razbijalo. Bila je razkačena, ponižana in je komaj zadrževala solze, ki so ji vrele na oči.

»Prišli ste zaradi mene?« je napolnjen vprašala Brega.

»Vsa zaradi vas. In vi, ne da bi to vedeli, samo zaradi mene,« je odvrnil Brey.

»Hoteli ste me tedaj videti?«

»Hotel sem vas spoznati... In vam povedati, da vas ljubim... da, ljubim... Ali hočete navzlic letom, ki nauju ločijo, postati moja žena?«

»To želite?«

»Da, samo tega si želim! Očete, prišli ste na letovišče, da bi našli ženo... S tem še ni rečeno, da ljubite g. Hermanta. Glejte, jaz sem pripravljn umreti, da vas osrečim...«

»Dobro!« je dejala Gabrijela in stisnila obrvi. »Naj bo, vašo ponudbo sprejemim!«

Od razburjenja se je tresla kakor nebožen listič v viharju.

Sprejela je Breyovo ponudbo. Možila se bo, ker jo je mati zaradi moža poslala na letovišče. Toda potem... potem bo že našla sredstvo, da se za ta korak maščuje vsemu svetlu!

Na izletu so plesali. Gabrijela je žarela od sreče, ko jo je prišel prosit za prvi ples Raymond Hermant. Vrtela se je nekam vzvičeno, prsi so se ji dvigale v prijetnem razburjenju. Ko sta odplesala nekaj plesov, jo je prišel prosit za ples g. Brey. Najraje bi bila rekla »Ne!«, toda oika in vjundnost sta ji velevali, da mora postopati drugače.

Med plesom je začel g. Brey govoriti:

»Drago dete, prisegam vam, da trditte čas! Zelo občalujem vaše napore — ki so, na žalost, zaman. Štirinajst dni opazujem vaš boj za Hermanta. Ponavljam vam: fant je oddan! Oženil se ne bo nikoli, ker je že dve leti

ali pa se napotiti po druge ure daleč k tako zvani tovarni.

Dolgoletna želja naših planincev je bila, da se postavi na Gorjancih vsaj zasilna planinska kočica, ki bi nudila izletnikom stroho in ognjišče. Da se ta želja končno izpolni, se je v svojem letnjem delu dela tukajšnje Planinske družbe. Za letošnji turizem v deloma zgrajeni kočici na razpolago soba s štedilnikom, v kateri je prostora za 10 oseb. Ključ od kočice se dobi pri knjigovodu g. Josipu Kosu v Novem mestu. Kot prvi so prenočevali v planinski kočici naši srednješolci, ki so taborili na Gorjancih celih 10 dni.

K zgraditvi kočice so mnogo pripomogli šentjernejški župnik, ki je odstopil podružnični SPD brezplačno stavbni prostor, nadalje tovarnar g. Šiška, ki je dobavil brezplačno lesni material, in novomeški obrtniki.

Kmetijska in sadna razstava v Novem mestu

Novo mesto, 14. septembra
V Novem mestu bo v dnevi 12. i. 13. i. 14. oktobra kmetijska in sadna razstava za celo Dolenjsko. V to svrhu se je sestavil pripravljalni odbor, ki je izvolil za svojega predsednika župana dr. Režeka. Slednji sicer ni pristojstvom volitvi, a je vendarle sprejel podeljeno mu funkcijo strogo gospodarskega značaja in pričel s pripravi. Določil je s pripravljalnimi odbori za razstavni prostor staro ljud. šolo, kjer se

prostiti 20 sob in bi na ta način bili razstavljeni razni predmeti kmetijske, sadjarske in vrtnarske stroke.

Za razstavo je votalo poljedelsko ministrstvo 20.000 Din. In sicer za nagrade in druge stroške. Ker je navedena vsota po mnenju pripravljalnega odbora za to obsežno razstavo premajhna, se je predsednik dr. Režek obrnil na vse denarne zavode v Sloveniji s prošnjo, naj prispevajo k tej kulturni prireditvi. Obrnil se je med drugim za podporo tudi na ljubljanski oblastni odbor, ki je stavil pripravljalnemu odboru naslednje predloge: kmetijska razstava se mora vršiti na oblastni kmetijski šoli na Grmu, za predsednika razstave, ki se mu poveri vodstvo, se imenuje kmetijski strokovnjak, k sodelovanju se pritegne župan občine Šmihel-Stopiče. Posledica teh pogovorov, ki so vzbudili mnogo komentarjev, je bila, da je predsednik dr. Režek odložil svojo funkcijo, prav tako pa tudi predsednik tukajšnje kmetijske podružnice g. Josip Globevnik.

Nadaljnja posledica dopisa ljubljanskega oblastnega odbora je bila, da je odredel denarno podporo prireditvi eden največjih denarnih zavodov na Dolenjskem novomeška Mestna hranilnica, ostali denarni zavodi, ki so pripravljalnemu odboru denar že nakazali, pa ga bodo zahtevali nazaj.

Znanimivo je, da so v Novem mestu in v nekaterih krajih na Dolenjskem pojavili rdeči letaki, ki naznanjajo kmetijsko in sadno razstavo, prostora, kje se bo vršila, pa ne navajajo.

Sport

Lahkoatletski dvomatch Lirija : Primorje

Za večerj popoldne je bil v smislu propagacije in sklepa JLAS določen pričetek lahkoatletskega dvomatcha Lirija : Primorje. Lirija s svojimi atleti na tem dvomatchu ni nastopila. Startali so samo atleti Primorja.

Oficijelni rezultati so naslednji: 100 m: 1. Skok 12,2. 2. Godunov. Met kroglice: 1. Slamič 11,04. 2. Petkovšek 10,12. Skok v višino: 1. Pogačnik. 2. Medica, oba 155 cm. 3. Stefančič (izven konkurence) 160. Met diska: 1. Slamič 35,40. 2. Korč 30,70. Tek 400 m: 1. Močan 57,6. 2. Skok. Tek 1500 m: 1. Zorja 4:32,4. Stafeta 4 x 100 m: 1. Primorje (Jug, Skok, Petrovič, Godunov) 47,2. Skok v daljavo s palčico: 1. Korč 5,98. 2. Stofa 5,75.

SK Lirija pa je priredila ob istem času na svojem igrišču klubski miting, na katerem so bili doseženi naslednji rezultati: Tek 100 m: 1. Stepišnik 11,3. 2. Pavšič. 3. Outrata. Skok v višino: 1. Zupančič 1,65. 2. Sifer. 3. Pavšič. Skok ob palici: 1. Gregorčak 3,30. 2. Zupančič. 3. Troškot. Režek 12,35. 2. Outrata 12,15. 3. Sifer 11,77. Tek 400 m: Vidmar 58,4. 2. Habič. 3. Rak. Met kroglice: Jeglič 11,38. 2. Pavšič 11,16. Zupančič 10,83. Tek 1500 m: Kumer 4:32,4. Skok v daljavo: Pavšič 6,39 (boljše od podsvetnega rekorda). 2. Stepišnik 6,11. 3. Režek 5,84. Tek 5000 m: 1. Šporn 17,22. 2. Tinta. 3. Vidmar. Met diska: 1. Dobovšek 35,19. 2. Banko 32,80. 3. Jeglič 31,20.

Ze iz tega suboparnega poročila se vidi, da zopet nekaj ni v redu. Včeraj je prišel v Ljubljano delegat JLAS g. Kohn. Oficijelni dvomatch se danes nadaljuje.

Pokalni finale — Začetek prvenstva

Danes se odigra finalna tekma ljubljanskega okrožja za podsvetni pokal. Srečata se Primorje in Hermes. Primorje je brez dvoma favorit, ni moral bo vsakega zaigrati bolje ko napram Concordiji, ker zna biti sicer senzacija. Hermes se je v svojih dosedanjih nastopih pokazal kot zelo nestalno moštvo, imel je pa same lahke nasprotnike, kjer ni bilo treba napeti vseh sil. Zadnjič sta se srečala Primorje in Hermes v pomladanskem prvenstvu, podlegel je Hermes s katastrofalnim rezultatom 12 : 0. Hermes bo skušal na vsak način ta poraz kolikor mogoče popraviti in bo nastopil v najmočnejši postavi.

Poleg pokalne tekme se vrše tudi prve prvenstvene tekme, kjer bo šlo zopet za važne točke, ki igrajo tako veliko vlogo pri udeležnosti klubih. Tekme se vrše v naslednjem razporedju: 8.30 Slaviša : Natak, 10.15 Reka : Krakovo rezerva 14.45, Reka I. : Krakovo I. 16.30 Hermes : Primorje.

Vse tekme se vrše na igrišču Primorja. Dopoldanske cene so globoko znižane.

Tekmovanje za darilo DZ za Slovenijo in SGR

Danes se vrši v Trbovljah na igrišču SK Amaterja tekma II. kola med ljubljansko Svobodo in SK Amaterjem. Dasiravno je Amater na lastnih tleh močan, se bo moral potruditi, da zaigra dobro, ker je ljubljanska Svoboda po propagaciji obvezana nastopiti s I. garnituro. Ljubljani-

Frederic Boutet:

Iz obupa...

»Gabrijela,« je nagovorila gospa Lobelova svojo hčerko po kosilu, med tem ko je njen mož Adolf odlagal novine na mizo. »Pazi in dobro si zapomni, kar ti zdaj povem! Dobila sem pismo od svoje stare prijateljice gospe Aumantove, ki te vabi za mesec dni k sebi na letovišče. Tvoje potovanje ima dvojen namen: najprej se lahko odpustiš daleč od očeta in mene. Drugič imaš že tri in dvajset let. Lepa si in inteligentna tudi — saj si napravila zrelostno skušnjo. Gospa Aumantova mi javlja, da lahko srečaš v njeni hiši primerno partijo. Piše mi, da je povabila med drugimi tudi mladega Raymondja Hermanta. Ba je zal mladenič, vreden najboljše ženske... Ne pozabi tudi, da je g. Hermant lastnik tvornice avtomobilov. Ali razumeš?»

»Razumem, mama, razumem!« je z odločnim glasom ponovila Gabrijela.

»Zdaj tedaj veš, kaj je tvoja dolžnost. Glej, da si pridobiš srce tega mladeniča. Uverjena sem, da je gospa Aumantova prav zaradi tega povabila oba hčerki na letovišče...«

Gabrijela je molče nasluhala.

»In še nekaj, draga. Sodobna moda ti pojde v vsem na roko... Ti si vitke postave, torej glej, da ne izgubiš igre!« Zdaj se je vmešal gospod Lobel:

»Draga moja, oprosti, a ti nauki vendar niso na mestu. Ti nasveti...«

»Adolf,« je gospa Lobelova resno premerila svojega moža, »prosim te, da se ne vikaš v moje zadeve... Gabrijela že sama ve, kje so meje dostojnosti. Saj je dobro vzgojeno dekle, tvoja in moja hči!«

»Po mojem je glavno, da je ženin resen in da ugaia Gabrijeli!« je dejal gospod Lobel. »In zdaj lahko noč!«

To reki je vstal od mize, da zadrema po kosilu.

»Hvala Bogu, zdaj sva sami.« je nadaljevala gospa Lobelova. »Gabrijela, ne morem dovolj poudariti, kako važno bo zate to potovanje. Tudi je potrebno življenje, ki te bo v vsakem oziru vredno...«

»Hvala za nasvete,« je dejala Gabrijela. »Kdaj pa odidem?«

»Čez osem dni. Poputiranjem prideš Slaviša, da pregledamo tvojo garderobo...«

Zgodilo se je tako, kakor so bili sklenili. Ko je minilo osem dni, sta sedli mati in Gabrijela v voz in sta se peljali na postajo.

me): Tratinčnik, Dečman (I) — Heng, Žirovnik (LSK) 21:19, 21:16.

Končni rezultat večerjanske dne: 29 na LSK in 12 na Lirijo.

Službene objave LNP

(iz seje posl. odbora dne 11. 9. 1929.)

Posl. odbor je določil za jesensko sezono 1929 termine za prvenstvene tekme (prvotno je bil določen samo začetni termin 22. 9.) kakor sledi:

I. razred:

1. Lirija : Hermes, igrišče Lirija, Jadran : Svoboda, igrišče Primorja;
2. Lirija : Svoboda, igrišče Lirija, Primorje : Jadran, igrišče Primorja;
3. Lirija : Primorje, igrišče Lirija, Svoboda : Jadran, igrišče Primorja;
4. Lirija : Jadran, igrišče Lirija, Hermes : Svoboda, igrišče Primorja;
5. Lirija : Svoboda, igrišče Primorja, Primorje : Jadran, igrišče Lirija;
6. Lirija : Hermes, igrišče Primorja, Primorje : Jadran, igrišče Lirija;
7. Lirija : Primorje : Hermes, igrišče Primorja.

Prvorazredni klubji igrajo na določenem terminu obvezno dopolnje za juniorskih, popoldne s rezervnimi in prvimi moštvi. SK Jadran je oproščeno izjema juniorskih tekem.

II. razred:

1. Reka : Krakovo, Slaviša : Natak, obe na igri. Primorja;
2. Lirija : Krakovo, igri. Lirija, Reka : Grafika, igri. Primorja;
3. Krakovo : Natak, igri. Primorja, Slaviša : Reka, igri. Lirija;
4. Lirija : Natak, igri. Primorja, Krakovo : Slaviša, igri. Lirija;
5. Lirija : Slaviša, igri. Primorja, Slaviša : Grafika, igri. Lirija;
6. Lirija : Slaviša, igri. Primorja, Reka : Natak, igri. Primorja;
7. Lirija : Slaviša, igri. Primorja, Reka : Slaviša, igri. Primorja;
8. Lirija : Natak, igri. Lirija.

Klubji II. razreda igrajo za sedaj po tem razporedju samo s I. moštvi; vse tekme se vrše dopolnje. Za rezervne tekme klubov II. razreda bo posl. odbor določil termine in igrišča naknadno.

Posl. odbor je vzel na znanje razvrstitev prv. tekem v Mariboru, izžrebano po M. o. v Mariboru kakor sledi:

1. Rapid : Svoboda, Maribor : Zeleničar,
2. Lirija : Rapid, Zeleničar : Svoboda,
3. Lirija : Zeleničar, Maribor : Svoboda.

Poslovni odbor obvešča klube, da se bo naslednja sezona na eno prijavljajo prijateljskih tekem, ki bodo predložene pisмено po določitvi § 13. prav. prav. tekem, to pa le tedaj, ako ne bodo ovirale odigranja podsvetnih prvenstvenih oz. pokalnih tekem.

SK Svoboda naj javi do 17. t. m. na naslov tajnika II LNP, kavarne Evropa, ali obstoječi kakšni zadržki proti verifikaciji igri. Slaviša Jereba za ZNP. — Atletik SK naj javi v istem roku in na isti naslov, kdo je vodil prijat. tekmo Atletik SK : Jadran 8. t. m.; oba kluba naj v istem roku pošljeta tajniku II LNP postavbo svojega moštva. — Enako naj pošlje SK Svoboda, Maribor, postavbo moštva za tekmo 8. t. m.

Turnirja za Gosposvetski pokal v korist Jugoslovanske Matice po dopisu SK Lirije z dne 10. t. m. posl. odbor ne more odobriti za termin 13. 10., ker je zaseden ta dan s prvenstvenimi tekami.

V službenih objavah z dne 7. t. m. je bila pomotoma objavljena verifikacija pokalne tekme Lirija : Svoboda z 2:0 nastopom s pravilnim rezultatom 0:2, kar tajništvo s tem popravlja. — Tajnik II.

LNP. (Službeno.) Namestu odsotnega inž. Kuljiša se delegira za danes popoldne na igrišče Primorja za blagajniški in rediteljski nadzor gosp. Rovana.

Službene objave JSH in ŽS. Seja poslovnege odbora se bo vršila jutri ob 20.30 v damskem salonu kavarne Emone. Radi važnosti dnevnega reda je navzočnost vseh odbornikov nujno potrebna. — Tajnik I.

Juniorske tekme za pokal SK Lirije. (Službeno.) Se ena seja medklubskega odbora za izvedbo juniorskih tekem bo v ponedeljek, 16. t. m. ob 19. v kavnari »Evropa« zaradi vloženega protesta proti priznanju tekme Reka : Slaviša 5:4. Na sejo se vabita izredni odborniki g. Bukić in Thuma, nadalje kapetana obeh moštvev Pečar Rud. in Venturini Franc ter igralca SK Reke Debevec Franc in Debevec Alojzij. Ako bodo navedeni g. izostali, bo odbor vseeno rešil zadevo definitivno. M. O.

SK Lirija (nogometna sekcija). Danes, v nedeljo, igra rezerva ob 15. prijat. tekmo s SK Slavišom; sestava moštva je razvidna v garderobi in v članski knjigi v Evropi. Juniorski igrajo ob 17. prijat. tekmo s SK Rakovnikom. —

Tenis turnir v Celju. Danes se bo vršil v Celju medklubski teniški turnir med tenisekcijama SK Celje in Slovenskim teniskim klubom Ptuj, in sicer vse dan na igrišču prvotimovskega kluba.

SK Lirija. (Iz tajništva.) Redna seja načelstva se bo vršila v torek 17. t. m. ob 20.30 v damskem salonu kavarne Emone. G. odborniki se naprošajo, da prisotnost vsaki seji v čim večjem številu. Dajte se opozorjati vsi odborniki na odborniško službo na nogometnem igrišču.

SK Krakovo. Danes v nedeljo ob 9.15 naj se javi na igrišču ASK Primorja moštvo proti SK Reki v naslednji postavi: Roš, Kalas, Jeršek Marinko, Kos, Blatinč, Marjetič, Logar, Novak I., Jesenčnik, Lipovšek. Reditelji naj se javijo ob 8.45 na igrišču Primorja. — Načelnik.

SK Svoboda. I. moštvo igra s SK Amaterjem v Trbovljah. Postava v garderobi. Prosim točno do 12. ure na kolodvoru. Naslednje moštvo igra ob 17. s SK Mladiko na igrišču Mla-

dike: Jakša, Štirob, Drovšek, Starnas I., Černperman, Podrekar, Bevar, Starnas II., Sever, Smolčan, Krivčič, rez. Bogna, Drovšek II. Bevar. Oprema se dvigne od 10. do 11. v naši garderobi. Istočasno naj se zglase tam vsi, ki nimajo slik v svojo fotografirano. — Načelnik.

SK Jadran. Odbor SK Jadrana sklicuje za ponedeljek 16. t. m. ob 20. izredno sejo in članski sestanek v Narodni kavarni. Zaradi važnosti dnevnega reda točna udeležba.

SK Lirija (bazenska sekcija). Jutri v ponedeljek redni trening za vse igralce. Radi predstojećih prvenstvenih tekem in radi lahkoatletskih prireditvi je udeležba za vse strogo obvezna. — Načelnik sekcije.

Drobiz iz Španije

Španski nogomet letošnje pomladanske sezone ni zaključil posebno slavno. Kakor so bila pred 1. 1928 španska nogometna moštva strah in trepet vsakega še tako močnega nasprotnika s celine, je prav za prav celoten uspeh neznamen, če se pomisli, da je španska reprezentanca na lastnih tleh porazila le tri državne reprezentance, in sicer portugalsko — ki v ostalem še ni igrala nikoli pomembne vloge — francosko in profesionalno angleško. Posebej omeniti je treba še zmago kombiniranega moštva Katalonije nad angleškim Bolton Wanderers, ki so si letošnje osvojili pokal Anglije. Med slavnimi španskimi nogometaši je ostal na površju samo še fenomenalni vratar Zamorra; v drugih vrstah čitamo nova, dosedaj neznanja imena.

Kakor vse kaže, je zavel tudi v vodilnih krogih španske nogometne zveze nov duh; zveza je izdelala nov načrt za odigranje prvenstva, ki se je dobro obnesel in bo obveljal tudi za bodoče. Prvenstvo se bo odigralo v treh različnih razredih, kar bo brez dvoma dvignilo kakovost materiala in interes širokih množic.

Kakor znano, je bil v okvirju svetovne razstave zgrajen v bližini Barcelone ogrom-

ni stadion za najmanj 65.000 oseb. Prireditelji sportnega programa so pričeli — ko je bila zgrajba že gotova — razmišljati, kako bi napolnili to velikansko areno. Pričeli so se pogajati s Italijani za meddržavni lahkoatletski meeting, ker pa Španci za atletiko niso posebno navdušeni in bi gotovo ne zasedli stadiona v zadostnem številu, so meeting odgodili na poznejši čas. Na ta meeting nameravajo Španci povabiti tudi Fince, Švede, Nemce, Francoze, Angležce in druge in prirediti tako nekakšno evropsko olimpijado.

Pri gradnji stadiona imajo Španci samo smolo. K otvoritvi plavalnega bazena so povabili močno nizozemsko ekipo. Moštvo je prišlo točno, toda bazen še ni bil izgotovljen. Prireditelji so jih proslili, naj bi ostali — toda zaman. Nastopili so v nekem privatnem bazenu, spravili denar in odjadrili drugam.

Španci imajo dober plavalni material; spričo njihove sezone in idealne obale je to skoraj samo po sebi umevno. Tudi v Barceloni imajo veliko kopališče, ki pa ni najbolj idealno, ker je morje že po par metrih tudi globoko več metrov. V kopališču vlada razen tega poseben režim, ki služi nekaterim za halo, drugim pa je tudi v spodkito.

Kopališče je razdeljeno v tri dele, in sicer za otroke in starce, za moške in za rodbine. Za prestopne iz posameznih delov veljajo zelo stroge norme! Španski tisk gre celo tako daleč, da kliče oblasti na pomoč, ker je bilo opaziti, da so se nekateri »madelci« stalno tihotapili v »rodbinski« kopališče in »razkazovali« svoje izzi-vajoče mišičje ter žalili sramežljive poglede čednostnih gospodov. »O, farizeji! Vsi ti kreposti čuvarki čistosti in sramežljivosti so v prevelikem navdušenju pozabili, da je Evo zapeljala kača z drevesa, da pa se te živali ne skrivajo v morskih globinah, po 30 m daleč od rodovitne zemlje. Ubogi sport, kje in kako te povsod preganjajo!

Uboj v šiški pred poroto

Obtožba zaradi uboja umaknjena — Obtoženec oproščen tudi zaradi pregreška prekoračenja silobrana in prestopka lahke telesne poškodbe

Ljubljana, 14. septembra.

Danes se je vršila zadnja razprava letošnje jesenskega porotnega zasedanja. Senatu je predsedoval sodnik okrožnega sodišča dr. Kaiser, prisodnica sta bila sodnika okrožnega sodišča Kralj in Velušček, javni tožilec je bil Javoršek.

Ivan R. je mlajši mladenič, prikupljive zunanosti, rojen je leta 1904. v Ljubljani in je posestnika sin.

Kaj je navajala obtožnica

Dne 31. avgusta letos je bil v Müllerjevi gostilni v Šiški Fabjan Stanko s svojo družbo. Tam je sedel tudi obdolženec. Po policijski uri so odšli vsi iz gostilne. Na dvorišču je nastal prepri med osumljenčevim bratom Avgustom in Stankom Fabjanom, ker prvi ni dovolil, da bi jih obdolženec popeljal s svojim vozom do bližnje kavarne.

Pričeli so se naposled tepsti. Bratu je prihitel obdolženec na pomoč in pričel se je splošen pretep.

Med tem pretepom je obdolženec s nožem lahko poškodoval Avgusta Zaica. Ker je imel obdolženec edini nož, so ga ostali pograbili in ga odpelali na cesto.

Obdolženec se je pri tem dejanju zlasti rval s pokojnim Fabjanom. Na cesti sta se spoprijela, Fabjan se je tepel z rokama, obdolženec pa je zabodel Fabjana z nožem v prsa, da je isti naslednji dan zaradi upešanja srca umrl.

Dne 30. julija pa je obdolženec domačega hlapca udaril z grabljami po roki in ga na desnem komolcu lahko poškodoval.

Zagovor obdolženca

Predsednik je opozoril obdolženca, da je zanj ugodnejše, če govori čisto resnico, kar se upošteva pri odmeri kazni.

— Ali se čutite krivega?

— Nikakor ne gospod predsednik.

— Kako je bilo usodni večer?

— Peljal sem do Müllerjeve gostilne neko opravilo. Konja sem zapeljal na dvorišče in šel v gostilno z Jerinovo, kateri sem tjakaj pripeljal kovčeg. Pri sosednji mizi so sedeli fantje, pili, peli in navijali gramofon. Bilo jih je šest. Vabili so naju k svoji mizi. Odzvala sva se. Poznal jih nisem in še danes jih ne poznam po imenu.

Le to vem, da je bil tisti, ki je od rane umrl, zelo velik. Ves čas smo se dobro razumeli. Zunan sem zapeljal konja proti cesti. Prihitela sta dva iz gostilne in dejala, naj se peljemo v kavnarno. Brnil sem se, hotel iti domov. Pa je prišel z biciklom moj brat Avgust in rekel, da greva skupaj proti domu. Nekdo ga je nahruil: »Kaj si pa ti za en mulec?« — Seveda so bili vsi ti na dvorišču oni, s katerimi sem bil preje v krčmi. Tisti, ki je nahruil brata, se je zagnal vanj. Priskočil so tudi drugi. Oni ga je vrgel na tla in vsi

Pričevanja

Raztelesenje Stanka Fabjana je ugotovilo, da je bil velik 185 cm, dočim ima obdolženec le 157 cm. Bil je krepak fant. Rajniki je imel na glavi več odrgin, na levem temenu urezino in dve poškodbi na prsih. Drugo rebro je bilo prerezano, bila so ranjena pljuča, baš tam, kjer so prirastena in rajniki je umrl, ker mu je oslabelo srce.

Obdolženec brat Avgust je povedal sličen kakor obdolženec. Usodno noč je šel brata iskat, ker se ni vrnil. Napadli so ga na dvorišču. Klical je brata na pomoč.

Tepli so oba in njega so nehali pretepati šele, ko se je približal stražnik.

Priča Berčič je videl Fabjana, da se je z nekom tepel. Fabjan se je rad pretepal.

Priča Spacapan je videl, da je obdolženec bežal, a Fabjan je tekel za njim, ga dohitel in porinil, da je padel. Fabjan je ostal zgoraj in kmalu zavpil: »Ti si me z nožem!«

Sploh so vse priče videle, da je bil napadalec ednole Fabjan, ne pa obdolženec. Nato je javni tožilec umaknil tožbo zaradi hudodelstva uboja in predlagal kaznovanje zaradi pregreška prekoračenja silobrana.

Obdolženec je bil dvakrat kaznovan zaradi lahke poškodbe, toda sicer je na dobrem glasu in ima poštene in pridne starše.

Porotnikom je stavil senat štiri vprašanja o krivdi in sicer zaradi pregreška prekoračenja silobrana pri Fabjanu, zaradi prestopka prekoračenja silobrana pri Zaicu in lahke poškodbe pri Hmocu.

Državni tožilec Javoršek je s krepkimi besedami očrtal dejanje in predlagal kazni. Za obdolženca se je zavzel odvetnik dr. Krejčič in ga prav krepko zagovarjal.

Porotniki so odšli po resumeju predsednika na posvetovanje in ko so se vrnili, je prebral prvomestnik njihov odgovor. Porotniki so vsa vprašanja glede krivde zavrnili in obdolženec je bil oproščen.

»Draga, nikar ne mislite, da lažem...«

Gabrijela je bila obupana. V njej je nekaj razbijalo. Bila je razpakačena, ponižana in je komaj zadrževala solze, ki so ji vrele na oči.

»Pršili ste zaradi mene?« je naposled vprašala Breyra.

»Samo zaradi vas. In vi, ne da bi to vedeli, samo zaradi mene,« je odvrnil Brey.

»Hoteli ste me tedaj videti?«

»Hotel sem vas spoznati... In vam povedati, da vas ljubim... da, ljubim... Ali hočete navzlic letom, ki naju ločijo, postati moja žena?«

»Tu želite?«

»Da, samo tega si želim! Očiete, prišli ste na letovišče, da bi našli ženo... S tem še ni rečeno, da ljubite g. Hermanta. Glejte, jaz sem pripravljn umreti, da vas osrečim...«

»Dobro!« je dejala Gabrijela in stisnila obrvi. »Naj bo, vašo ponudbo sprejemim!«

Od razburjenja se je tresla kakor nebožen listič v viharju.

Sprejela je Breyvevo ponudbo. Možila se bo, ker jo je mati zaradi moža poslala na letovišče. Toda potem... potem bo že našla sredstvo, da se za ta korak mašuje vsemu svetlu!

Na izletu so plosali. Gabrijela je začela od sreče, ko jo je prišel prositi za prvi ples Raymond Hermant. Vrtela se je nekam vzvičeno, prsi so se ji dvigale v prijetnem razburjenju. Ko sta odplesala nekaj plesov, jo je prišel prositi za ples g. Brey. Najraje bi bila rekla »Ne!«, toda oika in vlnudnost sta ji velevali, da mora postopati drugače.

Med plesom je začel g. Brey govoriti:

»Drago dete, prisegam vam, da trditte čas! Zelo obžalujem vaše napore — ki so, na žalost, zaman. Štirin

Domače vesti

* **Imenovanje v pravni službi.** S kraljevim ukazom so imenovani za sodnike apelacijskega sodišča pri višjem deželnem sodišču v Ljubljani dosedajni sodniki okrognega sodišča pri deželnem sodišču v Ljubljani Josip Janša (3/1), Anton Lajovic (3/1) in dr. Jakob Konda (4a/1).

* **Izpremembe v vojni mornarici.** S kraljevim ukazom sta imenovana: Za komandanta kr. broda »Labud« kapetan korvete Mihail Cangel; za upravnika intendantskega skladišča mornarice pa ekonomski major mornarice Josip Udir. Prideljeni so na službovanje: poročnik fregate Boris Vilfan na torpiljarki T 6, poročnik korvete Ante Javoršek na torpiljarki T 4, poročnik korvete Stanislav Steglitz na torpiljarki T 8, poročnik fregate Ernest Blažon na kr. brodu »Jastreb«, poročnik korvete Friderik Bambič na kr. brodu »Silnik«, poročnik korvete Dragotin Sič na kr. monitor »Sava«, poročnik korvete Matija Podkrajšek, Franc Zmrzlekar in Ivan Gašperin na rekrutске vežbe, mornariško tehnični poročnik Ivan Macele v skladišče pomorskega arzenala, tehnični poslovođa I. razreda Ivan Kovač v pomorski vojni akademiji, poročnik fregate Stanislav Cvrlin v pomorski podoficerski šoli, poročnik korvete Vinko Hudeček na torpiljarki T 3, poročnik korvete Fran Ravš v pomorski zrakoplovni šoli, poročnik korvete Avgust Gročelj v pomorski zrakoplovni šoli in poročnik fregate Vladimir Podlesnik v kurzu za signalno šolo.

* **Vojaški obvezniki, ki so morda prejeli od svojih vojaških edince vojaško knjižico ali odpustnico** za nepravilnimi ali netočnimi podatki glede imena, rojstnih, domovinskih ali drugih službenih podatkov, naj takoj potem svoje pristojne (evidenčne) občine prosijo za popravilo svojih vojaških listin, da se s tem izognejo morebitnim neprilicam. Vojaške listine morajo biti v popolnem redu. Iz njih mora biti tudi razvidno, da se je obveznik vedno pravilno in pravočasno zglasoval pri občinskih uradu vsakokratnega svojega bivališča (v Ljubljani pri mestnem vojaškem uradu na Ambroževem trgu št. 7/I.). Za točno vojaško zglasovanje so odgovorni predvsem obvezniki sami, dalje pa tudi njihovi sorodniki ter stanovalci in službovalci, ki bi ne smeli imeti zaposlenega nikogar, ki mima svojih vojaških listin v redu.

* **Opozorilo staršem dijakov 7. razreda realnih gimnazij.** Z začetkom letošnjega šolskega leta se bo 7. razred na realnih gimnazijah cepil na dva oddelka: na takozvani A-tip, v katerem prevladujejo jezikovni predmeti, in B-tip, v katerem prevladujejo realni predmeti. Razlika teh dveh tipov je v naslednjih predmetih: v A-tipu latinščina 5 tedenskih ur, v B-tipu 2 uri; v A-tipu rusčina 3 ur, v B-tipu nič, v A-tipu kemije nič, v B-tipu 2 uri; v A-tipu matematike 2 uri, v B-tipu 4 ure; v A-tipu opisne geometrije nič, v B-tipu 2 uri. Ostalih predmetov se tipa ne razlikujeta. Razume se, da so bosta oba tipa prihodnje leto nadaljevala tudi v 8. razredu.

* **Poroka.** V trnovski cerkvi v Ljubljani sta se sinoči poročila g. Janko Lajovic, zasebni uradnik iz Litije, in gđc. Mira Verbičeva iz ugledne narodne rodbine v Ljubljani. Iskrene čestitke!

* **Služatelji visoke šole političnih znanosti v Pragi,** ki so se nahajali na turneji po naši državi, se danes preko Subotice vrnejo v Prago. Novinarski klub v Subotici pripravi českoslovaškemu gostom lep sprejem. V imenu novinarskega kluba bo goste pozdravil urednik »Književnega Seve-ra« Milivoj Knežević. Gostom se pripravi zakuska, pri kateri bo svirala vojaška godba.

* **Madžarski zdravnik** v Splitu. Madžarski zdravnik, ki se nahajalo na ekskurziji po Dalmaciji, so se predvčerajšnjim mudili v Splitu, kjer so si ogledali mesto in njegove znamenitosti. Ob priliki obiska stolne cerkve sv. Duje so s cvetjem okrasili sarkofag hčere kralja Bele, ki se nahaja pod portalom stolne cerkve.

* **V čast spomina tragično preminulega trgovca Senice.** Prijatelj pokolnega nam piše: Novica o tragični smrti žalskega trgovca Rudolfa Senice je pač z žalostjo napolnila srca vseh njegovih prijateljev in posebno še tovarišev iz avčevne vojne. Takoj po mobilizaciji 1914. le bil Senica kot rezervni poročnik dodeljen neki trenki koloni, s katero je odšel v Galicijo. Po veljiki kolone je bil dunajski advokat dr. D., ki je strupeno sovražil vse, kar je bilo slovenskega porekla. Takrat je pač zadostovala ena sama napačno tolmачena beseda — in nesrečni je visel na prvem drevesu. V tej strašni začetnosti se poročnik Senica ni nikoli sramoval »slovenske narodnosti«. Neustrašeno je zastopal pravice svojih podrejenih rojakov. Moral je pretrpeti marsikatero šikano od strani svojih zahrbtnih kolegov, neuskih in nemških škutarov častnikov. Toda ostal je do slednje odločen mož na svojem mestu. Čast njegovemu spominu! — Bivši korporal.

* **Slovensko pevsko in izobraževalno društvo »Triglav«** iz Banjeke na nam piše: Pred dnevi smo obhajali »Triglav« v našem društvu žalosten dogodek, poslavlili smo se namreč od našega vrliga tovariša kapetana g. M. Butine, ki je bil priljubljen pri nas vseh brez izjeme. Bil je med ustanovitelje našega »Triglava« leta 1921. in je bil I. 1926. soglasno izvoljen za predsednika. Tudi sedaj funkcionar društva je pošteno delal za organizacijo. Razstati se je moral z nami, ker ga služba klicala na novo mesto. — Ker do sedaj Slovensko pevsko in izobraževalno društvo »Triglav« v Banja Luki še ni imelo svojega harmonija, smo se obrnili na vse tukajšnje Slovence, da nam pomorejo do tako zaželenega instrumenta. Odzvali so se naši prošnji naslednji člani in prijatelji: po 100 Din: Martin Butina, kapetan I. kl.; Jožef Butina, župnik; po 50 Din: Valentin

Čop, podpolkovnik; trapištovski samostan; Franc Baumkirchner, uradnik v pokolu; po 30 Din: Ivan Vičič, šef. žel. postaje; Anton Štrekeli, profesor v pokolu; po 25 Din: Franjo Kasnina, trgovec; po 20 Din: Stefan Lang, kapetan; Drag. Masek, podpolkovnik; Ignac Furlan, poročnik; po 15 Din: Fr. Herga, uradnik; po 10 Din: E. Galešič, čevljar; Edo Lozel, uradnik; dr. F. Orel, inspektor finančne direktije; J. Pribovič, narednik-vodnik; Rozalija Memon; Maks Balantič, narednik; Stanko Vižin, čevljar; Ljudevik Kos, poročnik; dr. Veltmir Čović; Marica Dragomanovičeva; Anton Zagore, kotlar.

* **Vas spreminja ime.** S kraljevim ukazom je bilo izdano dovoljenje, da sme vas Karaslar v veleškem srezu svoje dosedanje ime spreminiti v naziv »Tomislavljivo«.

* **Zbori.** Revija nove zborovske glasbe. Ureja Zorko Prelovec, izdaja pevsko društvo Ljubljanski Zvon. Letnik V. zvezek 4. Vsebinska glasbenega dela: J. Pavičič: Ko so fantje proti vasi šli, Meglica, Zagorska št. 1 in 2, narodne za moški zbor. Al. Milčič: Darovanje Marlij, mešan zbor. — Vsebinska književnega dela: G. Strniša: Voznik, D. Gorinšek: Na vasi, pesmi. V. Meško: Še nekaj o Tržaški Glasbeni Matici. Naši skladatelji. Zgodovina pevskih društev. Iz naših organizacij in društev. Novosti. Opera in koncerti. Poglavlje o naši glasbeni kritiki. Razno. Listi. Iz uredništva in upravnika. Naročite se na »Zbor«! Letna naročnina za Jugoslavijo 50 Din. List se naroča po dopisnici na upravo »Zborov«, pevsko društvo Ljubljanski Zvon v Ljubljani.

* **Sadna razstava v Brežicah.** Podružnica Sadjarskega in vrtnarskega društva v Brežicah opozarja še enkrat na razstavo sadja, ki jo priredi od 15. do 22. t. m. v risalnici meščanske šole v Brežicah, ter vabi na poset vse ljubitelje lepega sadja, zlasti tudi trgovce s sadjem.

* **Septembarska številka »Jadranske Straže«** objavlja med drugim naslednje članke: Aleksander Bubnov: Petindesetletnica rusko-japonske vojne; dr. Ivo Belin: »Naša pomorska trgovina z Inozemstvom v letu 1928«; I. Fantov: »Prva desetletnica Jugoslovske rivijere«. V tej številki se nahaja obilica odličnih reprodukcij s prvega potovanja naše voje mornarice v tuji voh, s kongresa Jadranske Straže v Sarajevu itd. Številki je priložena umetniška reprodukcija v bakrotisku »Refleksi v Bakarskem zalivu«.

Sovjetski filmi

Oni, ki žive od ulice

Slika bede, trpljenja, ljubezni in zločinov v velenem mestu današnje sovjetske Rusije.

Ob 3., pol 5., 6., pol 8. in 9. uri.

Kino Ideal.

* **Nostrifikacija inozemskih inženjerskih diplom.** Udruženje jugoslovske inženjerje in arhitektov, sekcija Ljubljana, opozarja člane, ki si hočejo dati nostrificirati svoje inozemske inženjerske diplome, da dobijo vzorec prošnje v tajništvo sekcije.

* **Ples na angleški križarki.** Oficirji angleške križarke »London«, ki je zasidrana v šibeniškem pristanišču, so priredili predvčerajšnjim velik ples na svoji ladji na čast šibeniškemu meščanstvu. Povabljeni so bili mnogi meščani z rodbinami ter naši oficirji. Šibeniško mestno občino je zastopal župan Dulčić. Za časa prireditve je svirala angleška mornariška godba. Danes priredi mestna občina za Angleže veliko ljudsko veselico.

* **Svetovlacijske slavnosti v Pragi** in drugod po Českoslovaškem bodo v dne 26. do 30. t. m. Inozemski potniki bodo imeli 50 odstotkov popusta na železnici od českoslovaške meje do Prage in nazaj. Razen tega je dovoljen popust 33 odstotkov za obisk ostalih slavnosti po českoslovaškem ozemlju. Legitimacije ima na razpolago českoslovaški konzulat v Ljubljani.

* **Monumentalne gradbe v Beogradu.** Kakor poroča beograjsko »Vreme«, je v zadnjih dneh bil definitivno dosežen sporazum za odkup dela zemljišča v Beogradu, ki je last cerkve sv. Marka. Na tem zemljišču se bo zgradila nova monumentalna palača za Poštno hranilnico in centralno pošto. Zemljišče obsega 6799 kvadratnih metrov. Kupila ga je Poštna hranilnica za 13 milijonov 79.220 dinarjev. S tem denarjem se bo mogla zgraditi monumentalna cerkev sv. Marka, pred cerkvijo na bo postavljen spomenik v spomin onega dne, ko je Turčija priznala Srbijo kot kneževino. Za novo monumentalno državno poslopje, v katerem bosta nastanjeni Poštna hranilnica in centralna pošta, so načrti že izdelani. Poslopje bo stalo približno sto milijonov dinarjev.

* **Vozni red avtobusne proge Novo mesto—Šmarjeta—Škocjan—Krško.** Odhod iz Novega mesta ob 7., prihod v Krško ob 8.54; odhod iz Novega mesta ob 12.45, prihod v Krško ob 14.39. Odhod iz Krškega ob 7., prihod v Novo mesto ob 8.54; odhod iz Krškega ob 15.30, prihod v Novo mesto ob 17.24. Tako se vožnja od 15. t. m. pomnoži v dvakratno. Avtomobilsko podjetje Kos, Novo mesto-Kandija.

* **Smrtina kosa med ameriški rojaki.** Smrt je v vrstah naših ameriških rojakov zahtevala v zadnjem času mnogo žrtev. V balnišnici v Great Falls v državi Montana je umrl za pljučnico J. Pečovnik, rodom iz Luč v Sav. dolini v starosti 55 let. V Ameriki je bival 28 let. V Chicagu je preminul Andrej Poravne, roj. na Glincah pri Cerkljah na Gorenjskem. V Ameriki, kjer zapušča

ženo ter sina in hčerko, je preživel 26 let. V Iolietu je umrl med ameriški rojaki splošno znani Janez Jontes, star 48 let. Njegova žena mu je lani naglo preminila. Pred leti je rajnega Jontesa zadela huda nesreča: izgubil je polovico desne roke. Rodom je bil iz St. Janža na Dolenjskem. Zapušča štiri otroke v starosti 10 do 17 let. Nedavno je v Clevelandu podlegel težkim poškodbam naš rojak Janez Novak. Hotel je obiskati svojega brata na farmah. Zato se je vsedel v svoj avtomobil. Spotoma je stopil z avtomobila. V tem pa je pridrvel drug avtomobil, ga podrl na tla in ga smrtonosno poškodbam. Čez nekaj dni je podlegel težkim poškodbam. V Ameriki je bival nad 40 let. Rodom je bil iz Krškega na Dolenjskem. V Clevelandu je umrl po kratki bolezni Fran Ječ v starosti 50 let. Rodom je bil iz vasi Stari grad pri Krškem. V Ameriki je živel 24 let.

* **Nova bolnica v Dalmaciji.** V Zemunik pri Zadru se v kratkem otvori nova bolnica, za katero je oblastni odbor že razpisal mestni upravitelja in primarija. Prebivalstvo vse severne Dalmacije, ki je iz Zgubo Zadra ostalo brez svoje bolnice, je to novo zdravstveno institucijo v Zemunik z veseljem pozdravilo.

* **Iz Zagreba v Split pod železniškim vagonom.** V Splitu je predvčerajšnjim železniški sprevidnik opazil, da na zagrebškem vlaku pod nekim vagonom leži mlad moški. Dognalo se je, da je to Aljaž Miljković, 23 let star, znan postopač. Pri zaslišanju je izjavil, da se je vozil na ta način, ker ni imel sredstev, da bi si kupil vozni listek.

Mednarodni šahovski turnir v Rogški Slatini, katerega se udeležijo svetovni vele mojstri, se prične 19. t. m. in traja do 6. oktobra.

Danes

boemski večer ob 20 v Unionu

Doliteo »Miss Thalie«

* **Nesreča Zagrebčana na Tirolskem.** Kakor poroča graška »Tagespost«, je napravil zagrebški urednik karikaturist g. dr. Bobek s svojo svakinja v sredo izlet v gore pri Innsbrucku, a se doslej še ni vrnil. Iz Innsbrucka so poslali v gore ekspedicijo, da poišče oba pogrešanca.

ITO — zobna pasta najboljša!

* **Darujte Podpornemu društvu slepih Ljubljana,** Ključavničarska ulica 3-II.

* **Ploščo »Poljubljam Vam roko madame«** in »Ramona« zopet prispelo. Dobe se edino pri tvrdki »GRAMOFON« A. Rasberger, Ljubljana, Miklošičeva c. 34. Glej tudi današnji inserat!

* **Oblike kmečino čist, barva, pilsira in ilka tovarna Jos. Relch.**

* **Novosti za jesen in zimo** priporoča v današnjem, inseratnem delu lista ugledna manufakturna tvrdka P. Novak. Kongresni trg 15. na kar opozarjamo čitatelje. 1309

* **Moški uporabljajo proti slabosti znano sredstvo Casanova cream** iz tovarne dr. Richarda Weissa v Berlinu. Tube s Casanova cream se dobijo v lekarnah in drogerijah. Pojasnila razpošilja proti poslanju 2 Din v znakmah zastopstvo tovarne dr. Richarda Weissa, Zagreb, Petrinška ulica 30-31.

Iz Ljubljane

* **Načelnik ministrstva narod. zdravja** g. dr. Andrej Stampar je včeraj popoldne z zdravniškega kongresa v Zagrebu preko Krškega in Radeč prispel v Ljubljano, da si ogleda zdravstvene institucije in se s pristojnimi faktori posvetuje o nujnih zdravstveno-ekonomskih zadevah, predvsem o razširjenju umobolnice itd. Po posvetu s člani oblastnega odbora se je g. načelnik dr. Stampar podal v javno bolnico, kjer se je zadržal dalje časa. Zvečer se je vrnil v Beograd.

* **Nova sezona v gledališču.** Drama otvorila sezono v soboto 21. t. m. Otvoritvena predstava bo Goethejev »Faust«. To največje delo nemškega genija bo drugič vpriporjeno na slovenskem odru. Pred 20 leti se je igral »Faust« v režiji takratnega intendant, višjega mag. svetnika Frana Govekarja z Nučičem v naslovni vlogi. Marjetico je igrala ga. Borštnikova. Mefisto pa g. Dragutinovič. Letošnje vpriporitve »Fausta« je pripravil prof. Osič Šest. Osmotne dekoracije je izvel scenograf akad. slikar prof. Vavpotič, naslikala pa jih je gledališka slikarna pod vodstvom šefa g. Skruznjaja. Pri tej vpriporitvi »Fausta« se bo prvokrat uporabil sistem mlsterijskega odra, ki daje možnost hitrih izmenjav v sceni.

* **Bitka pri Falklandskih otokih.** S tem filmom je otvorila ZKD včeraj serijo svojih poučnih filmskih predstav in žela vseobčo pohvalo. Film, ki je posnet po izvornih fotografijah, hranehnih doslej od angleške admiraltete, je vzbudil pozornost. V krasnih slikah nam pred očale strašno bitko, ki se je vršila v noči od 7. na 8. decembra 1914. Film se bo predvajal danes zadnjikrat v kinu Matici ob 11. dopoldne.

* **Razstava živali v društvu Zoo na veleseljmu** bo danes v nedeljo kakor tudi prihodnjo soboto in nedeljo od 2. oop. naprej odprta.

* **Napoleonov spomenik in regulacija Vegove ulice.** Na Valvazorjevem trgu med cerkvijo ter nasprotno hišo so že napravili velik lesen odar, da postavijo spomenik velikemu Napoleonu. Na cesti le zaposlenih z odkopavanjem in izravnavo cesje okrog 100 delavcev. V skladu v Vegovo ulico ponižujejo tudi Gregorčičevo ulico

ter preurejajo hodnik na Rimski cesti. Z odvažanjem nakopnega materiala je zaposlenih nad 10 voznikov.

* **Društvo »Soča«** bo imelo danes, v nedeljo prijetno veselico »šagra« v gostilni g. Pavletiča (Reininghaus) v Sp. Šiški. Na sporedu: godba, petje, srečolov s 300 krasnimi dobroti, šaljiva pošta in ples. Vstopnina samo 3 Din. Pričetek ob 3. Čisti dobitek za dobrodelne namene.

* **Sokolom — jezdecem.** Zleta Ljubljanske sokolske župe na Vič se udeležijo tudi jezdnj odsek Sokola. Člani nai se zbero jutri ob 12.30 v janalnici na Bleiweisovi cesti, kjer bodo pripravili konji. Da bo udeležba čim večja, so vabljeni k udeležbi še posebno bratje, ki imajo svoje konje ali ki si jih lahko izposodijo.

* **Pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«.** V ponedeljek 16. t. m. soprani, v torek del moškega in mešanega zbora za nastop v radiu, v sredo alti, v četrtek tenorji, v petek basi. Pazite na red in točnost. — Odbor.

* **Največja tombola v Ljubljani.** Ne preklicno bo danes ob treh popoldne na Kongresnem trgu že najavljena velika javna tombola za zgradbo poštnega doma. Take tombole še ni bilo v Ljubljani, saj ima nad 300 dobikov: 10 krasnih tombol, 100 petork in 200 četvork v skupni vrednosti 30.000 Din. Tablice so po 2 Din; prodajajo se na vseh prometnih križiščih. Za 2 Din dobite lahko 7000 Din vredno kompletno češnjevo stapnico ali 3500 Din vreden živalni stroj ali 2000 Din vredno kolo ali 100 kg težkega prašiča itd. Zato pridno kupujte danes srečke!

Vsi na Vič na župni sokolski izlet Začetek ob 15. uri

Pouk živih jezikov

(francoščina, angleščina, italijanščina, nemščina, španščina) v skupinah in za posameznike. Vpisovanje vsak dan od pol 6. do pol 7. zvečer v Beethovnovi ulici 7, pritličje levo.

Vodstvo: Prof. S. J. Jeras — Guinot.

Za dame!

Pouk v damskem krojaštvu se prične 16. sept. — Prijave se vedno sprejemajo. MODNI ATELJE M. ŠARC Miklošičeva cesta. Palača pokolninskega zavoda.

DESINFEKCIJSKA (razkuževalna) SREDSTVA

za vse svrhe proizvajala »Chemotechnica« družba z o. z., Ljubljana, Mestni trg 10

Na restavracijskem vrtu v »Zvezdi« bo danes v nedeljo, 15. t. m.

P L E S

11184

ob priliki petletnice Cvirnovega kapelnikovanja pri Krapežu.

* **Ruski tečaj.** Ni dežele na svetu, kjer bi se danes ne zanimali za rusko kulturo. Najmočnejše se izraža to zanimanje v književnosti. Ruske pisatelje so začeli prevajati in jih prevajajo na vse jezike. Tudi ruskega jezika samega se ne uče samo ljubitelji, temveč ga tudi uvajajo v srednje šole. Posamezne države, ne samo slovenske, temveč tudi Francija, Nemčija in druge go ga že uvedle kot fakultativni predmet To je popolnoma umevno. Jezik, katerega govori 180 milijonov ljudi, ki zavzemajo teritorialno eno šestino sveta. Je seveda prav tako važen faktor v gospodarskem kakor tudi v kulturnem življenju narodov.

Tudi Jugoslavija čuti potrebo učenja ruskega jezika in ga zato namerava uvesti v svoje šole. Glede na vse to otvarja Ruska Matica tudi letos kakor v prejšnjih letih tečaj ruskega jezika. Tečaj se deli v dva oddelka: prvi oddelek je določen za začetnike, drugi pa za naprednejše. Mesečna ukovina znaša 20 dinarjev. Podrobnjša pojasnila in vpisovanje vsak torek in četrtek od pol 7. do pol 8. v knjižnici Ruske Maticе, Jurčičev trg 3-II. (pri Čevljar-skem mostu).

* **Pevske vaje Trgovskega društva Merkur.** Pevski odsek Trgovskega društva Merkur za Slovenijo v Ljubljani bo pričel s ponedeljkom 16. t. m. ob pol 21. v društvenih prostorih Gradišče 17/I. z rednimi pevskimi vajami. Vabili so vsi pevci, člani in prijatelji društva, ter oboj mladi trgovski naraščajniki, ki imajo veselje do petja.

* **Potreba pošte v dvorskem okraju.** Prejeli smo: Že pred leti se je govorilo, da dobimo v dvorskem okraju poštno linijo. Govorice pa so kmalu potihle. S tem pa ni prenehala potreba po pošti. Dvorski okraj se vedno bolj širi, zazidavajo se parcele na Mirju tja globoko v Mestni log kakor tudi parcele od poti v Rožno dolino, na Vič in Pod Rožnik. Trgovin kakor uradov je v tem delu mesta vedno več, glavna pošta in pošta pri Sv. Jakobu sta na od nas zelo oddaljeni in ne le, da izgubljamo mnogo dragocenega časa s potom, nego moramo včasih na teh poštah še po celo uro čakati. Zdal se zopet govori, da se nam obeta pošta. Želim, da to pereče vprašanje tudi zdaj ne ostane nerešeno.

* **Adaptacija hiš v mestu.** V poslednjem času se je odločilo mnogo gospodarjev, da so dali svojim hišam leve zunanje lice. V Florjanski ulici obnavljajo zidari enonadstropno hišo Adele Uršičeve. Že prej sta bili prepleskani hiša št. 40, ki je

Kino LJUBLJANSKI DVOR

Eliso, deklica Kavkaza.

Goskino, Leningrad.

last Andreja Primca, ter hiša št. 42, last Jakoba Jesiha. V Krakovski ulici je preuredil zunanje lice svoje hiše Ivan Bolta, ki je dal napraviti v hiši večja okna. Hiša št. 1 na Bleiweisovi cesti, ki je last direktorja šum, bo v kratkem popolnoma prepleskana in tudi sicer urejena. V deju bivše Prelihove hiše na Dunajski cesti pričela prostore za trgovino z železnino g. Josip Zalia.

* **Vlom v stanovanje.** Trgovka Angela Sinkovčeva si je dala postaviti ob Celovški cesti stanovanjsko barako. Ko je prišla predvčerajšnjim popoldne iz trgovine domov, je opazila, da je bilo tekom dopoldneva v barako vlomljen. Neznani storilci so ji odnesli posteljno perilo in nekaj obleke.

* **Kolo so mu odpeljali.** Trgovski sluga Vinko Poljak, uslužben pri družbi Salus na Aleksandrovi cesti, je prijavil, da mu je nekdo odpeljal v petek iz veže omenjene hiše 1500 Din vredno kolo, znamke Torpedo s tovarniško številko 349.825. Kakor je navedel oškodovanec, je kolo najbrže odpeljal neki okrog 30-letni moški, ki je prišel k neki stranki hiše in prošil za kozarec vode. Tega so pozneje videli ljudje, da se je odpeljal iz veže na kolesu.

* **Tatinski drobiži.** Ana Duhančičeva, stanujoča na Kodeljevem, je prijavila, da ji je neznan tat odnesel v noči na 13. iz nezaklenjene kleti 2 sekiri in eno ruho. — V kuhinjo trgovca Josipa Goloba v Florjanski ulici se je vtihotapil 13. t. m. popolne neznan tat ter mu odnesel nekaj obleke. — Mesarskemu valjencu Josipu Pečniku je bilo ukradeno z dvoršča hiše št. 6 na Dolenjski cesti že močno obrabljeno kolo.

* **Organizacija jugoslovskega emigrantov (Orlem)** vabi člane, da se udeležijo velike vrtno veselice »Soče« danes popoldne v Šiški.

* **Damske plašče, kostume, moške garderobo** po najnovejših modelih izdeluje po meri pariški modni salon Ljubljana, Stari trg 19. Vzorci blaga na razpolago. 1166

* **Žalno obkeje za dame,** plašči in črne suknje za gospode najceneje v veliki izbiri pri tvrdki Fr. Lukič v Stritarjevi ulici.

* **Žalna sv. maša za pokolno gospo Zdenko Rodičovo** se bo darovala v ponedeljek 16. t. m. ob 7. v cerkvi Marijinega Oznanjenja v Ljubljani. 1163

* **Novo, črno zračno sesalno** je nekdo predsinčnim snel s kolesa v veži gostilne pri Kajfežu v Florjanski ulici. Poziva se, da jo takoj vrne lastniku.

* **Planatna seja JZSS** bo v ponedeljek ob pol 9. zvečer v damskem salonu karne Emona.

* **Beračenje.** Prejeli smo: Zadnji čas se je beračenje po hišah in po ulicah v Ljubljani silno razpaslo. Na ulicah stoje nekateri berači dan za dnevom na določenem kraju kakor v bližini kake romarske cerkve na deželi. Tako postopanje siromakov po ulicah napravlja kaj neugoden utis na tujce, ki prihajajo v naše mesto in ustvarja domnevo, da se merodajni krog prav nič ne brigajo za te siromake. Nekateri teh beračev najbrže niti pristojni niso v Ljubljano. Te naj zavrnejo na domačo občino. Za domačine, ki so res potrebni, se naj pa poskrbi, da pridejo v kako zavetišče, kjer bodo preskrbljeni z najpotrebnejšim, da jim ne bo treba postopati cele dneve po ulicah in molecdovati pasante.

* **Nesreča pri delu.** Včeraj se je raznesla po Prulah in šentjakobskem predmestju vest o nesreči dveh delavcev, zaposlenih pri postavljanju letnega telovadišča. Sokola II. na Sredini. Na zidarski oder sta donášala zjutraj 30-letni delavec Peter Krošin in njegov 20-letni tovariš Karol Osrečki malto. Prele že sta nanosila gori okrog 50 komadov opeke. Okrog 8.30 sta prinesla na oder zopet nekaj škaflov malte in tam nekoliko počivala. V naslednjem trenutku pa je že bilo čuti spodaj pod odrom neko lomljenje. Hip nato se je oder zrušil in je zgrmela na tla malta in opeka. Med vso šaro pa sta priletela z viška Osrečki ter Krošin. Zaradi ropota so prihiteli a mesto takoj tovariši, ki so ju dvignili vsa krvava in potočena iz kosov opek, malte in lesa. Prvo pomoč je nudil ranjenecema v tamkajšnji bližini stanujoči zdravnik dr. Živko Lapajne, ki je takoj odredil, da so prepeljali oba ponesrečenca v splošno bolnico.

* **Napad na ulici.** V Šiški stanovalci uradnik Mate K. je prihitel včeraj okrog 2. ponoči ves obit s krvjo na stražnico v Šiški, kjer je razburjen povedal, da so ga pravkar napadli pred izlaskarjevo kavarno na Celovški cesti štirje neznanci. Izmed napadalcev mu je eden iztrgal iz rok palico, ga udaril večkrat z vso silo po glavi

Mariborčani!!!

Šolske knjige

za vse šole v najnovejših izdajah ima v zalogi

knjigarna Tiskovne

zadruga v Mariboru,

Aleksandrova c. 13.

Mariborčani

ter mu prizadejal globoke rane. Slednje so ga podrli še na tla in ga dalje tepti ter suvali v živo. Napadencu so mudili prvo pomoč na stražnici, na kar so ga prepeljali z rešilnim avtom v splošno bolnico. Policija je skušala napadalec prijeti, vendar je glavni pretepec, neki France (rodniško ime neznan) neznanu kani pobegniti. Napadencu so v bolnici izmili rane in ga poslali naslednjega dne domov. Poleg telesnih poškodb, in sicer na glavi, v trebuhu ter na desni nogi, trpi tudi na obliki okrog 400 Din škode.

Iz Maribora

a— **Imenovanje.** Albert Pirk, bivši učitelj v Juditski krajini je bil sprejet v našo državno službo ter imenovan za učitelja na meščanski šoli v Ljutomeru v Slovenskih goricah.

a— **V mariborskem gledališču uprizorili** danes ob 20. Ljudski oder iz Ljubljane znano Gerhart Hauptmannovo baiko »Potopljene zvonce«. Igra je znana po svoji izredni globini. Pri predstavi so sodelovali tudi orkester. Predprodaja vstopnic pri dnevnih blaginjah Narodnega gledališča.

a— **Nastop tenorista Šimenca v gledališču.** Ob priliki proslave desetletnice gledališča, ki bo obsegal 1. oktobra dramsko revijo, 2. oktobra operno koncertno prireditev in 3. oktobra premiero »Pohujšanje v dolini kentlorjanski«, bo nastopil tudi naš bivši član, slavni tenor g. Marj. Šimenc, na kar opozarjamo že danes.

a— **Film ZKD.** Od ponedeljka naprej bo ZKD v Mariboru predvajal v Grajskem kinu nadvse zanimiv sportni film »Beli stadion«, ki nas bo seznanil v naravnih krašotah romantične Švice in s sportnimi dogodki z X. zimske sportne olimpijade v Engadnu.

a— **Češki oficir v Mariboru.** Tukajšnjemu 45. pešpolku je pridelen kapetan češkoslovaške armade, ki biva že del časa v Jugoslaviji na podlagi izmenjavanja oficirjev med našo in češkoslovaško državo. Doslej je bil ta kapetan v Sarajevu. Uniforma češkoslovaškega oficirja vzbuja v Mariboru splošno in prijazno pozornost.

a— **Češki klub v Mariboru naznanja** svojim članom, da je začel šolskega leta na češki dopolnilni šoli v nedeljo, dne 22. t. m. ob 10. dop. v dekliški meščanski šoli v Cankarjevi ulici. Naj ne bo v Mariboru ne enega češkega otroka, ki ne bi posejal naše češke dopolnilne šole.

a— **Felberlinsel je Vrbovec.** Prešli smo: Nad Mariborom tvori Drava otok, katerega so Nemci dali naziv »Felberinsel« — ne po lastniku njegovega, nekem Felberju, nego po vrhah, ki rasejo na njem. Izraz »Felber« znači namreč v avstrijskem nemškem narečju toliko kakor slovenski izraz »vrba«. Tudi v Bratislavi je ulica, ki se slovaški naziva »Vrbova ulica«, nemški pa »Felbergasse«. Torej ne »Felberjev otok«, ampak pravilno slovenski »Vrbovec«. — Dr. F. Herič.

a— **Češka dopolnilna šola.** Kakor po drugih mestih naše države, kjer biva večje češke kolonije, vzdržuje češkoslovaška vlada tudi v Mariboru češko dopolnilno šolo, kjer se uče otroci čeških staršev češke zgodovine, zemljepisja in petja. To dni prispe v Maribor na mesto oddišle gospe Šimčikove novi češki učitelj g. Jože Drlj, ki je poučeval doslej v češkem manjšinskem mestu Jabloncu. S poukom prične češka dopolnilna šola 22. septembra.

a— **SJSU »Napredke«** (starejšinski odsek) vabi tovariše in tovaršice na interno dijaško prireditev, ki bo danes ob 15. v Narodnem domu. Na sporedu je veseloliga in prosta zabava s plesom. Popoldne ob 10. se bo nadaljeval občni zbor v Narodnem domu. Udeležba je obvezna.

a— **Smetišče ob Dravi pod bodom.** Pod meljskim bodom so ob bregu Drave nastala v zadnjem času velika smetišča, kjer odlagajo stanovanjci bližnjih hiš smeti oz. odpadke, razbita posoda, steklo itd. Ne glede na to, da odlaganje smeti ob bregu Drave je iz estetičnih razlogov ni umestno, je vsled raznih črepij tudi skrajno nevarno za kopalce in posebno še za otroke, ki se tamkaj igrajo. Na teh smetiščih se je dogodilo že več nesreč. Potrebno je tedaj, da se odlaganje smeti tamkaj prepove in določi smetišče kje drugje, kjer bi ne bilo nevarno in za zunanji izgled Dravinih bregov kvarno.

a— **Mariborska kolonija v Beogradu.** S prihodom uradništva bivše mariborske kontrole dohodkov državnih železnic v Beograd, se je število v prestolici naše države stalno živčih Mariborčanov znatno pomnožilo. Ker so z njimi odšli tudi družine, tvorijo še sami znatno kolonijo. Sprva se je nekaterim težilo po Mariboru, sčasoma pa so se živeli v tamkajšnje razmere in si ne želijo več nazaj. Poročeni uradniki in nameščenci so dobili skoraj vsi stanovanja v stanovanjskih zgradbah prometnega ministrstva, drugi pa so nastanjeni po privatnih sobah, ki so seveda precej dražje nego v Mariboru. Pač pa so gospodinjstva priletno preseljena izredno nizke cene življenjskih potrebščin na beograjskem trgu in po trgovinah. Tudi meso in vino je v Beogradu znatno cenejše kakor v Mariboru. V srbskični se pridno vežbajo in bodo kmalu prekosili Beograščanke.

a— **Recitacijski večer v Ljutomeru.** Pod vodstvom pesnika Cvetka Golarja se pripravila za soboto 21. t. m. v Ljutomeru recitacijski večer, na katerem nastopijo nekateri znani pesniki in pisatelji iz mariborske oblasti. To bo prvi recitacijski večer v Ljutomeru.

a— **IV. češka osnovna šola v Mariboru.** Ker se poziva za vpisovanje otrok dne 2. in 3. t. m. niso odzvali vsi starši, se bo vršilo v ponedeljek, 16. t. m. po začetni šolski maši naknadno vpisovanje. K vpisovanju se morajo javiti vsi oni, ki svoje dolžnosti niso izvršili v početku meseca.

a— **Avtomobilska nesreča brez žrtv.** Včeraj popoldne se je na slabi cesti blizu Selnice pripetila avtomobilska nesreča, ki pa ni trljala nobene žrtve. Osební avtomobil Viktorija Gola iz Dravograda, v katerem sta se vozili dve osebi, se je z zmerno

brzino zaletel v obcestno drevo, a se je kljub temu močno poškodoval. dočim sta potnika odnesla zdravo kožo in ostala nepoškodovana.

a— **Smrtina žrtve električnega toka.** Včeraj okrog 11. dopoldne se je pripetila pri stavbi hotela »Črni orle« težka nesreča, ki je zahtevala človeško žrtve. Bogomir Jezernik, 20-letni delavec iz Studencev, ki je bil pri gradnji zaposlen že od vsega začetka, je po lastni neopretnosti prišel za električno napeljavlo, ki ni bila izolirana. Učinek je bil strašen. Delavec se je takoj zgrudil na tla in obležal. Poklicali so rešilno postajo in obvestili o nesreči zdravnika, ki je pa mogel konstatirati samo nastop smrti. Truplo ponesrečenca so prepeljali v mrtvašnico na Pobrežju.

a— **Odstranjevanje starih stranišč.** Za stranišči pred kolodvorom, v Grajski in Kopališki ulici je prišlo sedaj na vrsto tudi staro javno stranišče za novo avtobusno postajo na Glavnem trgu. Te dni odstranijo tudi to stranišče. Tako izgubljata Maribor polagoma še zadnje ostanke nekdanjih primitivnih in skrajno zanemarnjenih javnih stranišč, katere so zamenjala moderná podzemeljska, ki dajejo zunanemu licu pravi veličnostni značaj.

a— **Prodaja Vitanjskega veleposvesta.** Vitanjsko gozdno veleposvesto, nekdanj last Steinbeissa in pozneje mariborske Mestne hranilnice, je nedavno kupil zagrebški veletrgovec g. Albert Blüth ter že pričel z eksploatacijo in rezanjem lesa. Na posestvu je tudi moderno urejena elektrarna, ki oskrbuje z električnim tokom oblastno zdravilišče Dobro in sosednje vasi.

a— **Aretiran je bil neki Martin Kranjc,** ki je vlomil nedavno pri nekem posestniku pri Sv. Trojici v Slovenskih goricah in ga oplenil za razno blago, vredno 5000 Din. Prisvojil si je tudi tri blagajne dva tisočaka. Pri nlem so našli še vse ukradene stvari razen tisočakov, ki sta pri nlem že v par dneh skopnela, tako da ni ostalo niti belčica.

Iz Celja

a— **Celjsko pevsko društvo priredi** tokom tega meseca in v začetku oktobra koncerte izven Celja. V to svrhu sklicuje pevsko vajo za celokupni mešani zbor za torek 17. t. m. ob 20. v pevski sobi Narodnega doma. Vaja je za vse pevke in pevce obvezna. Nove člane sprejema društvo ob priliki vajo ob torkih, sredo in petkih. Pevke in pevce, ki še niso vključeni, vabimo k pristopu čimprej, ker pripravljamo društvo velik koncert 1. decembra t. l. za zaključek svojega 35-letnega društvenega delovanja.

a— **Današnje prireditve v Celju.** Danes bo imelo Celje celo vrsto prireditev in atrakcij. Popoldne, popoldne in zvečer se bo produciral na Dečkovem trgu znani Kellnerjev trio s svojimi vratomotornimi akrobacijami na 42 m visokem prostem drogju. Popoldne se bo vršila na Dečkovem trgu tudi tombola godbenega odseka tukajšnjega železničarskega društva, katere čist dobiček je namenjen za nabavo novih instrumentov. Ker je v Celju danes pač edino železničarska godba tako izvežbana in usposobljena, da lahko javno nastopa, in je to tudi edina godba v mestu, ki nam včasih nudi promenadni koncert. Je pričakovati, da bodo Celjani tombolo v čim večjem številu posestili. Celjska sokolska župa bo imela svoj župni zlet v Trbovljah, kamor bo nedvomno pohitelo vse, kar čuti sokolsko. Na Trojanskem klancu se bo vršila II. gorska motociklistična dirka, ki jo priredita celjski in mariborski Motoklub. Ob 10. dopoldne bo ocenjevalna vožnja, popoldne od 13. do 16. pa bo hitrostna dirka.

a— **Igra narava.** V vinogradu juvelirja g. Rafka Salmiča na Starem gradu si je narava dovolila na nekem trsu nenavadno posebnost. Na trsu, obloženem z grozdem, se je pojavilo pred dnevno popolnoma razvito cvetje. V vinogradu so našli tudi živega majskega brošča. Pač čudna igra narave!

a— **Pojasnilo k včerajšnjemu članku o smrti g. Senice.** K poročilu v našem listu z dne 14. t. m. nam javlja rodbina Senica iz Zalca o prerano preminulem g. Rudolfu Senici, privatnemu uradniku in rez. kapetanu I. klase, da so nepoklicanci skušali javnost o pravem vzroku pokojnikove smrti mistificirati.

a— **Poročili se je v četrtku v Celju g. M. e. t. o d. B. a. j. e. c.** uradnik podružnice Ljubljanske kreditne banke v Mariboru z gđ. T. o. n. č. k. o. B. a. r. a. g. o. v. o. uradnico pri skreskem poglavarju v Brežicah. Mladima zakoncem obilo sreče! 11.217

a— **Zgodba o nepremaganju izkušnjah.** Pri mestnemu pometaku Ivanu K. se je pred dnevi zgledala mlada stasita Angelca G. iz celjske okolice, ki je prišla obiskat svojega fanta, pometakevega nečaka. Dekle je bilo v spalnici, ko je K. shranil vpihlo je v neko knjižo 4 stotake in knjižo z dragoceno vsebino vtaknil v škaflo k citram v omari. Ko je naslednji dan K. pogledal v knjižo, stotakov ni bilo več notri. Osumil je tatvine Angelco, ki je imela nosaj. Osumil je tatvine Angelco, ki je imela nosaj. Osumil je tatvine Angelco, ki je imela nosaj.

a— **Poročila sta se rudniški namestnik g. Josip Levec in gđ. Francka Olafcijski, nameščenska cementarne v Trbovljah.** Nevesti, ki je bila ena najmlajših članic »Zvone«, je priredil »Zvon« v petek zvečer podokniko. Mlademu in narodno zavednemu paru želimo mnogo sreče.

a— **Osebná vest.** Svoje mesto je nastopil novi žandarmerijski podporočnik g. Miloš M. Blagočič.

a— **Cepiljenje proti škrlatici.** Ker se škrlatica v Trbovljah še vedno nevarno širi, je odredil Higijenski zavod v Ljubljani potom sreskega poglavarja cepiljenje proti škrlatici. Cepiljenje bodo vsi otroci od 2. leta naprej kakor tudi vsi šolobvezni otroci. Cepiljenje bo 17. t. m. ob 2. popoldne, in sicer obenem v šoli na Vodi in v šoli v Trbov-

a— **Za službo je prišla v Celje.** Na celjskem kolodvoru so prišli komaj 18-letne deklico Marijo Z. iz St. Jurija ob Taboru, ki je prišla v Celje s trehobom za kruhom. Deklice pa ni hotel vzeti nihče v službo, ker ni imela s seboj ne delavske knjižice ne drugih dokumentov. Policija je deklico odgonskim potom poslala nazaj v St. Jurij.

Iz Kranja

a— **Letošnji vpis v tukajšnje gimnazije.** To dni se je vršilo vpisovanje dijakov in dijakin v tukajšnje realno gimnazijo. Letošnji vpis prekaša lanskega, kar je dokaz eminentne potrebe te srednješolske institucije za kranjski srez in Gorenjske sploh. Vpis v 1. razred je dosegel število 96 (od teh 29 deklic), kar je izredno mnogo. Vpis v ostale razrede kaže naslednje rezultate: 2. razred 77 (od teh 23 deklic), 3. razred 60 (25), 4. razred 69 (20), 5. razred 35 (9), 6. razred 27 (3), 7. razred 20 (2), 8. razred 22 (3); skupaj 406 vpisanih, od teh 114 deklic. V lanskem šolskem letu je odpadlo od vseh vpisanih dijakov in dijakin 39 odst. na mesto Kranj, 35 odst. na srez Kranjski, 24 odst. na radovljanski srez in komaj dva odstotka na ostale kraje.

a— **Gibanje primorskih emigrantov.** V Kranju se je pretekli dni osnoval pripravljani odbor krajevne organizacije jugoslovanskih emigrantov (Orjem). V našem mestu in okolici jih je izredno veliko število, ki se vsak dan povečuje z izgnanci od strani.

a— **Važno za invalide.** Osebe, ki mislijo, da imajo pravico do invalidnine in denarne podpore tudi od 1. oktobra t. l. naprej, naj to čimprej prijavijo pisмено onemu sodišču, ki je o pridobitvi pravici odločilo že po invalidskem zakonu iz l. 1925.

a— **Za vojne obveznike.** Mestno županstvo opozarja vse vojne obveznike, ki so odslužili kadrski rok in prejeli vojaške isprave z napačnimi podatki, da jih oddajo v tukajšnji pisarni v svrhu poprave.

a— **Mestne podpore.** Na petkovi seji občinske uprave se je podelila podpora po 2000 Din v naslednje svrhe: Sokolskemu društvu za prispevek sportnemu prostoru, za spomenik pok. dr. Zetjavu, delavski kuhinji in za popravilo pumerske cerkve.

a— **Zdravnik dr. Globočnik** se je preselil iz Pavšerjeve v Lenardičevo hišo na Jelenovem klancu, kjer se nahaja ambulatorij bolniške blaginje.

Iz Tržica

a— **Licitacija poštno vožnje** od kolodvoza v Tržico se je vršila to dni drugič. Udeležila sta se je zopet dva ponudnika. Ker je prvi ponudnik, hotelir g. Ivan Lončar, izjavil, da je pripravljen voziti pošto pod dosedanjimi pogoji, toda z enim konjem, je drugi ponudnik g. dr. Kozma Ahačič ponudil, da prevzame vožnjo za 13.995 Din, in to z dvema konjema. Vožnjo je torej dobil g. dr. Ahačič.

Iz Litije

a— **Šolska vest.** Šolsko leto se bo pričelo na litijski osnovni šoli jutri, v ponedeljek, s sveto mašo v cerkvi sv. Nikolaja. Učenci naj se zbere v šoli ob 7.45.

a— **Drobiža dovolj.** Litijski okrajni cestni odbor je prejel te dni od oblastnega odbora denarno nakazilo v znesku 30.000 Din. Zanimivo je, da je bila nemajhna vsota izplačana v samih kovanih novih — v drobižu po dinarju. Zdar na litijski občini ne manjka drobiža in so prav veseli, če ga lahko oddajo.

a— **Dežja si žele.** Ko se je včeraj popoldne nebo prevleklo z oblaki, so naši kmetje že upali na dež, ki je ajdi hudo potreben. Toda popoldne je že zopet sijalo sonce.

Iz Zagorja

a— **Podružnica Kmetijske družbe v Zagorju ob Savi,** ki je zadnja leta prav uspešno delovala, ni letos prejela nikake podpore. Zapravila je večkrat oblastni odbor in okrajno blaginjo, toda z utemeljevanjem, da za take podpore ni denarja, so bile vse prošnje negativno rešene. Ker so tukajšnje občine v hudih finančnih položajih so izostale tudi vse domače podpore. Ako pa hoče podružnica ustrežati svojemu namenu, mora seči po samopomoči. Zato je letošnji občni zbor sklenil prirediti to jesen veliko kmetijsko tombolo, ki bo 6. oktobra. Podrobnosti o tej zanimivi prireditvi priobčimo naslednje dni. Danes se obračamo na vse organizacije in društva, da naj na ta dan ne prirejajo svojih prireditev. Kmetovalce in prijatelje kmetijskega napredka prosimo, da ne odklanjajo zbiralce dobrot ter da po svoji moči pripomorejo do čim lepšega uspeha. Tablice po 250 dinarjev so že v razprodaji. Ker je čist dobiček namenjen izključno gospodarsko-kulturnim svrham (za nabavo potrebnih strojev in orodja, kmetijske knjižnice in za prirejanje predavanj ter tečajev), smo prepričani, da bo vsakdo segel po tablicah. Ne zamudite!

Iz Laškega

a— **Vlom.** Ko se je minulo nedeljo posestnika Marija Zdvoc vrnila iz cerkve domov, je prestrašena zapazila, da ji je nekdo pri strehi vlomil v hišo. Ugotovila je, da so ji vlomilci odnesli z mesom natlačen svinjski mehur in žledec v težki 4 kg, hleb belega kruha in en predpasnik. Orožniki so vlomilca kmalu izsledili in izročili v zapore. Sta brata Jakob in Franc Zupanc, posestnikova sina iz Tolstege, ki sta dejanje že priznala.

Iz Trbovelj

a— **Primorci!** Organizacija jugoslovanskih emigrantov Trbovlje, Laško in Celje priredi v nedeljo 22. t. m. okrožni izlet na Mrzlico. Poti iz vseh krajev so markirane. Vabimo vse člane Orjema in drugih primorskih društev kakor tudi vse neorganizirane rojake, da pridejo ta dan na Mrzlico, da se spoznamo in pogovorimo o naših skrbih in težnjah in o predstojećem kongresu, ki se bo vršil 5. in 6. oktobra v Ljubljani.

a— **Himen.** Poročila sta se rudniški namestnik g. Josip Levec in gđ. Francka Olafcijski, nameščenska cementarne v Trbovljah. Nevesti, ki je bila ena najmlajših članic »Zvone«, je priredil »Zvon« v petek zvečer podokniko. Mlademu in narodno zavednemu paru želimo mnogo sreče.

a— **Osebná vest.** Svoje mesto je nastopil novi žandarmerijski podporočnik g. Miloš M. Blagočič.

a— **Cepiljenje proti škrlatici.** Ker se škrlatica v Trbovljah še vedno nevarno širi, je odredil Higijenski zavod v Ljubljani potom sreskega poglavarja cepiljenje proti škrlatici. Cepiljenje bodo vsi otroci od 2. leta naprej kakor tudi vsi šolobvezni otroci. Cepiljenje bo 17. t. m. ob 2. popoldne, in sicer obenem v šoli na Vodi in v šoli v Trbov-

ljah. Ker je škrlatica že sama na sebi zelo nevarna bolezen, še bolj nevarna pa zaradi slabih posledic, je cepiljenje v korist staršev in otrok. Od cepiljenja so oproščeni le manj kot 1 leto stari otroci, nadalje oni, ki so bolezen že preboleli ter oni otroci, ki bolehalo za kako drugo težjo boleznijo. Otroke privedite k cepiljenju svažne in umite.

Iz Hrastnika

a— **Češnje so v naši okolici letos precej obrodile.** Prodalo se je tega sadja že tudi več vagonov. Drugi teden se bodo začele češnje spravljati in nakladati v vagona.

a— **Avtomobilski promet** se pri nas vedno bolj veča. Zaradi ozke ceste in včasih tudi zaradi prenagel vožnje se zgodi večkrat kakšna nesreča. Opozarja se vse avtomobiliste in bicikliste sedaj ob začetku šolskega leta, ko bo zopet polno otrok na cesti, da se naj drže predpisane vožnje, t. j. 15 km. Potniki in tudi vozniki pa naj se držo desne strani ceste in bo tako izostal marsikateri karambol. — Avtobusni promet med hrastniško postajo in rudnikom vzdržuje g. Hercog z enim avtobusom in enim luksuznim avtom. S previdnostjo pri vožnjah je g. Hercog preprečil že marsikatero nesrečo. A njegova vožnja po hrastniški dolini je zelo otežkočena in sicer ponekod še zaradi zelo ozke ceste. Največji ovire pa dela to, da se ljudje ne drže cestnega reda in pustijo ležati ob cesti vse mogoče stvari ter tako ovirajo cestni promet. Ker je avtobusni promet vedno večji, ki namerava nabaviti gosp. Hercog drugi, večji avtobus. Ovira temu pa je zopet normalnotini železniški most pri rudniku, ker je prenizek in se ne spravi ne večji avtobus ne drugi večji normalno naloženi voz skozi. Sedaj se bo pa ta most razširil še za en tr. In tu bi bila sedaj prilika za razširiti ta most tudi dvigniti. G. Hercog je že storil tozadevne korake in upamo, da se bo ustregel njemu in s tem tudi celi hrastniški, pa tudi trboveljski dolini, kajti vse avtomobilski promet iz Trbovelj ven vodi skozi Hrastnik.

Iz Konjic

a— **Krajevni odbor Uduženja vojnih invalidov v Konjicah** je imel pred dnevi tombolo in se prav iskreno zahvaljuje vsem, ki so pripomogli do uspeha prireditve z dobrot ali prodajanjem tablic. Posebno marljivo so prodajali tablice Lizika Znidarjeva, Anica Otorepčeva in Friderik Bruderman. Lepa hvala tudi gg. Lauritschu in Wagnerju, tovarnarjema z usnjem, ki ju je naša organizacija zapisala med podporne člane.

Iz Ljutomera

a— **Stanje v vinogradih.** Zadnji lept in topli tedni so zelo pospešili razvoj grozja, katerega razne vrste se že mečijo. Bolezni ni opaziti; vinogradniki računajo v splošnem s tretjino lanskega pridelka, pač pa upajo ob trajno ugodnem vremenu na dobro kvaliteto. Lanskega vina je še precej neprodanega, toda za posodo ne bo sila.

a— **Vlom.** V noči od 11. na 12. t. m. so neznan tatovi vdrl v restavracijo g. Kukovca pri kolodvoru. Z drogovci so odločili debelo železno ograjo na oknu ter odnesli iz gostilne vso zalogo tobaka, potem jestvine in pijačo. Napravili so do 3000 Din škode.

a— **Kolodvor je končno dobil električno** luč, ki smo jo zlasti pozimi že dolgo pogrešali. Pri tem je mestno električno podjetje šlo železnično zelo na roke, tako da se je ta vendar odločila, porabi za postavljene droge za žarnice in ne za helleoforke, kakor je prvotno nameravala.

a— **Nova mostna tehnična pri kolodvoru** funkcijonira že nekaj dni. Zdar, ko se razvija izvoz sadja in živine, je tehnična prav na mestu ker zelo lajša poslovanje. Tehničar je g. Alfonz Kukovec. Občina namerava popraviti tudi tehnično na Starem trgu, ki baje ni docela zanesljiva. Novo tehnično je izdelala domača tvrdka Rebek.

Dopisi

SVETA GORA PRI LITIJU. Naša Sveta gora je postala v zadnjih letih zelo priljubljena izletna točka, in to ne samo zaradi prekrasnega razgleda in lahkega dohoda, temveč zlasti zaradi agilitnosti in podjetnosti domačih faktorjev in predsedstva litijske podružnice SPD. Šolski upravitelj je n. pr. spremenil zanemarljivo gozdno parcelo v cvetočo šolski vrt, ki je kras goro. Gosp. župnik je prezidal prej razpadle drvarnice v prijetno Tomazino kočico in društveno dvorano. Litijska podružnica SPD pa pripravlja gradnjo Planiškega doma. Za zabavo skrbe različne predstave, tamburaški zbor, radijski aparat, pevski zbor. Za pijačo in jedočo skrbijo marljivi gostilničar gosp. Bernot in njegova nadvse skrbna gospodinja. Vse nedelje privablja k nam številne izletnike. Toda eno zadnjih nedelj so nas gostje nekam debelo gledali. Nekaj nenavadnega je bilo. Sicer verni Svetogorci so namreč spremenili gospodov dan v navaden delavnik: vozili so ves dan pesek in kamenje, lopate so pele, zidarji in strežarji pa so gradili čuden zid... Kaj neki bo to? so vpraševali. »To bo podstavce za spomenik padlim vojakom,« je bil odgovor. Da, tudi mi Svetogorci cenimo žrtve evetovne vojne, katerih je v naši župniji 27. Spomenik vojnim žrtvam bo odkrit 29. t. m.

BOHINJSKA BISTRICA. Te dni smo dobili v našem kraju obmejnega živinodravnika v osebi g. Filipa Pahorja iz Kranja. S tem je bila končno izpolnjena večdesetletna želja in zahteva bohinjskega kota, da dobi lastnega in nadvse potrebnega živinodravnika. G. Pahor je bil sreski veterinar v kranjskem srezu, kjer je uvedel kmetijske tečaje in prirejal uspešna strokovna predavanja po vaseh. Naposled je služboval pri ljubljanskem velikem županu. Prvega živinodravnika v našem kotu prav iskreno pozdravljamo!

LOČE. Sadna letina je letos pri nas prav dobra. Posebno obilno so obrodile češnje. Vino bo po sedanjem stanju vinske trte prav izvrstno. Zaloge so le, da še lanskega vina ne moremo prodati. Obdelovanje vinogradov stane mnogo, za vino pa dobimo le malenkostne pare. Zato pač pri nas kljub dobri sadni in vinski letini ne zremo v bodočnost z najljepšimi upi.

SEMIC. V nedeljo 8. t. m. smo imeli zopet dan veselja, kakršnega ni bilo že par let. Lepo zabavo nam je priredil naš Sokol, o katerem bi posamezniki radi vedeli, da ga je tajnik upropastil. To pa ni resnično, kakor smo se prepričali ob javni telovadbi, pri kateri je nastopilo 14 telovadcev samo

iz Semiča. Takoj pri nastopu se je videlo, da je Belokranjski Sokol še vedno na svojem mestu. Pri prostih vajah je nastopilo 44 članov in 26 članic, ter na orodju 16. Zastopala so bila društva Karlovac, Metlika, Gradac, Črnomelj in Novo mesto. Vsem točkam je vneto sledilo preko 500 ljudi, ki niso štedili s pleskanjem. Po telovadbi sta se razvili neprilijena veselica in ples. Želeli je še več sličnih prireditev, ker moči so dobre. Treba je le vzpodbude in tudi delati je potrebno, ne pa sejati razdor in s tem uničevati to, kar se je težko obdržalo na površju ob času, ko je bilo najbolj kritično. Saj že pregovor pravi: Lahko je razdirati, a težko je graditi.

Sokol

Med prve vodnike in vadielce sokolskega društva na Viču, ki praznuje danes svojo 20-letnico, moramo prišteti tudi starega sokolskega borca br. Bojana Drenika, tedanjega naatelnika Ljubljanskega Sokola, ki je na poziv ustanoviteljev viškega Sokola prvi hotel poučevati telovadbo v novo društvo in je mnogo pripomogel, da se je ustvaril trden temelj za nadaljno uspešno delovanje.

Javni nastop Sokola v Rušah se je vršil 8. septembra, ki je prav lepo uspel. Po sprejemu Sokolov po domačem društvu Ruše-Selnice ter mnogoštevilnem občinstvu se je razvil spreved z mariborsko sokolsko godbo na čelu mimo tovarne za dušik in skozi Ruše na telovadišče ob šoli. Ob napovedani uri je otvorila domača ženska deca javni nastop z lepo vežbami prostimi vajami Tudi moška deca, ki je sledila, ni prav nič zaostajala v izvedbi. Nadaljni vspehred je obsegal dobro izvajanje proste vežbe članic, naraščajnikov in naraščajnic, nakar je po kratkem odmoru društveni starosta br. Gorisek pozdravil navzoče občinstvo, se zahvalil za obisk ter pozvil za sedaj na otvoritve ruškega Sokolskega doma, ki se bo izvršila prihodnje leto. Potem je nastopila vzorna vrsta mariborskega Sokola na bradli in drogu, na čelu z br. Primožičem, čigar izvedbe je vsakokrat spremljal burni aplavz. Priznanja vreden je bil tudi nastop mariborskih seater na bradli. Višek prireditve pa je bil nastop petorice ruških Sokolice v »Petlici«, ki so jo izvajale z vso preciznostjo in eleganco. Tej točki so sledile proste vaje članstva in na igra »Podbijanje« med vrstama mariborskega in šentlanskega Sokola. Nato sledela veselica je uspešna prav lepo v vseh ozirih, tako da bo tudi gromotni uspeh zadovoljivo. Pred vsem pa gre hvala mariborskemu sokolskemu društvu za učinkovito sodelovanje.

Mursko sokolsko okrožje. Tekme v podbijanju žoge za prvenstvo v okrožju bodo v Ljutomeru v nedeljo 29. t. m. po naslednjem razporedu: I. kolo: a) Veržej; Sv. Juriju ob 9.; Križevci; Belatinem ob 10.; c) Ljutomer; Murski Soboti ob 11. — II. kolo: a) zmagalet iz I. a); Gornji Radgoni ob 14.; b) zmagalet iz I. b); zmagalet iz I. c) ob 15. Finalne: zmagalet iz II. a); zmagalet iz II. b) ob 16. Zmagaletve je okrožni prvak.

Na župnem zletu banatske župe, ki ga je vodil br. župni načelnik Požanič, je nastopilo moške in ženske dece okoli 350, moškega naraščaja preko 100, naraščajnic 150, gimnazijških učencev nad 200, voljakov 60, članov s posebnimi vajami s kopli 50, pri predpisanih vajah pa 206. Članice so vežbale v številu 120, golenci voljaške godbene šole nad 50, Rusinje 125, Rusi iz Be

80 let naše železnice

Ze 17. februarja 1836. je na Dunaju vložil baron Simon Sina prvo majestotno prošnjo za železnico Dunaj-Trst in kmalu nato, 2. aprila istega leta, je prošil za njo tudi poseben tržaški odbor. Končno so se zainteresirani združili in ustanovili za graditev železnice Dunaj-Gloggnitz družbo enakega imena. Ta družba je zgradila prvi del železnice, ki je vezala avstrijsko prestolnico z morjem in je zvezala tudi deželo Kranjsko s svetom, ko je pred 80. leti na jutrišnji dan prvič pripeljala v Ljubljano.

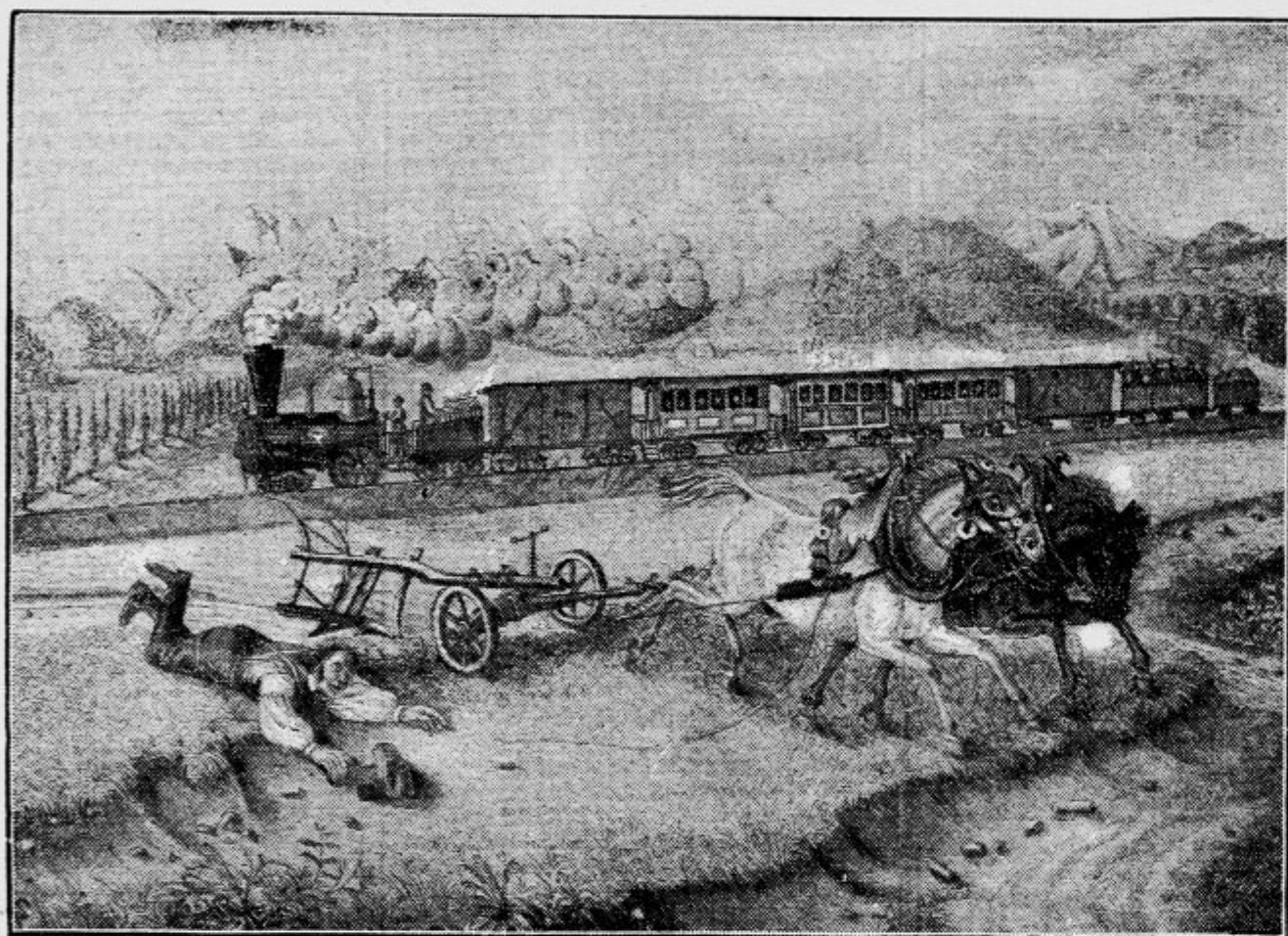
Dogodek je bil za vso Slovenijo in za naš narod tako važen in pomemben v vseh ožirih, da se ga moramo spomniti obširneje.

Vso progo od Dunaja do Trsta so zidali v šestih etapah.

Kakor rečeno, je zgradila prvi njen del od Dunaja do Gloggnitza pod Semmeringom privatna družba, vso ostalo železnico je pa zidala država sama, ki

z Savo združila, razpet, je zdej vse živo ljudi, ki kamnje za kolodvor (Bahnhof) in za most čez Savinjo pripravljajo, po katerem se bo železna cesta za Savo proti Ljubljani obrnila. Tesnoba majhnega Trikotja (Dreieck) na levem bregu med Savinjo, Savo in sterom goro, ki se iskro (knapp) do Save vleče, je za kolodvor, ki ga bodo na njem stavili, močno neprilika. Tu ne bo ne ena ped ravnine prazna ostala. — Kar je Zalog pod Ljubljano do zdej ladjam bil, to jim bo prihodnji Zidan most, kjer se bo blago, ki po Savi iz Horvatskega pride, tukaj na železnico prelozilo. Po cesti od zidanega mosta do Celja se vozijo je prava pokora: ni zadosti, da je cesta od toliko vozov, ki za železnico kamnje izvažajo vsa rupa, in so mostiči, katerih je več na ti, cesti vsi vratolomni. Ta neprilika, ki za popotnike bo bržkone še letos mnoge strašila v Laške toplice (Tüfzer Bad) priti.

»Po železnici je že živo gibanje. Vsaki dan se že vozijo semtertje iz Celja v Ljubljano, in iz Ljubljane v Celje, toda vožnja še ni za plačilo odprta. Gosp. minister Bruck je predvčerajšnjim v Ljubljano pisal, da bo perva vožnja v nedeljo 16. dan tega meseca. (septembra) in de naj se začetak prve vesoljne vožnje, kakor drugod, tudi v Ljubljani z veliko častjo obhaja. V kolodvoru krasno okinčanim bo tedaj narpoprej blagoslovljenje (žegnaje) nove železnice in potem bojo mnogotere veselice. Ali bodo tudi Cesar takrat po železnici v Ljubljano prišli, se še zmeraj za gotovo ne ve, pričakuje se pa, da bojo prišli. Kader bo vožnja po železnici za navadno odprta, bojo (po oznanilu Dunajskega časopisa Austria) šli paravozovi (Dampfen) dvakrat na dan iz Ljubljane na Dunaj: zjutraj en četrtelje po osmih in bodo prišli drugi dan zjutraj en četrtelje na šest na Dunaj, — drugokrat

Učinek prvega vlaka na našega kmeta
(Po sliki iz tedanjih »Novic«)

Je poverila vodstvo graditve slavnemu inženjerju Ghegi.

V Gloggnitzu so stali graditelji pred nepremagljivo oviro, pod Semmeringom, in nihče si ni upal misliti, da bi mogla železnica voziti po strminah čez gorovje. Edini Ghega ni izgubil poguma in je študiral in premišljeval, ostali pa so računali, da bodo čez hribovje še nadalje vozniki prevažali potnike in blago do Mürzzuschlaga, kjer so začeli graditi železnico dalje do Gradca, kamor se je pripeljal prvi vlak 21. oktobra 1844. l.

Tretji del proge gre pa že po slovenskem ozemlju. Delo ni bilo težavno in že 2. junija 1846. sta peljali slavnostno okrašeni lokomotivi »Aussee« in »Drava« najodličnejše goste iz Gradca skozi Maribor v Celje. Navdušenje je bila seveda velikansko, nič manjši pa ni bil strah pred železno cesto, delom hudičevim. Najpremožnejši stan na deželi so bili namreč v tistih časih gostilničarji ob velikih cestah in pa vozniki. Lahko se je zasluzilo in veselo je bilo po cestah, kakor pozneje nikoli več. In to lahko življenje je železnica pregnala, da so opustile ceste in utihnile prej noč in dan bučne gostilne.

Težko nalogo so pa inženjerji imeli s četrtim delom po ozki dolini od Celja do Zidanega mosta in pa po soteski ob Savi proti Ljubljani. Pri delu namreč niso smeli ovirati niti živahne plovbe po rekah, niti po ozki poti ob njih, kjer so hodili konji, ki so vlekli po vodi navzgor ladje, natovorjene z žitom in vinom iz Hrvaške za Ljubljano, za večji del Kranjske in za Trst ter ostalo Primorje. Razen tega je pa tu tudi narava zgradila toliko zaprek, ki so jih do tedaj graditelji smatrali za nepremagljive. Obiti je bilo treba ogromne pečine ob najostrejših savskih ovinkih. Ghegi se je posrečilo, da je obšel vse te ovire s krivinami proge, katerih radij ni daljši od 280 m. In taki ostri ovinki se vrste drug za drugim, tako do tedaj nikjer na svetu ni bilo tako drzno zgrajene proge, kakor je naša.

Delež je bilo pa tudi zato težko, ker so bili tedaj še ti kraji silno redko naseljeni in so zato morali postaviti več postaj, kakor jih je bilo v teh divjih krajih prebivalstvu potrebnih, ker so bile postaje nujno potrebne že kot zavetišča in stanovanja za železniške uslužbenke na progi.

Zidani most je bil določen za glavno postajo proge, kjer naj bi se natovarilo z ladi in voz vse blago iz Hrvaške in odkoder naj bi pozneje stekla tudi železnica proti Zagrebu.

Bleiweisove »Novice« so seveda obširno pisale o železnici, ki je razburjala vso deželo.

Tako poročajo »Novice« že 28. aprila 1847. o zidanju:

Pogled v gornje kraje

»Pri zidanem mostu (Steinbrück), ki je čez Savinjo ravno pred, ko se ona

Tem toplicam ravno nasproti, ki so na desnem bregu Savinje, bo na železnici, ki po levem bregu drži, mala postaja (Station) napravljena.«

Ker Slovenci tedaj še nismo imeli svojih železničarjev, so morali priti iz deželo tujci, ki so bili po večini Čehi in Moravani, kjer so imeli železnico že nekaj let in zato tudi že dosti izvežbanega osebja. Dasi so bili ti ljudje z malimi izjemami nemškega mišljenja, vendar se niso branili učiti potrebnega jim slovenskega jezika, kar »Novice« pohvalno omenjajo 21. febr. 1849. v dopisu iz Celja:

»Več tukajšnjih uradnikov pri železni cesti, ktera od Celja dalje na Laško (Tüfzer) od tam na zidani most (Steinbrücken) in od tega še dalje na Kranjsko pelje, so ali bodo prestavljeni in ki torej s Slovenci zmirej opraviti imajo, si pridno slovenske slovnice oskrbujejo, pa jih ne samo kupijo, temuč se iz njih — akoravno so ti gospodje večidel Čehi ali Moravci, in že eno ali drugo slovensko narečje razumejo — prav marljivo slovensčine učijo. Ali ni to lepo in za rojene Kranjce in Štajarce posnemanja vredno?»

Ceprav je delo ob silnih terenskih težavah presenetljivo naglo napredovalo vendar je vlada še priganjala, kakor čitamo v »Novicah« 13. junija leta 1849:

»Te dni je prišlo vnovič ministrsko povelje v Ljubljano, de železnica mora do mesca avgusta dokončana biti, de se bo potem vožnja po nji berž začela.«

In res je Ghega zmagal, da je 30. julija že vozil prvi poskusni vlak od Celja do Zidanega mosta:

»30. dan pred meseca je bila prva poskušnja na železnici od Celja do zidanega mosta. Brez vse spotike se je privozil hlapec »Sava« imenovan (Locomotive Save) od Celja do zidanega mosta in spet nazaj v eni uri in 15 minutah. Med Celjem in Ljubljano bo naslednjih 11 postaj (Stationov): Laško (Markt Tüfzer), Rimske toplice (Römerbad Tüfzer), Zidani most (Steinbrück), Vernice, Trebovlje (Trifail), Zagorje, Sava, Litija, Kresnice, Laze in Zalog.«

Dodelan je bil pa že skoraj tudi najtežji del proge ob Savi do Ljubljane, da so »Novice« svojim bralcem 15. avgusta lahko sporočile:

»Zlo se govori in ta vesela novica se tudi v mnogih Dunajskih časopisih bere, de prihodnji mesec, ko se bo prvič splošna vožnja po železnici iz Celja do Ljubljane odperla, se bodo Cesar v Ljubljano pripeljali, od koder se bojo tudi v Trst podali.

Kolera se je na železnici krog Zagurja začela.«

Res je že 18. avgusta, na rojstni dan cesarja Franca Jožefa, pripeljal iz Celja prvi poskusni hlapec v 4 in pol urah v Ljubljano, da so »Novice« že 5. septembra lahko objavile prvo vest o otvoritvi železnice za splošni promet.

pa ob pol 8 zvečer in bodo prišli drugi dan ob pol 6. popoldan na Dunaj. De bi vozovi veliko veliko prej na Dunaj prišli, ko bi ne bilo na poti toliko postaj ali štacijonov, kjer ljudje prisedajo in odsedajo, vsak sam lahko zapopade.«

Kako je bilo s cesarjevim prihodom v Ljubljano in kako so Ljubljanci sprejeli prvi vlak, ki sta ga pripeljali dne 16. septembra kmalu po 5. popoldne lokomotivi »Ljubljana« in »Triglava«, smo že včeraj čitali v »Slovenskem Narodu«, zato pa objavljamo le še članek »Novice« o prijetnostih in koristih, ki jih je oče Bleiweis pričeval od železnice.

»Naše c. kr. deželno poglavarstvo je razglasilo v nemškem Ljubljanskim časopisu posebno pohvalo in zadovoljnost gosp. nadvojvoda Albrehta s slovesnim sprejemom, ktereja so Kranjci po celi poti in v Ljubljani mu pri početju železnice skazali.

Železnica nam pripelje in odpelje zdej vsaki dan veliko ljudi, še več pa blaga, kteriga v kolodvoru toliko skupje pride, de so shrambe že premajhne. V nedeljo se je samo za kratek čas več sto Ljubljancev po železnici peljalo, ki so se na mnogih postajah (Stationih) po deželi razkropili in veseli dan vživali. Kerčmarji bojo po vseh teh krajih zdej dobro stali, posebnost pa tisti, od kterih se bo zvedilo, de gostove z dobro robo prijazno postrežejo in ki imajo čedne gostovnice. Marsikteri, ki bo v tem druge prekosil, zna o malo letih obogateti, zakaj že je do bro znano de od Prage do Ljubljane je ni prijetnejše vožnje kakor je ta med Celjem in Ljubljano. Tudi kmetam dopade vožnja po železnici, kterih smo v nedeljo veliko v vozovih videli. Cena je niska in »lukamatija« je šembrano živ konj! »Novice« bodo drugo pot oznanile ceno in čas vožnje med Celjem in Ljubljano v slovenskem jeziku, de ju bodo tudi tisti vedili, ki ne znajo nemškega razglasa brati. Sicer pa pričakujemo, de bo vodstvo železnice ceno vožnje kakor tudi njeni odhod in prihod tudi v slovenskem jeziku razglasilo, za veliko množico tistih ljudi, ki bodo železnici tudi kaj skupiti dali, pa nemškega ne umejo.

Res so »Novice« že 17. oktobra priložile prvo slovensko železniško tarifo in prvi slovenski vozni red vlakom med Ljubljano in Gradcem, z zopetnim pozivom, naj železniška uprava sama izdela slovensko tarifo in vozni red za vse slovenske dežele. »Kakor jo bo kadar bo železnica v Trst prišla, gotovo tudi v Laškem jeziku na znane dala.«

Po ljubljanskih slovesnostih je dobil Ghega red železne krone, ostalo osebje pri zidanju železnice je pa napredovalo. Svoje izkušnje pri zidanju železnice po Savski dolini je Ghega uporabil pri gradbi petega dela vse proge, ko je zidal železnico iz Gloggnitza čez Semmering v Mürzzuschlag. Kaj je genijalni inženjer s to železnico

storil na tehniškem polju, lahko spoznamo po dejstvu, da je dunajska Akademija znanosti in umetnosti, katere člani so bili le največji učenjaki, sklenila, da je vožnja z železnico čez Semmering popolnoma nemogoča, ko je Ghega že vozil s svojimi poskusnimi vlaki čez visoko gorovje. Dne 17. julija 1854. je cesar Franc Jožef otvoril progo in z njo najdrznejšo planinsko železnico tedanje dobe.

Še predno je stekla proga čez Semmering, je vlada začela graditi zadnji del proge Dunaj-Trst, namreč del od Ljubljane čez Kras do morja. Dolgo se je vlekla borba, kje naj se proga zgradi. Po dolgoletnih študijah in pripravah sta namreč ostala dva projekta. Po enem naj bi šla proga iz Ljubljane čez Št. Vid do Preske in odtod po dolini Sore do Škofje Loke in po Poljanski dolini do Zirov. Tu naj bi se pri Razpotju pričel 2346½ m dolg tunel z izhodom v Idriji. Od tu bi vodila železnica ob Idriji do Sv. Lucije in odtod ob Soči v Gorico, Gradiško, v Gradež in Tržič ter mimo Devina in Sosljana v Trst. Drugi projekt je pa priporočal progo, ki vozi sedaj v Trst. V pričetku je imela prvenstvo prva proga, potem je pa Ghega preiskal obe trasi l. 1848. in predložil sedanjo izpeljavo, ker je bila znatno cenejša in so upali, da bo tudi prej dovršena, zlasti so pa za ta projekt pritiskali dunajski in tržaški trgovski krogi.

Dne 9. oktobra l. 1849. je izšel odlok, naj se železnica prične graditi, kar se je na pomlad 1850. tudi zgodilo z velikim slovesnostmi.

Silne težave so graditelji naleteli na Ljubljanskem barju, kjer so morali na temelje in nasipe nasuti 5½ milijonov kubičnih metrov lomljenega kamnja in gramozu. Nasipavanje je trajalo do l. 1856. Do novembra je bila železnica gotova že do Postojne, a 27. julija 1857. je cesar progo Ljubljana-Trst slovesno otvoril.

Z železnico, ki je zvezala tri glavna slovenska mesta Maribor, Ljubljano in Trst, je naša domovina dobila prvo železnico na slovanskem jugu. Njen

Svetovni patent . . . on mora preiti vse meje . . .

Kamorkoli prideš, najdeš te peči

30.000 komadov

v uporabi

10 greje eno sobo 24

kg drv

Zahtevajte brezplačen opis!

Zephir, tvornica peči, d. d., Subotica.

Samoprodaja za Ljubljano:

BREZNIK & FRITSCH.

pomen je bil tako ogromen, da je celo Prešeren zložil pesem na njo in da so z raznih krajev prihili umetniki slikat objekte in mesta ob železnici. Najbolj je iz te dobe znan litografski ciklus naših krajev Celovčana Wagnerja. Železniška uprava sama je izdala album, pa tudi na spominskih predmetih zlasti na bruenih kozarcih se pojavljajo slike ljubljanskega kolodvora in borovniškega mostu. Kaj je pa železnica pomenila za napredek naših krajev, nam ni treba po 80 letih njene obstoja več povdarjati.

Peca, kralja Matjaža grad

Mogočnemu kralju s hrabro vojsko, ki noč in dan komaj čaka, da pride čas, ko lahko zapusti svoje podgorsko taborišče in zedinijo vse one brate in sestre, ki spadajo skupaj, — takemu kralju gre po vsej pravici mogočen, trden, veličasten grad: grad, ki onim, ki se nanj ozirajo z zaupanjem, vliiva v njihova nemahljiva srca vedno novega upanja: grad, ki vzbuja dan za dnem vedno več strahu in bojznosti, ki vedo, da za storjeno krivico pride kazen iz grada, kjer čaka junaška vojska z junaškim kraljem na dan osvobodilnega pohoda.

Peca, kakor goriški Caven, po svojih dimenzijah imponirajoče grozeča, pa zopet ljubka in prijazna, kadar se z nje nebotične višine oziraš na ves pisani idilični svet, ki je na severni koroški strani pod njo razprostrt, je tak grad Matjaža, kralja koroških Slovencev.

Stoji ob meji, s svojim visokim, ponosnim in smelim čelom, ki ga tvorijo do 2150 m visoke stene, skale in pečine, obrnjen proti severu in severozapadu, kjer se ob deroči Dravi in Zili, ob šumeh Bistrice, Belah, Borovnicah in Črnah še razlega ona slovenska narodna pesem, ki si preko njega osvaja srca vseh Jugoslovenov; s svojimi položnimi obronki, pokritimi s temnimi gozdovi, s pašniki, planinami in bogatimi slovenskimi domovi pa je obrnjen proti jugu in jugovzhodu, kjer njegovi osvobodni sinovi v svobodni državi svobodno lahko prepevajo, da se zvoki mile svobodne pesmi čujejo tja do Klopinskega jezera, preko Podjune do Rožar, do Gospo Syete in do Otoka v Vrbskem jezeru. Če prehodiš v poldrugo uro trajajoči hoji ob dokaj skrbno napravljeni markaciji to naravnost edinstveno visokogorsko planoto, moraš strmeti nad vsemogočnostjo stvarne roke, pa tudi nad ljubeznijo, previdnostjo in skrbjo, ki je z njo opremila grad koroškega kralja Matjaža. Vzpenjaj se na denj iz Mežiške doline, iz Mežice z najlepšo meščansko šolo cele Jugoslavije od Žerjave z najbogatejšimi svinčeni rudniki naše države, od Črne preko Tople ali pa po strmi stezi, ki vodi iz koroške Bistrice blizu Pliberka na vrh in sleme te grandiozne palače, povsod te bosta spremljala zavest in občutek, da se nahajaš v žaru in čaru, v bajnem kraljestvu in na dvoru koroškega kralja Matjaža.

Slabotne in morebiti tudi zlohotne človeške roke so potegnile preko tega skalnatega ciklopskega gradu začasno in minljivo črto, ki naj dela mejo in loči, kar spada vkup po jeziku, govorici, domači tradiciji, domačih šegah in navadah, po čutu in utripanju svojega srca. Najbrževo, rudarska naselbina na južni, jugoslovenski strani tega veličastnega gorskega sistema, najdeš tudi na

Košnjak, Plešivec in zeleno Pohorje, pa si mimogrede še vprašal starega pastirja po imenih posameznih predelov na Peci, tedaj veš, da Peca ni samo gorja, pogorje, ampak grad slovenskega kralja Matjaža. Kajžarica, Lepi travnik, Huda ravna, Sedlo, Trate, Kordeževa krnica, Lepi vrh, Gumnišče, Kordeževa glava, Poljska jama, Dolič, Knips, Končnikov vrh, Ojstrovica, Škafi, Lužka kopa, Turjak, Veštna Peca, vsa ta imena pričajo o raznolikosti in o pristnem slovanstvu tega gorskega kraljestva. Lepo je to kraljestvo, če ob solnčnem vzhodu stojiš vrh Kordeževe glave in očaran gledaš na ostre, v solnčnem spektru razsvetljene robove Kamniških planin: tedaj vidi kralj Matjaževa vojska v duhu vzhajati solnce svobode nad cerkvijo naše Gospe Svete; ljubki so njen južni obronki, ko meseca julija cvete v velikih preprogah rdeči ravni in se skrivajo ob strmih čerih redke planinke. Veličastna je ta gorska tvorba pozimi.

Na Lužki kopi, na zapadnem, v Avstriji stoječem vrhu Peca, imajo Avstrijci shranjeno spominsko knjigo. Če prebereš podpise in zapiske, najdeš samo eno četrtno Nemcev: ostalo so Jugoslovenci ali koroški Slovenci. Eden izmed teh je — značilno — zapisal te-le besede:

»Oziram se na ono stran, kjer Gosposvelski zvon doni iz davnih dni; tam rod moj ni še pokopan: veselo orje, poje in bedi vse svoje žive dni. Le sen moj sladki mladih let v črtno v Rožu je odet in kopni, dokler ga kralj Matjaž, ki v Peci spi, ne prebudi. Pozdravljen, sveti Korotan, veekdar; i zdaj, ko ti je tujec gospodar v neskončni vrsti večnosti je nekaj dal.«

Dr. Fr. Mišič

ŠAH

Urejuje dr. Milan Vidmar

Naša kraljevska igra uživa sloves absolutne pravilnosti in vzvišenosti nad vsakim. Sreča in smola ne igrajo v šahu. Pa vendar čujemo dostikrat, tudi iz ust velikih mojstrov izraze, ki jih navadno rabijo le azardisti. Kako je to?

Vsak dan se pripeti strastnemu šahistu, da doseže zelo ugodno pozicijo v tej ali oni partiji, ki je pa ne povede do zmage, ki jo eventualno celo še zgubi. Je li to smola? Je li njegov nasprotnik imel srečo?

Capablanca je v New Yorku leta 1927. v prvi partiji proti meni dosegel končnico, ki je na splošno veljala za dobljeno. Partija je bila prekinjena. Oba sva seveda pozicijo v prostem času temeljito pogledala. Capablanca ni zmagal. Takol druga moja poteza ga je, ko sva igro nadaljevala, silno presenetila. Imel je potem še celo majhne težave. Končala sva z remijem. Seveda je Capablanca tožil, da je imel smolo in jaz sem čuj prav tako očitke, da sem imel srečo.

Po tem primeru ima torej oni partner srečo, ki reši »teoretično« izgubljeno igro. Ta definicija se je silno udomačila v krogih turnirskih igralcev. Seveda so jo prevzeli od njih vsi šahisti. Problem, ki je za objektivnega opazovalca na ta način nastal, je brez dvoma zelo interesanten.

Po mojem mnenju je tako govorjenje o sreči in smoli v šahu popolnoma neumestno. Za njim se skrivajo samo ogromno samoljubje igralca, ki prizna vse drugo rad, samo tega ne, da je njegov nasprotnik tudi pameten. To svojo trditve bom prav laško vzdržal.

Ce bi šah igrali sami bogovi, ki bi bili vzvišeni nad vsako pogreško, ki bi vedno zadeli najmočnejšo potezo, bil bi pojem dobljene pozicije realen. Očividno je ona pozicija dobljena, ki na vsak način, brez nadaljnjega napaka igralca, ki se brani, vodi do zmage.

Seveda bi igralci »bogovi« sploh ne govorili o sreči in smoli. Ponesrečenih partij bi sploh igrali ne mogli. S to konstatacijo pa je brez vsakega dvoma pojem sreče in smole v šahu že pokopan.

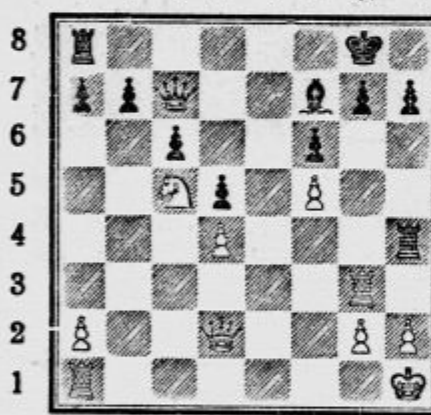
Veliki mojstri najdejo običajno zelo močne poteze, ne najdejo pa vedno najmočnejših. Nezmožljivost človeka ne pozna. Tudi največji mojstri imajo zaradi tega le relativno dobljene pozicije, pozicije torej, ki vodijo do zmage, če igralec res igra tako, kakor bi igral bog.

V zadnjih desetletjih je tehnika šaha silno napredovala. Vodilni mojstri dobe z veliko sigurnostjo vsako partijo, ki so v nji priborili samo enega kmeta, ne da bi zaradi tega pozicija bila slaba. Vendar pa še vedno dostikrat en sam kmet premoči ne zadostuje.

S to korekcijo je mišljen v krogih velikih mojstrov pojem smole in sreče. Izraze, ki obvlada tehniko šaha dovolj, da realizira odločilno premoč, ima smolo, če se mu delo ponesreči, nasprotnik njegov pa je imel hkrati srečo.

Pred kratkim sem v Ljubljani z enim najmočnejših naših amaterjev igral partijo, ki je dospela do sledeče pozicije:

a b c d e f g h

Beli: Kc1, Dd2, Ta1, Tg3, Sc5, a2, d4, g2, h2, f5 (10 figur).

Črni: Kg8, Dc7, Ta8, Tb4, Lf7, a7, b7, c6, d5, f6, g7, h7 (12 figur).

Beli ima dva kmeta manj kot črni. Bela trdnjava na g3 je napadena. Črni grozi zasesti e-linijo. Bela kmeta na d4 in f5 sta oba v nevarnosti. Črni ima brez dvoma »dobljeno« pozicijo.

Partija je potekla takole:
Beli: dr. M. Vidmar. Črni: amater.
1. Dd2—c3

Krije trdnjavo na g3. Objektivno boljše poteza bi bila Dd2—f2. Na f2 bi pa dama izživala udar Dc7—f4. Psihološka vedno posega v šah. Ponizna poteza bele dame odvrne pozornost nasprotnika od malih ciljev (d4 in f5), prosta e-linija silno energično v osredje.

1. ————— Ta8—e8
Seveda je ta odgovor brez hibe. Edina šansa belega pa tiči v zamenj trdnjav na e-liniji. Subjektivno boljše je bilo torej najprej z b7—b6 napoditi skakača. Kolosalna premoč pa ne da črnemu brigati se za malenkosti.

2. Ta1—e1
Če bi bela dama stala na f2, bi sedel Dc7—f4 bil zelo strupen odgovor. Tako pa črni misli le na enostavno likvidacijo in brez skrbi da belemu e-linijo v roke:

2. ————— Te8—e1+
3. Dc3—e1 Dc7—f4?

Črni bi bil lahko vzel kmeta na d4. Videl je seveda da potem grozi Sc5—e6, kar napade damo in trdnjavo in šah na e6 po Lf7×e6 mu je bil neprijeten. Kdor misli, da zmaga, ne mara nobenih sitnosti več. Pa vendar pravi težav ne bi bilo. Po 3. ... Th4×d4 4. Sc5—e6, Lf7×e6 5. De1×e6+ Kg8—f8 grozi belemu mat. Mogoče je črni celo videl da 6. h2—h3 ta mat krije. Če namreč dama vzame trdnjavo na g3 sledi večer šah Psihološko razumljivo je torej, da črni »napada« naprej.

4. Sc5—e6! —————
Na to silno potezo si je seveda črni pripravil odgovor. Presenetila ga ni. Pač pa ga je presenetila kombinacija, ki je skrita za to uvodno potezo.

4. ————— Df4—e4
To je konec, si je mislil črni. Če beli zamenja dami, grozi po Th4×e4 zopet mat na e1. Zamenjal bom potem skakača. Dobil se enega kmeta. Če se bela dama umakne, pade tudi skakač. Šah na g7? Črni kralj

gre v kot in vse bele figure vise v zraku. Vse to je beli tudi videl. Videl je pa še nekaj, kar partijo takoj prebrne:

5. Tg3×g7+! Kg8—h8
6. De1—b4!!

Grozi mat na f8, krije pa obenem mat na e1 in na b1.

6. ————— c6—c5
Le navidezno prepričal ta poteza vse. Z damo beli kmeta c5 zaradi mata na e1 vzeti ne more. S skakačem tudi ne, ker bi trdnjava na g7 padla. Da kmet d4 vzeti ne more je jasno. Toda:

7. Tg7×f7!! —————
gre. Sedaj beli grozi mat s Tf7—f8. Na 7. ————— De4×e6 sledi enostavno 8. f5×e6, c5×b4 9. e6—c7 in dobi. Na 7. ————— h7—h5 pride polom z 8. Tf7—f8+. Kh8—h7, 9. Db4×b7+. Naenkrat je črni izhujel. Igral je še:

7. ————— Th4—g4
8. Tf7—f8+ Tg4—g8
9. Tf8×g8+ Kh8×g8
10. Se6×c5 De4×f5

In se po odgovoru 11. Db4—e1 vdal.

Kdo bi tu govoril o sreči? Iznaidljivost in neustrašnost zaslužita tudi svoje plačilo. Napake delamo vsi, zato smo ljudje. Šah je zelo pravična igra, napake pa so integralni deli jakosti igralca.

Po najnovejših vestih bo zadnje mesto, ki je bilo še prosto, v Rogški Slatini zasedel Rubinstein. Seveda s to pridobitvijo turnir zelo vzraste. Mislim, da je prvi zmagovalac s tem najden. Prirediteljem morem le čestitati.

Prvo partijo v boju za svetovno prvenstvo je v Wiesbadenu dobil Aliehin. Sledeči dve partiji sta bili neodločeni. Najbrž Aliehin sam ne išče nagle odločitve.

V Budimpešti bo najbrž Capablanca zmagal. Rubinstein mu je resen konkurent.

Kino

Alexander Moissi:

Kulturna vrednost zvočnega filma

Prednosti nemega filma — Zvočni film in njega publika v Zedinjenih državah — Nemško-ameriško sodelovanje

New York, v septembru

Alexander Moissi je na svoji turneji po Ameriki napovedal nemškemu zvočnemu filmu lepo bodočnost, pri čemer je poudaril, da ga bo moči predvajati tudi v Ameriki, ker v Zedinjenih državah razmeroma zelo velik odstotek prebivalstva obvlada nemščino. O problemih zvočnega in govorečega filma ter sorodnih zadevah je Moissi nedavno tega napisal nekaj svojih misli v velikem newyorškem listu. Tam je med drugim tudi načel vprašanje, kaj bo poslej ostalo od nemega filma.

»Kaj bo ostalo od nemega filma? Po moji sodbi edinstvenost onega ustvarjajočega genija, imenovanega Charles Chaplin, poletje dovršeni kavalir a la Fairbanks in nekaj slik lepih žensk, med katerimi je najlepša Lillian Gish. Kako malo je to v primeri s tisoči ljudi in nešteti milijoni dolarjev, ki jih je film pogoltnil v zadnjih dveh desetletjih! A vendar so vsi ti filmi imeli možnost in priliko, govoriti veliki množici, nič manj pa posameznemu individui med nešteti, brezimnimi milijoni.

Kdorkoli je videl Charlieja Chaplina v filmu, vé, da je v nemem filmu moči govoriti tudi sirotnemu »nezbrazženemu« človeku na cenenem prostoru, kitajskemu kuli in ameriškega »trampca« v nemem jeziku mimike, ki ume ogreti vsa srca z darom človeške umetnosti. Tako se je dala premostiti razdalja, ki loči umetnika in človeka iz množice, toda nemi film ni znal — izvemši redke izjeme — te prilike izrabiti.

In potem: ali bo zvočni film govoril vsem vrstam senzacij žejnih gledalcev, histerikom in sentimentalnim, nevrotičkom in nezadovoljencem, senzualistom in dovipnečem? Ali pa bo govoril vsemu človeškemu rodu v celoti, na čist, nepotvorjen, človeški način?

Zvočni film je up in nada ljudi tiste Amerike, ki jo le v neznamiti meri in nepopolno zastopa New York. Prava Amerika se od one v marsičem razlikuje. Seveda teh razlik človek ne zama v enem dnevu. Prava Amerika je tista močnoga država, v kateri ni moči vsakdanjosti pozabiti s tem, da poslušas Beethovno Deveto ali se udajaš uživanju alkohola, nego iščejo ljudje pozabljenja in sproščenja edino v kinu! To je vzrok tolikšnega pomena filma v Zedinjenih državah, zlasti na deželi in v podzemskih mestih; ti ljudje so namreč nerodajni. Njim pomeni film več kot samo nadomestek gledališča in koncertov. Njim

je edina univerzalna in dosegljiva možnost duševnega doživljanja: žalost, vznemetenost, pozabljenje — vse v vsem. Zato film v Ameriki ni samo »kinematografska zadeva«, nego je občeločloveška pomena.

Umetniške meje, ki so bile spočetka začrtane oblikovanju in reproduciranju zvočnega filma, so že davno prebolele in prestante. Douglas Fairbanks vrti zdaj »Ukročenje upornih« z Mary Fairbanksovo v vlogi Katarine: zvočni film. Sprva sta oba dvomila o uspehu, zlasti glede svojih lastnih nalog v tem filmu. Zato sta angažirala mlado igralko iz Londona, ki je govorila izborna odersko angleščino — in glej, stvar je šla!

Nas Nemce seveda najbolj zanima razvoj nemškega zvočnega filma. Najpriporočljivejše je po mojem sodelovanju z Ameriko. Američani so v napravah in preciznosti tehnike zvočnega filma dosegli tolikšno popolnost, da se nam niti ne sanja, na drugi plati pa imamo mi Nemci mnogo odličnih umetnikov na vseh poljih. Nemški zvočni film ima velik trg, posebno v Ameriki. Tako bodo na primer »Kraljevo ložo« neposredno po premijeri v Nemčiji predvajali v enem izmed največjih kinov na Broadwayu in potem v vseh mestih ameriške Unije. V New Yorku vsak drugi človek več ali manj razume nemški, vsakako pa dovolj, da lahko sledi nemškemu zvočnemu filmu. V Zedinjenih državah živi po priliki kakih 11 milijonov ljudi nemškega pokolenja, med katerimi bo zanesljivo 1.500.000 rednih posetnikov kinematograf. A kaj pomeni perspektiva, računati na skoro zanesljivo prodajo kakih petnajst tisoč vstopnic, lahko vsakdo presodi, ki ima kaj pojma o kupčijskih zadevah.

Družba Warner Bros., po katere nalogu sem prevzel glavno vlogo v »Kraljevi loži«, je vsakako trdno odločena, nadaljevati s produkcijo nemških zvočnih filmov. Svojo drugo vlogo v zvočnem filmu bom prevzel jeseni, a žal do zdaj nimam še nobenega primerne scenarija.

Novi zakoni svetlobe

Nedavno tega so odkrili nenavadne pojave, ki bi utegnili roditi nova prirodnoznanstvena spoznanja; operaterji in fotografski strokovnjaki sodijo, da bo treba v teh okolnostih predvsem revidirati dosedanje zakone o svetlobi.

Pri podvodnem snemanju filma »Tajinstveni otok«, ki ga pripravlja družba M. G. M. po romanu Julesa Verna, so opazili, da se pod izvestnim pritiskom žarki lomijo in menjavajo svojo obliko. Prizori, ki so bili sneti globoko pod vodo pod velikim pritiskom vodnih gnoj, so pokazali na filmskem traku nenavade svetlobne efekte, ki so po izjavi operaterja Persija Hilbourn posledica posebnega načina lomijskega svetlobnih žarkov. Pri uporabi Williamovega aparata za podvodno snemanje, pri katerem epuste

kamero v nekakšnem svoru v globino do 35 metrov, so odkrili, da se dobljeni fotografski rezultati odvijeni od jakosti pritiska: svetloba pod pritiskom vode izpremeni svojo obliko.

Narobe pa misli John Nicolaus, šef Metro-Goldwynove laboratorije za kopiranje, da svetlobni žarki ne izpreminjajo svoje oblike, nego da se izpremene vodni molekuli pod pritiskom zgornjih plasti, to je, da kristalizirajo in se tako pretvorijo v nekakšno miniaturno lečo.

Radio

Izveček iz programov

LJUBLJANA (572 m), ZAGREB (307 m), BEOGRAD (429 m), PRAGA (342 m), BRNO (432 m), VARŠAVA (1411 m), DUNAJ (517 m), BERLIN (418 m), FRANKFURT (390 m), LANGENBERG (473 m), STUTTGART (360 m), BUDIMPEŠTA (550 m), LONDON (Darenty 1533 m), RIM (441 m), STOCKHOLM (Morala 1348 m).
Nedelja, 15. septembra.

Nedelja, 15. septembra.
LJUBLJANA 9.30: Preno cerkvene glasbe. — 10.30: O bolniški postelji. — 11: Koncert radio-orkestra. — 15: Poliedel. predavanje. 15.30: Komični prizori iz Jurčičeve drame »Deseti brat«. igralo članj nar. gled. — 16.30: Koncert tamburaške zbor. — 20: Preno koncerta iz Zagreba. — 22: Napoved časa in poročila.

Ponedeljek, 16. septembra.
LJUBLJANA 12.30: Reproducira glasba. — 13: Napoved časa, borza reproducirana glasba. — 13.30: Poročila iz dnevnikov. — 17: Koncert radio-orkestra. — 19.30: Zdravstveno predavanje. — 20: Reproducira glasba. — 20: Preno programa iz Budimpešte. — 22.30: Napoved časa in poročila.

ZAGREB 11.30: Reproducira glasba. — 17.30: Popoldanski koncert. — 20.30: Preno koncerta iz Budimpešte. — BEOGRAD 12.45: Koncert radio-orkestra. — 17.30: Preno izmene dvorske straže. — 20: Koncert radio-orkestra. — 22.55: Koncert ruskega orkestra balalajk. — PRAGA 16.30: Popoldanski koncert orkestra. — 19.05: Preno programa iz Brna. — 20.30: Preno mednarodnega koncerta iz Budimpešte. — 22.20: Reproducira glasba. — BRNO 19.05: Zabaven program. — 20.30: Preno mednarodnega koncerta iz Budimpešte. — VARŠAVA 16.40: Reproducira glasba. — 18: Koncert lahke godbe. — 20.30: Preno mednarodnega koncerta iz Budimpešte. — DUNAJ 11: Dopoldanski koncert. — 16: Koncert kvarteta. — 20.05: Arije in pesmi. — 20.30: Preno mednarodnega koncerta iz Budimpešte. — Jazz-band. — BERLIN 17: Popoldanski koncert orkestra. — 19.30: Godalni kvarteti. — 20.30: Preno mednarodnega koncerta iz Budimpešte. — CIGANKA in pesna godba. — FRANKFURT 16.15: Preno koncerta iz Stuttgarta. — 20: Dramski večer. — 21.30: Koncert komorne glasbe. — 22.45: Koncert iz Stuttgarta. — LANGENBERG 17.35: Večerni koncert. — 20: Priključni valčki in koronice. — 21: Nemške narodne pesmi. — Nadaljevanje koncerta, potem lahka godba. — STUTTGART 16.15: Popoldanski koncert. — 20: Program iz Frankfurta. — 22.45: Koncert lahke godbe. — 0.30: Nočni koncert orkestra. — BUDIMPEŠTA 9.15: Reproducira glasba. — 12.05: Koncert operetne glasbe. — 17.45: Koncert orkestra. — 20.30: Mednarodni koncert budimpeštanske filharmonije: madžarska glasba. — Ciganska godba. — LONDON 19.45: Mešan program. — 21: Ketelbeyeva skladbe. — 22.15: Orkestralni koncert. — Godba za ples. — RIM 17.30: Popoldanski koncert. — 21: Dramski večer in koncert lahke glasbe. — STOCKHOLM 18.30: Večerni koncert. — 20: Poljuden koncert komorne glasbe. — 21.40: Zborovsko petje in recitacije.

Torek, 17. septembra.
LJUBLJANA 12.30: Reproducira glasba. — 13: Napoved časa, borza, reproducirana glasba. — 13.30: Poročila iz dnevnikov. — 17: Koncert radio-orkestra. — 19.30: Slovenska literarna zgodovina. — 20: Pevski koncert kvarteta »Glasbene Matice«. — 21: Koncert radio-orkestra. — 22: Napoved časa in poročila.

ZAGREB 11.30: Reproducira glasba. — 17.30: Popoldanski koncert orkestra. — 20.30: Preno koncerta iz Ljubljane (?). — BEOGRAD 12.45: Reproducira glasba. — 18: Popoldanski koncert. — 20.30: Koncert komorne glasbe. — 22: Poročila. — 22.15: Narodni motivi, igra ciganske godbe. — PRAGA 16.30: Popoldanski koncert. — 19.05: Godba na pihala. — 20: Španski večer: predavanje in glasba. — 21: Koncert lahke godbe. — 22.20: Godba za ples. — BRNO 16.30: Preno koncerta iz Prage. — 19.05: Koncert češke glasbe. — 20: Preno iz Prage. — 21: Godba na pihala. — 22.20: Godba iz Prage. — VARŠAVA 18: Koncert operne glasbe. 19.50: Preno opere iz gledališča v Poznanju. — DUNAJ 11: Dopoldanski koncert. — 16: Koncert orkestra. — 20.05: Sport v glasbi in pesmih. — BERLIN 17: Popoldanski koncert. — 20: Reproducira glasba. — 21: Šale v svetovni litera-

turi. — FRANKFURT 16.15: Popoldanski koncert. — 20: Preno programa iz Stuttgarta. — 22.45: O morju. — LANGENBERG 17.35: Večerni koncert. — 20: Pesmi s spremljanjem lutne. — 20.30: Koncert komorne orkestra. — STUTTGART 16.15: Preno koncerta iz Stuttgarta. — 20: Koncert filharmoničnega orkestra: ruske arije in pesmi. — 21.35: Slike o naši dobi. — 22.45: Program iz Frankfurta. — BUDIMPEŠTA 9.15: Koncert vojaške godbe. — 12.05: Koncert radio-orkestra. — 17.10: Madžarske pesmi s cigansko godbo. — 19.30: Preno iz opere. — Reproducira glasba. — LONDON 19.45: Klavirski koncert. — 20: Preno promenade koncerta: skladbe Cajkovskega. — RIM 17.30: Popoldanski koncert. — 21: Koncertni večer in igra. — STOCKHOLM 20: Koncert vojaške godbe. — 22.10: Koncert na orgle: švedske skladbe.

Uspehi našega pevca v Ameriki

Kakor znano, je odpotoval 18. avgusta priljubljeni tenorist ljubljanske opere gospod Svetozar Banovec v Zedinjene države ameriške, kjer priredi celo vrsto koncertov.

V New Yorku je dospel 27. avg. zvečer na prekoceanskem parniku »Olympica«. White Star Line, na katerem je imel izvrstno uspehi koncert. Navzoča mednarodna publika se je zelo laskavo izražala o izvrstni kvaliteti našega tenorista in o njegovem prepletem tenorju ter ni mogla prebrati zlasti naših prelepih slov. narodnih pesmi. Banovec je znan kot izvrsten interpret istih ter jih je kot prvi slovenski pevec-solist prinesel na koncertni oder. Izvajah jih je na samostojnem koncertu v Filharmonični dvorani 6. maja v Pavličevi prireditvi.

Banovec si je nadel plemenito nalogo, vzpostaviti in vzdržati še nadalje kulturne stike med staro domovino in našimi izseljenci, za katere mati domovina vse premalo skrbi. Narodova pesem je hrbenka vsakega naroda, je biser njegove duše. Slovenski narod pa ima izredno bogstvo prelepih narodnih pesmi.

Zato smo dolžni našemu Banovcu zahvaliti za njegovo plemenito idejo, nalogo in kulturno delo, ki ga bo vršil med našimi skoro pozabljenimi brati-izseljenci. Njegova izvrstna pevška kvaliteta, njegova popularnost in priljubljenost v domovini ter izvrstna interpretacija slovenske pesmi so nam porok, da bo dosegel svoj cilj ter mu želimo iskrenega uspeha. Domovina mu bo brez dvoma hvalečna ter bo znala ceniti njegovo kulturno delo.

Komaj je stopil naš Banovec na ameriška tla, že so ga sprejeli nad vse gostoljubni rojaki v svojo sredo ter mu priredili takoj drugi dan bogat »party«. Med rojaki, ki so Banovca sprejeli, je bil tudi bivši član opere v Ljubljani g. Ant. Subelj, ki vrši s svojimi uspehi koncerti po Ameriki zelo važno kulturno delo. O njem bomo prinesli daljše poročilo v eni prihodnjih števil. Veselje je bilo seveda nepopisno, ko sta se biva kolega sestala tako daleč od svoje domovine.

Med našimi naselenci vlada zelo veliko zanimanje za Banovčev koncertno turnejo. Vsi vodilni slovenski časopisi in tudi ostali so pisali že nekaj mesecev prej o njegovem nameravanem prihodu ter prinašajo o njem zelo laskave pozdravne članke z njegovimi slikami v kostumih, biografijo, kritike itd. ter ga pozdravljajo kot prvega opernega umetnika, ki pride med nje. Vse naselbine kar tekmujejo med seboj, da si pravočasno zagotovijo dneve njegovega koncerta.

Takoj tretji dan po prihodu v New York, kjer se mudi Banovec 8 dni, ga je angažirala Columbia Phonograph Comp., pri kateri je odpel že štiri plošče, nekaj skupno z g. Subljem. Družba je bila po uspelem recordiranju tako navdušena zaradi izvrstnega izvajanja, da ga je angažirala za nadaljna snimanja, ki jih bo Banovec absolutno na povratku v domovino.

Za njegove nastope vlada v resnici velkanskost zanimanje kakor ne za nobenega dosedanjih pevcev, ki so nas obiskali. Iz New Yorka odpotuje Banovec v Milwaukee Wis., kjer ima svoj prvi koncertni nastop in so bile vstopnice razprodane že teden dni pred koncertnim nastopom. Nadalje sledijo še Chicago, Shebogan, Waukegan, Cleveland, New York in še mnogo, mnogo drugih naselbin. Ze sedaj se more trditi, da bo Banovčeva koncertna turneja dobro uspela.

Halo! Pozor!
Najboljša brezalkoholna pijača je
Original Sanitas
Dobi se v vseh gostilnah in restavracijah. Izdeluje: I. slovenska tovarna mineralnih voda. Slomškova ul. 27.

Pr. 2.

Podpore

»Podpora«, r. z. z. o. z., je bila jako dobrodelna zadruga. Živela je od gole dobrodelnosti in je živela le za dobrodelnost. »Z dobrodelnostjo za dobrodelnost!« je bilo njeno geslo in je uživala nezasiščen ugled. Kier so se pojavili poštrevovalni njeni odborniki ali neutrdujvalni njene odbornice s škraibico v rokah in cvetkami ali odkupnimi znački, se jim je vsakdo spoštljivo umaknil v stransko ulico ali v vežo ali za drevo in ga je bilo potem jako sram, ko so ga vendarle pozdravili in je moral na dan z bridkimi dinarji.

Bila pa je »Podpora« dobrodelna tudi na drugo stran in ni jemala podpore, nego jih je tudi dajala in jih dajala ob čim kulantnejših pogojih na ročno zastavo ali proti vknjižbi na prvem mestu tudi na menico z dobrimi podpisi in seveda vseskozi proti primernemu obrestovanju.

In je bilo takih podpirancev jako veliko in so večinoma ž veli v neurejenih, takorekoč socialnih razmerah — podpora želim ljudje navadno žive v socialnih razmerah in so bile razmere najbolj socialne takrat, kadar je bilo treba podpora vrniti.

Pa sta ob takih prilikah strumno stala »Podpora« ob strani dva velečislana strokovnjaka, gospoda Drtina in Slačil s svojo pisarno in je omenjena pisarna opominjala, tožila in rubila vse po paragrafi in tako, da ni »Podpora«, ta imenitno dobrodelni zavod, trpel ne pare škode. Seveda je pri teh poslih tudi pisarna »Drtina in Slačil« beležila svoje zaslužke in je znašal njen račun vsak mesec dvatisoč dinarjev, tritisoč, včasih več, včasih manj, in je »Podpora« gospodoma Drtini in Slačilu h koncu vsakega meseca točno izplačevala njun saldo brez slehernega odbitka — ni dosti drugih enako uglednih in zaupanja vrednih zadrž!.

No in je prišla desetletnica plodnosnega delovanja »Podpore« in je izjavila »Podpora« in očitno razglasila po novinah in oklicih, namenjenih javnosti, da ne pozna dostojnejšega načina svoje proslave, nego da se vsaka slehera oseba spomni »Podpore« ob njeni desetletnici s podpora. Hvaležno se sprejme vsak sleherni dar!

Tako se je zgodilo in so poštrevovalne moške in neutrudne ženske škraibice stale in ovirale pot na šetaščih, pred kavarnami, pred gostilnami

na vseh križpotih, pri cerkvah, pred pokopališči, pred vsimi trafikami in brivnicami, pred davčnim uradom in sodiščem, pred jetnišnico in pred policijskimi zaporji, na kolodvorih, na postajališčih cestne železnice in avtobusov, pri vsaki branjevki, pri sladoledarjih in prodajalkah sladke smetane, pred gledališči, kinematografi in vrtljaki.

pri zavodih, namenjenih gospodom in gospe in sploh vsepovsod, le ne pred umetniškimi razstavami, kajti tja ni prihajala živa duša.

In se je pisala »Podpora«: vsem trgovinam, vsem tovarniškim obratom, vsem podjetjem, vsem pridobitnim krogom, vsem bankam, regulativnim hranilnicam, zadrugam in družbam z o. z., vsem odvjetnikom, notarjem, kazenskim zagovornikom in pisarnam,

vsem klubom, društvom in omizjem, vsem zdravnikom, bolnišnicam in hiraličam, — in kar je pisala, je bil poziv v poraznih besedah in neodoljiva prošnja na žep p. n. naslova.

Pa je tako pisalo prelepa tudi pisarna »Drtina in Slačil« in se je gospodoma zdela stvar vrlo mučna.

Bila sta ogorčena. Soglasno sta dejala: »Ne daj nič. Na vratih v pisarno stoji nabito: »Vsako beračenje in nabiranje za kakršni koli namen je strogo prepovedano.« Nesramnost! Odrli bi človeka! In to se imenuje »Podpora«!

Potem je zarenčal gospod Drtina: »Če ne dajva, se zameriva. Ti falotije imajo natančno v razvidu, kdo je kaj dal in kdo ni dal — bolj natančno kakor davkarja. In so sposobni, da nama vzemo izterjevanje svojih terjatev in ga dajo drugim pisarni. Saj se jim že ponujajo ljubiznivi kolegi. Pa se pod nosom obrševa za ekspenzarje!«

Premislil je stvar še gospod Slačil. Vzdihnil je: »Pa jma dajva, Bog pomagaj, sto dinarjev — manj ne moreva!« Je pritrldil gospod Drtina: »Mani nikakor ne! Pisarna »Drtina in Slačil« ne more biti umazana! Le nikakih umazanosti! Ah — ali! — Koliko bo znašal

ta mesec najin ekspenzar pri »Podpori«?

Gospod Slačil je odprl knjižo in površno preštel. »Okoli tritisooetsto ga bo.« »Nekaj več ga je, kakor druge mesece — dve intervenciji pri centih — komisijski stroški! Bo vrglo vkupe okroglih tritisooetsto!« In pa dajva »Podpori« dvesto dinarjev! — Pa se mu je ta hip zabliskalo v možganih. »Dvesto jim dajva, pa jim lahko ekspenzar zvišava na okroglih tri tisoč sedemsto — nič se jim ne bo poznalo!«

Iz življenja in sveta

Sovjetske Amaconke v bojni opremi

Navzile reformnemu delu v gospodarstvu ne miruje rdeča Rusija v nobeni panogi. Organizirala je celo ženske in jih uredi in vojska za vojno. Tu vidimo Komsomolke, rdeče Amaconke, s puškami na ramih. Oddelki se vračajo s vojaških vaj v domačo vojašnico za ženske.

Strahote planin in ledenikov

Brez spremstva in brez vrvi — Smrt, ki se javi šele čez leta in leta — Izletnik v promenadni opremi — Štiri življenja na eni vrvi

V naših planinah sicer ne poznamo tega, toda planinci, ki so kdaj potovali preko ledenikov v tujih deželah, pripovedujejo, da ni nič strašnejšega nego takšno potovanje brez spremstva in brez vrvi. Samo začetniki bodo podcenjevali nevarnosti na negotovih tleh, a ne bi jih podcenjevali in morda se ne bi tudi nikoli več odločili za takšno avanturo, če bi jim bilo mogoče pokazati samo enkrat, kako izgleda ledenik v svoji notranjosti in kako tenki oboki ga ločijo od brezdanih, črnih prepado.

Razpoke, ki segajo 80—100 m v globino

niso v visokogorskih ledenikih nič nenavadnega. Poznamo pa tudi takšne ki delijo ledenik prav do dna, ki neredko merijo 150—200 m in so 5—10 m široke v globino. Strahotna je že barva teh ledenikskih razpok. Zgoraj čisto bela, polagoma prehaja v zelenkasto, sinjo, sivomodro in popolnoma črno. Čim globlje je brezno od snežnih mostov in previsov, tembolj više od ledenikov ocurki kakor čekani iz zverinskih žrel, iz njihovega dna pa veje hlad in vsepovsod odmeva udarjanje kapelj in šumenje vodnih plazov.

Sam v mrzlem grobu.

Le malokdaj se zgodi, da bi samotni potnik, ki mu je spodrsnilo ob robu ledeniški razpoke, priletel živ na nje dno in da bi se iz lastne moči povzpел zopet na dan. Po navadi izgine za njim vsaka sled in šele po dolgih desetletjih zaštrli njegovo okostje iz ledu ob koncu ledenika, ne da bi se dalo identificirati. Znana je zgodba gorskega vodnika, ki je pred leti padel v ledeniško razpoko Velikega Kleka (Grossglockner). Udrlo se mu je zgodnjega polletnega popoldneva na snežnem mostu, preko katerega je šlo isti dan že turističnih skupin. K sreči je padel le 8—10 m globoko in na kup snega, ki je tvoril prejšnji most. Toda cepin mu je bil ostal zgoraj in zamen se je trudil dolge ure, da bi ga ujel z vrvi, ki jo je imel ovito okoli telesa. Tedaj je otipal svoj žepni nož in ne da bi se dolgo pomisljal, je začel s tem šibkim orodjem izrezavati stopnice v ledeni steni na obeh straneh, ki za srečo nista bili tako daleč narazen, da ne bi ju dosegel z razkrcenimi nogami. Vsako stopnico je rezal cele četrt ure. Bil je že tik pri vrhu — tedaj se mu zadnja opora odlomila in pade z glavo navzdol spet v prepad. Bil je čudež, da se ni ubil. Ko se mu je vrnila zavest, je nemudoma naskočil steni, stopnice je poglobil, gibal se je še previdneje, končno, ob solnčnem zatonu, je obležal ves obnemogel, toda rešen ob robu razpoke.

V navadni opravi preko ledenika. Nesreča, pravijo, nikoli ne počiva in doleti v gorah lahko najspretnjšega planinca. Tem bolj gotovo je, da si izbira svoje žrtve med nepremišljenimi glavami. Tako je podlegel pred leti v bližini Adamekovega zavetišča na Dachsteinu izletnik, ki se je odpravil na ledenik v navadni promenadni obleki, celo brez gorskih čevljev. Oskrbnika, ki bi mu bil to avanturo gotovo

Inzulin se ne sme poceniti

Inzulin je prinesel tisočim in tisočim bolnikov, ki trpe na sladkorni bolezn, olajšanje. Njegov učinek je tem pomembnejši, če pomislimo, da se je sladkorna bolezen v zadnjem času silno razpasla in postala ljudska epidemija v pravem pomenu besede. V Nemčiji izkazuje statistika 1.5 diabetikov na 1000 oseb, vseh bolnikov te vrste pa je v nemških deželah 100.000. Na Angliškem jih je še več, da o Ameriki sploh ne govorimo. Tam je že več diabetikov kakor jetičnikov. Inzulin sladkorne bolezni sicer ne izleči popolnoma, a vendar odstrani mučne bolečine in podaljša bolniku življenje. Neki na Danskem živeči kemik je iznašel postopek, ki bi inzulin za polovico pocenil. Postopek bi omogočil pridobiti iz 1 kg slinavke mesto 1500 enot 3000 enot inzulina. Toda odbor, ki ima izdelovanje inzulina v zakupu, ni dovolil postopka in tako bo cena inzulina še nadalje tako visoka kakor je bila doslej. Bolniki bodo torej morali še vedno trpeti na bolezn, zraven pa še prenašati visoke izdatke za lečenje.

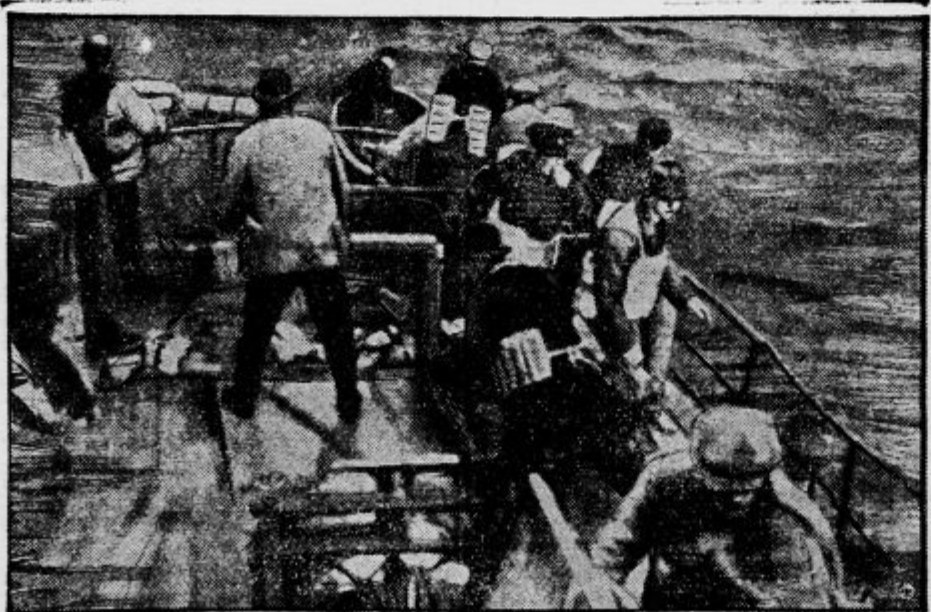
Sir Bazil Zaharov, najbogatejši sodobni Evropeo

Kupola sv. Petra iz grozdja

Se ni dolgo, ko smo poročali, da so verniki poslali papežu v dar dve steklenici starega vina iz l. 1870. Neki italijanski župnik je tisto leto spravil vinski pridelek v steklenice in ostavil določilo, da se ima pijača poslati v Vatikan tedaj ko bo konec letnišnja rimskega papeža. Župnikov naslednik se je točno držal oporoke in je poslal vino papežu. Zdaj pa javljajo iz Rima, da je poveljar katoliške cerkve prejel še originalnejši dar: 2500 romarjev iz Tivolija je pod vodstvom monsignorja Scarana poklonilo papežu dovršeno imitacijo kupole sv. Petra — iz grozdja. Grozdje je tehtalo tri kvintale. Papež je bil tega daru tako vesel, da je vernikom dovolil defilirati in poljubljati čevlji svoje noge.

Črtalo in Američanke

Če smemo verjeti vestem iz Chicaga, ni dežele na svetu, ki bi porabila toliko črtal kakor Amerika. Ustnice si mažejo vse, od 14. do 64. leta. Z barvo, ki jo porabijo ameriške lepoticke za barvanje ustnic v enem letu, bi se dale pobarvati vse hiše v Hollywoodu od vrha do tal z rdečilom. Predsednik ameriških lasuljarjev in kozmetikov je nedavno izjavil, da je industrija črtala ena najdonosnejših vej ameriške produkcije. Za prihodnje leto pripravljajo izdelovalci črtal nove senzacije. Iznašli so nove barve. Industrija se bo torej še okrepila. Američanke pa se bodo lahko barvale brez strahu, da ne bi mogle učinkovati s pribarvanimi kontrasti.

Malo jih je ostalo živih, a vsi le niso poginili

pri katastrofalni potopitvi flinskega parnika »Kurus«, ki je zadel pri jezuru Näsäljärvi na spono in se trenutoma pogreznil pod vodo. Od približno 200 pasažirjev se jih je rešilo samo 20, med njimi tudi ti, ki jih vidimo tukaj. Posneti so bili na krovu ladje, ki tih je sosila. Nekateri so še opasani s plavalnimi jopiči

Poljubljanje — greh in zločin

Poljubljanje je prastara navada, ki ji je bila dana od vselej velika vloga ne samo v ljubezni, temveč tudi v pravnem življenju in drugod. Poljub na roko ali nogo je veljal kot nekaj posebno spoštljivega in ne samo duhovni, temveč tudi posvetni gospodje so si lastili pravico do tega počaščenja. Neki starorimski pisatelj podaja zanimivo razlago o poljubljanju pri slovesih in svidenjih. Če mu smemo verjeti, so poljubljali prastari Rimljani svoje boljše polovice pri svidenjih na usta baše samo zato, da bi dognali, ali niso med njihovo odsotnostjo pile morda — alkoholnih pijač. Takšen izdajalski poljub starorimskim damam pač ni mogel biti vedno prijeten.

Dandanes vodijo higijenci — in ne samo ti — veliko ofenzivo proti poljubljanju, ker pospešuje to nevarna okuženja. Vsekakor so postali poljubi v javnosti mnogo redkejši nego nekdanje čase. Pa tudi v starih časih so imeli poljubovalci marsikdaj in marsikje težko stališče. Dočim so starogermski zakoniki smatrali poljubovanje med moškimi n. pr. za znak prijateljstva, so poljubovanje žensk ostro obsojali. V Islandiji so obsodili moškega, ki je poljubil tujo ženo, na izgon, a če je storil isto z neporočenim dekletom brez njenega dovoljenja, so ga smatrali za zločinca. Seveda so pa bile spet dobe, kakor za časa trubadurjev in rokokoja, ko so se ljudje poljubljali z največjo slastjo ali brez nje na levo in na desno.

V nekaterih deželah obstoje še danes prav nenavadni zakoni glede poljubovanja. V nekkih brazilskih državah je n. pr. civilistom strogo prepovedano poljubiti ženo na cesti, uniformirancem pa ne. Tudi v nekaterih državah severoameriške Unije je javno poljubljanje prepovedano in to celo zakonskim parom. Japonci smatrajo poljub še danes za nekaj barbarskega in nedostojnega. Celotil filmov izrezuje cenzura poljubovalne scene in poseben zakon jih dovoljuje le tedaj, če niso daljše nego 3 sekunde. Zelo počasi si je poljub utrl pot v Indijo. Najprvo so tam namesto celega poljuba napičili samo ustnice, potem so se močje pozdravljali s poljubom na lice, čelo ali vrat; matere poljubljajo otroke na isti način. Samo zakonski mož sme poljubljati svojo ženo na usta.

KALHIDORI

ZAK. ZAŠČIT. PATENT
TAJNO ZANESLJIVEGA POLEPŠANJA
SMO NAŠLI!

KALHIDOR je tekočina rastlinskega soka, preizkušena in odobrena po fiziokemičnem inštitutu kr. tehnične fakultete in zdravstvenega odseka v Zagrebu pod št. 100.863/27.

KALHIDOR izvleče iz obraza plasti pomade in vse nečistosti, tudi najtežje. Daje licu in koži naravno lepoto in jo ohrani do najpoznejše starosti, ker se gube nikakor ne pojavijo, a kdor jih ima, temu izginejo, ker varuje kožo.

Dobiva se v vseh lekarnah drogerijah in parfumerijah — steklenica Din 35. Pošlje po povzetju najmanj 2 steklenici za Din 70.—

PROIZVOD KALHIDORA ZAGREB
Radijeva (Duga) ulica 32.

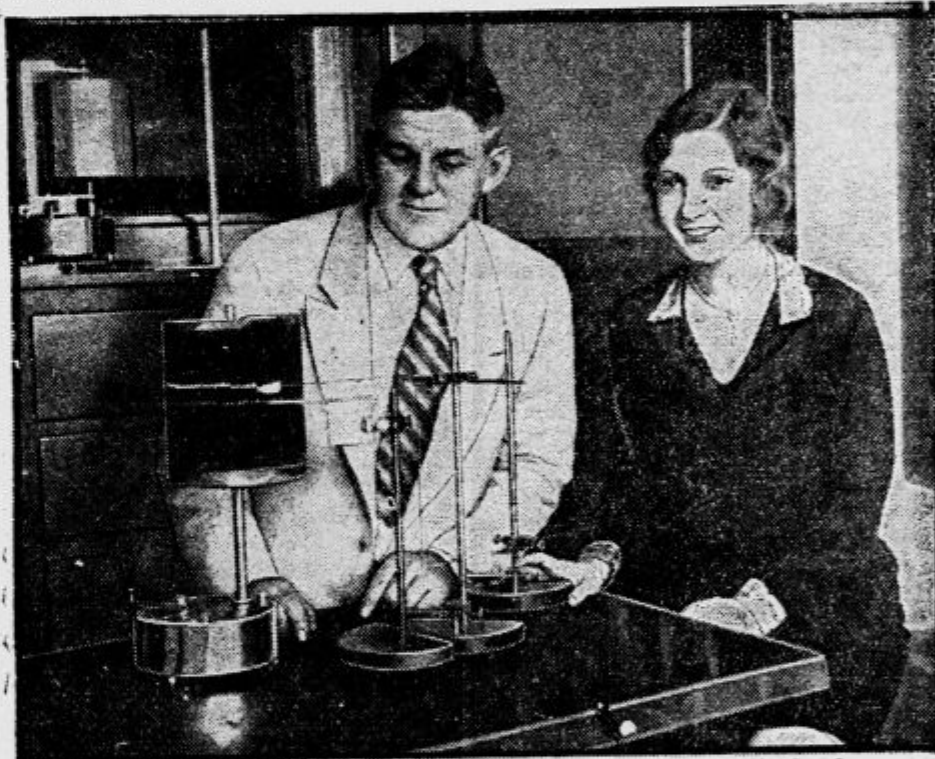
Poper

Poper je že od nekdaj znan Indijancem. Da ga moremo danes uporabljati, se moramo zahvaliti Aleksandru Velikemu, ki ga je prinesel z nekega svojega pohoda. Poper ni bil kar tako navadno zrno, marveč je imel, kakor poroča Plinij, ceno dragih kovin.

Ko je gotski kralj Alarih l. 408. osvojil Rim, je zahteval za odškodnino ne le zlata, srebra in svile, marveč tudi 3000 liber popra. To je najboljši dokaz, kako ceno je imel nekoč poper. V srednjem veku so uspešno trgovali s poprom Benetke in Genova. Pozneje so pričeli Španci in Portugalci boj za indijske poprove pokrajine. V trgovini s poprom so končno prekosili Angleži Špance, Portugalce in Holandce.

Elektrizirani avtobusi

Angleški fizik Boys se je vozil pred kratkim v nekem avtobusu proti domu. Slučajno se je prijel za ograjo na vozilu in v tistem hipu ga je krepko streslo, kakor da se je dotaknil elektricne žice. Boys je stvar takoj preiskal in je ugotovil, da se kovinasti deli avtobusov napolnijo z elektriko radi trenja gumastih koles na asfaltnih tleh. Vendar sila te elektrike ni bogve kako velika, še manj pa da bi bila nevarna.

Aparat, ki registrira utripanje žile

V praktični Ameriki se poslužujejo zdravniški takšnega izuma, ki avtomatično registrira utrip žile. Pacient položi roko na okroglo ploščo in zdravnik prečita z diagrama, ki ga aparat sam napiše, kako mu bije srce.

Vnuk cesarja Franca Jožefa v konkurzu

Pri dunajskem deželnem sodišču za civilnopravne zadeve je bil pred dnevi vložen konkurzni predlog proti princu Ernestu Windischgrätzu, vnuku pokojnega cesarja Franca Jožefa. Princ, ki je po poklicu umetni slikar, je namreč najel vilo v Döblingu za 600 šillingov (4800 Din), a ni hotel plačati najemnine, niti se izseliti iz poslopja. Ker ni dovolil mimo tega nikomur, da bi se vselil v stanovanje, je bil lastnik vile primoran ovaditi princa sodišču, ki bo zdaj postopalo kakor predpisuje zakon.

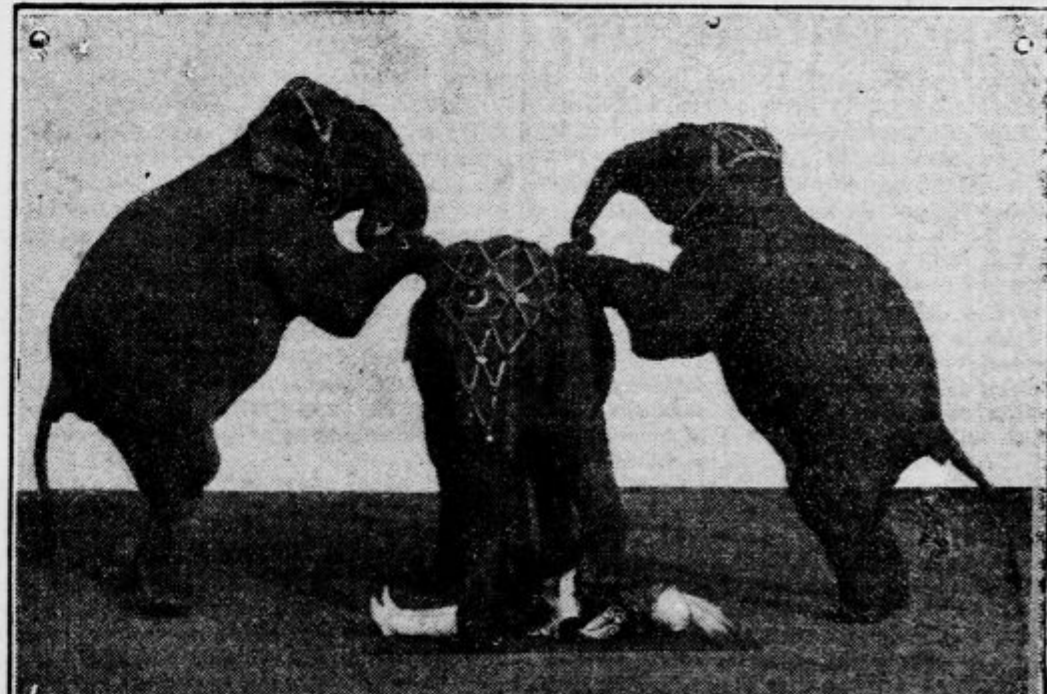
Dva Habsburžana v službi propagande

Nedavno sta priletela v Bremen španska nadvojvodi Anton in Franc Jožef Habsburški s sportnim letalom »Espagna«. Princa letita širom Evrope in delata propagando za obisk svetovne razstave v Sevilji in Barceloni

Najlepša dama

da obvari svojo lepoto v jeseni in pozimi s krasnim damskim plaščem. Fino blago ali pšiš in podlago si izbere v največji zalogi pri trditvi

DRAGO SCHWAB, Ljubljana.

Nov način dresiranja treh slonov, ki tehtajo skupno — samo deset tisoč kil

Zora voda

proti sivim lasem!

Ne barva, temveč vrača sivim lasem prejšnjo naravno barvo.

Zak. zašč. Odobrena od zdravstvenega odseka pod št. 1793—20 kot za zdravje popolnoma neškodljiva. Uspeh siguran in trajen. Cena steklenici brez poštnine Din 35.—

ZORA VODA I. OREL, Zagreb

Radijeva (Duga) ul. 32.

Lekarnam, drogerijam, parfumerijam, brivnicam in trgovinam mešanega blaga damo v komisijo.

Kulturni pregled

Pesnik Ivo Vojnović In Slovenci

Dokaj pozno, a vendar še pravočasno je spoznala ljubljana dubrovniška labuda, dramatika in pesnika Iva Vojnovića. Slovensko gledališče je v sezoni 1910-1911 prvič poseglo po njezovih delih. Pod vodstvom takratnega intendant Govekarija, sta se vzporedno v mojem prevodu in režiji dve drami Iva Vojnovića: »Psyche« in »Ekinocij« s lepim uspehom. Posebno »Ekinocij« je bil za naše gledališče razmeroma silno zanimiv in dramatičen, a izrajsko kar najbolje podan.

Ga. Danilova v prekrasni ulozi »Jele« je žela pravi trijumf ter je poznele s to ulogo gostovala tudi v Zagrebu. Dosegla je največje priznanje. V sezoni 1911-1912 smo se na vso moč trudili, da vzporedno Vojnovićevu pesniku »Smrt majke Jugov« v prevodu prof. Westra. Uloge so bile že izpisane, — vse je bilo pripravljeno za študij — pa vendar ni prišlo do vzporeditve. Slov. gledališče v Trstu, je ljubljano prehitelo in vzporedilo »Smrt majke Jugov« pred. Delo je bilo za takratne razmere v ljubljani resnično zelo »nevarno«, a poleg tega nismo mogli misliti pri tedanji slojnosti in večni gledališki krizi niti na nove kostume, niti na plastične dekoracije, niti na ožromni celokupni gledališki aparat, ki za je to delo zahtevalo. In zgodilo se je, da je pesnik odšel v gledališkem arivu od moleda odhoda iz ljubljane l. 1912 do zonetne mole vrnitve v ljubljano leta 1918.

V Zagrebu sem imel srečo osebno spoznati pesnika Vojnovića in študirati vsa njegova dela. Prva predstava, ki sem jo gledal v Zagrebu kot novonazirani zagrebški iztacek je bila Vojnovićeva »Gospodja sa suncokretom«. Tudi ta izra je močno delovala name. Čeprav v njej nisem našel dramatika Vojnovića iz »Ekinocija«, niti velikega pesnika Vojnovića iz »Smrti majke Jugov«. Našel sem v njej le molstro, ki pozna do temelja dramaturgijo in teater, ki pogradi slušalca v početku, da napeto sledi razvoju drame in ga izusti iz svojih pesti šele tedaj, ko zanimiva gopa s solunsko izgine v morskih valovih. Teater, da, toda zanimiv teater, ki je osvobodil množico evropske dramske odre.

In potem »Dubrovačka trilogija«. — Genialno delo. Prava in čista umetnost. Ponos zagrebškega odr. Vrhunec pesnikovega ustvarjanja. Najbolj reprezentativno in lokalno efektivno hrvatsko dramsko delo, ki je bilo leta in leta stalno na repertoarju v Zagrebu. Prav tako tudi v Pragi. Tudi ta pesnik me je silno mikala kot igralca in režiserja. L. 1917, ko je svetovna vojna najhujši divjala, je proslavilo zagrebško gledališče šestdesetletnico rojstva Iva Vojnovića v uprizoritvijo njegove drame. Ubogega Vojnovića so namreč l. 1914. avstrijske oblasti vladile po ječah v Dubrovniku, Sibeniku, Gradcu, dokler ga niso končno zagrebški zdravilniki rešili gotove smrti (kakor to lepo opisuje v »Novosti« dr. Thaller) in ga internirali l. 1917. v bolnici č. sester v Zagrebu. Nakopal si je bolezen v ječah in skoraj da ni osepel na eno oko. A v tem času, ko je bil prav za prav zaprt v bolnici, kjer mu je bila straža vedno pred vrati in za pelami, je prisotnost svojih šestdesetletnic v gledališču. In ko se je pojavil na odprtem odru ob frenetičnem aplavzu nacionalne publike, ki je prihitela v gledališče, da pozdravi svojega ljubimca, pesnika in mučenika, in ki je do zadnjega kotička napolnila gledališče, je Vojnović, mladeniški svež, z rožo v gumbici svojega žaketa, spregovoril s sonornim glasom pomembne besede kot njegov Orsat Veliki v trilogiji: »Još smo tu. Još nas nije odno vrag.« In zagrmelo je odobravanje in gledališču, da se je ozračje treslo in ni hotelo nehati. Vsi navzoči smo razumeli velikega pesnika, proroka, in vsi smo imeli v dušah eno misel: Jugoslavija.

Čas je hitel. Ko da je slutiti konec Avstrije in prihod naše nove Jugoslavije, je prišel v ljubljani Gledališki konzorcij l. 1918. z intenzivnim delom: z zbiranjem delnic, ki naj bi omogočile obstoj bodočega slovenskega gledališča, ki je ob začetku vojne propadlo. Mene je doletela čast, da sem bil konzorcijski poverjenik za hrvatsko ozemlje in zbral sem pridno in zbral za oni čas mnogo: 60.000 kron. Med delničarji in darovalci sta bila dva dobrotnika, ki sta v veliki meri pomagala bodočemu slovenskemu gledališču: Srb Svetozar Milinor, lastnik največje manufakturne trgovine in sedaj najmodernejšega hotela v Zagrebu, je daroval kot poseben prijatelj Slovencev 5000 kron Konzorciju meni v roke. — A drugi dobrotnik? Ivo Vojnović. — Ko sem bil imenovan l. 1918. za ravnatelja ljubljanske drame, sem že za bivanja v Zagrebu sestavljal repertoar. Pred očmi sta mi bili vedno dve Vojnovićevi drami: »Smrt majke Jugov«

čev« in »Dubrovačka trilogija« poleg Ogrizovičeve »Hasanaginice«. In sklenil sem obiskati interniranega, bolnega pesnika Vojnovića v njegovi sobici v bolnici č. sester.

Sprejel me je — starega znanca — nadvse simpatično. Slep na eno oko, obubožen gospodar dubrovniški, ki je svojo mater vroče ljubil prav tako kot svojo domovino, z vsem žarom svoje plemenite duše, z otroško vdanostjo in ljubeznijo — je bil tu sam, osamljen že leta in leta, mučen in trpinčen — a vendar delaven. Iznenadil sem ga ravno pri delu. Siromašna miza, dva stola in železna postelja, — to je bil ves komfort, — ki mu ga je dala Avstrija. In detektiv. Razložil sem mu namen obiska. Ves navdušen je sprejel moj načrt in me povabil, naj ga zopet obiščem, da bova skupno čitala »Dubrovačko trilogijo«. In čitala sva nekoliko popoldnevov. Dokler je nisem popolnoma uredil v režijski smisli in igralskem pogledu. Ko sva delo končala, mi je poklonil svojo fotografijo s podpisom. Želel mi je, da uspeš s svojimi načrti v domovini, Sloveniji, ki je bila tudi njemu jako draga.

Pred odhodom v ljubljano sem mu še enkrat poročal o rezultatu moje zbirke delnic po Hrvatskem. Bil je ves nesrečen, da ne more tudi on, siromak, ničesar prispevati v gotovini. Pač pa je rekel zlate besede: »Para nemam, ali i ja moram nešto doprinijeti za Slovensko gledališče u Ljubljani. Evo vam moje ruke: Sva moja djela, koja kanite davati sada u Ljubljani, neka budu kroz tri godine oslobođena svakih tanižima. Ja ne tražim za sebe ništa.« Zahvalil sem se novemu dobrotniku Slovencev in odšel v ljubljano. — Takoj po prihodu sem naprosil gosp. prof. A. Funtka, da prevede »Dubrovačko trilogijo« v slovensčino, sam pa sem se lotil priprav za uprizoritev takrat nad vse aktualne pesnitve »Smrt majke Jugov«. Premijera je bila 18. januarja 1919. z gospo Zofijo Borštnik - Zvonarjevo v glavni ulogi. Uspeh uprizoritve je bil tako velik in močan, da smo dramo do konca prve sezone ponovili 11 krat. Do uprizoritve »Dubrovačke trilogije« pa na žalost nisem dospel — ker sem zaradi nesrečnih homatij v upravi zapustil ljubljano. Pač pa je ostal izvrsten prevod gosp. prof. Funtka v arhivu. In čaka menda še danes.

Ko sem v jeseni l. 1919. ustanovil »Slovensko gledališče« v Mariboru, sem napravil polizkus, ki se mi je izborni obnesel. Uprizoril sem »Smrt majke Jugov« v originalu, v srbohrvaščini. Uspeh je bil krasen: Gosp. minister Milan Groll, takratni upravnik beograjskega gledališča in gledališki referent umetniškega oddelka ministrstva prosvete, je na svojem inspeksijskem potu v Mariboru prisotnostval eni izmed reprimiz ter se ni mogel dovolj naučiti dejstvu, da je zmogel mladi slovenski dramski ansambel na severni meji naše države dati tako častno eno najtežjih naših dram — v srbohrvaščini. — Prvi eksperiment — dočela v duhu Jugoslovena Vojnovića — je uspel popolnoma. Igra je doživela 6 predstav. Ko smo jo šestič igrali, je gostovala v prekrasni ulogi »Majke ga. markiza Strojzjeva iz Zagreba. V sezoni 1920/21. sem še uprizoril v Mariboru Vojnovićevega »Ekinocija«, ki smo ga, čeprav je bilo že koncem sezone, igrali petkrat. — Razen tega je v sezoni 1909/10. še Slovensko gledališče v Trstu tudi uprizorilo »Ekinocij«. To bi bil kratek pregled, koliko so bila Vojnovićeva dela igrana v Sloveniji.

L. 1923. sem se zopet srečal z Vojnovićem v njegovem rodnem mestu Dubrovniku. Pet tednov sem preživel v njegovi družbi in v družbi njegove blage sestre, sedaj že tudi pokojne gđ. Katicice, v hotelu »Petkac« v Gružu. Teh pet tednov nikoli ne pozabim. Koliko dobrote, koliko plemenitosti, koliko iskrene rodbinske ljubezni sem videl in spoznal v teh petih tednih, ne morem opisati. Neizmerna ljubezen brata do sestre in narobe, mi ostane večno v spominu. — Govorila sva tedaj z Vojnovićem zopet mnogo o Slovencih, o njihovem gledališču, o uprizoritvah njegovih iger v ljubljani in v Mariboru. Čitala sva skupno v popoldnevih v prostorni njegovi hotelski sobi dramo »Imperatrix«, potem »Lazarove Vaskresenje«, ki je name vplivala silno in globoko, posebno še, ko mi je pesnik razodel, da je njena glavna junakinja, majka, še danes živa in da živi v Beogradu — v bedi, ona, ki je žrtvovala vse svoje, celo edina sina — za idejo naše svobode. Rekli mi je, da mu je danes to njegovo delo najdražje. (A vendar se ga vsi naši odri branijo sprejeti v svoje repertoar.) Jaz pa pravim: to delo zasluži, da bi bilo stalno na repertoarju vseh naših odrov zaradi svoje velike ideje domoljubja in velikodušja. Nekega dne mi je poklonil skoro vse svoje drame s posvetilo, ki jih čuvam v svoji knjižnici, kakor ono njegovo sliko iz l. 1918.

nje zama. Če pa je morda prišel v posest sovražnikov, se lahko še nadajamo, da ga kdaj dobimo nazaj. Izgubljeni rokopis bi izpolnil znatno vrzel in pojasnil dobo, ki jo opisuje prof. Jovanović.

Knjige prof. Slobodana Jovanovića so izšle pri beograjskem založniku Gezi Konu. Pri njem izide tudi omenjeni II. del knjige »Vlada Aleksandra Obrenovića«.

Da se obistvijo za štivo te vrste zelo zanima, priča dejstvo, da se omenjene knjige gladko prodajajo. Poleg tega zoro, da predstavljajo prvovrstno delo iz zgodovinske stroke, so prinesle i avtorju i založniku lepe dohodke.

Koristna in zanimiva bo tudi knjiga, ki izide takisto v založbi Geze Kona in ki se nahaja že v tisku: »Medjunarodna trgovina«. Napisal jo je dr. Milan Torodorović, profesor beograjske univerze, bivši načelnik trgovinskega ministrstva, ki je bil mnogokrat delegat za sklepanje trgovinskih pogodb.

Pred nekaj dnevi je izšlo takisto pri Gezi Konu, delo »Naša domača privreda«. Avtorja sta ing. Novak Popović in dr. Dušan Mišić. Ta knjiga je bila nagrajena z največjo nagrado iz uprave Kraljevskega fonda. Dobro bo služila vsakemu inteligentnemu gospodarju, ker informira o vseh vprašanjih našega narodnega gospodarstva. Knjiga razpravlja o državi in samoupravnih oblastih in o njih odnošjih nampram narodnemu gospodarstvu. Navaja podatke o borzi, obrestni meri, o denarnem sistemu, o tečaju dinara in njegovih posledicah, o naših denarnih zavodih in njihovi politiki, o železniškem, pomorskem in rečnem prometu, o cestah, o poštnem in brojavnem prometu,

Več čas najnega skupnega bivanja v Gružu je bil zelo agilen in delaven — čital mi je tudi svoje memoare, njegovo Golgoto od 1914. do 1918. leta, — ki je bila pripravljena v debelih manuskriptih za — tiskarno. Ni mogel dobiti založnika, kar je bridko občutil. In čeprav je izšla takrat njegova trojezanka: »Maskarata ispod kuplja«, ki jo je pozneje zelo uspešno uprizorilo zagrebško gledališče, čeprav je imel v delu zopet novo dramo, vendar ni bil več oni veseli in vedri Vojnović iz leta 1918. — Opazil sem, da ga je močno pritiskala beda. Njegova državna penzija takrat še ni bila urejena in tožil mi je parkrat, da nima toliko v žepu, da bi mogel plačati dnevno stroške v hotelu... Veliki gospodar, veliki genij, veliki pesnik in sirota obtem. Kruta usoda, ki mu je l. 1922. ugrabila njegovo nadvse ljubljeno mater — je zarezala vidne črte tuge na njegovem licu in v njegovi duši. Preden sem odšel iz Dubrovnika, mi je nekega dne dejal pri obedu, da me popelje danes, ako hočem, do Sv. Mihajla, da vidim grob njegove matere...

Bilo je februarско popoldne. Solnce. Stopila sva v Gružu v barto, ki naju je prepeljala v Lapad, a od tu sva po ozki, vijugasti poti stopala med lovorkami, oljkami in cipresami skoro molče do pokopališča Sv. Mihajla. — Ze oddalec sem ugledal visoke, goste posejane ciprese. — Našla sva zaklenjena vrata. Gospar Ivo je molče odklenil vrata in brez besed stopal pred me. Pri nekem rodbinskem grobu se je ustavil. Grb, vklesan v kamen. Grb Vojnovićev. Položil je rože, ki jih je prinesel, na zglavje groba, ter jih skrbno aranžiral. Očistil je kamen od suhih vejic, ki so padle raz cipres in pomolili. Nato je poljubil kamen — in se v tišini, grobni tišini, sklonil nad kamen — ki je pokrival njegovo ljubljeno mater. Minuta je minila in pesnik se je globoko ganjen premaknil. Počasi je vstal in popravi še enkrat cvetke... Odšla sva molče. Sv. Mihajlo, oni Mihajlo, ki ga je Vojnović tolkiral v svojih pesnitvah omenjal in opeval, je sprejel sedaj v grobnico ljubljene matere — še ljubečega vzornega sina in našega dobrotnika iz leta osvobodnje.

Zagreb.

Hinko Nušić.

O beograjskem Narodnem gledališču

Beograd, v septembru.

Za beograjsko publiko Narodno gledališče danes ni več tako nacionalna ustanova, kakor je to še vedno za Zagrebčane in ljubljance. Za Beograjčane je Narodno gledališče ustanova za odhiti in zabavo, kakor je kinematograf, ter se Beograjčan odločuje po trenutni predstavi v gledališču in kinu, kje bo prebil svoj večer. On ni programatično in principijelno za gledališče, marveč za prijetnejšo zabavo. Na to se ozira tudi politika gledališke uprave.

Kljub vsem, ki se širijo po časopisju, da se nahaja beograjsko gledališče v težki krizi, lahko po dokumentarnih informacijah trdim, da ti glasovi niso točni. Ni nikake krize. Res, današnji budžetni sistem ni tako komoden, kakor je bil prejšnji, ko je država plačevala vse stroške ter dobivala zato vse dohodke gledaliških predstav, to da je pa vsekakor bolj logičen. Po današnjem sistemu budžetiranja (državna gledališča prejemajo od države, pa tudi od občin in samoupravnih teles gotove subvencije in poleg tega imajo še na razpolago svoje lastne dohodke) morajo gledališča igrati bolj kot nekdaj za publiko. Zato porokajo s komadi, ki jih publika ljubi, izgube pri literarnih delih, ki ne morejo računati na materialni dobiček. Če upoštevamo, da v Beogradu že četrto stoletje niso več v navadi gledališki abonmaji, nam bo takoj jasno, da »Carjević Aleksij« Merezkovskega — čigar vajam je prisotnostval sam avtor, — da Tolstega »Moč teme« (z novimi dekoracijami), da Križevič »Glembajevic«, da Vojnovićeva »Dubrovačka trilogija«, niso mogli napolniti hiše, ker ni dovolj publike niti za prvih pet, šest predstav. Publika si pač izbira komad po svojem okusu in razpoloženju in je ne sili v gledališče nikak abonma. Če je bila v beograjskem Narodnem gledališču kakak kriza, je bila takrat, ko je dobivala gledališka uprava poldrugo leto (takrat je pogorelo gledališče na Vračaru ter se gradilo novo poslopje) državno subvencijo, kakor da bi imela dohodke od dveh poslopij, dasi je dejanski dobivala dohodke le od enega. Zato lahko trdimo, da je drama aktivna, edino z opero je v finančnem pogledu nekoliko težje.

Danes znaša državna subvencija za beograjsko Narodno gledališče 7.250.000 Din. zavarovalna poslopja in inventarja pa 100

tisoc Din. a gledališče potroši na sezono 14.500.000 Din. To razliko mora pokriti iz dohodkov.

Kaj pripravlja beograjsko gledališče za novo sezono

Uprava pripravlja po navadi tri do štiri dela hkrati. Tako se sedaj že skoro dovršene tri stvari, ki se bodo dajale v najkrajšem času. To so: Haškov »Dobri vojak Švejk«, Kulundžićev »Misteriozni Kamič«, pisateljevo novo dramsko delo ter Clementa Vautela »Naš župnik pri bogatih«, ki je tudi skoraj že zrežiran. Poleg teh treh dram pripravlja gledališče še Shakespearejevo »Hamleta« v novi režiji in v novem prevodu dr. Svetislava Stefanovića, ki ga niso igrali v Beogradu že — 20 let. V novi opremi se pripravlja tudi Shakespearjev »Sen kresne noči«, katerega so sicer po prevratu že igrali, toda zelo slabo (v Ma-nežu). Dalj bodo tudi »Ljubimca svoje žene«, delo Mite Dimitrijevića, ki so ga igrali lani v Zagrebu, Branislav Nušić je obljubil dovršiti nadaljevanje svojega Jovančeta iz »Pot okrog sveta«, a poleg tega bodo igrali še eno njegovih dveh dram, ali »Nevarno igranje« (ki je njegovo popolnoma novo delo), ali »Veliko Nedelje«, ki so jo že uprizorili v Sarajevu in drugje. Dalje je v seznamu za uprizoritev namenjenih iger še Manojlovičeva drama (oz. misterij, kot jo imenuje pisatelj) »Centrifugalni plesalec«, nato Velmarija Jankovića »Brez ljubezni«, ki je prejela nagrado ministrstva prosvete. V spisku so tudi Voje Jovanovića »Naši sinovi«, ki so jih igrali pred 22 leti. Prav tako prideta najbrže še na vrsto »Čučuk Stane«, igra s petjem, ki sta ji avtorja pisatelj Milje Petrović in kompozitor Stevan Hristić, ter predelan roman Jaše Petrovića »Brivci so prvi ljudje« (roman je predelal Rista Odavić). Od tujih avtorjev bodo dali: »Topaze« Marcela Pagnola, satiro Stefana Kamare »Platno iz Irške« ter komedijo »Anc Niholsove« Trikrat poročenje in Oesterreicherjev in Bernauerjev »Eden«. Poleg tega prideta še v poštev »Poslednji Lord« Italijana Uga Falena in Molnarjev »Liliom«.

Kot gotovo smatrajo, da bodo igrali v Beogradu tudi Leskovčeva drama »Dva bregova«, ki je zbudila v ljubljani, ko so jo dajali, veliko pozornost. Poleg tega prevajajo še več tujih avtorjev, katerih dela mislijo igrati, med njimi Moliérovega »Mizan-topoe«.

Novi angažirani igralcev v Beogradu

Beograjsko Narodno gledališče ima lep gledališki naraščaj, samo pogostoma ni budžetnih možnosti, da bi se ti ljudje definitivno angažirali. Zato ni zaenkrat v sestavu dramskega osebja nobenih sprememb. Uprava se bavi s mislijo, da bi angažirala go. Leposavo Križevičo, ženo znanega hrvatskega pisatelja Križeviča, ki je žela pri lanskim predstavim njegovih »Glembajevic« nedeljen uspeh. Poleg nje je kandidatinja za definitivni angažma še gđ. Nevenka Mikulić, absolventka zagrebške igralske šole, ki zaenkrat igra še v Beogradu za honorar.

Poleg ostalih gostovanj misli uprava povabiti tudi nekatere člane pariske »Comédie française« v Beograd, kakor tudi doseči gostovanje Burgtheatra. Tudi sicer ima še različne ponudbe za gostovanja.

Opera. Tudi v operi ni velikih sprememb. Tenorist Evgenij Edvardovič Viting je angažiran za večje število partij v Beogradu, za manjše pa v Zagrebu. Simenc pa je angažiran za večje število partij v Zagrebu ter za manjše v Beogradu. Ga. Amanda Liberto-Rebane, mezosopranistka, je angažirana kakor g. Viting. Takisto bo večkrat pel v Beogradu naš rojak g. Rijavec, ki bo priredil letos tudi nekaj koncertov v Parizu.

Uprava misli prirediti gostovanje kompletne dunajske Opere.

Balet. Balet se je v Beogradu ohranil v svoji popolnosti, lahko torej daje samostojne predstave, ki izpolnijo celotni večer. Ne ve se še, če pride v baletnem ansamblu od kakih sprememb, ker je zelo dober. Ge. Froman in Natalija Bošković mu stoji na čelu kot prvovrstne sile, enako tudi gg. Maksimilijan Froman in Zukovski. Zbor sam je izvrstno kvalificiran, tako da ima Beograd balet, ki lahko tekmuje z baletnimi gledališkimi centrom.

Nov balet. Stevan Hristić bo skoro dovršil svoj balet »Ohridska legenda«, ki ga je začel komponirati že pred leti. Balet je zgrajen po motivih iz Makedonije in Južne Srbije.

Nova opera. Na repertoarju opere je tudi deli Petra Konjovića »Kostana«, katerega libreto je napisan po znanem istoimenskem romanu pok. Bore Stankovića.

Studio beograjskega Narodnega gledališča. Dve leti že ni več v Beogradu igralske šole, ker je prišla uprava do zaključka, da je taka šola nepotrebna, ker vzgaja številni igralski proletarij ter daje zatočišče lju-

dem, ki nimajo niti najmanjšega igralskega talenta. Pač pa misli sedaj uprava ustanoviti poseben Studio za igrance, ki so že šolani. Temu Studio se bo lahko pridružil tudi kak novinec, ki kaže nedvomni igralski talent, toda brez vsake obveznosti, da bi ga pozneje uprava tudi angažirala, kar so često zahtevali absolventi dramatične šole.

Režiserji. Premestitev dosedanjega direktora drame dr. Gavele v ministrstvo prosvete občuti gledališče kot težko izgubo. Njegove posle kot direktorja drame vrši sedaj g. Karadžić, bivši upravnik gledališča v Skoplju. Od režiserjev so ostali samo še Isajlović, Rakitin in Dim. Ginić.

Mascagnijev koncert v Postojnski jami

Prošlo nedeljo ob 4. popoldne se je vršil poslednji koncert dirigenta in skladatelja P. Mascagnija v sloviti Postojnski jami. Slavljenji avtor, ki je bil nedavno poklican kot naslednik Toscaninija na milansko Sealo, je zbral preko 100 moči broječi orkester odličnih glasbenikov ter priredil z njimi nekaj poljudnih koncertov v veliki jamski dvorani, ki ima prostora baje za preko 7000 oseb. Navzoč sem bil pri poslednjem koncertu, ki je navajal pester spored krajših klasičnih in novejših, seveda ne najnovejših del za orkester.

Uvod je tvorila Beethovnova tretja Leonorina uvertura, ena skladateljevih največjih mojstrov, ki jo je dirigent izbral s posebnim ljubeznijo. Ta točka je bila brezdvomno višek prireditve; ostale skladbe se po vsebini niso mogle kosati z njo ter so zaradi tega ostale več ali manj v senci. Tudi interpretacija tega dela je bila brezhibna, orkester je zvenel osorno, vendar ne bučno — kar je običaj pri manjših, slabo izenačenih orkestrih. Instrumentalne skupine so bile izvrstno odtehtane; posebno se je odlikovala solo - flauta. — Po Beethovnu je sledil Sibelius s slavnostnim »Valse triste«. Kompozicija je svedela v vsakem oziru manj pomembna, posebno fina in nežna izvedba pa jo je napravila vseskozi užitno. Manj vtisa je dosegel Saint - Saens z »Mrtvaškim plesom« v veliki dvorani se je rahli, neprodorni ton solo - violine izgubil in cela skladba ni prišla do prave gradacije. Enako je bil prenežen Catalinjev »Nocturno«, ki je minul, še predno je prav začel. Velik uspeh je beležil Mascagnij s preludijem iz njegove, njemu najljubše opere: »I Rantzau«. Uvertura je jako dramatična in polna močnih domislekov. Tudi dirigent Mascagnij se je pri tem razvnel, dasi je v eplošnem dirigiral mirno, suvereno. Preludij so morali ponavljati. Sklepa točka je bila Rossinijeva popularna uvertura k »Viljemu Tellu«, ki so jo odvezali z zanosom in s temperamentom. Skoda, da spored ni nudil ničesar iz moderne literature, predvsem iz italijanske, za katero bi bil Mascagnij gotovo kompetenten, in ki bi bila morda za mnoge zanimivejša, kakor ponavljanje staroznanih in efektivnih skladb. Bržkone pa je bil koncert namenjen le širši publiki, katere je tudi zares bila zastopana v jako bogatem številu in ki je prirejela odličnemu orkestru in njega vodji lepe, zaslužene ovacije. L. M. S.

Mednarodni kongres kritikov v Bukarešti

V soboto se je otvoril v Bukarešti mednarodni kongres evropskih kritikov, ki so zadnjič zborovali na evropskem Zasedanju. Program za kongres je sestavljen in obsega sledeče:

V soboto ponoči so bili mednarodni gostje kongresa kritikov sprejeti na postaji Curcici, kjer so jih pričakovali zastopniki rumunskega Udruga kritikov in bukareškega prosvetnega ministrstva. V nedeljo, 15. septembra bo slavnostni banket v Sinajli. Vrhili se bodo izleti v okolico. Zvečer bo imel francoski kritik James de Coquet predavanje o sodobnem francoskem gledališču. V ponedeljek, 16. septembra bo v sinajski Kazini otvoritev zborovanja. Navzoč bo ves pri rumunski vladi akreditirani diplomatski zbor, predstavitelji rumunskega PFN kluba in Udruženja rum. recenzentov. Društva pisateljev in komponistov. Popoldne bodo zborovali sekcije. Kraljica bo sprejela delegate v zgradu »Polishor«.

Zvečer bo slavnostni koncert »Filharmonice«, potem na banket v hotelu »Palace«. V torek, 17. septembra se bo nadaljeval kongres v Bukarešti. Bukareški mestni svet priredi na čast udeležencem kongresa veliko podedino. Zvečer bo v rumunskem Nar. gledališču slavnostna predstava. V sredo, 18. septembra pa bo zaključna seja kongresistov. Zvečer bo govoril Fernand Grezai o tendencah francoske poezije. Zvečerori pri znanem ministru bo kongres zaključen, nakar se bodo vršili še posamezni izleti, po katerih se kritiki razidejo.

Literaren večer. G. L. Mrzel-Frigid bo v torek dne 17. t. m. ob 8. uri zvečer v vestibulu Delavske zbornice (levi vhod) na Miklošičevi cesti bral nekaj svojih novelet in fragmentov. Vstop prost.

Borba za Noblovo nagrado. Pred nekaj dnevi smo zabeležili imena letošnjih kandidatov za Noblovo literarno nagrado. Stockholmski dnevnik »Nya Dagligt Allehanda« je posvetil te dni vprašanju uvodni članek. V njem se bavi s kandidati, ki si imenujejo v krogih Švedske Akademije, in prihaja do sledečih zaključkov: Glede Remarquea treba počakati, da se pisatelj izkaže še z drugimi literarnimi deli. Interesantno je pa, da se je proti Remarqueu pojavil veto iz Francije, ki pravi, da bi se morala literarna nagrada za primer, da bi proli Remarque, razdelila na dva enaka dela. Prvega naj bi prejel pisec knjige »Na zapadu nič novega«, drugega pa kakšen francoski pisatelj, ki je tudi z velikanskim uspehom upodobil vojno. (Mišljen je najbrž Barbusse.) Pisec članka se bavi dalje s Chestertonom in Shawom ter meni, da gre pri Angležih vsekakor prednost Galsworthyju, ki predstavlja najčistejši tep sodobnega angleškega romanopisca. Če bi dobil Noblovo nagrado Italijan Ferrero, bi to ne bilo v zadoščenje samo njemu, ampak tudi mnogim, ki žive izven Italije. Manj verjetno je, da bi prodli kandidaturi Maksima Gorkhega in Američana Sinclaira Lewisa. Nemci predlagajo Thomasa Manna in Rikardo Huchovo. Podobno je, da bo Švedska Akademija na podlagi poročil in referatov izbirala med dvema kandidatoma: med Galsworthyjem in Thomasom Mannom. Pravi tudež bi na bil, če bi prejel Noblovo nagrado H. M. Remarque, kar menda ni dočela izključeno.

Beograjski knjižni trg

na jesen 1929 in za spomlad 1930.

Naš beograjski dopisnik je obiskal knjižničarje v naši prestolnici in se je pri njih informiral, kaj imajo v načrtih za knjižni trg v bližnji prihodnosti. Izvedel je to-le:

Med knjigami, ki bodo gotovo najbolj za namale inteligentne čitatelje, izide II. del »Vlada Aleksandra Obrenovića« iz peresa prof. Slobodana Jovanovića. Delo prikazuje dobo vladanja poslednjega Obrenovića od l. 1897. do njegovega pada l. 1903., dočim je v I. knjigi, ki je izšla lansko leto, prikazana doba od l. 1889. do 1897.

S tem delom je dovršil Slobodan Jovanović svojo monumentalno historijo srbskih vladarjev, ki obravnava ekoro celih zadnjih 100 let srbske zgodovine. Začel jo je obdelovati z »Ustavotvorniteljci«, ki sežejo od leta 1838. do l. 1858. Druga knjiga te serije je bila »Druga vlada Miloša« in Mihajla, ki obsega čas od l. 1858. do 1868. Doba od leta 1868. do 1889. pa je prikazana v dveh zvezkih pod naslovom »Vlada Milana Obrenovića«. Prvi zvezek se bavi z dogodki od leta 1868. do 1878., druga obravnava čas od leta 1878. do 1889.

Serijo knjig Slobodana Jovanovića izpopolnjuje delo pokojnega dr. Mihajla Gavrilovića, bivšega srbskega poslanika v Londonu, »Miloš Obrenović«. Dr. Gavrilović je napisal štiri knjige, izšle so pa samo tri, ker se je rokopis četrte knjige izgubil pri srbskem umiku skozi Albanijo. Ta izguba pomeni veliko vrzel za našo historijografijo. Morda se rokopis vendarle še kje najde. Če je bil uničen od snega in dežja, je seveda vsako upa-

o vseh gospodarskih strokah, o živinoreji, o njenem kvantitativnem in kvalitativnem stanju, o šumarstvu in industriji, o pogojih, organizaciji in stanju vseh industrijskih panog, o notranji in zunanji trgovini. Tretji, zaključni del knjige obravnava v desetih sestavih napredek našega gospodarstva. Če bi bila knjiga tiskana v latinici in ekavščini, bi se gotovo še bolj razširila.

Ker izdaja Geza Kon le porekoma stvarni leposlovne vrste (n. pr. lani roman Čele Mijatovića »Kraljičina Anglija« in velik, zelo uspel roman Miloša Crnjanskoga »Seobec«) nima trenutno v programu nobenega domačega dela iz leposlovja.

Takšne knjige pa ne pripravlja sedaj niti Cvijanović, ki se drugače bolj omejuje na beletristiko. Izdal je že celo knjižnico spisov starejših in mlajših pisateljev. Ker pa je tudi v Beogradu kriza knjig, si ne upa preveč izdajati, čeprav ima vse polno ponudb iz vseh krajev države. Ponudeni rokopisi iz Hrvatske čakajo v njegovih predalnih boljših časov. Kljub temu pa je Cvijanović del v tisk rokopis Bož. Purića, znanega pesnika in našega konsula v Ameriki, »Naši izseljenici«. Knjiga izide v kratkem. Purić je opisal življenje naših ljudi na stran Oceanu, sestavil je pregled, koliko jih je, kaj delajo, od česa žive, kaj čitajo in kaj počenajo njihovi otroci. H knjigi se še povrnemo.

Zanimiva je knjigarna »Svetlost«, ki v zadnjem času sistematično deluje na izenačevanju našega pismenega in skupnega književnega jezika. To založništvo izdaja knjige izključno v latinici in v ekavskem pravopisu. Interesantna je ta pobuda, ki deluje za odstranitev cirilice baš v Beogradu. Knji-

garna je dala doslej na svetlo 14 knjig. Polovica jih je popolnoma razprodanih, in to v razmeroma zelo kratkem času. Knjige, tiskane v cirilici, se prodajajo mnogo počasneje. »Svetlost« pripravlja zdaj prevod knjige St. Zweiga o Dostojevskem.

Založnik Geza Kon je osnoval nedavno pod imenom »Nova zora« poseben oddelek za prodajanje knjig na obroke. Od novega leta dalje nudi knjigarna obistvno dvajset serij najboljših in najbolj znanih del domačih pisateljev. Knjige so lepo vezane. Mešeni obroki znašajo po 100 Din. V teh serijah so med drugimi: Jirečkova »Zgodovina Srbov«, »Politična zgodovina Srbije« iz peresa Zivana Zivanovića, »Slika Doriana Greya« od Wildea, razna filozofska dela domačin in tujih pisateljev, dela zgodovinskega značaja (n. pr. »Istoriski portreti i članci« od dr. Milana Preloga, domača beletristična dela in prevod Barbusseovega »Pekla«). Od Slovencev ni v tej seriji še nobenega pisatelja, čeprav je ga. Izidora Sekuličeva še nedavno pisala v »S. K. Glasnik« zelo simpatično o slovenskem pesništvu. Od Hrvatov obsega rečena serija tri pisatelje: dr. Preloga, Vinka Vitezića in Josina Kosorja.

Kraljestvo mode

Kako v jeseni oblečem svoje otroke?

Presenetljivo je v zadnjih letih napredovala otroška moda. Dočim so namreč matere včasih otroke samo »oblačile« in to tako, da so polieti skoparile, pozimi pa debelo zavarovale pred mrazom, se dandanes posveča otroški garderobi prav velika pozornost in čisto se otrok tudi že sam zaveda, kaj mu dobro pristaja.

Mnoge matere polagajo važnost na to, da pustijo odločati otrokovemu okusu, ker dobro vedo, da se otroci tudi v tem pogledu šolajo in posebno za deklice utegne sigurni modalni instinkt v bodočnosti postati prav dragocen, saj je vendar očito, kako veliko vlogo igra moda v sodobnem življenju in kolikim ljudem ustvarja zasluček. Že s praktičnega stališa je torej to zelo umestno.

Važno je, da otroška obleka, ki mora biti na prvi pogled dobro uporabna in priključna, ohrani pod vsimi okolnostmi tudi svojo enostavnost. Kajti vsak kompliciran kroj, vsaka modna samovoljnost je uprav ironična za otroško mentaliteto.

Dalje je treba polagati važnost na prav dober, izredno štrpacen material, kajti otroku ne smemo ovirati svobode v gibanju in ga ustvariti za sužnja svoje garderobe. Večno opozorjanje na čuvanje obleke ne ubija samo živčevja, marveč ima čisto ravno nasprotni učinek. Otroška obleka, ki se tu in tam omadežuje, se mora dati lahkočno čistiti, ne da bi bila mati obnem dolžna, da otroka še kaznuje. Često

anaženje pa zahteva ravno trpečen material.

Sedaj je za enkrat seveda najnujnejši dober jesenski ogrtač, ki bo branil pred hladom in vlago. Najbolje je v tem primeru čisto preizkušena otroška trench-coat enostaven plašč iz angleškega vzorca, ki ima navadno kroj raglana in je na ovratniku opremljen s krznom, kakor to predloži skica 2 v prvi skupini.

Malim dekletom se zelo dobro prilagaja princesi plašč. Ozko prilagojena tajlirana linija je bila namreč zelo naglo osvojena tudi od otroške mode. Prevlečen pas je pri takem kroju, kakor ga predstavlja prva skica, posebno primeren. Zanimiva je oprema s krznom na ovratniku in manšeta. Skoraj nekaj »ruskega«. Čopica, slična skoraj baretu, je iz istega materiala kakor plašček.

Veliko zanimanje veda sedaj poleg ogrtačev tudi za šolsko obleko. Vsaka vestna mati pač želi, da gre njen otrok v šolo dostojno, pa čeprav le skromno oblečen. Za deklice je žemperjev model še vedno zelo na mestu in sicer se za ta primer izbire zelo dobro blago, navadno v temnejši barvi, v modrem, temnorjavem ali zelenem. Žemper se nato opremi s svetlejšo garnituro, ki se da dobro prati in je vedno srčkana, okusna. Krilce je zvončasto ali zloženo v gube. Svilena pentlja (pikčasta) je pod ovratnikom vedno efektivna, kakor to predloži skica spodaj.

Za fantke je »knickerbocker-overall« posebna novost, ker je kot sportna obleka krojen v enem in spet s usnenim pasom. Gornja partija ima mal ovratnik modne fazonne in vstavljeno sedlasto partijo, iz katere na obeh straneh izvirajo gube. Takšna obleka za vse ima poleg priključnosti in vsestranske uporabnosti še to prednost, da se da naglo oblačiti in slačiti.

Zelo okusno se dajo otroci opraviti za obiske in slične prilike. Naravno je treba tudi tu ohraniti enostavnost. Za fantke je primerna »etonška« oprava v modri barvi. Obstaja iz kratkih hlač in ravne suknjice s belim telovnikom in znanim otroškim ovratnikom kakršne so tudi manšeta. Male deklice pa nosijo tudi v jeseni graciozne lahne obleke iz pestrega materiala in s takšnim ovratnikom, kakor to predstavlja naša skica na desni zgoraj.

IZJAVA.

Izjavljam, da Peter Šmrekar ni nobene pravice, v mojem imenu denar pri raznih tiskanih dvigniti, ker nisem plačala za dolgov, katere dela zgoraj imenovani. MARIJA KEDL, trgovka, Celje-Zavodna. 11.218

Paščolan na modernem klobučku

Je bil še pred par tedni eksperiment, s katerim je modni damski svet sicer kokeriral, a ga ni vzel resno, smatrajoč ga za kurioznost. Prišlo pa je vendar drugače

kakor se je pričakovalo. Velike trgovice prinašajo za jesensko kolekcijo skoro izključno s paščolanom opremljene klobučke. Tako se ne bo imel nihče čuditi, ako bo ta moda sicer počasi, a zato tem sigurneje udarila po sredi. Vsekakor je očitno, da je klobuček s paščolanom zelo ljubeč. Kakor predloži naša skica, je paščolan lahko iz tila, rularanca s svilo ali baršunom, praviloma pa iz tanke fine čipke.

Vrhne nogavice

se nosijo v hladnih in vlažnih dneh za sportne namene. Novost, ki jo je treba

upoštevati tem bolj, ker nima nogo, marveč je slična prejšnjim dokolenkam. Diagonalno vzorčaste tovrstne vrhne nogavice so zavrkat najbolj priljubljene.

MODNI SALON GOSPE

Zdenke Rodičeve
zopet odprt.

Miklošičeva cesta št. 10, I. nadst. (Palača Zdravne gospodarske banke.)

Zdravniška posvetovalnica

G. A. D. Lj. Po vašem popisu pač ni dvomiti, da trpite na mavtovi (peoriosis), katero moramo pač smatrati kot iz ustroja, iz konstitucije potekajočo bolezen. Zanesljivo in trajno ozdravljiva ni, in dasi je nadležna, povsem nenevarna. — Kot zdravilo prihaja v poštev umivanje s kalijevim, katranovim in žveplenim milom, nadalje hrisarobin in pirogalol. Ugodno vplivajo tudi katerekoli maže. Belo precipitirano mazilo, kakor dolgotrajno življenje arsena, učinkujejo navadno jako uspešno. Seveda je pa lečenje z njima pridržano zdravniški ordinaciji. O kakih učinkovitosti rednih jagod in iz njih napravljениh preparatov nam ni nič znanega. — G. M. P. v L. p. F. p. M. a) Izključena ni sicer bolezen srca ali ledvic, kar pa more ugotoviti samo zdravniška preiskava, verjetno pa je, da trpi bolnica na slabotnosti žilnega stenova, ki se pod pritiskom, odnosno teže krvi vdiha, in vodi do nabrekliosti. Ponotki naj polaga bolnica nogi visoko na podložene blazine, podnemi naj ji jih ovija z elastičnimi ovoji. Mazila učinkujejo samo v toliko, kolikor so združena s masažo, ki je priporočljiva. — b) Brez zdravniške preiskave odgovor nemogoč. Napotite se k otologu in če ta ne najde ničesar, k nevrologu. — G. M. J. v T. Morda imate vrazžirjene žile na nogah v mislih? Potem dajte odgovor pred vašim. Kopeli so brez pomena. Z dijetom ne bo mnogo doseči. V normalnih razme-

Kakor nekdanj

tako je še danes pravilno pranje mogoče edino le z milom! Predpogoj za uspešno pranje pa je, da vodo najprej omeščate z nekoliko navadne sode ter šele nato pričnete perilo čistiti z milom.

Glede mila svetujemo, da dosledno kupujete le najboljše.

V tem oziru se vedno lahko zanesete na znano gospodinjstvo terpentinsko

milo 'Gazela'

rah je bolezen brez nevarnosti. — G. V. F. v S. t. p. L. O tem more odločiti samo točna preiskava, ki jo izvrši strokovni zdravnik za nosne bolezni. Sicer je vsako razpravljanje odveč in vsak nasvet nemogoč. — G. Z. R. v L. Izključeno ni, da je omenjena bolezen povzročila izpadanje las. Če je to, zrasto skoro vedno zopet lasje v nekaterih mesecih, ko si lasišče od svoje izpranosti opomore k nekdanji bujnosti. Bolnik si lahko lasišče maže z 1-2 % resorcinovim alkoholom in si ga sicer tudi dobro masira. — G. J. L. v L. V korespondenco se načelno ne spuščamo. Tudi bi mogli kaj nasvetovati samo tedaj, če bi oko videli. Ob vašem opisu niti slutiti ne moremo, za kaj gre. Predstavite otroka kakemu okulistu ali dovedite ga v ambulatorij za očne bolezni v splošno javno bolnico v Ljubljano. — G. E. R. v S. L. Recidive so vedno mogoče. Tudi tistim »nagajivim« žlezam ni nikoli zaupati. Termometer v roke in pridno merite, pa kmalu doženete, ali proces poživja, ali je aktiven. — Tudi hrkanje je suspektno. Opisana »zrna« pa izhajajo bržčas iz tonzil. Edino resno sredstvo zanje je, da si jih daste popolnoma izluščiti. — Koža poblepi po preteku nekaj tednov zopet sama ob sebi. Z vodenčevim superskodom bi se pač predčasno dala obeliliti, kar pa nima smisla. Drugo leto raje preje pazite, če vam je na tem, da ne zagori. — G. K. M. L. Pišete: »K zdravniku me ne pošiljajte!« — toda za božjo voljo, kam pa drugam z bolnim človekom, kakor k zdravniku. Razdvojeni ste in težko potrti, iz česar pa še ne sledi, da bi ne bilo pomoči za vas. Tudi smo po tem, kar ste nam povedali, mnenja, da primerna operacija, o kateri pa umevno ne moremo na tem mestu razpravljati, spravi stvar v red. Tudi ne mislite, če se vas ni posrežilo v inozemstvu ozdraviti, da je sedaj to izključeno pri nas. Toliko kot drugod, in najmanj toliko, najdete strokovne pomoči tudi v naši ženski bolnici. Zato čisto nič ne odlašajte in se napotite vanjo. Ko pridete s temeljno vašo boleznijo v red, se okrepje brezdomno tudi vaši žilci, ki so, kot se to pri kroničnih bolnih ljudeh pogosto zgodi, sedaj nekoliko odpovedali. Torej: glavno pokonci, nič še ni izgubljeno. — G. V. F. B. Po vašem mnenju je prišlo laze uničiti. Kar je pa uničeno, ne priključ v novo življenje niti en sam »Haarpetrolej«, ki pač ne bo drugega, kot eno tistih neštetih »solidnih« sredstev, zbog katerih se kupovalcu pač ne pomnože lasje, pač pa prodajalcu denarni žaklji. Poskusite pa lahko rešiti, kar se mogoče še rešiti da in natičajte si lasišče z 1 % salicilovim ali 2 % resorcinovim spirantom 1 do 2 krat na dan. — G. D. V. v S. Vodite bolnico h kakemu ginekologu, ta je v prvi vrsti poklican, da določi, ali so bolečine v nogah v kak zvezi s porodom ali ne. On vam potem tudi pove, kaj bo nadalje z bolnico ukreniti. — G. M. B. v S. p. M. Vse vaše nadloge, katere ste prav dobro opisali, verjetno izvirajo iz ustroja, katerega pa žal ne moremo izpremeniti. Naklon k prekomernemu samoopazovanju in k refleksiji vam je prirojen, kar je verjetno prirojena tudi vaša telesna slabost. Sedaj druga na drugo vplivata in se na žalost izpolnjujeta v kombinaciji raznih somatičnih - psihinih pojavov. Kar vam moremo nasvetovati, je samovzgoja, s katero se da marsikaj doseči. Najboljša navodila glede ne najdete, če ste večji nemščini ali francoščini, v Pavel Dubolsovi knjigi »Die Selbsterziehung«. — Tudi ne bi bilo slabo, če bi se odločili in vstopili za nekaj časa na živčni oddelek tukajšnje bolnice. — G. F. S. v C. Bolezen je včasih jako trdovratna. Poskusite jemati nekaj časa kalcijev diuretin (dvakrat po 2 pastili na dan) in po 2 do 3 žlice konice natrijevega bromida. V napadnih mrzlih ali če bolje ledenih obdobjih. Zvečer spijte samo kako čašo mleka, obedujte izdatneje opoldne in zajtrkujte dobro. Ob napadu si živahno predstavljajte, da je stvar sicer zelo neprijetna, ali povsem nenevarna, kar vas izdatno pomiri. — G. D.

V. v K. Vzrokov belega perila je več, kar vedno lahko določi samo točna zdravniška preiskava. Obrnite se torej na strokovnega zdravnika za ženske bolezni. — Mornar. Tovarjci ni moči odpraviti z mazili, kvečjemu z elektrolizo in osmojenjem. Če so pa seveda obsežne, tudi to ni izvedljivo. Kot druge posledice mladostne nepremišljenosti, je treba tudi to nositi. Najtežje med njimi še vedno niso.

BEN HUR

Preproječati naj se obrnejo na: Gustav Husser & sin, Wien VII., Richterstrasse 10

Naš svetovalec v bolezni in zdravju

Spisal dr. med. A. Kunze, poslovenil dr. Pavel Gustinčič, pregledal profesor dr. Brodar v Celju. Založila Nakladna Knjižara M. O. Groh, Draždane, Zagreb.

Ta knjiga je izšla v originalu lanske leto meseca januarja. Nemška publika jo je sprejela izredno simpatično in to navzlog temu, da imajo Nemci dovolj sličnih del. Takoj je bila prevedena v razne tuje jezike. Da se je našel tudi mož, ki jo je prevzel v slovensčino, je samoposobi utemeljeno v dejstvu, da so naši najširši sloji spribo napredujočega neznanja tujih jezikov sličnega obsega dela že dolgo časa pogrešali. Zato je prevajalec s svojim prevodom izvršil hvalavredno delo.

Knjiga obsega nad 700 strani ter okoli 200 koloriranih, deloma nebarvanih slik. Delo obsega: I. Zdravilne rastline, razvrščene po abecednem redu; II. Bolezni in najbolj preizkušena domača zdravila; III. Mati in dete; IV. Homeopatija; V. Preiskava vode.

Kot pove že naslov knjige, bodi knjiga po avtorjevih intencijah vsakomur »Svetovalec v bolezni in zdravju«. Mizerne gospodarske razmere nas silijo k štedenju, zato nam nudi knjiga vsakomur navodila, kako je treba živeti, da ohranimo zdravje. Iz nje naj spoznava vsakdo simptome posameznih bolezni; knjiga ga tudi pouči, če in kako se lahko ozdravi sam ali pa če se mora za teči k zdravniku, da so obvaruje eventualne neopopravljive škode na zdravju. Avtorjevo utemeljeno prepričanje je, da je postalo domače zdravilstvo naloga zasebnega in javnega zdravstva ter ena najvažnejših znanstvenih strok v razvoju človeške družbe. Avtor priporoča dalje, naj zdravimo bolne ljudi predvsem s enostavnimi sredstvi, ki nam jih nudi mati narava. Zato obravnava in uporablja razen kemičnih medicinskih sredstev tudi vse ostale zdravilne čimtelje: sonce, zrak, lečenje potom dihanja, gibanja in počitka, vodo, zmrznost v jedi in pijači, življenjski magnetizem, elektriko in duševno vplivanje potom sugestije, hipnoze in psihoterapije.

Knjiga je pisana poljudno. Mnenje odličnega slovenskega strokovnjaka je, da »knjiga ni nič slabša in nič boljše kot druge slične tujezične knjige, vsakakor pa boljše kakor vse, kar smo doslej imeli v slovensčini«.

Skrajni čas bi že bil, da bi izšlo kakšno slično originalno delo, ker pa tega spričo slovenske nepodjetnosti žal v doglednem času še ni pričakovati, se moramo zadovoljiti za enkrat s prevodom »Našega svetovaleca v bolezni in zdravju«. Knjiga je dobra in potrebna ter jo toplo priporočamo. Dobi se pri glavni zastopniku za Slovenijo Alfonzu Praunseisu, Ljubljana, Za Bežigradom 7-4, naroča se pa tudi v knjižarni Tiskovne zadruge, Prešernova 54.

Kožuhovinaste plašče

moda 1929/30

pri
L. ROT
LJUBLJANA

Mestni trg št. 9

Bogata izbira
Cene nizke

Claude Orval:

Mrtvec

Sedeč na robu ležišča in podpirajoč si brado z dlanim, je Jules Larippe poglavitno opazoval odvetnika, ko je jemal šop papirjev iz usnjate torbice.

— Čemu bi se tolikanj trudil, mojster mi je dejal posmehljivo. Vaši papirji in vaši zagovori me ne rešijo pred giljotino!... Govoriva o čem drugem, bolj veselem!

— Mladi odvetnik je onemel od začudenja; njegov pogled je za trenutek obvisel na čudnem klientu.

— Nu, prijatelj, nikarite, je zamrmral v zadregi. Poskusiti bi bilo...

— Da, poskusiti bi bilo vendarle treba, ga je oni mirno presekal. A zame nima ta zadeva nikakega miha več, ker vem že naprej, kakšen bo konec. Nekoga lepega jutra bom korakal proti rdečemu stroju in karkoli ukrenete, tega neprijetnega razpleta ne izpremenite v ničemer. Povem vam pa, mojster, da vas v nobenem pogledu ne bom krivil smrtno obsodbe, ki ji zanesljivo ne utečem!...

— Povem vam, da vas rešim. Vaša zadeva sicer res ni izmed najlažjih, a brezupna še daleč ni. Najprvo je treba prijeti vašega poglavarja, ki je glavni

krivec; saj ste mi zmerom zatrjevali, da je ta skrivnostna oseba povzročitelj obeh umorov, katerih vas dolže.

Jules Larippe je skomignil z rameni in iztegnil roko:

— Dajte mi cigareto... Tobak najtežje pogrešam... Nu, saj ni več da-lež dan, ko mi ga ne bodo mogli več odreči; takrat bom tudi imel pravico do čaše boljšežega!...

Pihnil je dim v strop, vstal, napravil nekaj korakov po tesni celici in obstal pred odvetnikom.

— Vaš up vam moram vzeti. Mojster, je dejal počasi. Res, če bi na Robertyja pritisnili, bi nemara priznal zločin in rešen bi bil jaz in moja dva pajdaša, ki sta pod ključem; ali mojster... njega ne dobe!...

— Kako veste?...

— Tega sem gotov, vam rečem; tam, kjer je zdaj, ga ne odkrijejo.

— Tedaj poznate njegovo skrivališče? Je vzkliznil odvetnik in vstal.

— Da.

— A zakaj potem ne govorite?...

Kje je?...

— V blaznici!... Noben policist ga ne bo tam iskal!...

— A če bi vi izpovedali?...

— Če bi jaz izpovedal?...

Jules Larippe se je spet spustil na

ležišče, trenutek pomislil, potlej pa je skomignil z rameni:

— Ne bi nič pomagalo! Kaj hočete dobiti iz norca, ki rjove in se peni in ki ga ni moči brez nevarnosti poklicati iz celice? Vse zama, vam rečem. Pustimo ga, naj tam pogine!

— Norec je počasi ponovil zagovor. Kaj mu je? Menda se vendar ne kesa zaradi zločinov?

Jules Larippe je izpljunil konec cigarete in se hrupno zagrohotal.

— Kesanje, ha, ha! Nu, povedati vam hočem istorijo, saj vas pri vašem zagovoru ne bo motila. Znano vam bo, da bi nas bili pri našem zadnjem podvigu skoro dobili. Stal sem zraven Robertyja, ki je bil ravno s strahovitim udarcem z nožem podrl žrtev na tla, ko smo zaslišali žvižg. Skočili smo skozi okno in zbežali; za petami nam je bilo kakih deset policajev in neprestano so iz njihovih revolverjev sekali rdeči bliski v noč. Eden od nas je dobil kroglo v hrbet in se zgrudil na tla. Pobrali smo ga, ne iz usmiljenja, ampak zato, ker bi nam njegovo morebitno brbljanje utegnilo postati nevarno, in z velikim trudom pospeli do avtomobila, ki nas je čakal. Imeli smo srečo in ušli poslednji toči krogel; uro nato smo bili na varnem v mali pred-

mestni koči, kjer so nas pozneje zajeli.

— Komaj smo bili zaprti vrata za seboj, ko nam je ranjenec izdihnil; položili smo ga v kot. In začela se je delitev plena. Roberty je razdelil denar in dragulje; levji delež je seveda obdržal zase. Jaz sem bil zaradi tega posebno užaljen in sem odločno protestiral; a še preden sem se prav zavedel, mi je Roberty pripeljal stahovit udarec, ki me je podrl na tla. Ta odločilni argument je na mah presekal sleherni ugovor; ne da bi znil besedico, sem vstal, z rokami oprezno tipaje razbito čeljust.

— Roberty mi je vrgel izzivalen pogled in spravljal kup bankovcev, ki je ležal pred njim, v žep. Tisti trenutek se je začel iz kota sobe glas.

— Roberty, na moj delež si pozabili! Zdržnili smo se in leđeno nas je izpreletelo. Naši pogledi so se plašno uprli v kot, kjer je ležal mrtvec. Roberty je oklevaje stopil proti njemu in dolgo opazoval njegov voščeni obraz.

Potlej se je vrnil k nam in skomignil z rameni. Hotel se je zasmejati, a grohot mu je zvenel krivo.

— Ali sem neumen!... Je zamrmral. Mislim sem že...

— Roberty, svoj delež hočem, si razumel?...

— To pot nam je bilo preveč. Zatuli smo od groze, se stisnili k steni in šklepetaje z zobmi čakali, prikovani k tlu, kaj se bo zgodilo. Roberty je bil bled kot smrt; že se je obrnil, da bi pobegnil, a se je z nadčloveškim naporom obvladal. Z nemudom kretnjo je porabil steklenico rumno, jo dvignil od ust in nagnil za krepak požirek. Nato si je z roko obrisal mokra usta in hripavo viknil:

— Nihče ne bo govoril, da me je bilo strah mrtvaka... Da vidimo!...

— Pograbil je za krepelec in se, vlekoč ga po tleh, nameril proti mrtvcu.

— Roberty, se je spet začel strašni glas, ali mi prinašaš moj delež?

— Razbojnik je zarjul, da nam je skozi mozeg, in se blazen od groze vrgel na truplo. Krepelec je zažvižgal, padlo in zdrobilo mrtvecu glavo. In potem je začel besno udarjati po njem. Kri je brizgala iz ran in škropila stene, a še vedno, neprestano je iz strašno razmrvarjenega trupla vstajal groznil glas:

— Svoj delež, Roberty, svoj delež hočem!...

— Roberty ni bil več podoben človeku. Bil je stekla zver, ki se zvila in krivil od blaznega strahu...

— Evo, taka je ta istorija, je z gro-

„En starček je živel...“

(Z avtorjem dovoljenjem prevedel E. A.)
Prki dragi in še davno pozabljeni slovenski učitelj in skladatelj, da osvežim nekoliko spomin na tebe in da položim skromen venec na tvoj že pozabljeni grob, na grob onega izmed prvih (po času) slovenskih skladateljev. Pesem »En starček je živel« pozna gotovo vsako izmed nas, no malo jih je, ki vedo, da je njen tekst zložil in melodijo izmislil slovenski učitelj Jurij Fleišman (1819. — 1874.). Poleg Miroslava Vilharja si bil ti prvi, ki si začel delati na slovenskem glasbenem polju. Z leta 1848. si poslal v svet prva dva zvezka »Slovenske grlice«, katerima so sledili drugi, a potem »Mišne slovenske zdravice« in »Slovensko besedo«. Bilo je to gorčično zrnje, posejano pred osemdesetimi leti, ki se je razvilo v košato in veliko drevo, ki je rodilo obilen plod. Danes so nam tvoje pesmi res da navdane, no, bi ti nepravilno, ako ne bi priznal, da so v tistem času vršile veliko kulturno misijo in da so mnogo pripomogle k prebujanju slovenske zavesti in k razvoju slovenske pesni.

Tvoje pesmi so že davno pozabljene, toda ne vse. Dve so nam ostale, ki nam bodo v spomin na otroško dobo slovenske pesni in istočasno na tebe, že davno pozabljenega slovenskega skladatelja. Kdo jih ne pozna? Ene je »Luna sijaj« na Prešernove besede, a druga tvoja: »En starček je živel«. Ene za nežna, zaljubljena pesniška srca, druga za veselo vinske brate. Pri prvi se je porajalo mnogo vzdihov in prelilo mnogo solza, pri drugi se je izpraznilo mnogo čast, toliko, da je marsikateri drugi dan bolela glava.

Pri tem, ko osvečujem spomin na že davno pozabljenega Jurja Fleišmana, se nisem namenil dotikniti nečinih strun zaljubljenih src in zato nočem govoriti o pesmi »Luna sijaj«. Za mnoge je itak že davno odbilo »stopno kladivo« trudne pozne ure in mirno spe vsak božji dan spanje pravčnika. Ne roče več »dekli« neumiljenke, da bi prišla k oknu in četudi tega ne bi videl nihče drugi »kot nebeška lunica«. Toda, še vedno jih je mnogo, ki sicer ne poslušajo več udarjanja stolpne ure, ki jim sicer srce ni več »zdihojuče«, tudi ne »vroče«, ki pa tem rajše drže »kozarček v rokah«. Kakor se jim je nekdanj topilo srce od miline, ko jim je bilo njihove ljubice »obraz mihi vedno pred očmi, tako so sedaj ginitji, ko zaslišijo večno mlado Fleišmanovo povoko »En starček je živel«.

Nekdanj, v svojih mladih letih, sem videl na svetu mnogo starčkov. Danes, ko sem že sam prekoračil šestdeseto, se mi zdijo, da starčkov na naši prostorni zemlji sploh več ni, pa moramo zato tem bolj ceniti onega »starčka«, ki je živel na Dolenjskem in ki je ves čas svojega življenja pil glasoviti »cvileček«. Rad je prihajal k svojim prijateljem pevcem, in pri slovesu je vedno iznova prijel (kdo bi vedel, kolikokrat) »kozarček v roke« in se zahvalil »nebeškemu Očetu« in kateremu »vekomaj hvala bi pel«. Nekoliko neobičajna pobožnost, no, zdi se, da je iskreno izvirala iz srca častitega starčka, ki je ljubil prijatelje, a še bolj vino.

To vi vsi veste, ker je to vsebina prve kitice pesmi, ki je znana vsakemu. Ali malo je izbranih, ki bi poznali vsebino cele pesmi. Običajno se poje le prva kitica (tudi znameniti pevec jih niso znali več), toda pesem ima pet kitic in je zaradi tega samo prva kitica, in četudi se poje najdovršenejša, le žalosten torzo. Vsebinsko ostalih kitic je namreč veliko bolj resna in ne hotel bi, ko že pišem o »starčku«, da bi mi splošno izdateljci očitali, da sem površen, ako bi jih ne seznanil tudi z vsebino ostalih kitic.

Popolnoma razumljivo je, da je moral ta veseli in vedno prepovedujoči »starček« končno vendarle umreti, četudi je vedno pil dolenjski »cvileček«, o katerem trdijo zdravniki, da izvrstno pospešuje prebavo in zmanjšuje pritisk krvi. Zgodilo se je to seveda šele po mnogih izpraznjenih »kozarčkih« in po mnogih prijateljskih slovesih. Moralo se je torej enkrat vendarle zgoditi, da je prišlo poleg slovesa od prijateljev tudi od tega praznega sveta. Pa kam naj bi šel tedaj, ako ne pred nebeškega sode-

nikal! Ta je, pregledavajuč dolgo vrsto dobrih duš, opazil ob strani vrstih tudi »starčka«, rdečega, skesanega lica in je opazil nanj svetega Petra. Sveti Peter je, zdi se mi, njegovo pobožnost dobro poznal in je predlagal zanj peklenke muka. Hudčič so ga itak že davno čakali in mu niso pripravili samo ognja, temveč tudi ono, kar bi bilo zanj še mnogo huje, namreč, da ga bodo napajali z vodo. Ali oče nebeški se je usmili skesanega »starčka«, poklical ga je v nebo in mu dejal: »Piti vesel ga sme, kdor ima čist srce«. In strogi sveti Peter je moral popustiti, odvzeti »starčka« v nebo in mu natočiti čisto »nebeškega sode« veselja. Sedaj je bil »starček« zopet v svojem elementu.

»Z obema rokama je kupco prijel, jo kviško povzdignil in rekel vesel: Oče nebeški glej, če on kozarček zdej, hvalo bom vekomaj, vekomaj pel.«

To je na kratko vsebina onih kitic, ki jih niste poznali. Tudi to dobro veste, da se gotovo v vsaki veseli družbi najde pevec, ki nastopi s to pesmijo. Razume se, kajpada, ne iz lastne volje. No, nekdo se vedno spomni, da ga naprosi. On se seveda opravičuje, da »ni pri glasue«, vendar mu je všeč, da niso nanj pozabili. In pevec in »hvaležni poslušalci«, ki so pesem in pevca že mnogokrat slišali, se tope od ganjenja in, če bi tega ne bilo, bi rekli, da ni bilo pravega razpoloženja.

Slišal sem v svojem življenju že mnogo teh pevcev, tenorjev in baritonov in basov, pa tudi takih, ki glasu sploh niso imeli. Nekdanj sem slišal celo pevko, ki je pela »starčka«. Imela je močan, silen glas in dobro je pela, no, priznati moram, da mi to ni ugajalo. Ni treba ravno, da bi oni, ki poje »starčka«, moral sam biti starček, ni treba ravno, da bi imel brado, kot kralj Matjaž, ali poljoča ženska, s časo v roki mi je vendar tuja. Če bi se ne bal, da bi vas dolgočasil, predstavil bi vam celo galerijo teh pevcev, z visokim in debelim, gibkim in hrupavim glasom, bilo bi tu mnogo zanimivih oseb. In če so se mnogi izmed njih že davno preselili k »nebeškemu očetu«, vendar jih še danes vidim in poslušam. Z

Bilanca šahovskega turnirja v Karlovih Varih

Zaključno poročilo našega posebnega poročevalca

Naš posebni poročevalci za šahovski turnir v Karlovih Varih, g. prof. dr. Ljudevit Astaloš, nam je poslal tudi zaključno poročilo o tem gigantskem boju med prvimi mojstri sveta. Objava poročila se nam je žal zakasnila, ker pa bo gotovo še sedaj zanimalo vse naše šahiste, ga objavljamo, čeprav že malo post festum.

Štiri tedenska velika borba v Karlovih Varih je končala s senzacijo, kakor je s senzacijo tudi začela. V začetku je iznenadila šahovski svet Spielmannova sijajna forma, proti sredi turnirja je postajala vedno bolj jasna Capablancava premoč, a na koncu je — kjer se prepirata dva, tretji dobilec ima — s krasnim finišem osvojil prvo mesto Niemciović in s tem uvrstil svojo pozicijo med kandidati za svetovno prvenstvo. Šahovski svet je bil doslej do Niemcioviča malo krivičen, o čemur se je čisto bridko pritožilo. Po tej zadnji monumentalni zmagi mu gotovo ne bo nihče krtil priznanja. Niemciović je reformator in, kakor sam ponosno pravi, »iskalec resnice«. V svoji mladosti je natekal s svojimi novimi nazori na silen odpor. Kritiki so se mu rogali in ga označevali za bizarnega in ekscentričnega. On pa se ni dal ustrašiti, temveč je neumorno delal dalje, se boril s svojimi knjigami in svojimi velikimi uspehi ter položil nov temelj za poimovanje šaha. Da bi dosegel prvo nagrado v velikem turnirju, doslej ni imel dovolj fizične moči in so mu zlasti živci čisto odpovedali. V zadnjem času pa je posvečal več skrb za svoje telesno zdravje, navadil se je igrati mirno in hladnokrvno, in eva, zabeležil je v šahovski zgodovini onega najlepših uspehov vseh časov.

Drugo in tretjo nagrado sta si delila Spielmann in Capablanca, za Spielmana gotovo izredno lep uspeh. Njegova usoda v tem turnirju spominja na Schlechterjevo usodo v drugem karlovarškem turnirju leta 1911. Takrat je Schlechter začel s serijo sedmih zmag, nato je izgubil dve partiji in na poslednji deli družo in tretjo nagrado z Rubinsteinom. Spielmann je sedaj prišel s serijo petih zmag, izgubil dve partiji in na poslednji deli dragi in tretje mesto. Njegova igra je naredila zelo dober »tis« in njegove poraze je treba pripisati utrujenosti, o kateri je Spielmann med turnirjem često tožil. Kot kuljozom beležim, da je Spielmann otvoril vsako svojo partijo z damskim pešcem, kar je bilo poprej zelo redko, ker odprta igra bolj odgovarja njegovemu vehementnemu napadalnemu stilu.

Bivši svetovni šampion Capablanca je začel medlo s petimi remiji, šaljivo se je rogaj sam sebi, da je že pozabil, kako je treba partijo dobiti. Kasneje pa se je na to vendar spomnil in je z elegantno lahkoto dobival partije, tako da je že izgledalo, da bo zmagal. Proti koncu pa je v stilu, ki njegovega imena ni bil vreden, zopet izgubil dve partiji. Podobno je, da tudi njegovi živci niso več iz železa.

Cetrti je bil Rubinstein. Svoje točke je dosegel v imponirajočem stilu, večinoma v končnicah, v katerih je gotovo eden od največjih mojstrov. Rubinstein je slabega zdravja, pa je zato treba njegov uspeh še bolj uvaževati, saj ga deli od Niemcioviča samo ena točka.

Peto, šesto in sedmo nagrado sta si delili dr. Vidmar z dvema mladima mojstrima, dr. Euwejem in profesorjem Beckerjem. Vidmarjev plasman je bil za nas veliko razočaranje, ker je bil dr. Vidmar po svoji moči in po svojem scoreu po štirinajstem kolu s polnim pravom pretendent na prvo ali vsaj na drugo mesto. Neverjetna smola pa ga je spremljala že v početku, a še bolj proti koncu turnirja, ko je nekaj točk svojim nasprotnikom naravnost poklonil.

anin sem kakih deset dni potoval od fare do fare, toda nikjer ni bilo obeda niti večerje, da bi ne slišal njegovega »starčka«. Tedaj je bil že v letih, tresel se mu ni samo glas temveč tudi roka, v kateri je držal kozarček, spodnja brezžoba čeljust je imela neprestano tendenco, da se jo čim bolj približevala nosu, toda pel je, pel je radostno in je brez dvoma mislil, da dobro poje. Drugi je pel »starčka« s tako silo, da so se mu napele žile, da so mu izskočile oči in se mu je lice pordečilo, želeč z močjo nadomestiti ono, kar je manjkalo glasu. Pa tudi ta je mislil, da poje »starčka« nenadkriljivo. Tretji ni bil samo pevec, ampak tudi igralec. Samoobsebi se razume, da ni vseeno, kako prime »kozarček v roke«, kako ga vzdigne in drži in kako obrača svoje oči proti nebeškimi višinam, četudi se mu tam ne bi prikazala niti »nebeški Oče« niti sveti Peter. Ta pevec je z velikim umetniškim občutenjem in igralsko rutino vrlo dobro dvigal svoje oči od čaše k nebu in ko je »kozarček« izpil, je padel kot mrtev na tla, ali vselej je to storil tako večje, da si ni do današnje dne, četudi »starčka« mnogokrat poje, zlomil niti noge niti vratu. Mislim, da takega igranja ni predpisal kompozist Jurij Fleišman; na te »fimoče« so prišla šele poznejša pokolenja, ko se je starček prepeval že skozi decenija in decenija v vseh družbah.

Naj iskreno končam. Tudi pokorno podpisani je svoj čas »starčka« mnogokrat prepeval, naprošen od onih, ki so ga prepričevali, da dobro poje, a pozneje tudi brez prošnje, ker je bil sam prepričan, da dobro poje. Pozneje, ko je v življenju spoznal celo kopo teh pevcev, ki so bili vsi prepričani, da poje »starčka« najbolje, je obmolknil, ker ne ve, kako bi sodil o sebi, če ne bi bil samo pevec, ampak tudi svoj trezni poslušalec. Mislim, da nepristranska sodba ne bi bila najboljša.

Toda, ne bojte se, da bi »starčka« ne slišali nikoli več. Njegovi pevci še niso izumrli, ali, ko izginejo eni, pridejo drugi, ki ga bodo ravnotako radi prepevali, kakor smo ga prepevali mi, in ki bodo mislili, da ga poje najbolje. In dobro je tako, ker, če bi človek ne mislil, da je najboljši, najpametnejši, najduhovitejši, pa recimo, da tudi najlepše poje, bilo bi v resnici žalostno in enolično na tem božjem svetu...

Janko Barla

Tehnični del rubrike ureja avtotehnični oddelček Vozovna OM Company D. B.

Pomen avtomobilske turistik

Avtomobilizem postaja tudi pri nas važen faktor turistik in naše tujsko-prometne organizacije bodo morale pri svojem bodočem delu vedno bolj upoštevati vpliv avtomobilske turistik na tujsko-prometno bilanco. Vzemimo samo Slovenijo. Poleg številnih domačih srečavmo v Sloveniji v poletnih mesecih avtomobile in motocikle iz skoro vseh oblasti v naši državi. Nič manj številno niso zastopani italijanski, še bolj pa avstrijski avtomobili. Njim sledijo češki in nemški, prav letos pa je opaziti precej švicarskih in francoskih, deloma tudi poljskih avtomobilov. V Ljubljani smo videli celo angleške in ameriške avtomobilske turiste. Vsi ti turisti potujejo preko našega ozemlja ali na morje ali v Italijo, ali v naša letovišča in delajo od tam izlete. Naravno so zahteve teh turistov bistveno drugačne kot onih turistov, ki potujejo z vlakom. Zato je važno, da dosežemo pri nas čimprej izboljšanje naših cest, postavitev varnostnih znakov za avtomobile in jasne označbe smeri na križiščih cest.

Kako računa tujina z avtomobilno turistik, naj služita dva primera. Amerika računa na podlagi statistik v tekočem letu s 40 milijoni avtomobilskih turistov na 10 milijonih avtomobilov, ki porabi skupno na svojih potovanjih 3 milijarde dolarjev. Pri tem računajo za vsak avtomobil povprečno 14dnevno potovanje na 3000 km. Vsak avtomobilist izda povprečno v hotelih 13,87 dolarjev dnevno, oni, ki kampirajo na prostem, 7,17 dolarja. Tretjina teh 40 milijonov turistov kampira na prostem ali v turistovskih kočah in potuje 20 dni. Dnevni izdatki avtomobilistov obsegajo predvsem obratna sredstva za avto, hrano, prenočišče in običajne postranske izdatke, računa se pa tudi z malimi nakupi, ki si jih prostost uživalci turistov radi privoščijo. Novi vtisi in priljubljenosti nakupa, ki se pojavljajo v različnih krajih, povzročijo pogostejši nakup baš pri turistu, ki sicer doma štedi.

Nemčija računa, da bo velik razvoj avtomobilizma v naslednjih letih letos prvič pokazal dosežki nepoznano množico avtomobilskih turistov, ki bodo odhajali z lastnimi vozili na oddih. Primerjava z drugimi državami in lastnim stanjem avtomobilov je dala nemškimi turističnim strokovnjakom rezultat najmanj 150.000 avtomobilov in več desetstoticev motociklov, ki bodo letos vozili na letovišča ali potovanja. Nemci računajo z minimalno zasedbo 2 oseb na vsako vozilo, kar pomeni, da bo do pol milijona oseb potovalo z motornimi vozili na oddih. Povprečno dobo potovanja računajo s 3 tedni, povprečni izdatek 7 do 8 mark na osebo in dan, kar da skupaj ogromno vsoto 55 milijonov mark, ki jo označujejo za ne preoptimistično. Zato ugotavljajo Nemci, da tvori avtomobilna turistik v Nemčiji za vsako obdobje in vsako pokrajino velik bilančni aktivum, ki naj daje posameznim krajem vzpodbudo, da pritegnejo čim večji del teh dobičkanosnih turistov k sebi. Treba bi misliti na ugodnosti, ki bodo privabile avtomobiliste, predlagajo za nakupujoče tuje avtomobiliste v mestih brezplačna mesta za parkiranje, posebni servisi itd. Vedno se navaja zgled: Amerika!

Tudi Sloveniji je nujno potrebno, da posveti pravočasno vprašanju avtomobilne turistik primerno pozornost. Kdor se zaniima za avtomobilski promet, ta opazi pri nas stalno narasčajoč poset tujih avtomobilistov, ta lahko ugotovi velik porast že samo od lani na letos! Za naše tujsko-prometne faktorje lani velja opozorilo Nemcev: Promet bo vsako leto večji, zato nam ne sme biti vseeno, kam se obrne val avtomobilnih turistov, osebno še, ako smo na tako ugodno ležečem predelu, kakor je ravno Slovenija!

J. G.

Voda kot pogonsko sredstvo

Pred petimi leti je opozoril na svetovni konferenci v Londonu kemik prof. Fischer, da se kot pogonsko sredstvo lahko uporablja zmes vode in zraka. Znano je, da sestoji voda iz dveh atomov vodika in enega atoma kisika; to sta plina največje kalorične vrednosti, kar jih poznamo. Uporablja jo, posebno kisik, skoro v vseh procesih gorenja, vendar nikdar ne tako čista kakor se nahajata v vodi, ampak skupaj z drugimi, kot na primer s premogom, tako da zgorita z mnogo manjšo gorilno vrednostjo. Kadar se spojita ta dva plina, dobimo treskavi plin.

To plinasto zmes so poskušali zaradi njene velike toplotne vrednosti uporabljati za pogon motornih vozil. Dasi se nastale že tudi posebne konstrukcije motorjev za ta plin, se do sedaj iznajdba še ni praktično uveljavila. Vzrok leži v tem, da je potrebna komplicirana aparatura, da se voda pri navadnem tlaku, to je pri atmosferskem pritisku razkroji. To razkranjanje bi bilo tako drago, da bi bilo uporabljanje tega eksplozivnega plina, dobljenega na ta način, mnogo bolj neekonomično kakor pa uporabljanje bencina.

Že pred več leti so se nekateri kemiki bavili z vprašanjem, kako bi pocenili to razkranjanje vode. Uporabljali so v to svrhu cenen tok, kakor na primer nočni tok električnih central na vodo. Vendar se ni mogel niti ta način razkranjanja uveljaviti, ker se akumulacija eksplozivnega plina ni dala izvesti brez nevarnosti eksplozije. L. 1900 je tovarna strojev Pinesch v Fürstenwaldu prijavila patent za razkranjanje vode potom elektrolize. Inž. Noegerath v Berlinu, ki je bil svojčas v službi pri Splošni Električni Družbi v New Yorku, je delal na izpopolnitvi problema, pri čemer mu je pomagal tudi tovarnar Hausmeister v Zöppingu. Pred kratkim je inž. objavil nov način razkranjanja vode s pomočjo tlačne elektrolize. Pri tem je delal s popolnoma zaprto aparatur, ki lahko vzdrži pritisk plina 200 atmosfer.

Na ta način dobimo zelo čiste pline, in sicer 99,1% kisik in 99,9% vodik. Ekonomičnosti takih novih tlačnih razkrojevalcev se pridružuje še majhna poraba moči. Ta namreč znaša pri visoki napetosti toka 3 do 3,5 kWh/m³ pri 200

atmosferah. Novi tlačni razkrojevalci stanejo mnogo manj kakor pa oni za atmosferski tlak. Tudi je potrebno za aparaturo mnogo manj prostora, ker se za 1 milijon m³ letne produkcije rabi prostor 2 m². Prav tako ni potreba, da bi bil aparat v zaprtem prostoru. Stroški za vzdrževanje kompresorjev so odpadli. Končno bo vsakogar zanimalo, da je plin tako čist, da eksplozija ni mogoča.

Kakor zatrjuje tovarnar Hausmeister, ki aktivno sodeluje pri teh poskusih, se je avtomobil z bencinskim pogonom preuredil na pogon s plini iz vode na ta način, da so v bencinski avtomobil vgradili majhen tlačni razkrojevalec, ki je dovajal motorju treskalni plin v odgovarjajoči množini, kjer se je pomešal z bencinom. Poskusi, ki so jih napravili v strojno gradbeni šoli v Eselingu, so pokazali, da v to svrhu uporabljeno težko eksplozivno solarno olje, čigar cena je mnogo nižja od bencina, v avtomobilu lahko zgori in s tem bi se doseženi stroški avtomobilskega pogona zmanjšali na 40%. Tak avtomobil je pri poskusu prevozil z lahkoto 10.000 km. Hausmeister je pri tej priliki izjavil: Prof. Buschmann v Eselingu je ugotovil pri dveh motorjih na plin, pri Daimlerju in Neckarsulmerju 60% prihranka na gorivu. To je šele neznan začetek. Popolno praktično izkoriščanje problema pa bo mogoče šele tedaj, kadar se bo lahko uporabljal poseben motor. Razen tega je važno, da se solarno olje lahko uporablja ne da bi motor tolkel.

Nadaljnji poskusi za praktično porabo različnih aparatov se delajo sedaj v precejšnjem obsegu v Nizozemski. V to svrhu so ustanovili posebno družbo v Haagu.

Kakor je videti, stojimo pred velikimi problemi. Povedali smo že nekajkrat, da dobiva bencin zelo nevarne konkurente. Razen solarnega olja, ki naj bi se uporabljalo namesto bencina, imamo že tudi avtomobile na parni pogon in — kakor vidimo iz tega članka — se je iznajdba pridružila še voda, kar bi lažje pač najmanj pričakovali.

Velika nagradna dirka v Monzi. Na dirkališču v Monzi bo veliko nagradno tekmovanje, ki bo nadomestilo Grand Prix Evrope, za katerega letos ne tekmujemo. Priprave za to prireditelje so bile zelo velike in od znanih vozačev so se prijavili sledeči izozemci: Leon Duray na Millerju, Chiron na Bugatiju. Razen njih pričakujejo še dokaj vozačev na Bugatiju in nekaj na Mercedesu. Seveda se je prijavilo tudi mnogo domačih vozačev kakor Maserati, Brilli, Perri, Aracangeli.

Darvi in stroški na ceste v Ameriki. V Zedinjenih državah so letos pobrali 760 milijonov dolarjev davka, dočim so stroški za graditev in popravilo cest dosegli lepo vsoto 1.060 milijonov.

Nov Steyerjev avtomobil. Delo v tovarni Steyer je bilo nekaj časa ustavljeno in kakor smo sedaj informirani, bodo v najkrajšem času začeli s fabricacijo novih avtomobilov v serijah, ki bodo prišli na trg pod imenom Porsche. Ta ustavitve dela je bila samo za to, da so obrat tehnično preuredili za novi tip.

220 km na uro. V Arpažonu na Francoskem so prirediteli te dirko motornih koles in avtomobilov, ki je dala nič manj kakor 101 rekord. Od teh je najvažnejši rekord Američana Leona Duraya, ki je dosegel s dirkalnim avtomobilom 1 1/2 litra znamke Packard povprečno hitrost 230,621 km na uro.

Dobra konjunktura za avtomobile na Madžarskem. Na Madžarskem pričakujejo, da bo trgovina avtomobilov zelo povečana vsled tega, ker je bila žetev izredno dobra in bodo posestniki in kmetje v velikih meri začeli kupovati avtomobile.

Fiat bo izdeloval motorna kolesa. Kakor poročajo iz Turina, bodo v Fiatovih tovarnah začeli s produkcijo motornih koles s 200 cm³. Produkcija bo, kakor zatrjujejo, serijska.

Uvoz avtomobilov v Rusijo. V prvem polletju so uvozili v Rusijo avtomobilov v vrednosti nad 2 in pol milijona dolarjev, medtem ko je vrednost importiranih avtomobilov v istem razdobju in istem času lani bila le 1.427.000 dolarjev.

Potuješ, pa te ujamejo

»Berliner Tageblatt« javlja o neprijetnem doživljanju dveh dan, ki je trenutno predmet diplomatskih razgovorov med nemško in italijansko vlado.

Dve Berlinčanki sta se letos poleti peljali v Opatijo. Ostali sta tam štiri tedne na letovišču, pri povratku, ko sta se vozili proti Postojni, pa ju je zadržala italijanska politična policija in ju prepeljala v Trst, ter ju zaprla v ječo pri Jezuitih. Jetnici nista vedeli, kaj sta zakrivila in sta morali prebiti enajst dni med taticami in detomostkami. Prošnji, da bi posredoval nemški konzul v Milanu, ni hotelo ugoditi vodstvo zaporov. Slednjic se je damama posrečilo, da sta dobili zvezo s sorodniki. Ti so posredovali pri nemškem diplomatskem zastopstvu, ki je doseglo, da sta bili po krivem v ječo vrženi izpušeni iz ječe. Italijanske oblasti nočejo povedati, čemu sta bili dami aretirani in zaprti ter se tudi niso pri njih oprostile, niti jima povrnila stroškov za odškodnino.

Pred izstreljenjem zaščitene gorile

V Afriki tako nespametno love in streljajo gorile, da je začela žival skoro izumirati. Belgijska vlada je zategala delj odredila, da se ima gotov del ozemlja v njeni kolonijalni posesti zaščititi. Pod zaščito spada 400 četvornih kilometrov obsegačajoče ozemlje. V te kraje se je zdaj napotil neki ameriški učenjak, vrhodoslovec Harold C. Bingham, ki hoče proučevati še nepojasnjene skrivnosti iz življenja tega »najbližnjega sorodnika« človeka.

Zastopnik se iščejo povsod! 519

hotom sklenil Jules Larippe.

Mladji zagovornik si je otri znojno čelo.

— To je strašno... strašno!... je zamrmral. A ta glas, ta glas... Halucinacija!

Zdajci pa ga je vrglo pokoncu, da se je stolica skoro prevrnila, in nekaj ledenegega se stisnilo okoli srca: iz temnega kota celice je prihajal glas: — Roberty, moj dežel!...

Jules Larippe je bruhnil v smeh. Prijatelj je odvetnika za laketi in ga rahlo spet posadil na stolico.

— Ne bojte se! mu je rekel. Pozabili sem vam povedati, da mi je usoda naklonila dar govorjenja s trebmom. Na Robertyja sem že dolgo imel piko; takrat sem se spomnil računa, ki sem ga imel z njim — to vas ne bi zanimalo — a udarec s pestjo mi je zatemnil ves razum. Poslušaj sem se tedaj mrtveca; danes bi rajši imel, da moja osveta ne bi bila tako strašna, ker sem sam njena žrtev. Če Roberty ne bi bil zblaznel, bi ga bili pozneje prijeli obenem z nami in moj vrat bi bil varen pred giljotino...

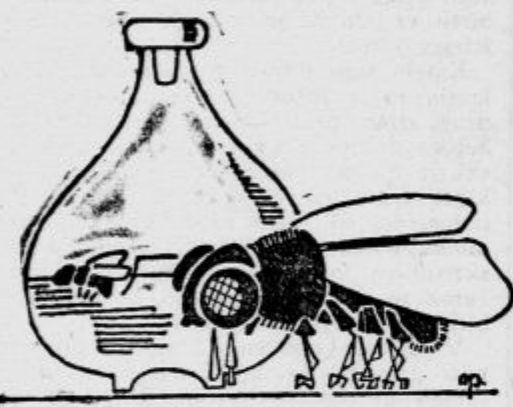

M. J.

Muhica in muhica

Stara muhica hčerko prvič v šetnjo pelje. Ta pa zdaj zakriži: »Mama, glej veselje!

Tam stoji stekleni grad, v njem je morje belo, spodaj hruška, sladkor, sat, ta se bo živelo!

»Čuvaj teh se mi dobrot! muhica dete kara. »Če si tam, to zmede pot, grad steklen — prevara.

Sedeš v peno milnato, kjer te smrt že čaka. Nikdar več ne najdeš si v beli svet koraka! —

Muhica nevarno le z drobovo glavno zmaja, hip nato prešerno že v grad stekleni raja.

V glavi se ji zavrti, v past nesrečno skoči, stara muhica pa za njo bridke solze toči...

Valjuno:

Štrigelj — Migelj

Kukčev Matije se ni v mladosti izučil ničesar prida, zato pa tudi nič drugega ni znal tako imenitno, kakor le ovce striči. To mu je bilo že v rodu, po očetu je podedoval velike škarje in kmetije so ga takisto dobro obrabljali, samo plačevali niso bogve kaj bogato. Pa so tudi bili taki zlati časi, da je petiča veljala za beračevo bogastvo.

Dopolnil je bil Kukčev Matije že dvajseto leto, ko ga je prišla želja po večjem zaslužku. Dejal je domačim planinam adijo in se odpravil na ono stran, v nemške dežele.

— Pa le kako boš izhajal v nemških deželah, ko ne znaš nemške besede? — se je začudil stari pastir na Pusti planini, ko je Kukčev Matije stopal mimo s svojimi groznimi škarjami. Te je bil naslonil na desno ramo, da je lažje hodil, drugega itak ni nosil s seboj.

— Joj, ko bi vedel, le kako bom izhajal, ko ne znam nemški — oh, še kihnil ne! je vzdihnil Matije. — No, le čakaj, tole ti lahko svetujem: kamor prideš, škarje pokaži in reči: »Štrigelj-migelj!« To je prava nemška beseda, kdor je človek krščanski, te mora razumeti.

Sel je Kukčev Matije in prišel onkraj Koroškega, če ne že Tirolskega, v čisto nemške kraje. Kmetica je bila sama doma, nič kaj prijaznega lica ni kazala in tudi zgovorna ni bila, ker ji je rastle golša. O, Kukčev Matije se

je ni ustrašil. Kar bo, — bo, si je mislil. Začel je odpirati svoje velikanske škarje in je prav razločno kliknil:

»Štrigelj-migelj!« Babnica je, ki jo vedela, da ima opravka s krojačem. Prinesla mu je trojne raztrgane hlače svojega moža, da jih Kukčev Matije zašije. Zraven je posadila na mizo latvico kislega mleka in cel hleb ovsenega kruha. Matije se z mlekom in kruhom otešča, prav vse je bil pospravil, nato se je ujezil zaradi zaslužka in ponovil:

»Štrigelj-migelj!« Zdal je bila ženica že v strahu: Če ni ta mož ne krojač, ne berač, marveč od davkarje? Bilo je v tistih starih časih zares tako: če nisi plačal davkov, je prišel gospod od davkarje in pristregel kravam repe, da so bile tako zaznamovane in nato prodane na javni dražbi.

Tako se je torej ženica prestrašila škarj, da je stopila v shrambo in Matije prinesla leseno sklečko, prepojno petič in drobiža. Kukčev Matije kakopak denarce pobaše in jo mahne dalje skozi nemške kraje.

Vseposvoda se mu je enako godilo, denarja je nabral tako obilo, da so se mu žepi parali in je moral včasih sproti pobirati, kar je skozi luknjice kapljalo.

Pride nazadnje v zavržen kraj, tam je stala velika graščina. Bogatija je že morala biti pri hiši, toda nemarnosti tudi zadosti. Graščakova gospa je na dvorišču graščakove srajce otepała, prti jih kar ni znala. Graščak pa se je v škafo vode ogledaval in si svojo strašansko košato brado odgrizaval, — škarji in britve kar ni poznal.

»Štrigelj-migelj!« jo Kukčev Matije primahna na dvorišče. Koj je vedel, kako in kaj. Graščaka je na tla posadil in mu tako gosposko pristregel lase in brado, da se gospa ni mogla načuditi. Imela je potem moža še dvakrat rajši.

Kukčev Matije je zdaj v graščini ostal, ostrigel je vse ovce, kostrune in tudi hlapce in pastirje. Ženske pa takrat še niso nosile ostrizanih glav.

Kaj bi dejali, koliko je Kukčev Matije zaslužil v tej bogati graščini? Iz polnega žaklja je graščak izvlekel tri prave kovane tolarije, pa še rajši bi bil videl, da Matije ostane pri hiši. Še svojo zalo hčer Genovefo mu je ponudil za ženo.

Kukčev Matije pa ni dejal nič razen »Štrigelj-migelj!«, saj drugega ni znal, in jo je peš primahal čez hribe in doline zopet nazaj v kranjsko deželo. Kmetom je dalje strigel ovce, in če so mu plačevali po petiči, pa je kaj tožil, mu niso dejali drugače kakor: »Lej ga! Štrigelj-migelj! Pa pojdi še enkrat v nemške dežele!«

Volkm:

Brežani

Pojdimo gledat tja za breg, kaj delajo Brežani, odkar na polju dela ni, so leni in zaspani.

Gospa županja pèstuje na pragu svojo mačko, župan pa s kužom bavi se: »Eh, daj no, daj no tačko!«

Na njivi kosci so trije, kosijo zeljne glave nekateri pa po tratah spe, smrčijo sredi trave.

Pijanica dva se majaeta po cesti prav počasi, za njima policaj hiti in vpije sredi vasi:

»Gospoda moja, prosim mir! Saj nista kje v Ljubljani!«

Tako lepo ni vseposvoda, kakor je med Brežani.

G. H.:

Nesposoben za dvornega burkača

Povest s Timurjevega dvora.

Veliko pripovedujejo o duhovitostih, pretkanostih in hudobijah, ki jih je uganjal Nasreddin, hodža in učitelj akšehirski, na dvoru kana Timurja, ki je leta 1402. zavzel to mesto in ostal tam do svoje smrti.

A vredno je tudi, da povemo, kako je Nasreddin spet izgubil svojo burkačo službo. Ni se dobro počutil na tankem ledu, ki je varljivo pokrival brezdno; tožilo se mu je po udobnem in mirnem življenju doma, na domačem vrtu, med vaško mladino, pri svoji živinici. In res je našel izmed dvorskih spletk in nevarnosti pot v svobodo.

Nekoč ga je strašni Timur vprašal, ali bi mogel prebiti pred vrati njegovega dvorca zimsko noč, oblečen samo v tanke halje in ne da bi se grel pri ognju; v nagrado za to, je dejal, mu bodo zapisali dohodke iz treh vasi.

»Zakaj pa ne?« je rekel hodža, ki ga je skominalo pomastnih dohodkih. In tako je stopil nekega mrzlega večera pred trinogov konak, da bi prebil noč pod milim nebom.

Ledeni burja je metla sneg iz solesk sultanovega gorovja. Ubogi hodža je prezebal kakor pes, stopical sem ter

tja, da bi se ogrel, vihtil roke kakor dva kija, mencial s prsti in pihal v otrple roke.

Ko so zvezde vzšle, je povzdignil roke proti nebu in potožil Alahu, češ, zakaj mora biti ponoči nocoj tako strašno mraz. Vendar pa je junaško vztrajal na svojem mestu in drugo jutro je trd kakor deska slonel ob zidu kanovega dvorca.

»Glejte ga, glejte, našega snežnega moža, našega zmrljivca! Izgubil si, hodža, izgubil si!« Ali nisi vzdignil rok proti zvezdam, da bi se pogrel ob njihovi svetlobi? Ogenj je ogenj! Stava je izgubljena, vasi so šle po vodilo.

»Nu, nu,« je odvrnil hodža šklepetaje z zobmi, »ti si gospodar vesoljne zemlje; še besede so ti pokorne, kakor vidim. Jaz sem pa samo ubog smrtnik in gotovo nisem ne prvič ne zadnjič zaman hlepel po vabljivih stvarih. Alah tako hoče. Pa naj bodo vasi izgubljene!«

Minilo je nekaj časa, pomlad je prišla v deželo, zemlja se je okitila s cvetjem in zelenjem in vrtine so zadišale. Tedaj je stopil Nasreddin pred trinog in ga je ponižno povabil v svojo skromno hišo na gostijo. Timur se je namuznil, zakaj odkar s svojimi tolpami ni več divjal po svetu, je bil postal prijatelj izbranih užikov.

Ko pa je stopil v Nasreddinov dom, je bil tam pogrnjen prelep mizni prt in

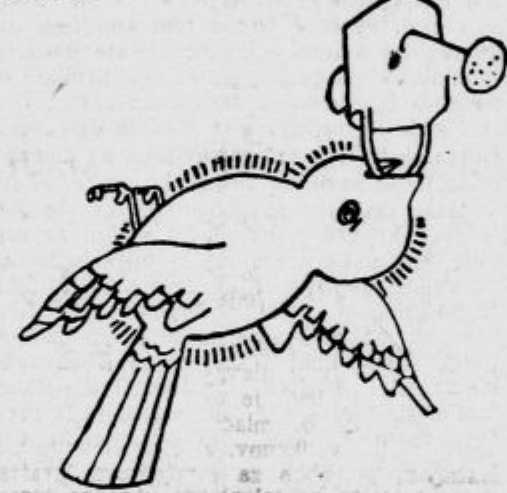
Josip Vandot:

Lidina zlata ptička

Če Lida reče, se že napol zgodi: če pa reče in zraven z glavo pokima, da se ji vsujejo lasje čez obraz, se pa zgodi že vse, kar si je v srcu zaželela. In ni čudno — Lida živi že od rojstva v pravljici, v tisti lepi in veliki pravljici, ki nima ne začetka ne konca; zato pa je Lidi življenje lahko in si more zaželeli vsega, kar je lepega na svetu.

In si je zaželela oni dan: »Zlato ptičko bi rada.« — Ker je tudi z glavo odločno pokimala, je res priletela zlata ptička, se vsedla na okno in povabila Lido s sabo. Lida se ji je posmejala in je šla z njo. Skozi polje sta šli, skozi gozd do belih gora — ptička je letela visoko v zraku, da se je svetila kakor pomladni solčni žarek; Lida je pa prepevala in lahkotno stopala po gorski stezi kakor Trnjulčica, ki ji streže sto lastavic in deset belih grlic.

Hodita in prideta do gradu treh bratov Brkatov, ki so silni kakor gore, ko se ob njih plazijo bele meglice. Lida je bila lačna in bi bila rada maslenega kruha, namazanega s strdjo. A silni bratje Brkatje se zagrohočejo in hlastnejo po zlati ptički. Že jo drže v roki in ptička mlo zastoeča, da zajoče Lidi preplašeno srce. A že pokima z glavo in lasje se ji usujejo na lice in že ptička odleti svobodna skozi okno. Silni bratje Brkatje pa leže mrtvi na tleh in njih grad je zdaj Lidina last in ostane njena last najbrž toliko časa, dokler bo hotela.

A že žvrgoli ptička zunaj in jo kliče in vabi za sabo. Lida zapusti grad in mrtve brate Brkatje ter se napoti za ptičko. Hodita in hodita čez belo goro ter prideta v solčno kraljestvo, kjer žive in prepevajo samo žene, oblečene v kratke, bele halje, ki se bleste od velikih vdelanih biservov. Žene pijejo čudno jutranjo roso in se goste na poljanah, kamor noč nikoli ne pogleda s hudobnim in mrkim očesom.

»Jojmene!« se jim čudi Lida in sklepa z rokami. Tudi ptička žvrgoli z drobnim glasom in se spreleva kakor živ žarek med ženami. A žene jo že zapazijo in jo ulove s hitrimi rokami. Ptička žalostno zavrisne in vztrepeče v trdih rokah. Lida pa žalostno gleda na prelepe žene, a v srcu ji že vstaja čudna jezica. Z glavo pokima tako silno, da se ji spuste lasje čez lice in čez oči, da ne vidi ničesar več, niti zlate ptičke ne niti belih žen, ki jih je bilo pred trenutkom še tisoč in tisoč na širni poljani.

A spet si poravnava lase in ptička ji sedi na rami in veselo žvrgoli. Bele žene pa leže mrtve po poljani kakor nebroj lilij, ki jih je pokosil hudoben človek. Lida se vzradosti, ker je zdaj njeno silno solčno kraljestvo. Zavrti se po trati in ptička veselo prepeva, pa se lesketa nad poljano, kakor da je pobegnila s samega solmca, smejočega se visoko, visoko nad poljano.

Lidi pa kmalu preide srčna žalost.

Vse se na kamen in gleda po belih ženah, ki so bile še v smrti lepše od lilije. Polasti se je neizreklija žalost, da si zakrije obraz z rokami. — »Jojmene!« zajoče. »Zakaj sem umorila bele žene in zakaj sem umorila brate Brkatje? Hudega mi niso storili in so hoteli imeti samo zlato ptičko, kakor sem jo hotela imeti jaz. Joj, glejte! Pa sem jih umorila. A kako naj jih prebudim, da bodo spet veselo živeli kakor prejšnje dni?«

»Živa voda — živa voda.« cvrči nad njo zlata ptička. Lida se čudi in vprašuje: »Kako? Kako?« — A ptička ji žvrgoli in ponavlja: »Živa voda... živa voda...«

Lida žalostno pokima z glavo. »Pa jo prinesi,« reče. In glej — že odleti ptička in se vrne in nosi v kljunu zlato kelico, polno tople, žive vode. Lida pa hodi po poljani in škropi bele žene. Kakor lilije se dvignejo s tal in zaplešejo okrog Lide. Prosi jo, naj ostane pri njih, a Lida pobegne z zlato ptičko, ker jo je sram. Naravnost v silni grad pribeži in oživi tudi brate Brkatje, ki jo dvignejo visoko, visoko do stropa in ji ponudijo svoj grad.

»Nočem,« jim odvrne Lida in jim ubeži. Niti za ptičko se ne zmeni in ko sedi spet doma pri oknu, ji reče: »Pojdi, kamor hočeš, ptička! Ne maram več zate. Samo žalost sem doživela.«

Zlata ptička je zacvrčala in je res odletela, a mala Lida še danes živi v veliki in lepi pravljici, ki ji ni nikoli konca. Vsak dan vidi zlato ptičko, a je ne pokliče več k sebi, ker je huda nanjo in je ne mara več. Mi bi seveda zlato ptičko radi imeli. A kaj nam pomaga, ko pa nismo Lida in nikakor ne znamo tako z glavo pokimati, da bi se nam lasje usuli čez lica in oči. Lida zna vse to, a nam tega nikoli ne pokaže. Pač sama ve, zakaj ne.

Gustav Strliša:

Dimnikar Binček

(Jesenska pravljica.)

Dimnikar Binček je stanoval v samotni hišici ob vodi. Očka in mamica sta mu bila že zdavnaj umrla, ostal je sam na svetu. Roditelja sta mu bila zapustila leseno hišico in v nji je prenočeval, a podnove je delal pri hudem mojestru dimnikarju Strguli, ki je bil zelo strog človek. Često si je s sajasto desnico drgnil resasto brado in gledal z belino oči malega Binčeta, ki ga je bilo kar strah pred strašnim mojestrom.

Malí dimnikar se je kmalu navadil plezati po mračnih dimnikih in strehah. Lazil je spretno kakor mlada muca in se strogi mojster Strgula se mu je smejal, kadar ga je gledal, tako spretno in smešno se je gibal mali črnček med nebom in zemljo.

»Zakaj ima pa kovač klešče,« si je dejal nekega dne mojster Strgula in prepustil kar vse svoje delo malemu Binetu. Na plačo Strgula seveda ni pozabil in jo je pobral pri strankah sam ter jo zapil po gostilnah.

Odslej je moral deček še bolj garati. Včasih je bil zvečer tako truden, da se je kar opotekal proti svoji hišici, kakor

bi bil pijan. Doma je takoj legel v stelo in zaspal kakor ubit.

Ker je deček preveč delal, a premalo jedel, je prišel slabi. Neusmiljeni Strgula je pač skrbel za svoj želoдец, a vajencu je privoščil samo suhi kruh in le večasi tudi skledico močnika. To je pa bilo vse.

Ko je legel Binček neki sobotni večer utrujen počivat, se mu je sanjalo, da ga nekdo kliče.

Deček se je predramil in res začul droben glas:

»Binče, Binče, pojdi v gozd pred stare razvaline, preden solnce prisine!«

Deček je pogledal po sobi okoli, ker ni nikogar videl, si je mislil, da se je zmotil, obrnil se je v postelji na drugo stran in spet zaspal.

»Bine, Binček, na oknu te čaka petelinček. Pojdi v goščavo, dokler je mrak, hiti na jutranji zrak,« se je spet oglašalo. Deček se je kar pogнал kvišku in se ozrl na okno. Res je stal na okencu divji petelin in ga klical.

Bine se je ozrl v mrzlo jesensko jutro in najrajši bi bil še nekoliko poležal, saj je bil zelo truden.

»Hajdi z menoj in vzemi omele s seboj,« je spet zakikikal petelinček.

»Če je tako, pa pojdiva,« je odvrnil deček, ki je bil vajen vse ubogati.

Petelin je zamahnil s peruti in se pogнал na bližnje drevo. Dimnikarček je hitel za njim. Iz drevesa je zletel petelin spet na drugo drevo in iz tega spet dalje na tretje ter tako dečka privedel v globoko hosto.

»I, kje se je pa vendar vzel ta prijazen gradček,« se je začudil deček, ki je mahoma zagledal pred seboj prijazen grad, ki ga ni bil še nikoli videl, čeprav je to bil že večkrat hodil.

Petelin mu ni odgovoril. Zletel je na streho in zapel: »Mladi dimnikar čaka, odprite, urno ga v grad spustite!«

Takoj so se odprla grajska vrata in dimnikar je že stal v gradu. Mahoma se je našel pred prelestno kraljico, ki ga je smehljaje pozdravila:

»Dobro došel, deček! Ravno prav si prišel. Hiti v grajski dimnik in pošteno ga osnaži!«

»To pa že, to,« je odvrnil Binče in splezal v dimnik.

Kako čudno je bilo v tem dimniku! Bil je popolnoma bel. Ko je deček potegnil po njem z omelem, so se usule iz njega bele prozorne saje.

Deček je dimnik pošteno ometel in se nato spustil nazaj na tla.

»Ali veš, kje si,« ga je vprašala kraljica, ki ga je že čakala.

»Ne, ne vem,« je odvrnil.

»Jaz sem kraljica Jesen in v mojem kraljestvu si zdaj. Ko boš šel preko polja, pa poglej! Dolej se ni pala prva slana. Ko sem poslala na polje svoje hčerke, mrzle meglice, da bi spremeni-le rosne solzice v mrzlo biserno slano, so se preveč vzradostile in zaplesale kar skozi dimnik, ki je bil preozek in običajne v njem. Zdal si jih ti rešil in splavale so na polje, ki ga bo kmalu pokrila slana in cvetke bodo umrle.«

»O, zakaj sem to storil! Če bi ne bil ometel dimnika, bi meglice ne bile mogle zleteti na poljano in cvetke bi še dalje cvetele,« se je ožaložil deček.

»Umrjeti morajo, da se korenine sploščejo in nova semena vzkljujejo,« je zavrnila kraljica dečku in mu ponudila za plačilo perišče belih saj, ki jih je vzela iz ognjišča.

Binče je vzel saje, se poklonil in odšel. Komaj je bil iz gradu, se je ozrl, pa ni bilo gradiča nikjer. Doma je deček segel v žep, kamor je saje spravil. Zamislil je. Namestu saj je imel poln žep samih biservov. Prodal jih je, popravi svojo leseno hišico, ki je bila že zelo slaba. Čez par let je postal sam dimnikarski mojster. Odslej ga je vedno spremljala sreča in ga spremlja še danes, če ne ni umrl.

Daj, spomni svojega kuharja, čemu ima podplate!

»I,« je dejal hodža in pokazal na vrt, »glej, tamle se dela vse, česar je treba. Ni moja krivda, če se pečenka ne speče.«

In Timur je zagledal na veji visokega topola kotel mesa, med tem, ko je gorela spodaj na tleh le majcena svečka.

»Kaj pomeni to?« je vprašal Timur in preteče zgrbančil čelo. »Ali meniš, da bo voda v tem kotlu vobče kdaj zavrela?«

»Zakaj ne bi zavrela?« se je odrezal Nasreddin. »Saj so tudi zvezde v ledeni noči grele napol zmrzlega človeka! Kako ne bi po tem takem ob solncem dnevu toli bližnja luč segrela te jedi?« Seveda,« je zamišljeno dodal, »zvezda je še vedno zanesljivejša od vladarjeve besede.«

Timur se je zasmejal, potrepljal hodža po ramenu in dejal:

»Dobro si mi zasolil, prijatelj! A ne skrbi, moja beseda velja, tiste tri vasi so tvoje; le dobro rabi denar, ki ti ga je Alah naklonil!«

Hodža se je namuznil, a ko je dobro premislil to stvar, je rekel sam pri sebi: »Lakote in žeje se umem ubraniti; trpljenje uboštva mi ne gre do živga; toda zoper nevarnosti bogastva ga ni zdravil!«

Tako misleč je šel v kopališče in ko mu je kopač podal oglavnico in obledel, mu je kratkomočno podaril prvo vas; drugo je dal tistemu, ki ga je umljal in mu otiral kožo, in tretjo je dobil brivec, ki mu je obril glavo.

Ko je prišlo to Timurju do ušes, je poklical hodža predse in ga nahrulil: »Kaj slišim? Zagovarjaš se! Tako si ravnal z mojim vladarskim darilom? Ali ti je bilo morda preslabo?«

»O ne, gospodar,« je odvrnil burkač, »toda če vdere volk v stajo, kaj meni, ali se bo lotil najbolj mršavih ovac?«

»Pokal bo tiste, ki so najbolj debele,« je osupel odgovoril strašni kan.

»Tudi jaz tako mislim,« je rekel Nasreddin, »ne glede na to, da mu mršave najlažje uidejo. In ali ni v deželi že kar preveč volkov, odkar si ti s svojimi Mongolci v Akšehirju?«

Timur je zmajal z glavo.

»Čuj,« je dejal, »resnice nikjer zelo radi ne slišijo. To grenko zdravilo gre otrokom še nekako najbolj v tek; zato glej, da izgineš odtod in se vrneš v svojo šolo. Ti nisi pravi človek, da bi ostal moj dvorni burkač!«

Nihče ni bil tega bolj vesel od Nasreddina; zakaj kopač, umivač in brivec so bili med tem že obešeni in njihove vasi zaplenjene.

V katedrali živih slik (Roxy Theatre v Newyorku)

Ulica roadway, ki se vleče po vsej dolžini Newyorka, od severa proti jugu, je v višini 45. ceste najelegantnejša in najbolj živahna. Tu stoji ob njej cel kup nebotičnikov, tu se zvečer človeku kar blešči pred očmi, toliko je svetlobne reklame v najprejstnejših barvah. Ogromna množica valuje tu gor in dol ter si ogleduje med drugim reklame zabavnih lokalov na desni in levi. Kino seveda prevladuje. Tu stoji nebotičnik Paramount Building, eden največjih in najlepših kinov na svetu, kojega ponoči bajno razsvetlijo gornji del z žarečo ogromno uro je videti na več kilometrov daleč.

V velikosti in elegantnosti se kosa z njim Roxy Theatre, ki ni daleč od njega ob isti cesti. Kdor ni videl enega teh dveh kinematografskih gledališč, ne ve, kako se Newyorčani zabavajo. Samo v bogatem velemestu, kot je Newyork, je mogoče, da zraste s tal tako močnata »katedrala živih slik«, kakor se naziva Roxy Theatre.

Ko ste kupili pri vstopu vstopnico in vas mlade vratarke, oblečene v škotsko narodno nošo (njih kostumi se menjajo v vsakim programu) spuste v foyer, tedaj šele spoznate dimenzije te zgradbe. Foyer sam je namreč večji od notranjosti ljubljanske opere. Floris je elipsa, pokrita s par centimetrom debelo preprogo, ki je, če sama na sebi zanimivost, kajti sestoji iz enega samega kosa. Druge opreme ni v tem ogromnem hallu, ki služi samo za prehod v gledališki prostor. Stene foyerja so iz rdeč-kastega marmorja, vrh se pa končuje v kupolo.

Iz foyerja stopamo po elegantnem stopnišču, pokritem s težko rdečo preprogo, v poltemni prostor. Američani namreč zelo ljubijo poltmo: v notranjosti gledališč, v jedilnih dvoranih, po plesiščih in drugje, kjer imamo mi Evropci vse v svetlem bleisku električnih luči, vlada v Ameriki prijetna poltma. Slabe, navadno rumenka, sto ali rdečkasto žareče luči tulca sicer najprej osepnejo, toda kmalu se temu privadi ter spozna, da je taka razsvetljava očem prikladnejša, kot v Evropi navadno razpisane luči. Po stenah hodnikov vise slike slavnih slikarjev, sam originali, v širokih zlatih okvirjih in z napis, kot po muzejih. Nad vsako sliko je električna žarnica s tako obrnjenim senčnikom, da pada luč samo na sliko.

Ko stopimo slednjič v gledališko dvorano, potem ko smo porinili v stran težko zaveso, ki zapira vstop, imamo zelo čuden vtis: smo v poltemnem ogromnem prostoru, kot v kakšni petdesetmili Postojnski jami, in to tembolj, ker smo prišli iz zunanje poletne vročine v prijeten hlad. Roxy ima namreč, kot večina velikih ameriških kinov, električno hladilno napravo, ki vsako uro vpiha v gledališki prostor več tisočev kubičnih metrov ohlajenega in desiciranega zraka, tako da se človeku kar prijetno odleže, če pride iz cestnega prahu in vročine v prijetni in sveži hlad. Seveda je toplota tako urejena, da ni premrzlo in ni se morda kdo prehladil. Tako gre marsikdo v Ameriki ob vročih poletnih dneh samo zato v kino, da se umakne vročini. Drage električne hladilne naprave se torej že iz tega vzroka izplačajo.

Poglej okoli sebe sedaj in izberi tihod, ki je najbližji tvojemu sedežu. V slučaju požara idi (ne teči) k temu izhodu. Pri odhajanju ne skušaj prekositi svojega sosedu.

Ognjevarski poveljnik je podpisan pod to umestno opombo, ki nam kaže, kako visoko vedo Američani ceniti človeško življenje in kako natančno so se organizirali v boju proti elementarnim neizodam.

Med tem ko listam po programu, ki se ponosno naziva tedenska revija, ofiicijalni list za obiskovalce Roxyja (100.000 izvodov tedensko), mogočno zadone orglje. Ameriški kinematografi imajo namreč mo-

Paramountova palača
v Newyorku

do, da se predstave pričnejo z orgljanjem. Človek ima v istini vtis, da se nahaja v katedrali, ko začuje to cerkveno godbo. Da so orglje na višku moderne tehnike in zelo velike, ter da je igralec prvovrsten umetnik, se samo ob sebi razume. Močan žaromet, ki se preliva v vseh barvah, razsvetljuje igralca. Ko konča, ugasne žaromet in igralec se z orgljami vred vdere v tla ter izgine kot kafa. Med tem pa se je že odgrnil zastor in na odru nam zaigrajo veselo enodejanko s petimi in godbo. Kostumi, razsvetljava in presenečenja, vse v pravi izredni meri. Omenim le, da se dejanje vrši na fregati in da na odru streljajo s topovi, pa ne tri ali štirikrat, temveč odajajo cele salve. Sploh ima človek po ameriških kinematografih in gledališčih vtis, da je življenje tu močnejše kot v stari Evropi. Ameriški narod bje mnogo hušji, močnejši življenski boj in zahteva temu primerno močnejšo, energičnejšo duševno hrano in razvedrilo.

Po enodejanki izgine kapelnik z vsem orkestrom, enako kot je prej izginil orgljar z orgljami. Take priprave za dviganje in spuščanje so po vseh večjih ameriških ki-

filmska drama ali komedija, seveda popolnoma zvočni film, ali kot ga v Ameriki imenujejo »100odst. talking«, sto odstotno govoreči film, to se pravi, da ni v njem nemi delov s spremljevalno godbo.

Roxy ima svoj lasten radijski studio in od tu oddajajo gledališki umetniki in orkester tedensko dve uri godbo in petje in sicer istočasno potom petnajstih radio postaj na zapadu Zedinjenih držav: vprav ameriška reklama za »katedralo živih slik«.

Tri ure predstave so nam evropskim »greenhornom«, ki smo bili šele nekaj dni na ameriških tleh, le prehitro potekle. Ko stopimo spet na cesto, lije, da je veselje, a noben naš družbe nima denarja. Čakamo, upajoč, da bo hudi nalič kmalu prenehal, a zaman. Že hočemo vzeti taksi, kar zapazimo za nas nekaj novega: pred kino pridre prodajalci starih, a še vporabnih dežnikov, komad po dolarju. Marsikdo kupi, saj da rajši dolar (56 Din) za dežnik, ki mu ostane, kot morda še več za taksi. Kljub temu, da smo sklenili, da vzamemo skupaj taksi in se zapelimo v svoj hotel, eden naših tovarišev junaško žrtvuje dolar in kupi star dežnik.

— Pa zbogom, gospoda, jaz grem pa peš domov.

Samozavestno odpre dežnik in hoče oditi, a glej ga spaka: v istem trenutku preneha dež, kot bi ga bil odrezal... Smeha na račun dežnika seveda ni bilo ne konca, ne kraja. Toda ta dežnik je bil v istini čudovoren: bil je edini dežnik naše ekspedicije in ves čas našega dvomesečnega potovanja po Zedinjenih državah ni na nas padla niti kapljica dežja. Po velikem potovanju je priromal ta dežnik suh v Evropo in se menda sedaj moči po Bukarešti. Če pa tam tudi ne dežuje, je pač to edino pripisovati dežniku, kupljenemu pred Roxy gledališčem.

Dr. Pavel Brežnik.

Slovanski svet

Kongres Asociacije slovanskih planinskih društev bo letos v Sofiji in sicer od 22. do 24. t. m. Po kongresu so projektirani izleti na Vitoš in na Balkan. Klub českoslovanskih društev bo na tem kongresu zastopal po svojih delegatih in številnih izletnikih, ki hočejo porabiti to priliko, da posetijo Bolgarijo in bolgarske gore. Tudi iz Pojske je napovedana števina delegacija. Bolgarski turisti se pripravljajo, da čim najpriširnejše sprejmejo slovanske goste. »Turističsko društvo« je izposlovalo za vse udeležence kongresa brezplačni vizum za prestop bolgarske meje in bo poskrbelo tudi za vozne olajšave. Klub českoslov. turistov je poslal celo vrsto predlogov, ki se nanašajo na pospeševanje turizma in poglobljevanje stikov med posameznimi slovanskimi planinskimi društvi. Predsedništvo Asociacije, ki je letos v Sofiji, je poslalo te predloge vsem v Asociaciji včlanjenim društvom, da prouče te predloge in sporoče o njih svoje stališče predsedništvu. Na dnevnem redu kongresa bo tudi razprava o vseh olajšavah na železnih, o društvenih legitimacijah, o uvedbi agitacijskega tedna slov. turistike itd. Na kongres bodo povabljeni vsi ministri slovanskih držav, ki se zanimajo za turizmo, predvsem pa oni resorni ministri, v čijih delokrog spadata turizma in tujski promet.

Kongres slovanskih filologov v Pragi. ki se bo vršil od 6. do 13. oktobra, bo ena največjih letošnjih prireditev v českoslovanski prestolici. Češka javnost se že sedaj pripravlja za čim najslajnejši sprejem odličnih slovanskih gostov. Dospel je prijaviteljnih že nad 200 udeležencev. Priglaseni so učenjaki iz vseh držav, kjer se na vseučiliščih nahajajo stolice slovanskih jezikov in slovanskih literatur, iz Amerike, Angije, Francije, Nemčije, Norveške, Finske, Švedske, Danske, Avstrije in Rumunije. Najštevilnejša bo seveda udeležba iz slovanskih držav — iz Jugoslavije, Poljske, Českoslovaške, Bolgarske in tudi iz sovjetske Rusije. Iz Rusije so priglasili profesorji vseučilišč iz Moskve, Kijeva, Minska in Petrograda. Slovanski seminar Karlove univerze, v katere novem poslopiju bo zasedal kongres, pripravlja za kongres velik zbornik Dobrovskega in jubilejni zbornik Leva Nikolajeviča Tolstega. Slovanski institut izda ob tej priliki razpravo Jana Kollarja o slovanski vzajemnosti in druge zanimive publikacije. Na programu kongresa je nad 80 predavanj, izmed katerih bo 47 jezikoslovnih, ostala pa literarno-historična. Dne 12. in 13. oktobra bodo slovanski filolozi posetili Brno in Bratislavo.

Spomenik na Bell gori. V bitki na Bell gori pri Pragi so Čehi izgubili svojo državno neodvisnost. V spomin na to katastrofo, ki je imela za posledico, da so Čehi stoletja morali nositi težki avstrijski jarem, je postavila Českoslovaška obec sokolska na Bell gori mogilo. Mesto mogile postavi sedaj českoslovaško Sokolstvo monumentalni spomenik, ki bo na daleč viden, zlasti pa bo vidljiv iz Prage.

Razstava slik Ljudevita Kube. Pod pokroviteljstvom Slovanskega instituta priredi znanstveni slikar in glasbenik Ljudevit Kuba razstavo svojih najnovejših umetnin v Topičevem salonu v Pragi. Izložba bo odprta 14. t. m. in bo trajala do 24. oktobra. Mojster je dal razstavi naslov »V treh letih«. Obsegala bo slike pokrajini, stavb in tipov iz Dalmacije, Bosne in Hercegovine, Srbije, Južne Srbije (Makedonije), Bolgarske, Karpatske Rusije in Slovaške. Razstava bo v umetniškem in etnografskem oziru velezanimiva. Kuba je sam prepoznal vse gorj navedene slovanske zemlje in jih temeljito proučil. Vse slike je napravil na licu mesta. Slike krajev, manastirov in ljudi iz Južne Srbije in Bolgarije so nekaj izrednega. Priporočljivo bi bilo, da bi se našla kaka jugoslovanska korporacija, ki bi poskrbela, da bi Kuba razstavil svoje umetnine tudi pri nas v Jugoslaviji. Dolžnost vlade je, da gmotno podpre to akcijo. Če se dobro spominjamo, je mojster Kuba že leta 1926. nameraval izložiti svoje slike iz Južne Srbije v Beogradu in drugih naših mestih. Zakaj je ta načrt propadel, nam ni znano, domnevamo pa, da njegova akcija ni našla na naših merodajnih mestih zadostnega razumevanja in zadostne gmotne podpore. Nadejamo se, da bodo to pot imeli naši merodajni krogi več smisla za to stvar. Požrtvovalni nabiralec slovanskih narodnih pesmi, genjalni slikar slovanskih krajev in

ljudi in izdajatelj »Slovanstva v spevih« Ljudevit Kuba bi to pač v polni meri zaslužil.

Českoslov. odklikovanje poljskega rodoljuba. Prezident Čehoslov. Republike Dr. Masaryk je odklikoval s komandirskim redom Belega leva župana mesta Poznania Cirila Ratajskega v priznanje njegovih velikih zaslug za poljsko-českoslovaško zблиžanje. Slavnostno izročitev odklikovanja se je vršila 3. t. m. v mestni zbornici v Poznaniu. Red Belega leva je izročil županu českoslov. konzul inž. Zdenko Matoušek s lepim nagovorom, v katerem je orisal zasluge župana Ratajskega za prireditve prekrasnih slovanskih sestankov, ki so se letos vrstili ob priliki razstave v Poznaniu, in njegovo požrtvovalno delovanje na polju poljsko-česke vzajemnosti. Župan Ratajski se je v iskrenih besedah zahvaljeval za odklikova-

nje, povdarjajoč, da smatra smotreno delovanje za zблиžanje poljskega in českoslovaškega naroda, poljske in českoslovaške države za temelj poljske in českoslovaške politike.

Dr. Behounek v Bolgariji. Dr. Behounek, ki se je lani udeležil kot edini inomezem Nobilove ekspedicije na Severni tečaj, je bil letos s svojo mlado ženo na letovišču v Varni ob Črnem morju. V bližini Varne stoji Evksinograd, poletna rezidenca bolgarskega kralja. Ko je kralj Boris zvedel, da je Dr. Behounek na letovišču v Varni, ga je povabil v svoj dvorec. Učenjak se je vabilu rad odzval. Kralj se je živo zanimal za Behounkove doživljaje pri ekspediciji na Severni tečaj in učenjak mu je moral povedati vse podrobnosti. Kralja je zlasti zanimala tragična usoda švedskega znanstvenika Malmgreena.

S puško čez Blegaš in Jelovico

Vse hiti v poletnih dneh v Kranjsko goro, na Bled, od tam v Bohinj, ali na Triglav. V prve kraje po železnici, kjer se le malokdo briga za okolico, na Triglav pa po običajnih potih, ali po Severni steni. Ta je v prvi vrsti za rekordavsarje in za samomorilne kandidate. Ves ostali svet lepe Gorenjske za nam je po večini španska vas. In vendar je tudi drugod toliko lepega in zanimivega!

Pa sva se odločila s prijateljem, da začnemo prav tam, v skrajnem jugozapadnem kotu naše države in bova uporabljala kolikor mogoče malo železnice. No pa saj tudi nisva imela te prilike. Smola pa sva imela z avtobusi, ki so sicer prav moderna sveta vozila, pri nas pa jih uporabljamo kar po domače. Tako sva slednjič zadelo brašno na rame in hajdi peš naprej!

Pusto počestno pot je stokrat poplačal pohod po prijetnih, od dr. Ivana Tavčarja opevanih, poljskih gripih, vodečih tja v vzhodje kralja poljskih gričev in hribov, širokoplečega Blegaša.

Od tu sva jo ubrala po strmih bližnjicah, kjer sva se skoraj s koleno butala v brado, nazadnje pa sva raje uporabljala prijetne široke, zložno speljane kolovoze, med njivami, pokrivajočimi visoke hribovski pobočja, tja gori do vrhov, visokih nad 800 m.

Lepi beli domovi med hribovskim poljem prav tako pričajo o primer-blagostanju in tihi zadovoljstvu, kakor žareča ličica po večini mladih žanjk, ki so kakor makovi cvetovi odsevala izmed zlatega klasičja, ki je legalo pod njihovimi ostrimi spri.

Tu pa tam sva se ustavila pri brkih žanjicah, ki so naju smejele se povpraševale, zakaj neki nosiva s seboj puške, ko so vendar tu gori samo dvonoge srnice in za take po njih sodbi pač ni treba pušk. Ime lo so prav! Ko sva malo pogledala po gozdih, ni bilo najmanjši sledi, kljub temu, da so dani vsi pogoji za lep stalež divjadi.

V eni naših najvišjih slovanskih vasi, v Zetini, sva prenočevala in na skednju v senu bolj spala, kakor doma na postelji. Da Zetina leži visoko, zadostuje, če povem, da tam gori šele začetkom avgusta zore črešnje. Sicer imajo gori skoraj samo drobne. Z ranim prihodnjim jutrom sva šla na Blegaš.

Mogočini Blegaš, po večini pokrit z debelim bukovjem, se spada med tiste važne vrhove, o katerih so razpravljali na povojnih mednarodnih konferencah in to kljub temu, da leži sredi slovenske zemlje. Stari očanec, visok 1564 m, ki je med nami precej nepoznan, pa je bil poseben in upoštevati se je za časa reformacije. Čez Blegašovo sedlo, visoko okoli 1000 m, so prehajali s tajnimi poročili protestantje iz Poljske v Selsko dolino in tudi škof Hren se je poslužil te poti. Najbolj žalostno pa so se ozirali na Blegaš Poljanci v prvih letih po vojni, do l. 1924, ko so se šopirili na vrhu italijanski vojaki.

Ker imajo baš v Blegaševih gozdovih srnjaki najboljše rogovje, kakršnega najdemo težko celo v pogorju slovskih notranjskih in ribniških gozdovih, sva se s tovarišem potrudila, da bi privabila kakega rogača pred cev, ali vse je bilo zaman.

Najlepša lovska trofeja iz pobočja Blegaša se nahaja v zbirki bratov Tavčarjev v Ljubljani. To rogovje je najlepše v vsej, več ko sto komadov broječi zbirki, nabrani skoraj po vsej Sloveniji. Prav močna rogovja iz omenjenih gozdov pa imajo tudi v Javorjih in v Zalem Logu.

Malo pod vrhom sva spodila močno jato mladih kamenc, ki jih navadno poznamo pod imenom skalnega jereba. Zanimivo je pri teh pticah, da jih tukaj nihče ne strelja in tudi drugače ne lovi, a vendar se ne razmnožijo. Že odkar lovci pohajajo na Blegaš, jih je vedno enako. Podobno je tudi po drugih gorenjskih pokrajinah, kjer prebivajo te lepo pisane skalne kokoši.

Okoli poldneva sva prisopihala na vrh, kjer naju je z divjim tuljenjem pozdravil močan, razjarjen bik. Ko sva opazila sredi več ko petdeset glav broječo, lepo pisano čredo velikih nepridiprav, sva precej trdno oprjela palice in se pripravila na boj. Ali razstave je prišlo do spopada, se je že izza roba prikazal kakor kak gorski duh — blegaški pastir.

Visok koščen dedec, obraščen s snežno belo, strlečo brado, ki je kar odsevala od rdečega lica, se nama je približal in naju prav prijazno pozdravil. Oblečen je bil v raztrgane cape. Na beli glavi mu je čepela ponošena zamazana in zakrpana sportna čepica. Izgledal je, kakor kak makedonski hajduk. To oblečje je ucvrstila posebno stara, oguljena jarčeva koža, s katere so viseli posamezni dolgi kockulji zamazane volne. Koža mu je pokrivala ramena in segala čez ves hrbet. Ravna hoya pa je pricala, da mož kljub beli bradi ni še posebej star. Iz majhnih oči mu je odsevala neka čudna dobrohotna navihanost. Ta pa se je v trenutku, ko sem ga vprašal, zakaj je pri najbližšem dnevu, ko ni pričakovati slabega vremena in je vroče, da bi se človek slekel do neobhodno potrebnega, pokrit z ovčjim kožuhom, spremenila v zamišljenost. »Človek nikdar ne ve, kaj pridele se je odrezal in obmolnil«.

Izza roba se je prikazal drugi belobradec, ali vse bolj častiljive postave kot pastir. Skrbno oblečenemu kmečkemu možu je zadala na prsi dolga, počesana brada. Čeprav ni bila tako bela kakor pastirjeva, se je prišleku poznalo, da je najmanj za križ starejši od pastirja. Pastir nama je začepetal, da je to pet in sedemdesetletni Valentin iz Hotavelj, ki je dolgo bil kot gozdarski paznik na Blegašu, sedaj pa redno vsako leto prihaja na Blegaš si obujati spomine na mlade dni. Možakarja sta se pozdravila in tudi midva sva se kmalu sezna-

nila. Gledali smo v dolino, občudovali skupno krasen razgled in Valentin nam je povedal mnogo zanimivega iz dni, ko je bil v službi na Blegašu.

Med tem, ko je pastir šel odganjati sitnega bika, nama je Valentin povedal, da je živel pastir nad trideset let v Ameriki, kjer je lepo služil, a doma v kratkem vse zapil, sedaj pa mora pasti okoliških čredo, da se skromno preživi. S tem mi je bilo jasno, zakaj je tako poudarjal, da človek nikdar ne ve, kaj se pride.

Ko se je pastir povrnil, sem ga vprašal, kjer so dolarčki? Zopet je ponovil svoj stari citat s pripombo, da so dolarčki pri birtu. O tem pa je najbolje pričal tudi pastirjev obraz.

Kmalu smo pustili pastirja samega. Valentin jo je mahnil po eni, midva pa po drugi strani proti Zalemu Logu, v prijetno Selsko dolino. Prav tako kakor dopoldanski, je bil neuspešen tudi popoldanski lov, kljub temu, da je v bližini Zalega Loga precej srnjadi. Slah uspeh sva pripisovala hudim goščavam, kjer ima srnjad izborna skrivališča, in pa pomanjkanju časa, ker se nama je že precej mudilo, česa sva hotela biti pred nočjo v dolini.

V Zalem Logu smo kramljali do pozne noči prav po lovsko. Povedali so mi, da divjad ni posebno hudo trpela, ker živo srebro skozi vso zimno ni zlezlo pod 22 stopinj. Posebno ugodno pa je bilo za game, ki so se kaj močno zapodili v neposredni bližini vasi. Med Zelezniki in Zalem Logom se nahaja nad 30 glav broječa tropa, poleg te pa še več starih častiljivih samotarjev. V Ratitovcu pa da je precej slabše, ker mnogo uničijo divji lovci, deloma pa so gamsi po planinah.

Zgodaj jutraj sva odšla proti Sorci, kjer uživa počitnice in medene tedne prijatelj Jaka. Takoj pri sestanku naju je povabil na starega pravilničnega srnjaka, ki so mu prisodili lansko leto baje 16, letos pa že kar 20 let. Ker je taka žival gotovo zelo imenitna, sva bila vabila izredno vesela in sva šla takoj nauden. Jaka nama je pokazal tudi kraj, kjer ta čudna, izredno velika in modra žival prebiva. In usoda je hotela, da je i naju ta pravilnični srnjak blamiral pred vsem lovskim svetom. Odzval se je prvemu klicu, pritekel kot neumno tele na pet, reci in piši: pet korakov in še malo postal. Ali ker sva midva mislila, da je posebno moder in bo kot tak predvidno prelezel po skoraj neprodorni goščavi, sva bila od tega, kar se je zgodilo tako začudena, da ga je strel zgrešil na pet — na celih pet korakov. Grdo osramočena sva se vrnila in povedala, da je srnjak za sedaj še tak kot drugi, da ima roge še vedno na čelu in niso zaenkrat še nič večji kot pri njegovih sodrugih. Ostali popis pa se je popolnoma ujemal in vsi so bili uverjeni, da sva streljala pravega pravilničnega srnjaka, ki ga baje krogla ne zadene, kajti drugače bi ga ne bilo mogoče zgrešiti na tako razdaljo. Poleg pravilničnega srnjaka sva videla in sledila še druge in ugotovila, da so sorški revirji, kjer že par let ne brakarajo, dobro zasedeni.

Najlepši je bil prehod preko Jelovice. Malo nad Sorico sva srečala mladega voznika iz Gornjih Danj. Naprosila sva ga, naj nama pove, kako bi se po Sorško, ali prav za prav danjsko reklo, da konj pelje voz. V omenjenem kraju se namreč nahajajo ostanki, za časa preiščitih škofov se naseljenih Nemcev. Po kratkem obotavljanju nama je povedal in sicer nekoliko spremenjene nemške besede v slovanski sintaksi: »Roš čiha bodre. Ker je videl, da sva člana zelene bratovščine, nama je tudi to povedal, kako se pravi zajec streljati po danjsko: »Hosele nide-pekele«.

Baš na kraju, kjer smo se ločili z mladim voznikom, se spremeni hribovski svet v pravega planinskega. Skozi divno gorsko sotesko, poraščeno s temno smrekovino, med katero se tu pa tam svetijo debele, srebrno sive bukke, sva prispela na planino. Od tu sva si zadnjič ogledala hribovski poljskani in selski svet, ki se tako zelo razlikuje pokrajinsko, kakor po zgradbah in tudi značaju, od ostale Gorenjske. Po zdravila sva še enkrat Blegaš in Ratitovec. Sva sva preko Jelovice, po poti, ki vodi skoraj tik ob meji. Na sorški planini sredi neskončnih smrekovih gozdov so naju prijazno pozdravili pred svojo kočico naši vrli granicari, ki žive, kakor je bilo videti, v poletnih mesecih prav prijetno življenje. Povabili so naju tudi na čaj, kar pa nisva mogla sprejeti zaradi pomanjkanja časa.

Ne daleč od tu na drugi strani naše lepe Sorške planine, na Zlatem vrhu za Možicom, pa je kar mrgolelo italijanskih vojakov, ki ne prestopajo razstreljujejo in zopet gradijo. Ko sva se jih nagledala, sva odšla. Po preteku dobre dveurne hoje po lepo urejenih državni gozdovih se je pričel gozd redčiti in že so se pokazali pred nama bohinjski gorski velikani v vsem svojem krasu. Tukaj sva po precej dolgem času zopet zaslišala piskanje železniških strojev in bucanje avtomobilov. Kmalu nato sva bila v dolini, kjer je bil čisto drugi svet, kakor sva ga videla in uživala skozi dva dni v območju Sore.

V. K.

Njujorški nebotičniki. V sredini Broadway.

Počasi stopamo po stopniščih amfiteatra navzgor do prostih sedežev. Stopnice so, kot vsi prostori v gledališču, pokrite z mehko, debelo preprogo, da koraki prihajajočih in odhajajočih ne bi motili predavanja zvočnih filmov in nastopa raznih pevcev in drugih umetnikov. V vsako stopnico je vdelana majhna, modra električna luč, tako da ni mogoče storiti napačnega koraka. S tem odpada tudi razsvetljevanje uslužbencev v žepnih svetilkami. Uslužbencev je sploh zelo malo videti v ogromnem prostoru, kajti disciplinirano ameriško občinstvo avtomatično zaseda prostore, ki postajajo zaporedoma prosti. Predstave trajajo nepretrgoma od pol štiri ali petih poldneve do ene ali pol dveh zjutraj in pridete lahko, kadar želite, enako pa tudi zapustite gledališče poljubno.

Sedež sem na prazen sedež sredi balkona, a v začetku nisem toliko gledal dol na oder, kot okoli po velikanskem prostoru. Nekaj diskretnih rdečkastih luči je razpostavljeno v višini, tako da dovolj razsvetljujejo, a ne motijo predvajanja filmov. Prostor za gledalce je ogromen, deli se v tri nadstropja: v orkestrske sedeže, ki bi jim mi rekli parter, v mezzanin, po naše balkon, in v balkon, po naše galerijo. Povsod v ozadiju se blestijo po vseh treh nadstropjih zaporedoma majhni rdeči žareči napis »Exit... Exit... Exit...« To so izhodi za slučaj požara. Na zadnji strani programa, ki ga dobite, se nahaja načrt gledališča z vrisanimi požarnimi izhodi in opombami.

nih v navadi. Prav čuden je vtis, če godba naenkrat zadoni iz črne, zavalčane odprline, kjer se ponavadi nahaja orkester, potem se pa najprej začne dvigati iz teme kapelnik s taktirko in mu sledi igrajoče osebe osemdesetih mož.

Opisati ves program, ki traja skoraj tri ure, tu ni prostora. Omenim le, da so že omenjenim točkam sledile še prav različne zanimivosti: risan film s sinhronično (istočasno), posebej zanj komponirano in na zvočni film fiksirano godbo in ropotom, česar mi v Evropi še zaenkrat ne poznamo, nato balet in solo plesi, za tem pa »Fox Movietone News«, novice iz vsega sveta, filmane na zvočni film. Prvi vtis, ki ga ima človek od takega filma, je res izreden: gledate avtomobilsko dirko in slišite ob enem gromenje motorjev, kričanje in ploskanje množice, gledate vojaško paradno in slišite trobentanje, bobnanje, godbo in korakanje, vidite govornika in govori ravnotako in v istem jeziku, kot je govoril pred nekaj dnevi ali morda tedni. Prigodilo se mi je, da sem v Washingtonu čul govoriti predsednika g. Hooverja na vojaškem pokopališču v Arlingtonu o priliki slavnosti na čast padlim vojakom in sem isto slavnost videl ter isti govor še enkrat čul nekaj dni pozneje v nekem kinu v New Orleansu. Nenavaden občutek, ki ga ima človek, če prvič prisostvuje ponavljanju dogodka, ki ga je doživel, ne samo v sliki, temveč tudi v zvokih.

Glavni komad v pestrem programu kinematografskega večera je pa vedno velika

LOKOMOBILE
ASSMANN I STOK DER CANNSTATT
JARMENIKI
GEBR. LINCK OBERKIRCH
MOTORJI na sesalni
plin Dieseli
MAG ZAGREB, VLAŠKA
UL 53

Bodoči razvoj pokojninskega zavarovanja nameščenecv

Podpredsednik Pokojninskega zavoda v Ljubljani g. Eugen Lovšin je na običnem zboru tega zavoda ob priliki proslave desetletnice podčrtal v svojem govoru sledenje smeri, po kateri naj se razvije bodoča zakonodaja o pokojninskem zavarovanju nameščenecv in uprava tega zavoda.

Temelj novim uspehom v starostnem zavarovanju zasebnih nameščenecv je konsekvencna izvedena misel samouprave pod direktnim nadzorom ministrstva socialne politike in narodnega zdravja.

Zavarovanja je treba zadovoljiti ob znanih premijah s tako rento, ki predstavlja zanj eksistenčni minimum. Poslodavcu je treba olajšati bremena s možnostjo cenejših meničnih in hipotekarnih kreditov. Oba zahteva skrajno štedljivost v upravnih stroških, ker je to glavni pogoj za koristi, ki jih pričakuje ta zavod. Vsemu našemu posredno ali neposredno prizadetemu gospodarstvu pa naj bo za te večje davke še nadalje ekvivalent v tem, da ostaja imovina zavoda v krajih, od koder je izšla, da jih oploja v tej ali oni obliki in rodi novo premoženje.

Izvrševanje zakona o pokojninskem zavarovanju naj bo prepuščeno pokrajinskim upravam, dočim naj ministrstvo vrši brez kateregakoli posredovalnega organa nad Pokojninskimi zavodi nadzorstveno oblast.

Predlog zakona o pokojninskem zavarovanju nameščenecv, sprejet soglasno na lanskem običnem zboru in predložen vladi, predvideva tri take pokrajinske samouprave: v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu. Zavarovalni tehniki trdijo, da bi ti posamezni zavodi imeli v pogledu varnosti zadostno število članstva, ker je pri gotovem številu zavarovancev, n. pr. 10.000 za izenačenje rizikov nalaganje dejstvo, da je masa zavarovancev istega zavoda kolikor mogoče kompaktna in zavarovalno-tehnično enakovrstna. Statistika našega zavoda kaže v zadnjih letih mnogo večji prirastek mlajših zavarovancev, torej onih, ki so ocenjeni z nižjo netto-premijo kakor je povprečna. To delstvo in pa dobra naložba zavodove imovine vzbujata opravičeno nado ne samo odstranitve vsake nevarnosti, ampak ob isti višini efektivne premije, celo povišanje zavarovalnega pričakovanja.

Ako hočemo doseči pokritje našega današnjega primanjkljaja v premijskih rezervah v višini 30 milijonov dinarjev, obenem pa izpolniti nade na povišanje rente ob isti višini efektivne premije, moramo brez-pozojno izbeči velikim rizikom, ki bi nastali pri pomešanju zavarovanja v Sloveniji in Dalmaciji z drugimi pokrajinskimi našimi državami. O drugih pokrajinskih nam manjka vsakršna zanesljiva statistika razmer zavarovancev in njihovih družinskih članov. Te razmere so povprečno gotovo slabše od naših. K temu pridejo še različna razumevanja za socialne zavode, različne težave v administrativnem izvajanju zavarovanja, različna pripravljenost za plačevanje premij, različni odstotki neizterljivih premij t. d.

Avtonomno upravljanje imovine Pokojninskega zavoda v Ljubljani, ločeno od drugih zavarovanj, je v izločbi največjim nevarnostim neobhodno potrebno zaradi važnosti okoliščin, ki v bolniškem in nezgodnem zavarovanju zaradi danih razmer (valorizacija pokojninskih rent ali zaradi drugčaneja značaja zavarovanja pri teh dveh zavarovalnih panogah ne pridejo, vsaj ne v taki meri, v poštev.

Imovina Pokojninskega zavoda mora biti naložena, v varnih, pa več ali manj mobilnih vrednotah, ki dajejo čim najvišji donos. Iz višjega kakor 6 odst. zakonitega obrestovanja mora zavod kriti en del svojega zgoraj omenjenega primanjkljaja. Zato bi bile naložbe v bolnice, sanatorije, kopališča, ambulatorije in druge zdravstvene naprave za celo vrsto let še neprimerna, lahko pogubonosna naložba zavodove imovine. V bolniškem zavarovanju in deloma tudi v nezgodnem velja ravno nasprotno. Nosilec našega bolniškega in nezgodnega zavarovanja je poklican večji del svojih investicij upotrebiti v svrhu čim hitrejšega in boljšega zdravljenja svojih zavarovancev.

Da ne spada starostno zavarovanje nameščenecv v okvir starostnega zavarovanja delavcev mislim, da ni potreba navajati posebnih razlogov. Že višina premije in rente, razlike v razmerah obeh slojev, njihovih družinskih članov, stalnosti nameščenja itd., ustvarjajo popolnoma nove rizike, nove kalkulacijske baze, o katerih vodita lahko samo dva popolnoma ločena zavoda pravičen račun.

Gospodu ministru socialne politike in narodnega zdravja je dobro znan predlog Zakona o penzionom osiguranju nameščenecv, ki je bil temu ministrstvu predložen. Prosimo g. ministra, da blagovoli upoštevati novi predlog zakona s čimprejšnjo veljavnostjo za Slovenijo in Dalmacijo, za druge pokrajine naše države pa stopnjema po posameznih, za starostno zavarovanje nameščenecv že godnih pokrajinah ali nameščenjskih strokah.

Znano je, da pripravlja g. minister za socialno politiko in narodno zdravje reorganizacijo socialnega zavarovanja. Zaradi tega se poslužujemo prilike in dodajemo k zgorajšnjemu, kratkemu pa zaokroženemu utemeljevanju naših želja o pokojninskem zavarovanju še eno prošnjo, zavevaljoč bolniško zavarovanje bančnih, trgovskih in nekaterih industrijskih nameščenecv Slovenije. Našteti nameščenecv so danes zavarovani v »Trgovaški Omladini« v Beogradu, v »Merkurju« v Zagrebu in pri »Trgovskem bolniškem« in podpornem društvu v Ljubljani. Zakon za zavarovanje delavcev in poznejši finančni zakoni so pooblastili omenjena društva voditi za zasebne nameščenecv bolniško in nezgodno zava-

rovanje v obsegu zakona, tako ustanovljeno blagajno pa podrediti Središnjemu uradu v Zagrebu.

Ob priliki reorganizacije prosimo, da se ustanove ohranijo še v bodoče in trajno v tem obsegu. Zasebni nameščenecv imajo na njihovem obstoju poseben interes. Ta društva so že, oziroma bodo v dohodnem času izpeljala višje zavarovanje v bolniški panogi in jamčijo zavarovancu poleg zakonitih davkov pri zdravljenju v javnih bolnicah razliko med III. in II. razredom, razliko od zakonite hranarine na zavarovano plačo, če preneha pravica do rednih službenih prejemkov, in druge ugodnosti, ki presegajo davčne po zakon.

Ako bi kdo iznesel proti obstoju teh blagajni razloge, da ta društva jemljejo splošnemu delavskemu zavarovanju dober riziko, je v veliki zmoti. Vsa tri društva so mestni organi SUZOR-a.

Dobro riziko, v kolikor je z dobrim gospodarstvom nastal, ni bil po dosedanjem stanju izločen iz delavskega zavarovanja. Saj je tudi Trgovsko bolniško in podporno društvo s svojimi 4500 člani prispevalo h kritju primanjkljaja drugih uradov.

Nadaljni obstoj bolniške blagajne Trgovskega bolniškega in podpornega društva v Ljubljani je vsestranska želja naše javnosti, delavske zbornice in zbornice za trgovino, obrt in industrijo pa so to mišljenje poslodavskih in nameščenjskih interesov utemeljevale v svojih predlogih, naslovljenih na pristojno ministrstvo.

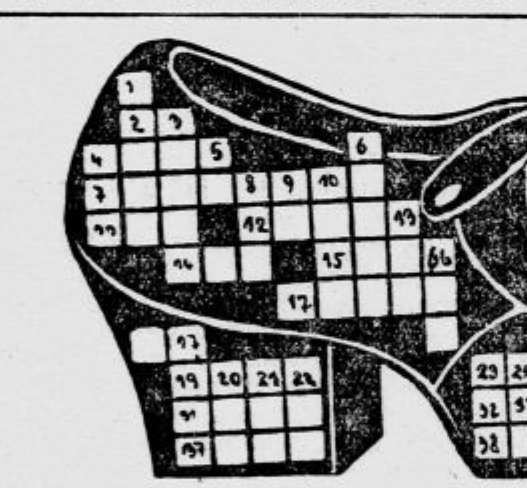
Kmetijski vestnik

O kipeju moštov

Vsak vinogradnik in sadjar ve, ko ima v jeseni z moštom opraviti, da se sladke mošt čez nekaj časa, ko stoji, skali in začne sumeti; temu pravimo, da mošt kipi ali vre. Čez čas, ko kipeje poneha, se pičja učisti, a ni več sladka, temveč kislasta in vsebuje opojno tvarino alkohol. Iz mošta je tako postalo vino.

Ob pretakanju vina opazimo na dnu precej usedline, ki ji pravimo drože. Ako drože preiskujemo pod mikroskopom, vidimo, da sestoji iz majhnih, mehurčkov podobnih glivic; te so prav za prav povzročiteljice kipeja. Prave kipele glivice so bolj podolgate jajčaste oblike in izpreminjajo sladkor v alkohol in v ogljikovo kislino. Zaradi tega jih imenujemo tudi glivice alkoholnega kipeja. Ako manjkajo te glivice v moštu s tem, da smo mošt močno segreli in jih uničili, ali pa na kak drug način onemogočili njih delovanje (z močnim žveplanjem, ohlajenjem), potem je kipeje moštov onemogočeno ali vsaj zelo ovirano.

Glivice kipeja se nahajajo povsod v naravi, zlasti v zemlji v neki drugi obliki; ko pa dozoreva grozdje ali sadje, pridejo le-te na plodove in povzročajo pozneje kipeje mošta. Je pa med njimi tudi mnogo manjvrednih, katerih delovanje je večkrat kvarljivo. So to nekaki pleveli med dobri glivicami in učenjakom se je posrečilo ločiti te manj vredne glivice od dobrih.

Križanka „čevlček“

Vodoravno: 2. dva ista soglasnika; 4. junak; 7. otoki v Indijskem oceanu; 11. vprašalnica; 12. boginja mavrice; 14. turška kraljica; 15. pšenični izdelek; 17. prostost v hiši; 19. zaliv v Dalmaciji; 23. gorstvo v zap. Ameriki; 31. boveda rastlina; 32. dvorana za tekme; 34. moško ime; 37. reka v Sibiriji; 38. ribiška potrebščina; 39. grški filozof.

Navpično: 1. grški traged; 3. umetnik v 4. stoletju; 4. žensko ime; 5. italijanski spolk; 6. čistilo sredstvo; 8. žival; 9. dolžinska mera; 10. soglasje; 13. veznik; 16. žensko ime; 17. starogrški novic; 18. egipt. božanstvo; 20. žuželke; 21. mongolski vodja; 22. naziv očeta; 23. ptič; 24. vrsta pesništva; 25. zdravilo; 26. predlog; 27. žensko ime; 28. gorovje v Mali Aziji; 29. zver; 30. moško ime.

Rešitev križanke »želoda«

Vodoravno: 2. bared; 6. komatar; 8. imovina; 10. anilin; 11. es; 13. ar; 15. delo; 16. lan; 18. mag; 20. no; 21. Novi; 22. Penati; 25. da; 26. oda; 27. Erna; 29. ob; 31. Ma (= Marzuri); 32. knut; 33. opal; 35. Omolon; 37. Besi; 38. nikar; 39. Terim; 40. Atoš; 41. orel; 42. peta; 42. kan.

Navpično: 1. Dravid; 2. Bosna; 3. Amon; 4. etilen; 5. Danilo; 6. bi; 7. rano; 9. želod; 12. Sava; 13. Amedamit; 14. rana; 17. na; 19. ga; 22. Pomona; 23. tenor; 24. Iru; 28. NI (= Niton); 29. opereta; 30. Basilan; 32. klas; 33. oberek; 34. lim; 36. oko; 39. top.

Račun Poštne hran.
Ljubljana št. 10.680.

Kranjska hranilnica Ljubljana

je denarni zavod ljubljanske oblasti, ki jamči za vloge z vsem svojim premoženjem in svojo davčno močjo.

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje nevezano po 5%, vezano višje do 7% brez odbitka rentnega davka.

Dovoljuje kredite proti vknjižbi na prvem mestu, v tekočem računu in proti amortizaciji, daje menična posojila, vrši vse kontokorentne posle.

Najbolj varna naložba denarja

10439a

Gobe šampinjoni

Splošno je znano, da so šampinjoni (ostanimo pri najobičajnejšem francoskem izrazu; ime kukmak je staronemškega izvora, in sicer od Kückenmücke) najbolj ceneje gobe. Pri nas prevladuje mnenje, da je domovina te izvrstne gobe le Francija, istina pa je, da rase pri nas na prostem več šampinjonov kakor na Francoskem. Francozi so le prvi mojstri v umetnem gojenju šampinjonov v posebnih kletah. Samo pariška okolica postavi dnevno na trg do 25.000 kg umetno vzgojenih šampinjonov. Kako so šampinjoni skozi vse leto umetno vzgajajo, o tem bo treba napisati posebno razpravo, ker bi bilo želeti, da se tudi pri nas kdo loti tega dobičkanosnega posla.

V Sloveniji rase največ šampinjonov — poljskih in travniških — po Murskem in Dravskem polju, v Prekmurju in po Slovenskih gorah. Se več teh žlatih gob pa je v hrvaškem Posavju in Podravju, brez dvoma pa tudi v nižinah Srbije. Tudi v ljubljanski okolici jla je nekatera leta mnogo, n. pr. lansko jesen, toda nihče jih ne prinese na trg, ker jih podeželsko prebivalstvo sploh ne pozna, oziroma se boji zamenjave s strupenimi sovratnicami. Žal so se take zamenjave res že zgodile s smrtnimi posledicami, toda le pri ljudeh, ki sploh niso poznali ne pristnih ne strupenih šampinjonov, oziroma se niso niti najmanj potrudili, da bi si ogledali razlike v naravi ali na sliki.

Ogledajo si tri vrste užitnih šampinjonov, ki rasejo pri nas; nadalje strupenjače, ki jih nevednež med seboj zamenjuje, končno pa še dve dežniki, ki sta pravim šampinjonom nekoliko podobni. Pri zadnja dveh pa zamenjava ni nevarna, ker sta obe užitni.

1) Poljski šampinjon (psalliota campestris) se more zamenjati kvečjemu z drugimi belimi užitnimi platničarkami (glej zad-

nja 2 opisa), ne pa s strupenimi sovratnicami, ker zadnje ne rasejo nikoli po njivah vrtovih in travnikih, temveč vedno na gozdnih tleh. Ta prvovrstna goba prodre iz zemlje v obliki belega, v debelo belo kožico zavitega okroglega gomoljčka, da se le nejasno razločujeta klobuček in kocen. Pri nadaljnjem razvoju, ko se loči klobuk od kocena, je pod klobukom še vedno napeta bela kožica. Ko kožica razpoči, ostane na kocenu v obliki obročka (manjšeta) na klobukovih robovih pa pusti višječunjice. Klobuk dorasle gobe je 6–20 cm širok, bele ali belo rumenkaste, vedno svetlo svetlikaste barve. Površje klobuka je navadno fino luskinasto ali kosmičasto. Kožica se s klobuka rada sleče. Meso je v mladosti belo, na starost pa z rdečkastimi nitkami prevlečeno. Lističi, ki se nikoli ne dotikajo kocena, so v prvi mladosti bledorožnati, pozneje mesne barve, na starost pa čokoladnorjavi. Beli kocen je poln, gladek in nosi razcefran obroček. Raste od junija do oktobra, navadno v množinah, najčesteje tam, kjer gnije konjski gnoj: na pašnikih, travnikih, ob gozdnih porobkih, celo po vrtovih in gnojščih. Nekatera leta se pojavi v velikih množinah, druga leta pa popolnoma izostane. Najboljša goba za vsestransko porabo, le kožico je treba sleči s klobuka, tudi stari (črni) lističi se naj odstranijo, kocen pa ostrže. Prestare niso užitne.

2) Travniški šampinjon ali ovčar (psalliota arvensis) je prejšnjemu zelo sličen, le lističi so v mladosti belkasti ali belkastosivi, šele pozneje rožnati. Ker so se baž zaradi barve lističev in ker rase tudi v gozdih med strupenimi, primerljive usodne zamenjave s pomladnim strupenim šampinjonom ali krompirjevko (amanita mappa, amanita verna) zato podamo naslednje razlike:

Travnški šampinjon

Klobuk: bele ali belorumenkaste barve na starost sploh rumenkaste barve

Kožica na klobuku: precej debela, gladka ali fino luskinasta, suha, svetlosvetlikasta. V mladosti je gobica zavita v debelo belo kožico.

Meso: precej debelo

Lističi: v mladosti belkasti ali belkastosivi, pozneje sivorodečkasti ali rožnati, na starost črnorjavi.

Kocni obroček: debel, v mladosti na sredini razdeljen.

Vonj: prijeten po jancežu.

Travnški šampinjon raste tudi od junija do oktobra v gozdih (v rahli zemlji), včasih tudi na travnikih in njivah tik gozdov. Iz dobre zemlje prodre gomolj kakor pest debel.

3) Gozdni šampinjon (psalliota silvatica) Klobuk je le 6–9 cm širok, najprej belkastorumen, pozneje rjavkaste barve, to je luskinaste (kosmiči) po vrhu klobuka so rjavi. Meso je belo, prerezano ali pretrgano pa kmalu pordeči. Lističi so v mladosti rdeči (mesne barve), pozneje rjavkasti, končno pa temnorjavi. Kocene je do 14 cm visok, votel. Obroček na kocenu je spodaj rjav. Raste jeseni v gozdih in parkih, le redkokdaj tudi na travnikih tik gozdov. — Nekateri večaki (n. pr. Gramberg) štejejo ta šampinjon med manj vredne gobe, drugi (Micael) pa za izvrstne. Vsekakor je dobra goba.

Po naših njivah in vrtovih naletimo jeseni na dve belkasti gobi, ki jih povprečni gobarji smatrajo tudi za šampinjone, strahopetci pa za strupene. Prvi imajo vsaj v toliko prav, da jih pobirajo in uživajo, kajti obe sta užitni, čeravno ne spadata k šampinjonom, ki jih glede dobrote prekašajo. V pomirjenju bojazljivcem bodi povedano, da ni nobena goba strupena, ki raste na kulturah (njivah, vrtovih, travnikih, parkih). Omenjeni 2 platničarki sta iz vrste dežnik ali solničnic (leptoteae).

1.) Belkasta dežnica (leptotea pudica). Klobuk je 5–14 cm širok bele ali rjavkaste bele barve. Lističi so najprej beli, pozneje rožnati. Kocen je proti zemlji debelejši. (To marsikoga straši, da smatra to gobo za strupeno krompirjevko). Kocen v mladosti bel, na starost rjavkasto siv in nosi nežen, kosmičast obroček. Vonj in okus sta prijetna. Raste jeseni na vrtovih, drevesnicah in njivah (često med ajdo in krompirjem). Prav dobra goba.

Rumenkasti strupeni šampinjon

rumenkaste, rumenozelenkaste ali belorumenkaste barve

zelo tanka, navadno posejana z mokastimi krpicami (ki pa jih lahko dež izpore), vlažna, sluzasta.

zelo tanko.

vedno bel.

zelo tanek, vpočljiv, v zemlji kakor hrčka debel v hrpavi koži.

tanek sluzast.

zopern, sličen sirovemu krompirju, oziroma krompirjevemu poganjkom (cimam).

2) Hrapava ali poška dežnica (leptotea excoriata). Klobuk je 6–15 cm širok, belkasto ali rjavkastorumen, na vrhu močno izbočen (grbast), na temenu temnejši (rjavkast), proti robovom razoran, da so robovi navadno razpokani in razcefrani. Lističi so beli, zelo gosti ter se ne dotikajo kocena. Kocen je tanek, do 10 cm visok, votel v zemlji gomoljast, oziroma podolžan v obliki korenine. Obroček na kocenu je gibljiv. Rase v množinah po peščenih požetih njivah in pralah. Prav okusna goba, posebno mlada. A. B.

Sreča v nesreči

Neki potnik se je spodrsnil na pred kratkim politem stopnišču berlinskega kolodvora, se skotalil po 17 stopnicah in ni mogel več vstati: zdrbol si je koleno. Smatral je, da ni kriv svoje nesreče sam in je zahteval denar za zdravljenje ter izgubljeni zaslužek. Vložil je kar tri tožbe: zoper železnico, zoper gradbeno tvrdko, ki je izvršila kolodvorsko stavbo, in zoper zavarovalnico. Stori je to, ker je mislil, da bo itak naletel na gluha ušesa. A zgodil se je čudež: dobil je vse tri pravde in zaslužil premoženje. Toda pozneje so zvedeli trije plačniki za uspeh in so zahtevali denar nazaj. Sodnija jim je predložila, naj se sporazumejo, kdo je zakrivil nesrečo in je torej dolžan plačati stroške. A do sporazuma ni prišlo. Zavarovalnica trdi, da je odgovorna železnica. Železnica pravi, da je kriv stavbenik. Stavbenik pa trdi, da je odgovorna samo zavarovalnica, ker so nezgode — njeno področje. Zda se bo izcimila iz tega zavora nova pravda.

Ženeva, zbirališče narodov

Šampioni svetovne politike ter njihovi poslušalci in občudovalci — Korifeji med novinarji — Moderni Babilon

Ženeva, v septembru. V strašanski vročini zboruje Društvo narodov. Hudo je gospodom z diplomatsko zapetimi suknjami v Reformacijski dvorani. Koliko prijetneje bi bilo kje v hladu na letovišču kot pa v tej grozni zbornici brez stropa, kjer steklena streha in lesene stene izpuhtevajo nezno soparo. Macdonald je govoril pri 35. st. Celzija, brez ventilatorja. Ob Briandovem govoru se je ozračje k sreči nekoliko ohladilo — Briandovi govori so sami po sebi vedno zelo topli — ko pa je prišel do besede Stresemann, so zopet ponehale blagodejne sapice in sedaj imamo vročino kot v najhujših pasjih dneh.

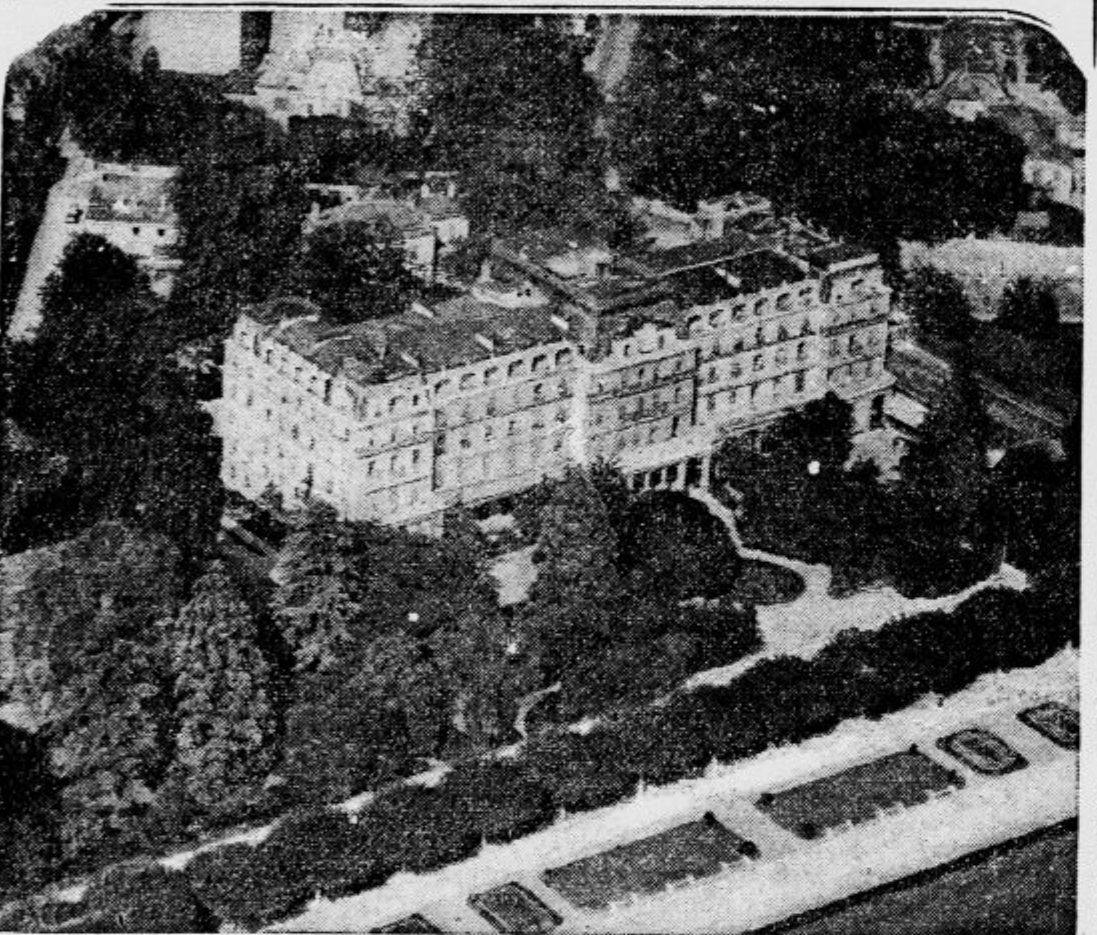
Navzlic tem sahariskim razmeram pa gre delo v Ženevi izpod rok ko po maslu. Govorili so že vsi »asi« in vsak je imel kaj imenitnega razodeti strmečim poslušalcem. Vsi po vrsti se sklicujejo na uspeh v Haagu, ki da odvarja novo dobo v zgodovini poveljnega človeštva. Vsak zase pa navaja še kakšen poseben dokaz dobre volje svoje vlade. Macdonald naznanja, da bo Velika Britanija priznala fakultativno arbitražno klavzulo ter izraža upanje, da store isto tudi dominijoni. Briand gre še dalje in obljublja, da se bo Francija odslej naprej brezpogojno podvrgla razsodišču. Scialoja pa v Mussolinijevem imenu sploh ne obljublja, ampak kratko in malo naznanja navdušeni publiki, da je pravkar podpisal tisto, kar drugi šele nameravajo podpisati.

In res, velike besede so padale tokrat na zborovališču ob Lemanskem jezeru. Macdonald in Henderson sta

začetniških čolničkov... Več narodov je zastopanih na galerijah kot pa na klopih delegatov, čeprav so te letos bolj zasedene kot kdaj v teh desetih letih, odkar obstoji Društvo narodov.

Ne smem pozabiti omeniti, da je jugoslovanski tisk nenavadno močno zastopan. Kar dvanajst dopisnikov je zapisanih v seznamu novinarjev, med njimi zastopa eden tudi list »Penkala«. Kje ta časopis izhaja, pa vam res ne vem povedati. Kakor so stene zbornice okrašene z zastavami vseh držav, tako so tudi med poslušalci zastopane vse polti. Poleg plešastega in trebušnega Nemca iz Estonije sedi temnolasa, iskra Portugalka, zraven neznanega, večno nevzemirližvega Japonca, zamorski novinar iz Liberije. Tudi »očesa Moskve« ne manjka.

Taki publiki govore vsakokratni upravniki svetovne politike. Poslušate pa lahko te govore tudi v Ljubljani, če imate radio. Morda slišite celo boljše kot mi tu na galeriji Reformacijske dvorane. Stavim pa, da si zamišljate govornike drugače, kot pa jih mi tu vsak dan gledamo. Gledamo Brianda, z grivo starega leva, nekoliko sključnega, z močnim nosom in košatimi brki, kako začena svoj govor počasi, malomarno, brez sleherne zabeležke na še tako majhnem koščku papirja. Ali kakor iz pohlevnega studenca zraste potok, reka, veletok, tako se dviguje in širi Briandova beseda, poslušalstvo se omamlja, pretresa, prevzema. Kmalu je fascinirano. Briand je zmagal. Ogromna je sila besede tega prvega govornika sveta.

Palača Društva narodov iz ptičje perspektive

napovedala razorožitev in ero splošnega miru, Briand je spravil v ekstazo vse poslušalce in ne samo stare Angležine — ki so v večini — ko je vstal kot šampion bodočih Zedinjenih držav Evrope. Stresemann pa nadaljuje svojo vlogo pobornika za zemeljski raj narodnih manjšin.

Vendar bi skoraj stavil, da se večina poslušalstva bolj zanima za šampiona kot pa za njihov evangelij.

To poslušalstvo je dokaj svojevrstno. Prevladujejo kot pred petimi leti še vedno stare Angležine. Sploh je s temi Angležinjami na kontinentu nekaj posebnega. Srečuješ jih na vsakem koraku, na ulici, po pensionih, v avtobusih, na zborovanjih. Nikjer jim ne uideš, posebno tu v Ženevi ne. Na tisoče jih je. In — kar je najbolj čudno — nobene mlade ni vmes. Zdi se ti sploh, da nobena med njimi nikdar ni bila mlada, kot da se rode šele s štiri-desetimi leti. Zanimajo pa se te dame za vse mogoče zanimive in nezanimive reči — za vilensko, za albansko, macedonsko in druga taka vprašanja. Predsednik kongresa manjšin, naš dr. Wilfan, ima dosti opravka s temi mednarodnimi samaritankami. Še več na seveda vratarji zborovalne dvorane Društva narodov. Kadar nastopi kak »asi« a fa Macdonald Briand, so v večini. Vsako leto na se opaža večje število Nemk, med katerimi je videti tudi nekaj mlajših in zlasti čednejših. To so novinarke in »novinarke«, tajnice diplomatov, novinarjev, tipkarice manjšinskih politikov. Sploh se mora reči, da so Nemci silno agilni in praktični. V Ženevi vsekakor zavzemajo vsaj tretje mesto, ako ne drugo. V glavni pivnici prestolnice narodov v »Völkerbundskneipe« »Bavaria« pa so v kompaktni večini, celo sedaj, ko tja ne zahaja več dr. Stresemann, ki so mu zdravilni prepovedali pivo in ga mora na »Bierabendli« zastopati drugi delegat dr. Schubert.

Včasih pa se prikažejo na galerijah še zanimivejši obrazi, ki navdajajo zlasti žurnalista s spoštljivimi občutki. Da ne govorim o dunajskem dr. Benediktu in raznih nemških novinarskih orjakihi, naj omenim »krafia reporterjev« uradnika pariškega »Matina« Sauerweina, naše stare in preizkušene prijateljice »Timesovega« Wikhama Steeda belolasega Gauvaina od »Journala des Débats«, Mousseta od »Informationa« itd. Žurnalistične oklopnice poleg pohlevnih

Zobni atelje Bevc Joško

v Ljubljani. Gosposvetska cesta št. 41. sprejema od pol 9. do pol 13. in od 14. do pol 18. ure. — Na željo se sprejme tudi izven navedenih ur.

Sokol Dimitrij Nikolajevič Vergun

Profesorja dr. Dimitrija Nikolajeviča Verguna pozna prav gotovo vsak izobražen Slovan kot velikega bojevnika za slovensko stvar in za sokolsko idejo. Ker je letos minilo dvajset let obstoja »Ruskega Sokola«, čigar glavni soustanovitelj je bil dr. Vergun, in pet let, odkar je on starosta »Ruske Sokolske Zveze« ter bo v kratkem trideset let, odkar je začel izdajati na Dunaju časopis »Slovanski vek« s prispevki na vseh slovanskih narečjih, naj na tem mestu povem malo več o njegovem življenju in delovanju.

D. N. Vergun je bil rojen l. 1871. v Gorodku blizu Lvova. Študiral je v Lvovu in se že l. 1891. udeležil drugega Sokolskega zleta v Pragi kot zastopnik galicko - ruskega »Akademskega krožaka« v Lvovu. Tu se je seznanil s češkimi »omladinci«. Leta 1895. je prišel na Dunaj. Kot predsednik ruskega študentskega društva »Bukovinar« se je udeležil tretjega sokolskega zleta v Pragi. Obenem je postal dopisnik največjega in vodilnega ruskega dnevnika »Novoje Vremja«. L. 1897. ga je dunajsko sodišče obsodilo zaradi proglasa rdeče - ruski mladini na teden dni zapora. Zaradi tega je seveda propala njegova kandidatura za stolico ruskega jezika na dunajskem vseučilišču kljub prizadevanju Jagića in slovanskih poslancev.

L. 1900 je bil izdajatelj na Dunaju tednik »Slovanski vek«, ki je vzbudil s svojimi bojevitimi in temeljitimi članki splošno pozornost. Časopis je izhajal le do sred. 1904. leta, ker so mu Madžarska, Nemčija in navezadnje celo Rusija odvzele poštni debet. V zadnjih številkah tega lista je priobčil svoje statistično - zgodovinsko delo: »Nemški Drang nach Osten in številkah in dejanjih«, ki je izšlo pozneje v češkem, slovenskem, srbskem, madžarskem, italijanskem in francoskem prevodu. L. 1901. je izšla prva zbirka njegovih pesmi: »Černovoruske otzviky«. L. 1906. se je udeležil kot ruski sokolski delegat zagrebškega sokolskega zleta, a na petem češkem sokolskem zletu je bil za svojo sokolsko delovanje odlikovan s častnim sokolskim znakom.

L. 1907. se je preselil z Dunaja v Petrograd, vstopil v telovadno društvo »Sever« in deloval na to, da se je društvo prekrstilo v »Sokolac«. L. 1908. se je udeležil znamenitega vesolovskega kongresa v Pragi, par mesecev kasneje pa odkritja Trubarjevega spomenika v Ljubljani.

Po vrnitvi v Petrograd je organiziral v »Klubu občestvenih dejateljev« pri društvu »Slavjanske Vzaimnosti« posebni sokolski odbor pod predsedništvom predsednika tretje gosudarstvene dume N. A. Homjakova. Temu odboru se je posvetilo dobiti dovoljenje ruske vlade na premočno imen telovadnih društev »Sever« v Petrogradu in »Jug« v Kijevu v »Sokol« Ta odbor si je pridobil velike zasluge tudi s tem, da je pri vladni Stolipin dal inicijativo za novoustanovitev sokolskih društev, prepovedanih in razpuščenih na ruskem Poljskem. L. 1909. je ustanovil z A. A. Kologorovim in V. V. Trefnim telovadno društvo »Sokol« v Kaluzi. L. 1910. je bil skupaj z Gižickim in Volodimirovim izvoljen za poslanca na vserski shod telovadnih društev, kjer se je zavzel za to, da se je telesna vzgoja ruske mladine vršila po sokolskem sistemu. Istega leta se je udeležil tudi vesolovskega kongresa in vesolovskega zleta v Sofiji. L. 1911. je bil v Beogradu na vesolovskem novinarskem kongresu.

L. 1914. ko je Avstrija napovedala Srbiji vojno, je bil Vergun izvoljen za predsednika vesolovskega manifestacijskega komiteta, ki je dosegel, da je dobila ruska prestolnica slovensko ime Petrograd, ter organiziral slovenske manifestacije, zahtevajoče, da Rusija nastopi v zaščito južnih in zapadnih Slovanov.

Vojno je preživel kot vojni poročevalec v Karpatih in Dobruži.

L. 1919. je bil podpredsednik odeske slovenske delegacije v Pragi, potem član karpatruske delegacije na mirovni konferenci v Parizu.

L. 1920. je odšel v Ameriko, kjer je priredil nebroj predavanj.

L. 1922. se je preselil v Prago, kjer je bil izvoljen za starosta telovadnega društva »Ruski Sokol«, l. 1924. pa za starosta »Zveze ruskega sokolstva«.

L. 1924. je bil poslan na zagrebški zlet jugoslovanskih Sokolov, kjer je bil v posebni komisiji, izvoljeni izmed delegatov slovenskih sokolskih zvez, pod njegovim predstvom izdalen tekst proglasa o potrebi obnove predvojnega »Zveze slovenskega sokolstva«.

L. 1925. je zastopal rusko Sokolstvo na zletu poljskih Sokolov v Varšavi in tu podpisal skupaj z delegati »Česke Obci Sokolov«, »Jugoslovanskega Sokolskega Saveza« in Poljskega sokolstva elavnostno deklaracijo o obnovljenem delovanju Slovanke Sokolske Zveze.

Tudi danes je dr. Vergun še vedno na delu, a vedno za slovensko stvar.

Neustrašenemu slovenskemu idealistu in navdušenemu Sokolu k njegovemu jubileju obilo zdravja in sreče ter mu kličemo: Na mnogaja ljeta!

vsakovrstne ure, latinske in srebrne po nizki ceni pri

L. Vilhar, urar

Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 36

Ljubljana - v Ameriki

Bilo je letošnjem predpustnem času, ko smo se v gostoljubni Plevnikovi hiši v Clevelandu shajali premnoge večere h brezkončnim debatam in nenasitnemu prepevanju. Bili so dnevi, ko je izgledala Plevnikova hiša kot kako dobro obiskana restavracija in nekažkrat smo presedeli do drugega jutra rešujoč vsakovrstne probleme. Zunaj škripajoč mrz, pri nas notri topla beseda.

Zgovorni gazda nam je s prav posebnim veseljem razlagal, da je Nottingham (vzhodni del Clevelanda), kjer stoji njegov dom, prav za prav čisto slovenski. Cela vrsta sosedov — sami Slovenci. Beseda je dala besedo in nekega dne je padlo vprašanje: če imamo v Ameriki že Ribniko, Žužemberk, Vrhniko, zakaj bi ne imeli še Ljubljane, ko nas je zopet toliko na enem kupu? In rodoljub Plevnik, ki nič težje ne sliši kot žalostno resnico o izumiranju Slovencev v Ameriki — ni imel od takrat več miru. Dan na dan smo poslušali le eno: ustanoviti moramo novo Ljubljano, prekrstiti nekatere ceste z imeni slovenskih kulturnih mož, na vseh koncih in krajih moramo spominjati naše ljudi, da so sinovi slovenske matere, na ves glas moramo povedati Američanom, da smo v srcu še vedno Slovenci in da ne mislimo še tako kmalu pozabiti na svojo staro domovino.

Nastale so seveda takoj stranke za predlog in proti njemu. Kako pa? Saj drugače skoro ni mogoče, ker Slovenci

nih mili in je tam naseljenih zdaj do 8000 Slovencev in Hrvatov. Do l. 1903 je bilo tamkajšnje zemljišče last samih Nemcev, ki so zemljo počasi odprodajali vse tja do Eriškega jezera. Še tisto jesen je napravil tam prvo skromno hišico Slovenec Jos. Drugovč. Na Martinovo nedeljo je povabil svoje prijatelje na prvi slovenski piknik, pekli so janjca in v dobri volji pr govarjali drug drugemu, naj kupi še kdo kak »lot«.

Naslednje poletje so že začeli graditi prvi pionirji svoje hiše. Naseljevanje je tako hitro napredovalo, da so začeli ustanavljati takoj razna društva in sezidali slovenske cerkev Marija Pomagaj. Kronist pristavlja, da je bilo to ime zelo umestno, ker so bili res pomoči potrebni, cerkev je bila dodelana, a ljudi ni bilo, da bi jo plačevali. Ljudje so bili po šest dni na delu, v nedeljo pa tako trudni, da tudi v cerkev niso zahajali. Po smrti župnika Hrbarja smo cerkev kupili za sedanjí »Narodni Dom«.

Tu se je torej vršila junija ona znamenita velika narodna veselica clevelandskih Ljubljančanov.

Izvolili so si župana, g. Močilnikarja, in tud ljubljanskega strica, g. Plevnika. Tega gotovo zato, ker obišče vsakih par let evropsko Slovenijo in bo tako lahko kot stric marsikaj posredoval med staro in novo »žlahto«, da se bo bolj razumela.

Upajmo, da se mu bo posrečilo spreobrniti tudi tiste 100% Američane, ki

Ljubljanski »župan« g. Močilnikar in ljubljanski »stric« g. Plevnik s soprogo

vendar ne smemo nikjer zatajiti svoje nesloge. Prišli so z več ali manj tehtnimi, celo ničevimi protidokazi, da se tega ne sme napraviti, in marsikateri je bil tej misli nasproten pač samo zato, ker je on ni prvi sprožil. Celo po novinah so se poskušali nekateri »100% Američani« proti »Se vedno Slovence«. Nekoga je n. pr. zaskrbelo, kako bodo Američani mogli izgovorjati naša imena: Župančič, Prešeren itd., češ: niti eden ne bo ostal »neposkodoval«. Pa so drugi protestirali: če smo se mi morali naučiti raznih indijanskih zložen, naj se pa še oni potrudijo z našimi imeni. In končno menda Župančič ne bo užaljen, če mu njegovo komplicirano ime nekolikokrat spremene, saj še Shakespeareu niso prizanesli in ga pišejo na šest ali sedem načinov.

Debate bi šle v neskončnost, da niso nekega dne povabili župana Ely-ja na razgovor in ga vprašali, če in kako bi bila stvar izvedljiva, da ne bodo naši ljudje prišli v konflikt z ameriškim paragrafi. No — in prijazni možiček jim je rekel, naj se kar naprej še počutijo Slovence, naj v svojih naselbinah prekrstijo cestam imena in okraj naj kar korajžno imenujejo Ljubljana. Pohvali je Slovence kot dobre državljane, znanj so kot najrednejši davkoplačevalci in zato ni ugovarjati tej njihovi nameri. On pač razume naše ljudi, ki pravijo: Slovenija je naša mati, ki jo bomo vedno ljubili, Amerika pa je naša nevesta, ki jo tudi ljubimo. Ameriška Ljubljana se je torej rodila v pomladnih dneh, slavnostni krst pa so imeli l. in 2. junija t. l. Tri mesece so požrtvovalni rodoljubi pripravljali vse mogoče, da bo program te največje slovenske narodne veselice čim vabljivejši. Na »Tabornu« t. l. Slov. Društvem Domu, se je vršil originalni ljubljanski sejem katerega so pripravili za 20.000 ljudi. Pri »Figovcu« in »Slonu« so se ustavljali mešetarji in kmetje, ki so prignali živino na prodaj (to so morali pač prignati z oddaljenih farm, ker v samem Clevelandu bi jo zamaž iskali!). »Ameriška Domovina« je podarila 1560 dolarjev vredno zemljišče za srečnega obiskovalca, kateremu je žreb donesel košček sveta za bodoči dom.

Tudi javno poroko prvega ljubljanskega para (lv. Ivančiča in Helene Kolerjeve) so izvršili pred očmi tisočgla-ve množice. Slovenci trgovci so jima darovali popolno hišno opremo in ta »bališ« so po starokranskem običaju vozili čez »šrangro«, kjer je moral ženin plačati občajno odkupnino.

In končno so izvožili tudi svojo prvo lepoto »Miss Ljubljano« — Josipino Strnad, ki se je rodila v Clevelandu pred 18 leti. Ta zna poleg klavirja zagirati tudi še izvrstno na harmoniko, kar je v Ameriki zadnja ženska moda! Iz spominske knjižice, ki so jo izdali ob tej priliki, posnemamo, da je ustanovitev »Ljubljane« imela za posledico tudi združenje 12 jugoslovanskih društev tega okraja, ki pripadajo zdaj vsa klubu »Ljubljana«. To so: Društvo sv. Cirila in Metoda, »Prijatelji«, »Slov. Ženska Zveza«, »Progressives«, »Hrvatska Radnička Obrana«, »Euclid Circle«, »Zavedni Sosedje«, »Jutranja Zora«, »Slov. Dom«, »Napredek«, »Adrija« »Slov. Društveni Dom«.

Nova Ljubljana obsega pet kvadrat-

celo s tiskano besedo agitirajo med našimi ljudmi, naj nikar ne nosijo v Evropo svojih dolarjev, ampak naj dopuste preživljajo rajši v solčni Kaliforniji — tej čudežni deželi — ki zna tako pristržno sprejemati »privandrance«, baie vse lepše kot jih sprejema stara domovina. Stric Plevnik jim bo gotovo povedal, da je tudi pri nas prijetno, čeprav nimamo toliko avtomobilov kot tam, in nič nebotičnikov in drugih ameriških imenitnosti. Plemeniti človek ne bo nikoli z zasmehom motril »kočmačke« svoje priproste kmečke matere in jo hotel primerjati z odlično modno toaletto svoje meščanske žene. Istotako zaveden urednik ne bo nikoli sprejel v svoj list dopisov, ki smešijo in grdijo našo staro Ljubljano — četudi hočejo morda s tem delati ne baš duhovite dovtipe.

Prepričala sem se, da je tam preko še mnogo zavednih rodoljubov, ki obsojajo tako početje, in ki počejo zamenjati svoje domovinske ljubezni za vse dolarje Amerike.

»Pustite jih (Evropejce namreč), saj so dosti »smart« (imenitni) brez nas!« — upajmo, da te parole ne bodo več kličali onim, ki jih vleče na obisk v rojstne kraje. Naj se jim raje pridružijo in pomagajo krepko strniti vezi že itak male slovenske družine. Nevesta in mati — obe! Na nas pa je, da jih v našl revni tola mli domovini toplo sprejemamo, tako pristrčno, da bo lepota bratskega čustvovanja odtelitala čudežno krasoto Kalifornije!

Iskreno povabljeni!

Pavla Lovšetova.

Ameriški rekord v tisku

Iz podatkov o konsumu novin v ameriških Zedinjenih državah je razvidno, da pride 60 kg novinskega papirja letno na glavo vsakega državljanja. Amerika ima tudi v tem pogledu rekord in znatno prekaša Anglijo s 40 kg na osebo v konsumu novin. Glede Belgije, Švedske, Francije in Nemčije se giblje množina novinskega papirja med 20 in 30 kg.

Pred tremi leti je bilo v Zedinjenih državah naštetih 2332 dnevnikov, 12.920 tednikov, 478 štirinajstodnevnikov in 1255 drugih periodičnih listov. Celotna vrednost teh listov je znašala 1 milijardo 154.786.000 dolarjev. Pri velikih listih je zaposlenih vedno nad 2000 oseb. Te številke pričajo dovolj o jakosti sedme velesile v Ameriki.

Vojna z bacili

Angleški bakteriolog prof. Leonhard Hill je izjavil v nekem svojem predavanju v Lowestoftu, da je našel strupeni bacil, ki se da zelo lahko kultivirati in posušiti. En gram tega posušenega strupa zadostuje za pokončanje celega milijona ljudi. Strup učinkuje, če se vdihava ali pa če pride kot prašek v oko. Hill je tudi izjavil, da je oboroževanje brezpredmetna reč, ker se ne da nič ukreniti proti letalu, ki bi takšen strup raztrosilo nad mestom in v najkrajšem času pokončalo daleč naokoli vse prebivalce.

Gospodarstvo

Stanje in potrebe našega železniškega prometa

Na gospodarskem kongresu, ki se je vršil preteklo nedeljo in ponedeljek v Beogradu, je bil del razprav posvečen tudi potrebam našega železniškega prometa. Iz referatov tajnika zagrebske žrornice za TOI dr. Luje Karmanskega, ki se je nanašal na železniški promet na normalnih in ozkotirnih progah, izvzemši proge sarajevske železniške direkcije, posnemamo naslednje zanimive podrobnosti:

Na zlie vidnemu prizadevanju železniške uprave, da se zboljša naš promet, obstojajo še vedno veliki in manjši nedostaki, ki jih je treba v interesu povečanja transportne kapacitete odpraviti. Velike težkote v času prometnih kulminacij so v znatni meri posledica dejstva, da promet na preobremenjenih postajah in delih posameznih prog zastaja. Zato je nujno potrebno, da se rekonstruirajo progi Zidani most - Zagreb - Novska, kakor tudi nekatere druge vicinalne proge. Poleg tega pa je treba rekonstruirati in povečati najbolj obremenjene postaje, in sicer v Beogradu, Zagrebu, Novem Sadu, Vel. Bečkerek, Skoplju, Nišu, Sušaku, Splitu in Karlovcu. Na teh postajah, ki glede na sedanji promet nimajo dovolj tirov in tudi ne dovolj prostora za nakladanje in razkladanje, opazamo vedno prometni zastoj, kar povzroča znatno poslabšanje cirkulacije vagonov. Stanje voznega parka se vedno giblje pod omnim minimalnim številom, ki bi bilo potrebno za primerno vzdrževanje prometa. Železniška uprava je sicer naročila 130 normalnotirnih lokomotiv in 1500 odprtih normalnotirnih vagonov, toda navzlic temu obstoja po sedanjih znakih bojazen, da se bomo morali tudi letos na zimo boriti s prometnimi težkocami.

Poleg zahtev v pogledu tarifne politike, ki se nanašajo na olajšanje izvoza koruze in moka, in na razširjenje lusk tarife, so gospodarski krogi zainteresirani na tem, da se racionalizira tehnično in administrativno delo pri železničar po vzoru drugih držav. Ker stoji železniška uprava pred težkimi nalozami, bi bilo potrebno, da se o vseh kompliciranih vprašanjih našega železniškega prometa razpravlja s sodelovanjem gospodarskih krogov. Zato naj bi se pri centralni železniški upravi ustanovil centralni posvetovalni odbor, v katerem naj bi sodelovali predstavniki gospodarskih korporacij.

O potrebah železniškega prometa na ozkotirnih progah sarajevske železniške direkcije je referiral dr. Vojislav Besarović, ki je ngotovil, da obstoja v Bosni od osvoboditve pa do danes stalno pomanjkanje vagonov. To v znatni meri ovira industrijsko delavnost. Zato so gospodarski krogi z zadovoljstvom sprejeli na znanje, da je za potrebe ozkotirnih železnic naročenih 1500 vagonov. V svojem referatu se je pečal predvsem s potrebo pospešenja pri prekladanju vagonov v Bosanskem Brodu, a potrebo sistematičnega popraviljanja vagonov in nabavljanja potrebnega materiala ter z vprašanjem sarajevske železniške delavnice, ki je še vedno pod kompetenco generalne direkcije v Beogradu.

Na pripombe obeh referentov je odgovoril direktor generalne železniške direkcije g. Gjuričić, ki je opozoril na težkote pri financiranju investicij. Omenil je, da se nabavke za investicije morejo zaneskrt vršiti le na račun reparacij. Gradba novih prog pa je mogoča samo s posojili. Za gradbo drugega tira na progi Zidani most - Zagreb so načrti že izdelani, vendar se bo z delom lahko šele pričelo, ko bodo zagotovljena potrebna denarna sredstva. Poleg te proge se ima v prvi vrsti zgraditi proga Beograd - Lazarevac - Tuzla. Ti dve progi bosta zgrajeni v štirih ali petih letih. Tudi za razširjenje postaj so izdelani načrti. Razširjenje postaje Sava v Zagrebu se bo izvršilo istočasno z dograditvijo drugega tira na progi Zidani most - Zagreb. Za postajo na Sušaku je predvidenih 6 milijonov Din. Split bo v kratkem dobil dva žerjawa. Za razširjenje postaje v Novem Sadu je predvidenih 3,5 milijona Din, za povečanje postaje v Karlovcu 550.000 Din, v Beogradu pa se ozkotirna tovarna postaja že gradi. V evidenci je tudi zgraditev proge Murska Sobot - Dolnja Lendava. Glede vagonov je omenil, da bo v kratkem prišlo iz popravila veliko število vagonov, tako da bomo imeli na razpolago več vagonov kakor lani.

Gradba drugega tira na progi Zidani most - Zagreb bo po izjavi generalnega direktorja Gjuričića stala okrog 150 milijonov, kar je glede na dejstvo, da obstoja do Brežice itak že dvotirni spodnji ustroj, gotovo previsoko računano. Za pojačanje kamniške proge je kredit od 600.000 Din že odobren in se ima z delom takoj pričeti. Za industrijo ob kamniški železnici bo to pojačanje velika pridobitev, kajti po popravilu proge se bo promet lahko pospešil in bo lahko vozile težje lokomotive. Tudi za popravilo proge pri Hodošu v Prekmurju, ki bo omogočilo promet z Madžarsko, bo v prihodnjem proučevalen kredit od 600.000 Din. Zagotovljena je nadalje nabavka 11 mostovnih vagonov, ki jih delo na razširjanju postaje na Raketu pa se bodo pričela spomladi.

Naš hmelj in nemške pivovarne

Pred dobrim mesecem so naši in inozemski žaepisli objavili vest, da so nemške pivovarne pripravljene po ugodni ceni kupiti ves letošnji jugoslovanski pridelek hmelja, če naša država zniža uvozno carino na nemško pivo za polovico. Glede na krizo našega hmeljarstva kakor tudi na povprečno kakovost in visoke cene našega piva, bi bil tak dogovor brez dvoma silno važen za naše gospodarstvo. Naši hmeljarji so to vest sprejeli z zadovoljstvom ter so čakali, kdaj bo sklenjen dogovor. Ker pa je potem vse utihnilo, se slišijo eadaj pri tožbe na naše pivovarne in na merodajne kroge. Da se komu ne bo delala krivica, je treba stvar pojasniti. Poslovodja Zveze nemških pivovarov dr. Stiegler si je v početku avgusta ogledal hmeljske nasade pri nas in v Vojvodini. Oglasil se je tudi v Beogradu, kjer se je privatno razgovarjal z raznimi načelniki v ministrtstvih z namenom, pripraviti tla za znižanje uvozne carine na nemško pivo in je na lastno pest, ne da bi bil k temu pooblaščen, ponujal v zameno nakup vsega našega hmelja. Ker pa ni formaliral nikakih stvarnih pogojev, mu v Beogradu niso nasledili. Da doseže vsaj nekaj, potem ko mu je načrt izpodeltel, je izjavil novinarjem v Berlinu, da so pogajanja o znižanju carine na pivo v naši državi in o odkupu hmelja v teku in da se

imajo kmalu ugodno zaključiti. Naši hmeljarji so v nadi, da bodo nemške pivovarne kupile naš hmelj, obrali mnogo letošnjega pridelka, ki bi ga morda drugače pustili na drogih. Predsednik Zveze nemških pivovarov g. Kirschner je sedaj pogajanja z našo državo gladko demantiral, češ, da dr. Stiegler ni imel nikakega pooblastila za to. Dobrešno je izjavil: Ker se nimamo obvezne nemške znamke, je žal pomotoma zašlo v naše varilne kotle zadnja leta na stotine stotov jugoslovanskega hmelja. Kako visoko cenimo to jugoslovansko blago, lahko vidite iz naših lanskih in letošnjih dispozicij (navodil) za nakup tega blaga.

Iz gornje izjave je razvidno, da je hmelj iz novih naših hmeljskih okolišev, ki so ga lani kupili Nemci, zelo škodoval ugledu kakovostno dobrega savinskega hmelja. V Zalcu so namreč prodajali kot savinsko blago, vsakršni hmelj iz raznih novih okolišev, katerega kakovost je daleč zaostajala za savinskim hmeljem. Pripomniti pa moramo, da vsi nemški hmeljarji ne mislijo tako slabo o savinskem hmelju, zlasti ne oni, ki kupujejo le pravo savinsko blago in ga dobro poznajo. Slovita nemška pivovarna »Fürstenberger Bräu«, ki izvažala leto ogromne količine piva v Italijo in Francijo in ki zalaga s svojim izdelkom vse nemške jedilne vagonne in luksuzne parnike družb Hamburg - Amerika - Linie in Norddeutscher Lloyd, rabi za varjenje piva prečno savinski hmelj. Naše stremljenje mora iti torej za tem, da pravemu savinskemu in drugemu res dobremu blagu s poštenostjo in zaščito izvora pridobimo zopet stari sloves.

Povečanje deviznih rezerv Nar. banke za 650 milijonov v 2 mesecih

Narodna banka je izdala izkaz o svojem stanju za prvo četrtino tekočega meseca, iz katerega je razvidno, da se je devizni sklad ponovno povečal za skoro 110 milijonov Din. Devizke, ki jih je v prvem tednu tekočega meseca odkupila Narodna banka, izhajajo od izvoza in so v zvezi z znatnim izvozom pšenice v juliju in avgustu. Če primerjamo izkaz od 8. t. m. z izkazom od 30. junija t. l., tedaj vidimo, da so se devizne rezerve Narodne banke od početka julija povečale za 648 milijonov Din, tako da razpolaga danes Narodna banka z devizami za eno in četrtino milijard Din. Z dotokom deviz se je stanje Narodne banke kakor tudi našega denarja znatno poboljšalo, istočasno pa se je dvignilo kritje obkta bankovcev. Če k deviznim rezervam pristojemo še kovinsko podlogo v zlatu in srebru, katere vrednost znaša 1100 milijonov Din, tedaj vidimo, da se je kritje v zlatu, srebru in devizah dvignilo že nad 2 milijardi 350 milijonov Din, kar predstavlja pri sedanjem obkto bankovcev od 5 milijard 636 milijonov Din skoro 42 odstotno kritje obkta. S tem je kritje našega denarja doseglo ono višino, ki jo opazamo običajno pri zapadnoevropskih dobro fundiranih novčičnih bankah. V izkazu opazamo tudi še znatno povečanje žirovnih in drugih obveznosti, in sicer za preko 100 milijonov Din. Ostale postavke na se niso bistveno spremenile. Stanje od 8. t. m. je bilo naslednje (vse v milijonih Din): v oklepajih razlike napram stanju od 31. pr. m.: Aktivna: kovinska podloga 384,5 (+ 16,8), saldo raznih računov (tečajne difference deviz) 927,5 (+ 92,7), posojila na menice 1331,1 (- 18,7), lombard 263,4 (+ 1,2); pasivna: obkto bankovcev 5636,5 (- 22,1), žirovne obveznosti napram državi 126,6 (- 13,1), ostale žirovne obveznosti 830,5 (+ 70,9), razne obveznosti 173,6 (+ 35,2).

= Dveletno carinsko premirje. To dni smo poročali o prvem velikem uspehu Društva narodov, ki se vidi v sklopišnem uveljavljanju mednarodne konvencije za ukinjenje uvoznih in izvoznih omejitev za sirove kože in kosti. Ta konvencija, h kateri sta se dni pristopili tudi Jugoslavia in Poljska, bo stopila v veljavo že 1. oktobra 1929. Pomen uveljavljanja te konvencije je predvsem načelne važnosti, kajti privkral so se evropske države odgovodelo avtonomiji v važnem vprašanju zunanje trgovine na korist skupnosti. Vidni so to tudi že obrisi novega uspeha Društva narodov na gospodarskem polju. Francoska in avstrijska delegacija v gospodarskem komitatu Društva narodov sta te dni stavili predlog za sklep dveletnega carinskega premirja. Po tem predlogu naj bi se za v prihodnje, prihodnjega leta dosegel med 4-znamimi članicami ali nečlanicami Društva narodov sporazum za dveletno carinsko premirje, za časa katerega bi se nosamezne države zavzele opustiti vsako zvišanje carinskih postavk in vsako uvedbo novih carin ali novih ovir za zunanjo trgovino. To bi bila prva kolektivna pogodba med državami za zmanjšanje ovir v mednarodni trgovini in za skrajšanje gospodarskih odnosov med državami. Istočasno naj bi države v teh dveh letih skušale bodisi avtonomno, bodisi s trgovinskimi pogodbami znizati sedanje carinske tarifne postavke. Društvo narodov bo svoje člane kakor tudi nečlane pozvalo, naj do 3. novembra t. l. sporočijo, jeli so pripravljene sodelovati na predliminarni konferenci zastopnikov držav za sklep tega predvidenega dveletnega carinskega premirja. Ta preliminarina konferenca naj bi se vršila že v pričetku prihodnjega leta.

= Posojila na drž. vrednostne papirje. Danes vsem interesentom, in sicer na obveznice 7-odstotnega investicijskega posojila, 2 in pol-odstotnega Voine škode in 4odstot. posojila za likvidacijo agrarnih odnosov v Bosni in Hercegovini. Vsakdo lahko dobi posojilo na poljubno število obveznic, vendar je treba za posojilo na več kot 100 obveznic vložiti nekolkovano prošnjo na upravo podružnice Poštne hranilnice, ki pa je v par dnevih rešena. Na 1 obveznico 2 in pol odst. Voine škode daje Poštna hranilnica 300 Din posojila, na 1 obveznico 7 odst. investicijskega posojila v nom. vrednosti 100 Din daje 70 Din, na 1 obveznico 4odst. posojila za likvidacijo agrarnih odnosov v Bosni in Hercegovini na 40 Din. Posojilo je kratkoročno, to je, dovoljuje se za dobo 3 mesecev, vendar se lahko po preteku te dobe zopet podaljša. Obresti, ki se plačujejo za vsake 3 mesece v naprej, znašajo 7 odstotkov na leto; razen teh je treba plačati še 1/2 odstotka provizije na 3 mesece, tako da znašajo faktično stroški za posojilo skupaj 8 odstotkov na leto. Kolkovina na zastavne liste se plača po lestvici samo enkrat ob izdaji posojila in znaša n. pr. za Din 1200 Din posojila le 2 Din.

= Obrt in sadružništvo v Nemčiji. Na velikem zadružnem kongresu, ki se je vršil tednik v Stuttgartu, je bil znaten del razprav posvečen sodelovanju med obrtništvom in zadružništvom. Kot vzor zadružne organizacije in samopomoči so bili navedeni uspehi nemških mesarjev pri zadružni prodaji sirovih kož. Danes je v Nemčiji že 800 zadružnih mesarjev za vnovčevanje sirovih kož, ki so organizirane v 5 zvezah in kontrolirajo 80 do 85 odstotkov vse nemške produkcije sirovih kož pri letnem prometu 200 do 225 milijonov mark. Ta organizacija je omogočila, da dobi vsak mesar za svoje sirove kože najboljšo ceno. To pa je mogoče le potom centralizacije prodaje na avkcijah, ki se vršijo mesečno in kjer se proda nenaekrt 30.000 - 70.000 komadov kož. Vozno je organizirana tudi nakupna organizacija nemške pekarske obrti, ki šteje 420 nabavnih zadrug z 10 milijoni mark lastnih denarnih sredstev. Na kongresu je generalni tajnik nemških državnih obrtniških organizacij podarjal, da smatrajo nemški obrtniki zadružništvo za najmočnejšo oporo svojega stanu in da hočejo doseči najozje sodelovanje med obrtništvom in zadružništvom.

= Dobave. Direkcija državnega rudnika Velenje sprejema od 23. t. m. ponudbe glede dobave raznega orodja (zavojnik, štípalne klešče, ročaj za pile, izvijači, lopate za premog, kolomaznice za stroje, zakovna klavira, voltniki trgači, razne klešče itd.). Direkcija državnega rudnika Kreka sprejema od 27. t. m. ponudbe glede dobave 10.000 kg tratinice, vijakov, matic, podložnih plošč, 150 metrov balat-jermen, 400 kg suhe barve, 100 kg minija, 100 kg terpentina in 500 kg češkega kaolina. Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: 25. t. m. pri upravi državnih monopolov, ekonomski oddelek v Beogradu glede dobave 100.000 kg kartona za škaflice; 27. t. m. pri direkciji državnih železnic v Zagrebu glede dobave pločevine, vijakov, žice, zakovic, svinčenih plomb, jekla, žične mreže, pocinkanih vrvi, žebeljev in železa. (Predmetni oglasi so na vpogled v Zbornik za TOI.) Dne 18. t. m. se bo vršila pri komandi dravske divizije oblasti v Ljubljani licitacija glede dnevnih dobav mesa za čas od 1. oktobra t. l. do 31. marca 1930. Dne 25. t. m. se bo vršila pri komandi 36. pešadijskega polka v Vraždinu licitacija glede dobave fižola, olja, masti in kisa. 26. t. m. pri komandi avaske div. oblasti v Zagrebu glede dobave fižola, krompirja, riža, zdroba, testenin, moka, olja, masti, govejega loja, kisa, sladkorja, kave, čaja, čebule, cikorijske, marmelade, suhega grozdja, paradizničnih konzerv, suhih sliv in zelja; 27. t. m. pri komandi inženjerije IV. armijske oblasti v Karlovcu glede dobave fižola, olja in masti. (Pogoj so na vpogled pri navedenih komandah.)

= Dobave. Dne 28. t. m. se bo vršila pri glavnem sanitetnem skladišču v Zemunu ofertalna licitacija glede dobave 150 garnitur malih poljskih lekanj; 30. t. m. glede dobave 3000 komadov nosilnic za ranjence; 2. oktobra glede dobave 100 komadov emajliranih železnih umivalnikov, 2000 komadov aluminijastih posode, 50 komadov strojev za mletje mesa in 50 komadov formalinskih aparatov, 4. oktobra pa glede dobave 300 komadov emajliranih umivalnikov, 500 komadov emajliranih posode za mlo, 1000 komadov emajliranih pljuvalnikov in 100 komadov emajliranih čajnikov. (Pogoj so na vpogled pri omenjenem skladišču.) Dne 27. t. m. se bo vršila pri gradbenem oddelku direkcije državnih železnic v Sarajevu ofertalna licitacija glede dobave raznih barv; 27. t. m. glede dobave raznih metelj in ščetk; 28. t. m. pa glede dobave raznega železnega materiala. (Pogoj so na vpogled pri omenjenem oddelku.)

Položaj na naših borzah

Ljubljana, 14. septembra. Pri devizni prometu na ljubljanski borzi v posameznih dneh precej živahan, kar je bilo v zvezi s popuščanjem deviznih tečajev, pri čemer so interese v večji meri krili svoje potrebe. Tedenski devizni promet je znašal 22,9 milijona Din napram 24,8, 19,5, 21,0 in 13,9 milijona Din v zadnjih 4 tednih. Zaradi okrepitve švicarskega franka, s katerim je naš dinar povezan v trdni relaciji, je bil dinar pretekli teden prilijeno čvrst ter so tečaj deviz popustili. Deviza na Dunaj je nazadovala od 8.0197 na 8.011, deviza na London od 275,96 na 275,75, deviza na Newyork od 56,82 na 56,79, deviza na Trst od 297,73 na 297,50, deviza na Prago pa od 168,60 na 168,44.

Na zagrebškem efektornem tržišču je tečaj Voine škode brez intervencije od strani Poštne hranilnice ostal dalje stabilen na višini 406 - 407. Investicijsko posojilo pa je tekom tedna nekoliko popustilo, in sicer od 89,5 - 90 na 88-89. Tudi agrarne obveznice so za malenkost popustile od 53-54,5 na 52,75-54. Za bančne vrednote ni bilo večjega zanimanja. Prastediona je bila konec tedna nekoliko čvrstejša. Zaključki so bili po 855-857,50 ter se je večraj nudil denar po 857,50. Tudi Zemaljska banka se je dvignila od 127 na 130 (zaključki). V ostalem so se tekom tedna trgovale Jugobanka po 81, Poljedelska banka po 15,75, Union banka po 202 in Obrtna banka po 32.

Na tržišču industrijskih vrednot je zadnje dni nenadno nastopilo oživiljenje. Zlasti večraj je bilo precej prometa. Pozornost je vzbudila predvsem okrepitev delnic Slavonije in Trboveljske premokopne družbe. Po večtedenski maleni tendenci v Slavoniji, ki je potisnila tečaj tega papirja na 80-100, je pretekli teden nastopila čvrsta tendenca, ki je dvignila zopet ceno na 115-130. Trboveljska, ki se je zaradi večjih kupnih nalozov iz inozemstva že v predhodnem tednu

okrepila od 463,50 na 470, se je tudi v preteklem tednu dvignila in se je trgovala po 465-490. Zivahnejši promet je bil tudi v Gutmannu po 195-198, v Slavsku po 97 in v Sečeranu po 410-415. Večve so bile dalje čvrste ter so se zaključevale po 132. V ostalem so bili zaključki tudi še v Dubrovniku po 480, v Tivornici vagonov (Brod) po 131, v Union (Osijek) po 160 in v Isisu po 17-18.

Ljubljana. (Prosti promet.) Berlin 13,54, Budimpešta 9,931, Curih 10,95, Dunaj 8,011, London 27,75, Newyork 56,79, Pariz 222,63, Praga 168,44, Trst 297,50.

Curih. Zagreb 9,1275, London 25,1625, Newyork 51,920, Pariz 20,3075, Milan 27,15, Berlin 123,53, Dunaj 73,08, Praga 15,365, Bukarešta 8,08, Budimpešta 9,625, Sofija 3,76.

Žitni trg

Ljubljana, 14. septembra. Mirna tendenca na žitnem trgu se tudi v preteklem tednu ni povsem umaknila. Vendar je po sedanjih znakih sediti, da bo skoro prišlo do zboljšanja. Zedinjene države in Kanada sta te dni objavile nove cenilve letošnje letine, po katerih je letošnji prihodek pšenice v Kanadi skoro za polovico manjši kakor lani, v Zedinjenih državah pa znaša le dve tretjini lanskega pridelka Manjša je tudi letina ovsa, koruze in ječmena. V pšenici znaša napram lanskim letini v teh dveh državah primanjkljaj okrog 380 milijonov bušlov ali 103 milijone meterskih stotov. Ta primanjkljaj je torej tako velik kakor štirikratni pridelek pšenice v naši državi. Kakor znano, pa je tudi v Evropi letošnji pridelek pšenice manjši kakor lanski.

Gornje številke nam dovolj jasno kažejo, kako se bo v bodočih mesecih razvijala tendenca na svetovnem žitnem trgu. Skoro ni več dvoma, da se bodo cene pšenice prej ko slej dvignile. Ob prehodu v novo gospodarsko leto so bile v Ameriki zaloge stare pšenice od lanske obilne letine neobičajno visoke. K tem zalogam se je kmalu pridružilo še blago od nove letine, ki je še povečalo pritisk promptnega blaga na trg. Evropa ob prehodu v novo gospodarsko leto sicer ni imela znatnejših zalog, zato pa je tudi pri nas prišlo takoj na trg mnogo nove pšenice, ki je hitro preplavila tržišča. Ni čuda, da so cene v tej situaciji precej popustile. Vendar pa to stanje glede na znatno manjšo ameriško letino ne more dolgo trajati. V pasivnih evropskih državah se bo kmalu pojavila potreba po uvozu in če se bodo istočasno zmanjšale tudi zaloge v Ameriki, tedaj se bodo cene pšenice gotovo zopet občutno dvignile. Položaj pa je seveda tudi odvisen od bodoče nove letine na južni poloti, v Avstraliji in Argentini.

Na vojvodinskem žitnem trgu je tudi že v početku preteklega tedna vladala precejšnja stagnacija. Konsum je bil precej rezerviran, producenti pa so v pomanjkanju denarnih sredstev dovažali dalje blago na trg in se je celo dogajalo, da so bile slabše vrste pšenice v Srbiji in Bosni prodane po 170 in 180 Din za meterski stot. V zvezi z okrepitvijo ameriških tečajev kakor tudi tečajev na budimpeštanski terminski borzi pa je tudi pri nas zadnje dni nastopilo prijaznejše razpoloženje. Cene se sicer še niso bistveno dvignile, vendar pa je ponudba blaga precej popustila. Uzančna pšenica stane trenutno 197,50 do 200 Din za meterski stot franko nakladalna postaja, pšenica na obvodnih postajah pa se zadnje dni trguje zopet za izvoz po 211 - 214 Din.

Za koruzo je položaj dalje slab, kajti bližamo se prav dobi in obilni letini. Ponekod so že pričeli trgati koruzo, ki je prav lepa. Čena baški in sremski koruzi je navzlic znatnemu prometu v preteklem tednu ponovno popustila za 10 Din na 167,50 do 170 Din za meterski stot.

Na ljubljanski borzi stane (franko slovenska postaja pri plačilu v 30 dneh) baška uzančna pšenica, 79-80 kg 247,50 - 250 Din za 100 kg, moka 30c pa (franko Ljubljana pri takojšnjem plačilu) 365 - 370 Din za 100 kg.

+ Novosadska blagovna borza. Tendenca nespremenjena. Promet: 131 vagonov pšenice, 92 vagonov koruze, 11 vagonov ovsa in 1 vagon ječmena. Pšenica: baška in banaška 192,5 - 197,5; ladja Tisa 207,5 - 212,5; ladja Dunav 205 - 207,5; sremska 195 do 197,5. Ječmen: baški 190 - 195. Oves: baški in banaški 155 - 157,5. Koruza: baška in sremska 160 - 165. Moka: baška 30c 295 do 300; 2c 275 - 280; 3c 250 - 255; 4c 225 do 230; 5c 195 - 200; 6c 190 - 195. Otraba: baški in banaški 110 - 115. Fižol: baški beli 410 - 415.

+ Chicago (14. t. m.) Pri mlačnejši tendenci je danes septembarska pšenica popustila od 135 1/4 na 134 in tri osminke, decembarska pa od 143 1/4 na 142 1/4.

+ Dunajska borza za kmetijske proizvode (13. t. m.). Razpoloženje na dunajski borzi je bilo nekoliko prijaznejše, čeprav to ni orislo v tečajih v večji meri do izraza. Promet ni bil znaten, vendar so ponudniki deloma zvišali cene. Jugoslovanska plavajoča pšenica notira 1,38 Kk eks šlep Dunaj, pošunavska koruza za marc - april pa 1,1 Kk. Uradni tečajji so ostali nespremenjeni.

Vino

+ Banaški vinski trg. Zadnje dni je bilo opazati nekaj več zanimanja od domačih trgovcev, kar je razumljivo, saj je trgovina po 15. aprilu le malo kupovala in so zaloge trgovcev in gostinčarjev zelo padle. Zdi se, da bo trgovina z novim vinom vsaj nekoliko zivahnejša, ker se že javljajo interese iz češkoslovske in avstrijske, dočim za staro vino inozemski interese ni kažejo nikakega zanimanja. Cene so še vedno izredno nizke ter stane pri vinogradnikih običajno vino 1,90-2,30 Din, boljše belo vino do 2,60 Din, sortno vino pa 5-5,50 Din, izjemoma do 6 Din za liter.

Klub stoletnih aspirantov

V Londonu se je pred kratkim osnoval »Centenarian Club«, ki ima približno 500 članov, deloma moških, deloma ženskih. Ti člani so si postavili za nalogo, živeti po strogih pravilih, ne ekscedirati pri jedi in pijači, ampak živeti mirno in zadovoljno ter odganjati skrbi na smrt vsaj do stotega leta. Ustanovitelj kluba je dr. Maurice Ernst, ki priporoča tistim osebam, ki hočejo učkati visoko starost, popolno abstinenco, vzdržnost pušenja in - vegetarijansko hrano.

Dr. Ernst je več desetletij proučeval vzroke dolgega življenja in prišel do nastopnih zaključkov: Kdor hoče učkati sto let, mora živeti zmerno in ne sme biti požrešen v jedi ne v pijači. Brzdati mora svoj temperament, skrbeti za dobro prebavo. Mora pa tudi spati dnevno vsaj 8 ur in pol.

Utemeljitelj kluba stoletnih aspirantov je tudi dognal, da učkajo ženske mnogo večjo starost nego moški. In še nekaj: da imajo agrarne države na kontinentu več stoletnikov nego industrijalne, za kar je najboljši dokaz Bolgarija, a tudi Irska, kar ima za Anglijo še svoj poseben pomen. Dejstvo, da učka sto let več oseb ženskega nego moškega spola, si dr. Ernst tolmači tako, da se ženske po 50. letu bolj čuvajo nego moški. Seveda tudi manj pijejo in kade ter hitreje dihaajo. Hitro dihanje pospešuje prebavo, dobra prebava pa podaljša življenje.

Društvo narodov potrebuje reklame

Na nedavnem berlinskem kongresu reklamne stroke je vzbudil veliko pozornost reklamni načrt za Društvo narodov, ki ga je izdelal angleški strokovnjak za reklamo, polkovnik Burton. Ta očita Društvu narodov poslovno nesposobnost. Na sejah društva ustvarjajo diplomati baje velike reči, a strokovnjakov za reklamo jim nedostaja. Kako naj pridemo do miru, če ga ne bomo hvalili? Reklamna služba konkurenčnega podjetja, »vojne«, deluje bolje. Pri tem pa bi veljalo izdati letno samo 2 milijona funtov za preplavljenje vsega svetovnega tiska - Zedinjene države iz umevnih razlogov ne prihajajo v poštev - z reklamo za Društvo narodov. To se pravi, da bi prinašal vsak izvod dnevnikov po en stolpec reklamnega gradiva o Društvu narodov, vsaka nedeljska številka dva stolpca, vsaka periodična publikacija po dve strani. Ta račun so izdelale tri vodilne londonske tvrdke za reklamo. Kaj pomenita 2 milijona funtov letno oziroma natančneje 1.935.000 funtov? Ta malenkost predstavlja polovico stroška za eno samo vojno ladjo, desetino izdatkov enega samega dne vojne, samo malček več nego izda tvrdka Lever Brothers na leto za priporočanje svojega mila. Če ni težko dobiti sredstev za vojskovanje, tem lažje bi morali dobiti sredstva za propagando miru.

Deljivost vodika

Na newyorškem zborovanju American Chemical Society je te dni napravil nemški fizik in kemik prof. dr. Bonhöffer znamenito odkritje: označil je strmečim poslušalcem, da je vodik deljiv. Do najnovjšega časa se smatrala kemija vodik za enostaven element. Z njim sta po razlagi prof. Bonhöfferja mogoči dve modifikaciji. Vodikov molekul sestoji iz dveh atomov, iz pozitivno nasičenega zrna in iz elektrona. Če se dva vodikova atoma združita v molekul, dobimo prvič močnejšo, drugič pa šibkejšo modifikacijo. Obe modifikaciji nastajata na podlagi vpliva s strani elektrona. Teoretično je to napovedal že Heisenberg, a njegova trditve se ni dala dolgo dokazati. Prof. Bonhöffer imenuje prvo modifikacijo parahidrogen, drugo pa orthohidrogen. Oba nova elementa imata svoji posebni ledišči in vrelišči, različno temperaturo in spektre, toda enaka kemična svojstva. Bonhöffer razvtraja vodik posredstvom razžarjenega oglja. Njegova delitev vodika na parahidrogen in orthohidrogen zaenkrat še nima praktičnih izgledov, za kemijo, posebno za atomsko teorijo pa pomeni pravcato senzacijo.

Številke iz Jamboreeja

Jamboree na Angleškem, kjer so letos taborili skavti iz vseh delov sveta, je imel toliko gostov, kakor še nikoli. 50.000 mladih mož se je zbralo na njem in 20.000 šotorov je pregrnilo 5 km dolgo zemljišče. Skavtom je sviral orkester, sestojč iz 150 skavtskih mehov. Vse mladinske armade so se zbrale na sestanku - poleg belokočev se viidel črnce, rdečepolte in rumeno-črke skavte. Turki so prišli v rumenih turbanih, Sirijci v vihajočih beduinskih oblekah, Egipčani v rdečih fesih, Škotje v svojih narodnih nošah. Bilo je torej zelo slikovito.

Težak problem je tvorila prehrana skavtov, ki so jo vodili strokovnjaki. Bila je pa, kakor poročajo, naravnost vzorna. Do taborišča je bilo treba napraviti 60 angleških milj dolg vodovod. V ostalem so skavti pojedli: 270.000 kg kruha, 13.000 kg gnjati, 18 tisoč kg klobas, 18.000 l svežega in 22.000 kondenziranega mleka. In vse to so prinesli v taborišče brez vika in hrupa in pospravili brez prerivanja in svajo.

VREMENSKO POROČILO

Meteorološki zaved v Ljubljani, 14. septembra 1929.

Višina barometra 308,8 m

Kraj	Čas	Barom.	Temper.	Rel. vlaž. v %	Smer vetra in brzina v m. in sek.	Oblak. 0-10	Padavine	
Opazovanja							Vrsta	v mm do 7. ure
Ljubljana		762.5	19	80	mirno	10		
Maribor		762.6	17	80	mirno	10		
Zagreb	8.	762.6	18	80	2 NNE	9	Dež	10. (.5
Beograd		762.8	17	60	10 ESE	2		.
Sarajevo								.
Dubrovnik								.
Skoplje	7.	764.1	19	70	6 SE	9		.
Split		762.0	22	70	mirno	9		.

Michel Zévaco:

226

V krempljih inkvizicije

Zgodovinski roman

A mti on sam se ni začudil temu. Ves čas se je bal samo tega, da ga vitez ne bi spet razorožil. In ko ga je zadel smrtonosni suknec, se je nasmehnil kakor v zadovoljstvu in obenem z valom krvi, ki mu je udaril iz ust, so se mu izvile besede:

»Hvala Bogu! Vendar žel...«

Nato je nepremično obležal... za zmerom...

Tedaj se je jel Pardaillan resneje ukvarjati z ostalo trojico. Tako mirno, kakor da se mečujejo v borilnici, je izpregovoril:

»Gospoda, v spomin na viteško ponudbo, ki ste mi jo napravili nedavno tega, meneč, da sem v zadregi, vam danes podarim življenje...«

Takoj nato pa je zgrbančil obrvi in dodal:

»Ker pa postajate preveč nadležni, se čutim primoranega, da vas za nekaj časa obsodim na neradovoljen počitek...«

Teh besed se ni bil dogovoril, ko je Sainte-Maline zakričal od bolečine in se sesedel, preboden skozi stegno.

»Eden!...« je hladno rekel Pardaillan.

In takoj nato:

»Dva!«

Chalabre je bil zadet v ramo.

Ostali je še Montsery, ki je bil najmlajši. Pardaillan je pobesil meč in sočutno velel:

»Idite!«

»Faj, gospodi!« je vzkliknil Montsery, ves rdeč od ogorčenja. »S čim sem zaslužil, da me žalite?«

In je navalil kakor iz uma.

»Bogme res!« je priznal Pardaillan. »Prosim vas oproščenja.

Evo!...«

»Imenitno, gospodi!« je veselo vzkliknil Montsery, otrsaje desno zapestje, ki mu ga je bil prebodel. »Galanen vitez ste, Bog plačaj!« Tako je dejal in se onesvestil.

Pardaillan je nekaj trenutkov z globokim sočutjem zrl na četvorko negibnih teles. Nato je skomignil z rameni, kakor bi se hotel otresti neprijetne misli.

»Branil sem svojo kožo,« je zamrmral. »Kak mesec dni bodo morali ležati in mirovati. Zastran tegale pa,« je dodal in ustavil pogled na Bussiju-Leclercu, »Bog mi je priča, da ga nisem ubil iz sovraštva...« Kolikokrat sva se srečala, tolikokrat je vpil po moji krvi... Naposled me je potrpljenje minilo in to ni bilo zdravo zanj.

Takšen je bil njegov nagrobni govor Bussiju-Leclercu, strašnemu mečevalcu in nespornemu mojstru v rabi meča... mojstru, ki je bil našel večjega mojstra od sebe...

Po tem premišljevanju se je Pardaillan obrnil k Favsti. Z glasom, ki jo je ošinil kakor udarec z bičem, je dejal, kažoč na vrata, skozi katera je bila četvorica pridrla v sobo:

»Če ste pripravili še več morilcev, nikar se ne obotavljajte... kar zažvižgajte še na svojo srebrno pšalko...«

Favsta, ki se je čutila morda prvičkrat v svojem življenju potrto in zmedeno, je mrko odkimala: ne!...

»I, kaj bi neki!« je dejal Pardaillan z ironijo, ki je bila bolj žaljiva

»d najhujše psovke,« saj ni moglo, da bi imela Favsta samo bore štiri morilce pri rokah!... Nu, če bi malce pomislili!...«

»Čemu?« je obupno zamrmrala Favsta.

»A, tako!« se je porogal Pardaillan. »Prav: če odklanjate mojo zapeljivo ponudbo, mi vsaj dovolite, da se zavarujem zoper vse nezaželjene motnje.«

Tako govoreč, je stopil k vratom, jih zaklenil in zapahnil ter spravljal ključ v žep. Ko se je nato spet obrnil k Favsti, je bil njegov obraz tako strašan in preteč, da je princesa vsa prepadena pomislila:

»Končano je!... Zdaj me bo ubil... on!... on!...«

Pardaillan se je strahotno počasi približal, ne da bi črnil besedico.

Z brezraznim očmi mu je kakor okamenela gledala naproti. Ko je stal pred njo, tako blizu, da so se njiju prsi malone stikale, s stisnjenimi zobmi in strašnim, pretečim ognjem v očeh, je prav tako neznošno počasi vzdignil roke in jih spustil na njena ramena, da so se upognila. Nato so roke zdrknile višje in se ustavile na vratu; prsti so se uprli v tilnik, palci v podbradek, in smrtonosni pritisk se je začel...

Tedaj je Favsta nehote umaknila glavo med ramena. Njene črne demantne oči, ki so bile navadno tako mirne in jasne, so se v preplašeni prošnji dvignile k njemu in ječe je zaprosila:

»Pardaillan... ne ubij me!...«

»Oho!« Pardaillan je udaril v grohot, strašnejši od njegove pravkaršnje jeze. »Tedaj je res!... Bojš se... smrti se bojš!... Favsto je strah umreti? A, tega ti je manjkalo, Favsta! Take te še nisem videl... Dokler so umirali drugi, te smrti ni bilo strah!... Da, tega ti je manjkalo: Favsto je strah umreti!...«

Jutno predivo

mudi

tovarna motooza in orvi d. d.
Odžaci (Vojvodina)

Predivo izdelujemo v naši na novo urejeni jutni predilnici
Na zahtevo pošljemo ponudbe in vzorce
Prodaja na drobno in debelo

Dvokolesa najboljših svetovnih znamk v veliki izbiri, zelo poceni
Najnovejši modeli otroških vozičkov od preprostega do najfinejšega, in igrači vozički v zalogi. Več znamk kvalitnih strojev najnovejših modelov, deli in pnevmatika. Ceniki franco. Prodaja na obroke.
TRIBUNA F. B. L. tovarna dvokoles in otroških vozičkov, Ljubljana, Karlovska cesta 4.

Ksilolitni tlak

polaga „MATERIJAL“ dr. z o. z., Ljubljana, Dunajska cesta št. 36.

American Heating

Telefon 2580

je najpopolnejša trajno goreča peč sedanosti. Največji prihranek na kurivu, nepretrgani ogenj skozi celo zimo.

Iščemo povsod Zastopstvo: „TEHNA“ družba sposobne zastopnike! 109.3 Ljubljana, Mestni trg 25.

Kleparsko podjetje

dobrodošlo, v središču mesta, se ugodno prodaja. - Ponudbe na podružnico »Jutra« Celje pod značko »Kleparstvo«. 11163

Za vse šole

največja izbira pisalnih in risalnih potrebščin. Izdelovanje zvezkov in risalnih blokov

Ustanovljeno 1870 Ustanovljeno 1870

A. PLATZER, Maribor, Gosposka ulica 3.
TROGOVINA S PAPIRJEM IN KNJIGOVESNICA.

Veliko industrijsko podjetje sprejme prvovrstnega

mlajšega ključavničarja

z izpitom za kurjača in strojnika, ki je več tudi pisarniških poslov. Ponudbe z navedbo referenc naj pošljejo samo prvovrstne moči na ogl. oddelek »Jutra« pod št. 1000. 11180

FIGOL
APOTEKA
DE SEMELIC
DUBROVNIK 2.

Na obali
Jadranskega morja

raste zdravilna trava, iz katere izdelujejo zdravilno specialiteto FIGOL-ELIXIR. FIGOL je sigurno in preizkušeno sredstvo proti boleznim prebavnih organov, to je želodca in čreves ter vseh z njimi vezanih organov kakor ledvic, jeter glavobola, besenice in hemoroidov.

FIGOL izdeluje in pošilja proti povzetju po pošti

lekarna Semelič v Dubrovniku.

Cena 3 steklenice Din 105, 8 steklenice Din 245, a poskusna steklenica 40 Din. Zahtevajte na ogled prospekte. Mnogobrojne zahvalnice in priznanja o FIGOLU

MULTOR ROTARY

Najcenejši in najdokvirnejši aparat za pomnoževanje. Zadnji uspeh nemške industrije MULTOR Co, Beograd, Obilic venac br. 25, tel. 33-01. Sprejemmo zastopnika za Slovenijo.

Najboljši v materialu in konstrukciji in najlepši v opremljenosti
šivalni stroji in koleša
„Gritzner“ in „Adler“
za dom obrt in industrijo le pri

JOS. PETELINC
Ljubljana

poleg Prešernovega
spomenika ob vodi

Pouk vezanja brezplačen
Večletna garancija

Zahtevajte ponudbe

Poslovodja

izvežban v moški modi, se išče za takoj. Oerte na ogl. odd. »Jutra« pod Stalno 100.

V Vašem interesu je, da se pred nakupom 11243

Nagrobni spomenikov

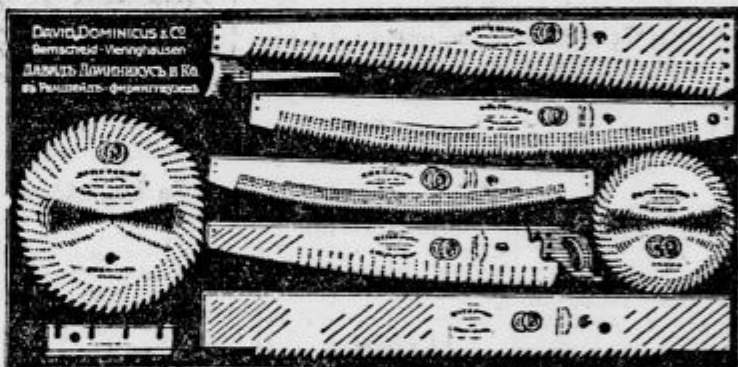
najnovejših nagrobni ograd, različnih nagrobni okvirjev itd. ogledate zalogo zgoraj imenovanih predmetov in se prepričate o nizkih cenah in solidnem delu pri

Franč Bačnik-u, kamnoseku v Mostah pri Ljubljani.

NA PRODAJ

je 70 orlov veliko posestvo od tega polovica gozdov ob državni cesti tik kolodvora v najbližji okolici Ljubljane. V hiši je stara, dobro znana gostilna, javna tehnična, električna razsvetljava in električni pogon za stroje i. t. d. Posestvo prodam z živim in mrtvim inventarjem vse v najboljšem stanju. — Ponudbe na oglasni oddelek Jutra pod »Posestvo št. 9«. 11215

ŽAGE Ia remscheidske

polnojaemnike, mlinske, krožne, tračne, skobelne nože, razno orodje za mizarje in lesno industrijo kupite najceneje

pri „JEKLO“ Ljubljana, Stari trg.

Jamsivo za vsak komad! — Zahtevajte ponudbe!

CENA SAHARINA 450°

Upravni Odbor Samostalne Monopolske Uprave pod M. Br. 18.576 od 5. avgusta 1929. god. do neo je odluku sledeče sadržine:

1. Da se odluka Upravnog Odbora Samostalne Monopolske Uprave M. Br. 595 od 11. januara t. g., koje odobrio Gospodin Minister Finansija Br 11 od 24. I. t. g. dopunio toliko što će se taj kristalni saharin u kristalu od 450° sladkoće prodavati za 1567 Dinara og 1 kilograma.

2. Da se odluka Upravnog Odbora Samostalne Monopolske Uprave M. Br. 15.046 od 17. juna o. g. dopuni v toliko što će se saharin od 450° sladkoće prodavati za Din 308 jeftinije od 1 kilograma t. j. za Din 1259 za 1 kg, ako kupci od istog budo izradjivali tablete od 110° sladkoće.

3. Sve ostale odredbe predvidjene u jednoj i drugoj odluci važiće i za ovaj saharin.

Odluka M. Br. 595/29 g. štampana je u Službenim Novinama broj 30, 32 i 34/29 g. a odluka N. Br. 15.046/29 g. u Br. 154, 156 i 158/29 g.

Iz kancelarije Uprave Državnih Monopola — Odeljenja Prodaje M. Pr. Br. 29.215

od 7. septembra 1929. godine. 11205

Ure, zlatnino in srebrnino

kupite najboljšo in najcenejšo pri stari, priznani tvrdki

H. SUTTNER,

Ljubljana, Prešernova ulica 4, poleg franciskanske cerkve.

Največja in najsolidnejša razpošiljalnica. Razpošilja v vse kraje tu in inozemstva.

Zahtevajte brezplačni cenik

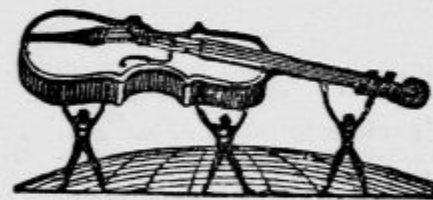
H. SUTTNER, Ljubljana 4.

Lastna protokollirana tovarna ur v Švic, znamk

IKO, OMIKO, AXO

China srebrno jedilno orodje s 50-letno pismeno tovarniško garancijo.

Veliki ilustrovani cenik dobite zastonj

Zahtevajte ga od skladišča

MEINEL & HEROLD

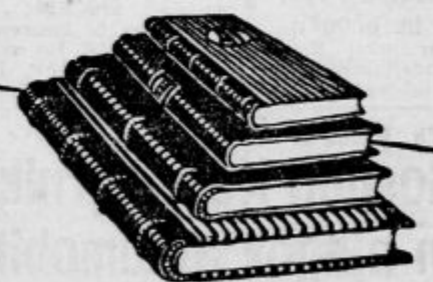
tvornica glasbil, gramofonov in harmonik

R. Lörger MARIBOR, št. 101-B

Violine od Din 95. Ročne harmonike od Din 85. Tambure od Din 98. Gramofoni od Din 345 dalje.

Vsakovrstne trgovske knjige, štrake, mape, noteze, herbarije, odjemalne knjizice, bloke, zvezke i. t. d.

nudim po skrajno ugodnih cenah!

NA DEBELO - - - NA DROBNO

Anton Janežič

LJUBLJANA Florjanska ul. 14

Knjigovoznica in čitalnica trgovskih knjig

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

LJUBLJANA, Prešernova ulica šte. 50 (v lastnem poslopiu)

Obrestovanja vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predjimi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic ter nakasila v tu- in inozemstvo safe - deposits itd. itd. itd.

Brzjavke: Kredit, Ljubljana — Telefon št. 2040, 2457, 2548 Interurban 2706 2906 87-L

Pisarni mizo
kupa. Poudbe s oson na
oglas. oddelk. Jutra pod
pisarni mizo. 32490

Štelaže
na masivne stene ali
kupa. Poudbe: Ljubljana,
na, postal predal 84. 32495

2 otomani
ali stari soho opreme
sboje v oson stanja kup
tako. Poudbe na ogla
oddela Jutra pod št.
vst. 85. 32506

Knjige

Cevljarji
Z nove senje treba dobiti
novih 1000 št. strankam
neka avtorja. Priporoča
mo vam v nakup — dokler
saloga sala — po izredno
niski ceni (150 Din) —
poštino vred. po povprečju
naše priznane izvirne ali
bume s 240 najrazličnejših
mi kroji. Zanimajte se tudi
za naš cove — od današ
skega obrtnega ministrstva
slajne ocenjene modelne
svoje. »Novo, katere si
vsi nagradno obrtni mo
re nabaviti sedaj v naših
ku sastonji! — Št. 85 in
Stegmüller Spitt. 32125

Les

Brzjavne droge
les za parit. brastov. pod
niso stalno kupuje Dognella
Reka (Flume). 32542

Hlode
brastov, kostonj. v B.
pove kupuje v vsaki množi
šini parna šaga V. Scg
setti v Ljubljani. 108

250 bukvi debel
od 40 cm do 60 cm debel
loži prodaj. Josip Križar.
Stara cerkev 9, p. Kočevje.
32597

Kupim lesi
Jelove ravne kole 8-12/250
trame 84-88, 5-13, troje-
vne, la kratke dečke,
govilne, la isekani, beko-
va suha klana drva, jelove
močne hlode. Poudbe na
oglas. oddelk. Jutra pod
šolno plaščilo. 32300

Pridelki

Poisladkega sena
1-3 vagona prodam fran-
ko postaja. — Poudbe na
področje Jutra v Celju
pod »Poisladkega sena«. 32130

Za čisti čebelni med
Mikom odjemalce. Naslov v
oglasnem oddelku Jutra. 32150

Krompirja
belega jedilnega, vagonce
mnoštvo, tudi po številni
cevi trgovce s delnimi
pridelki. Cenj. naročila na
M. Zadravce, poštno ločilec
Križevci pri Ljutomeru. 32036

Krompir
dobavljam vagonce mno-
štvo. Reflektanti naj se pi-
sмено javijo s navedbo ce-
ne na ogla. oddelk. Jutra
pod »Krompir«. 32294

Bizelskega vina
dobrega, večjo
količino prodam po ugod-
ni ceni — ali ga pe zame-
njam za okrogel ali rozan
les. Zamenjam ga tudi za
drugo blago. Cenjene po-
znanje na naslov. M. La-
pab, Dobova pri Brezjah.
31915

Jabolčnika
lanskega prvotnega pro-
dam v malih in vagončkih
partijah. Poudbe na ogla.
oddela Jutra pod »Cena
skrajno nizka«. 31942

Fižol, krompir,
šebulo, česen, zelje v gla-
viah, jabolka in orehe ku-
pimo franko vagon. veaka
nakladalna postaja. — Po-
nude na Nabavljajno za
drugo nabavljeno drva
nih, železnice, Šiška-Ljub.
ljana. 32068

Kislo zelje
prevotno rezano in v gla-
viah razpoložlj. po nižji
ceni. Guešav Erklavec, Ko-
deljovo št. 313, Moste pri
Ljubljani. 32491

Sadije

Namizna jabolka
od 3 Din naprej za kg pro-
dam. G. Lottepeich, Rim-
ske Toplice. 32308

Slive
za hranjenje kupuje
Lovo Sehenk Ljubljana 7
— Knezova ulica. 32442

Zimskih jabolk
več vagonov obranih ku-
pi. Mihael Jakra, Hlebec 23
— pošta Lince. 32183

Oblačila

Stare obleke
moške in druge kupim. Do-
pisnice začetnje, da pridem
na dom. A. Drama, Ljubla-
na, Galusova nabrežje 29.
32417

Prošnja
Rožina s črnomi do-
bodki prosi za smiljenje go-
spe za staro obleko. Želja
in perilo za srednje čenke
postave in dve deklici 3 in
5 let. Blazohotna obvestila
prosim na oglasni oddelk
Jutra pod »Vse dobro-
došle«. 32277

Zimsko suknjo
dobro ohranjeno poceni
prodam. Naslov v oglasnem
oddelku Jutra. 32250

Več oblek
moških, kompletnih, dobro
ohranjenih, dve perseni in
za postelje, stikali, nočna
omarica in drugo napredaj.
Na ogled pri bliskavi Delav-
ske zbornice, Miklošičeva
c. 1, stopnja, 4. nad-
stropje. 32472

Ženske obleke
za jezen, malo rabljene —
za srednjeveliko postavu
poceni prodam. Naslov pove
oglasni oddelk Jutra. 32496

Kupim

Za stare kovine
je sedaj najboljši kupce
izredno »Jugofurda«, Zagreb
Tratinska cesta 5. 32329

Kapital

Družabnika (co)
15000 za trgovino s meš.
blagom, katere se nahaja
na prometni točki, v lepem
kraj. Slovenije, blizu hr-
vatske meje. Potreben ka-
pital 70-120.000 Din. Do-
pis pod št. »Jako ugod-
na prilika« na oglasni od-
delk Jutra. 31895

Trgovski pomočnik
vojašine prost. pristavi v
trudabnika i podjetja
specijalnim blagom. najra-
je v večjem kraju na delu
Naslov v oglasnem oddel-
ku Jutra. 29040

50.000 do 100.000
Din po-odim dobro kodo-
nu poštenju proti vtižbi
na prvo mesto pod zelo
ugodnimi pogoji, ako mi leto
prekriži mesto nižjega
»Jugofurda« Poudbe na
oglasni oddelk Jutra v
»Stalne nametanje«. 32386

Plačljivi
Voditeljica kuhinje v veli-
kem hotelu v letovišču. bi
radla dobila družabnika, da
bi skupno s njim prevzela
v najem hotel ali restav-
racijo — najraje v kakem
letovišču. Pošljite poudbe
na oglasni oddelk Jutra
pod »Voditeljica«. 31294

Družabnika
z večjim kapitalom 15000
za pločneno delo. — Po-
nude na oglasni oddelk
Jutra pod značko »Klor
hoče zaslužiti«. 32323

S kapitalom
15000 tenko ali moškega
za nova, doletel je ne
stojelo obrt v Jugoslaviji.
Krašen izum. Potreben ka-
pital 50.000 Din. Naslov v
oglasnem oddelku Jutra. 32382

Kot družabnik
pristopim najraje v špe-
rijalno agencijo s 30.000
Din ali več. Kot bivši kre-
ditni šef najbolj vpejane
tovarne poznam vse tr-
govce Grem s kaviro in
di za izdelka ali uradnika.
Sem bilanlet ter sloven-
ski, hrvatski, nemški in
italijanski korespondent. —
Naslov v oglasnem oddelku
Jutra. 32163

Družabnico
z vešto Din 50.000 ali več
želi mlad agilen trgovec
za delati radi razširjenja
trgovine. Prednost imajo
zmožne v moji osebnosti
vodstva trgovine, fine po-
strelbe s znanjem vsaj
nemščine, neomadeževane
in lepe zunanosti. Poudbe
na oglasni oddelk Jutra
pod št. »Mlada in vešč«. 32306

Za kompanjona
sodelujočega pristopim k
trgovini, obrti itd. s 10 do
200.000 Din. Poudbe pod
»Garancija« na ogla. odd.
Jutra. 32300

Družabnika
za valjani (kmečki) mlina, v
prometnem kraju, strokov-
njaka s 40.000 Din kapitala
15000. Poudbe na oglasni
oddela Jutra pod št. »Hito-
ra« lastnik mlina. 32438

500 Din nagrade
dam ti-ti osebi, ki bi po-
dala samostojni dami s
obrtjo 2000 Din, da dobo
3-4 mesecev Poudbe na
oglasni oddelk Jutra pod
»Hito«. 32435

Posestvo

Posestvo
s lepim vinogradom, lepim
stanom vrtom, njivami in
gozdom, tri četrt ure od
postaje, blizu cerkve in
šole, obsegajoče hlo, go-
spodarsko poslopje, v do-
brem stanju, s vsem letoš-
njim pridelkom in živino
(2 kravi) in aktivim in-
ventarjem napredaj. Pojavila
daje Anton Soklič, krojač.
Razbor, h. štev. 43, pošta
Loka pri Zidanem mostu.
31872

Žago

s polnojarmentom in dru-
gimi stroji ter skladiščem
v izmeri 8000 kv. m. tik
ob železnici na Gorenjskem
prodaj. Vprašanja na ogla.
oddela Jutra pod »Žaga«. 28996

Posestvo

obetoje iz novozgrajene
vile s gospodarskim poslop-
jem, velikim stanom vrtom,
žago s polnojarmentom in
obširnimi skladiščem. Pro-
dam. Poudbe leži tik ob
železnici in je splohno za
vzako obrt. Prodaja se tudi
posamezne objekte. Natan-
no pojava pri Lovretu
Rebolju, Kranj. 31296

Parcelo
kupim v bližnji periferiji.
Tako. Poudbe s na-
vedbo cene in lege na ogla.
oddela Jutra pod št. »So-
ince 83«. 32328

Parcelo
600 m², ob Dunajski cesti
ugodno prodam. Naslov v
oglasnem oddelku Jutra. 32420

Novo vilo
v Zg. Šiški radi selitve pod
ugodnimi pogoji prodam. —
Naslov v oglasnem oddelku
Jutra. 32369

Dve lepi posestvi
eno 15 oralo, za Din 160
tisoč, drugo 13 oralo, za
Din 170.000, v neposredni
bližini Celja, v mestu kra-
na hila za Din 460.000,
proda realiteta plezna
Arzenšek, Celje. Krajša Pe-
tra cesta 22. Sprejemni so-
delujočega družabnika. 32261

Sodna dražba
vagačne starbe parceli ob
Štomkovi ulici in Reoljevi
cesti, se vrši 17. septem-
bra t. l. ob 10. uri dop.
pri okrajnem sodišču, soba
št. 15. 31833

Hišico
v Smartnem pod Šmarne
goro, blizu lega, lasten
vodnjak — avto-sveza s
Ljubljano, zelo ugodno ta-
ko prodam. Naslov pove
oglasni oddelk Jutra. 32009

Posestvo

obetoje iz 30 oralo zelo
rodovitnih njiv in travni-
kov, hile in gospodarskega
poslopja, vse v najboljšem
stanju, živine se lahko redi
do 14 glav, prodam. Pose-
stvo leži 10 minut od po-
staje in cerkve, cena Din
220.000 — polovica lahko
ostane vključena, to je z
inventarjem vred. Pojavila
daje Josif Šturm, Šostarje
67, p. Pujska gora. 32368

Trgovsko hišo
na delu kupim takoj. Po-
nude na oglasni oddelk
Jutra pod »Rentalina to-
ška«. 32272

Hišico
s velikim vrtom in nekaj
sadnega drevja prodam v
okolici Celja. Je tudi na
zelo ugodnem mestu za ka-
lo obrt ali trgovino. Na-
slov v ogla. odd. Jutra.
32283

Zidano hišo

s posestvom, bremen pro-
sto, iz proste roke prodam
Posestvo stoji v Dragova-
nem, 4 km od Ormožja,
2 km od prenogokopa ter
blizu glavne ceste. — Pri-
kladno za rudarja, obrtni-
ka ali malega posetnika.
Kupci se lahko ogledajo
do 15. septembra 1929 —
ta dan bo pri hiši ob 15.
uri javna dražba. Pojavila
daje Jurij Vranek, po-
sestnik, Breznik 3, pošta
Dragutal. 31462

Enodružinsko hišo
visokoprihodno, prodam. —
Vrt, elektrika, celosno in-
dustrijski kraj, tik kolo-
dvoru. Poudbe na ogla.
oddela Jutra pod št. »Hito-
ra«. 32199

Posestvo
7 oralo njiv, 3 oralo
gozda, hila, hlev, vinjaki
hlev, bres tiva in mrtve-
ga inventarja, prodam tak-
oj. Cena Din 175.000. —
Apolonija Sovine, Zepina 3,
pošta Celje, avtopostaja. 32300

Najugodnejše

Vam preskrbi
rana naročila, nasvete v
gospodarskih in tehniš-
kih vprašanjih — ka-
kor nakup, prodajo, najem
posetov, obrtnih, trgov-
skih, stanovanjskih hiš:
Marjan, Maribor, Korofka
10. Prihodni snamke. Prija-
ve ponudnikov brezplačno.
32286

Lep vinograd
prodam s vsem inventarjem
po ugodni ceni pri Vidmu
ob Švi. Naslov v ogla-
snem oddelku Jutra. 32333

Hišo in pekarno
prodam s celotnim in-
ventarjem. Lombari, pek, Be-
ce, Hrvaške Primorje. 32330

Stavbne parcele

od 400-500 in 800 kv. m
velike v predmestju Ljub-
ljane prav ugodno prodam.
Podatke: Zaloška cesta 21.
32379

Vilo ali hišo

dvo družinsko dve stanova-
nji po 3-4 sobe, s kuhinjo,
pristilnam in nekoliko vr-
ta, v mestu ali bližnjem
predmestju kupim. — Po-
nude s cene prosta do 24.
t. m. na oglasni oddelk
Jutra pod št. »Pavla«. 32481

Hišo v Mariboru
s lepim vrtom in prostim
trioobnim stanovanjem pro-
dam. Strossmayerjeva ul.
št. 18. 32019

Električno žago
polnojarment, s stanovan-
sko hišo, barako za suše-
nje lesa, velik prostor —
žaga tik kolodvoru, s 800
m² mehkega okroglega le-
sa prodam. Naslov v ogla.
oddela Jutra. 32130

Do 10.000 kv. m
zemljišča kupim ob želez-
nici, proci 8 km bliže
Ljubljane. Poudbe na:
Ljubljana, poštni predal 85.
32196

Hiša z gostilno

na najprometnejšem kraju
Bleda, zelo dobro obkrožena
— napredaj ročnemu kupu
Naslov pove ogla. oddelk
Jutra pod št. »Pavla«. 32481

Manjše posestvo
v predmestju Radovljice
obetoje iz stanovanjske
hile, sadnega vrta, njiv,
travnjakov in gozda, radi
družinskih razmer, takoj
prodam. Naslov v ogla.
oddela Jutra. 32177

Večjo hišo
3-5 sob, s vrtom, kupim
v bližini železnice. Poud-
be pod »Plačam takoj« na
oglasni oddelk Jutra. 32330

Županstvo občine

Litija prodaj
najvišje ponudniku par-
celo 501/2 in 501/3, obeto-
je iz milina s vodno moč-
jo za 15 PS ter 8000 m²
zemljišča. Zemljišče s ml-
nom leži ob delni cesti
Litija-Smartno ter je 20
minut oddaljeno od posta-
je Litija. Poudbe je vložit
do 15. oktobra t. l. pri
županstvu v Litiji. 32349

Restavracija

all boljšo gostilno vsem
na račun v prometnem kra-
ju Slovenije, brezovik po-
staja. Poudbe — gospo-
dične ali vdove brez dra-
žnja, izredno v gostilni-
ski stroki, zmole sloven-
skega in nemškega jezika
— na oglasni oddelk Ju-
tra pod »Velik promet«. —
Potrebna je izredna 6000
Din. Prevzem takoj. 32310

Delikateso

In točilnico
oddam v našem na najpro-
metnejši cesti, sraven ko-
lodvor v Mariboru. Na-
slov pove ogla. oddelk
Jutra. 32133

Lep nov lokal

v prometnem mestu na Go-
renjskem, ob glavni cesti,
pripraven za vsako trgo-
vino ali obrt, s malim skla-
diščem ali sobico oddam
pod ugodnimi pogoji v na-
šem Elektriku. Poudbe na
oglasni oddelk Jutra v
Naslov v oglasnem oddelku
Jutra. 32154

Kolarsko delavnico

s inventarjem oddam v
našem, ali prodam. Elek-
triku, sastonja. Naslov
v oglasnem oddelku Jutra
32223

Pozor!

Na jako prometnem kraju
v sredini mesta, bres kon-
kurance oddam zelo dobro
ločeno, mrtarano s krasnim
stanovanjem — za 600 Din
mesečno. Poudbe na ogla.
oddela Jutra pod št. »Pro-
met«. 32460

Lokali

Trgovski lokal
opremljen oddam pod ceno
— ali samo opravo — pri
Ljubljani Zednik, Zgornja
Šiška 35. 31854

Delavnico

avleli in subo takoj od-
dam. Naslov v oglasnem
oddelku Jutra. 31894

Prostor

primeren za skladišče ali
delavnico, oddam. Naslov
v ogla. odd. Jutra. 32363

Obširen lokal

oziroma 2 lokala, s skla-
diščem oddamo v bližini
in Duma, Tržaška cesta 38.
Polize se istotam. 32419

Lokal

na prometnem kraju od-
dam. Glince, Tržaška cesta
št. 46. 31967

Pisarniške lokale

v 1 nadstropju hile na
Miklošičevi cesti 13 odda-
mo s 1 oktobrom. Po-
nude na ravnanstvo Za-
družne banke, istotam. 32009

Slaščičarno

prodam v zelo promet-
ni ulici. Cena in mesečna
najemina zelo nizki. Po-
nude in naslov je pravit
v oglasnem oddelku Jutra
pod št. »Vpeljana«. 32162

Stanovanje

dveh sob in velikih sob
s vsem! pribljinami 1500
mirna stranka najraje v
Trnovskem predmestju na
Prilab ali Mirju — Po-
nude na oglasni oddelk
Jutra pod »Večje stan-
vanje«. 31866

500 Din nagrade

dobiti tisti, ki mi preskrbi
trioobno stanovanje v stro-
gem centru do 1. oktobra.
Poudbe na ogla. oddelk
Jutra pod značko »Tih
obrtnik«. 31857

Stanovanje

dvah sob in pribljin 300
na moštosti v bližini Du-
najke ceste, boljši, mirni
takosni par brez otrok. —
Poudbe na oglasni oddelk
Jutra pod »Intenjer«. 31309

Stanovanje

3 sob, kuhinja, jedil, shram-
ba in pribljin 400 m² oddam
v novi villi, 10 minut od
poste. Poudbe na oglasni
oddela Jutra pod št. »Tih
komfort«. 32363

Stanovanje

manjše sobe in kuhinje —
najraje v Trnovem. Poudbe
na oglasni oddelk Jutra
pod št. »Trnovce«. 32378

Velenapet letalski roman izpod peresa pravega letalca

Gusar v oblakih

Spisal Donald E. Kehoe
Spremljevalec polk. Lindbergha
na njegovem vseameriškem poletu

Ali je Lawson po nesreči treščil v dolino ali so ga s signali
zvalili v smrt? Kdo je vedel za dragoceno pošto, ki jo je imel
s seboj? Vprašanja — dvomi — sumnje — in na vse to odgo-
varja samo turbobna megla nad letališčem Randove letalske
službe. Od trenutka ko odleti Trent kakor slep proti morilski
pasti, do nepričakovanega obrata, ki razjasni skrivnost Lawso-
novega pogina, boste z nenasitnim zanimanjem spremljali to
pretresljivo letalsko povest, delo enega izmed največjih juna-
kov zraka.

Pričetek romana te dni v

JUTRO

Naročite se!

Obnovite naročbo!

Naznamilo!

Naznanjam, da sem modni krojaški atelje Michaliček preselila iz Lingarjeve ulice št. 2 v Stritarjevo ulico št. 7, III. nadstr. ter se cenj. damam priporočam.

M. Michaliček.

Sobne peči, krušne peči

iz la šamotne glin. ki ne pokajo in se ne luščijo dobavljajo in postavljajo najceneje 11238

Keramična zadruga

Ljubljana, Tesarska ulica

Kuharico 11234

perfektno, samostojno za fino restavracijo, lištem. Plača po dogovoru. — Ponudbe na upravo „Jutra“ pod šifro „Kuharica 333“

SANATORIJ! 11216

Za vodstvo novega sanatorija se išče primeren zdravnik event. z udeležbo kapitala. Ponudbe pod „Sanatorij“ na podružnico „Jura“ v Mariboru.

Viktorin spiritus-svetiljka

Oddamo zastopstvo za Jugoslavijo. Ponudbe po možnosti v nemškem jeziku na oglas. oddetek „Jutra“ pod št. 65-7a. 11167

Smerekerjevo posestvo v Sevnici

ki obstoji iz enonadstropne velike hiše na glavnem trgu v Sevnici z vrtom, več stavbnih parcel v trgu in neposredni bližini kolodvora se bo dne 22. t. m. ob 2. uri popoldne prodajalo na prostovoljni dražbi. Informacije daje Karl Cimpršek, Sevnica. 11189

Prostovoljna prodaja.

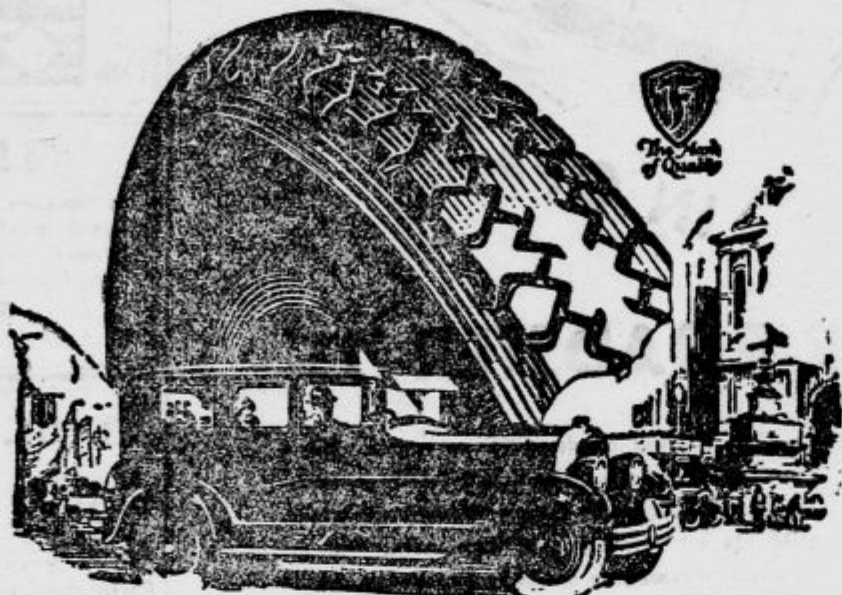
Več stavbnih parcel na prodaj ob glavni cesti proti št. Vidu in sicer: pri Žibertu za Andrejcem in pri Kremžarju kakor tudi nekaj njiv in travnikov.

Poizve se pri FRANJI CIRMAN, mesarici, Kolizej od 8. do 12. vsak dan.

Radi preureditve obrata so naprodaj:

Več plosko-pletilnih strojev v deli vi 3 in pol in 4 in pol palcev, avtomatični pletilni stroji za nogavice, 8 in 13 kratna delitev, navijalnice (Spulmaschine) na 16 in 36 vreten in elektromotorji A. E. G. istosmerni tok, 110 voltov, vsi zelo dobro ohranjeni, obrata zmožni. 11051

Ponudbe vpsolati na: Schäferjevo Ple arno ovčje volne v Apatinu.

Svetovnoznana znamka**Firestone****Gum Dipped**

Prvorazredna kvaleteta gume in platna lamči za največje število kilometrov za vsak vložen dinar.

Generalno zastopstvo:

Ivo Novaković,

Zagreb, Žerjavičeva ul. 12. 202

Za Ljubljansko oblast:

Posredovalec družba z o. z.

Ljubljana, Dalmatinova 11.

Telefon 29-29.

Uradni telefonski imenik avstrijskih dežel za leto 1929

je izšel

Cena Din 120-

Naroča se v

Knjižarni Tiskovne zadruge v Ljubljani

Prešernova ulica št. 54 in pri njeni podružnici v Mariboru, Aleksandrova cesta št. 13

WOLFNER**Strojno iermenie**

najboljše kakovosti. Zastopstvo in skladišče

IG. DEUTSCH I BRAT

Zagreb, Marovska 20

Telefon 42-55

Skladišče vseh tehničnih potrebščin, strojev in orodja.

Peči Jugo Luc, Zora

izdeluje trdka

Srebotnjak & Golob, Ljubljana, Puharjeva ul. 3

Prevzema vaa tozadevna popravila, katere izvršuje strokovnjaško, ceno in brezkonkurenčno. 128

Kdor želi denar nazaj

dobi 70 % za preveč plačano tovarno, ako pošlje svoje stare tovarne liste (posebno inozemske) na zastopstvo mednarodnega kontraktne biro-a, A. Petričič, Ljubljana VII, Sv. Jerneja cesta št. 2, I. nadstr. 11197

Jerhovino

(SEMISCHLEDER)

veliko lubro, pripravno za čiščenje avtomob. koč, stekla, posebno za amputirane in bočne ude, klavirje, blache in spodnje blache, nudi po ugodni ceni 11199

D. ZDRAVIČ, trgovina s kožami, divjačino in usnjem, Ljubljana, Florjanska 9.

Kupim konje!

2 lepa, mlada KONJA ZA KOČUJO, po možnosti »Elsenschimmels«, dobra tekača, in 2 močna, mlada KONJA za težko vožnjo, lepe postavbe. 11179

Ponudbe, vsebujoče opis konj glede starosti, barve, višine, pasme in cene, z navedbo kje in kdaj se konje lahko ogleda, je poslati na oglasni oddetek »Jutra« pod značko »Konji št. 555«.

Pleša

in ispadanje las je največja nevarnost za staro in mlado. — V 24 urah zastavimo ispadanje las za vedno, pripravimo vse priloge, srček hraste in neznane »ESPARCETTE«

od dr. Dorraine & Cie., Paris — Lasje bodo odravili in sopen bujno rasti. Za uspeh garantirano — Garnitura stane 60 Din. CENTIPOLIA, kozmetički zavod, Zagreb, Jurčičeva št. 1. Zahtevajte takoj brezplačne ilustrirane prospekte!

Naznanilo otvoritve.

P. n. obrtnikom in občinstvu vljudno naznanjam, da sem otvoril na Gospodarski cesti 12 (poleg restavracije »Novi Svet«)

specijelno trgovino olj in suhih barv, 11242

firneža, lakov ter vseh v slikarsko in ple skarsko stroko spadajočih predmetov. Potrdil se bom cenj. odjemalce postreži vedno le z prvovrstnim blagom po najnižjih cenah. Za obilen obisk se priporoča

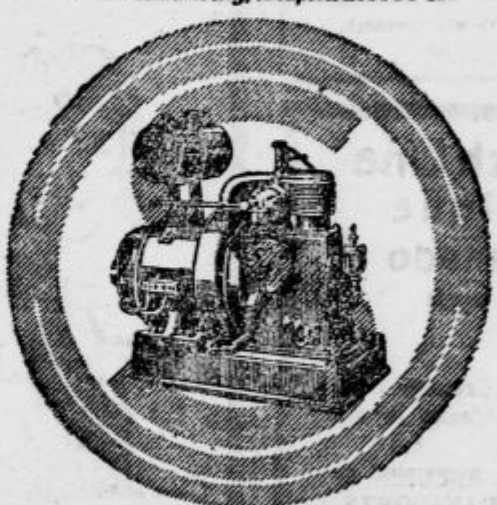
„LUSTRA“ — V. Laznik Ljubljana, Gospodarska cesta. BARVE LAK FIRNEŽ

VOLNA za pletilne stroje

za prodajo iste iščem provizijskega potnika za Slovenijo in Hrvatsko. — Pogoj: Strokovnjak, upeljan pri strankah. Ponudbe: Ljubljana, poštini predal 84. 11244

Simmeringer

Wien-Simmering, Hauptstrasse 38/40

Motor-Dynamos

Zastopstvo:

Ingenieurbiro**Julius Breitwieser**

Zagreb, Frankopanska 8

Prvi pariški jesenski modeli

V novi mladostni liniji, absolutno novo v kroju in materijalu. Izdelani plašči in obleke za moške postavbe po primernih cenah so naša specijalitet. 11170

MODELLHAUS SCHWARZ, GRAZ, Herrngasse 3.

Nake ilustrirane poročila za jesenske mode vam pošljemo, ko laide, na željo gratis v izposojnito

CREME DARUVARY

Najbolj dovršena proizvod modernih in znanstvenih kozmetik. Kar po prvi uporabi postane koža sveža, mehka in čista, odstrani vso nečistost, mozolje, spuščanje, pege, rdečico nosa in drugo. Na zahtevo smo razposlali okoli 20.000 poskušnih puščic ter na temelju tega prejeli mnogo priznanj in nad 20.000 novic. Ne verujte sluhom, ampak zahtevajte brezplačno poskušne puščice, da se prepričate. Pošljemo vam jo brezplačno, ako nam pošljete za stroške v znamkah Din 2.—. Originalne trikotne puščice dobite po ceni od Din 15.— v vsaki boljši strokovni trgovini. S pošto pošljete: 112-a

Apoteka BLUM, Subotica 2.

Za stavbe

po nižjih cenah vsakovrstnih lesa in žagan lesa. — Vsaka množina v zaboji. — Zaganje, odpadki od lesa, drva. Dostava tudi na stavbo. 1026

FRAN ŠUSTAR

lesna industrija in trgovina, parna kupa LJUBLJANA, Dolenska cesta 12.

MLADOSTNA LEPOTA

NOVA KOZA OBRABA. — I uporabo splošnega medicinskega, biološkega preparata dr. Dorraine & Cie., Paris — »Kozmetični Special Vozna postane obraz v 10-14 dneh pomlajen, izgubljen se za vedno gube, madeži, pege, boboljice maščoba in groba koža. Obraz postane nežen, avro in mehek, kakor pri mlajšem otroku. — Garnitura stane 92 Din.

LJUPITEV KOZE. Znan specialitet »Kozmetični Kozmetični« od dr. Dorraine & Cie., Paris za nevredno lupljenje kože. To sredstvo je nenadvisno za odstranitev velikih napak tena. Velike gube, groba ruširana, stara in ureta koža, madeži rdeči in rumeni madeži se se a prvim dnevom izgubijo. Po lupljenju dobimo mlado in gladko kožo. — To biološko vulkaneko sredstvo absolutno ni škodljivo Garnitura vsebuje 5 preparatov. — Stane 185 Din

FLUID DE BEAUTE »NOVELLA«. Moderna kozmetična frane, kozmetike, katere v 5 minutah pokrije vse napake obraza. Ako smo indolentni ali pa nena dovoljni a svojin obrazom radi gub, podčrnjakov, podčrnjakov ali evencelosti, prevlečemo obraz a Fluidom »Novella« in se 5 minut je ten obraza popravljen. Obraz dobi svojo neženost polnost in mladostni izgled. Nenadomestljivo za veselice, gledališča, promenade. — Stane 65 Din.

LEPA, OKROGLA IN POLNA PESA se obraz vsake dame. Če prav se prva je tako jako zakrčljena in visoka, dobila boče a uporabo »Laka de Juna« zavirajo bujnost, okroglost in trdnost v najkrajšem času. 65 Din

GOLD POWDER, najidealnejši Metolki angl. pudr. Kakor dahok se priljubljen vsemu obrazu ter ga dela nežnega in pikantnega. Fine parfumsna. Puder par excellence v vseh barvah. — Stane 27 Din.

CENTIPOLIA, kozmetički zavod, Zagreb Jurčičeva št. 1. Zahtevajte brezplačne ilustrirane prospekte!

Šolske knjige in šolske potrebščine

za vse šole ima v zalogi

Knjižarna Tiskovne zadruge v Mariboru

Aleksandrova cesta št. 13

Gramofoni in plošče

Najnovejši aparat.
Najpopolnejše konstrukcije
Prejeli smo kolosalne novosti
**Kovčegasti, namizni
in omarični modeli**
Presega vse konkurenčne izdelke
Plošče z novimi slov. posnetki
„Poljubim Vam roko madame“, — „Ramona“ in mnogo
drugih zelo zabavnih posnetkov
Vsaka plošča slažer!
Prodaja samo najboljših sortiranega blaga po
zmernih cenah. Stara solidna domača specialna
trgovina, katera Vam nudi le prvovrstno blago se na-
haja na Miklošičevi cesti šte. 34.
Gramofon A. Rasberger, Ljubljana
1 minuto od glavnega kolodvora — Telefon 33-63

POSTAVITE SE NA VOGAL IN OPAZUJTE CHRYSLER ROADSTER '75'

Potkujte Chrysler '75' in
Videli Boste Razlika.

GENERALNO ZASTUPSTVO ZA KRALJEVINU S. H. S. W. H. SMYTH, POD-
RUŽNICA, SUDNIČKA 4, ZAGREB; STEVAN ADLER, VRSAC; ING. ALBERT
SZILARD, SOMBOR; AUTOSTROJ, OSIJEK; AMERICAN MOTORS LTD.,
LJUBLJANA; AMERICAN IMPORT CO., MARIBOR; „DRINA“ D. D. SARAJEVO,
Chrysler Motors Detroit Michigan

Specijalna mehanična delavnica

za popravilo vseh posadnih, računalnih in kopirnih strojev, razmenjavalnih ap-
paratov in blagaja.

Lud. Baraga, Ljubljana, Šelenburgova ulica šte. 6
Točna postrežba Konkurenčne cene Telefon 2989

Vodne turbine

autom. regulatorje, zatvornice, opreme za žage in
mline izdeluje in dobavlja

G. F. SCHNEITER, Škofja Loka
podjetje za zgradbo vodnih turbin

Konkurenčne cene. Zahtevajte ponudbo. Prvovrstne reference.

Mlečni separatorji

Najboljše
posnetek smetane!

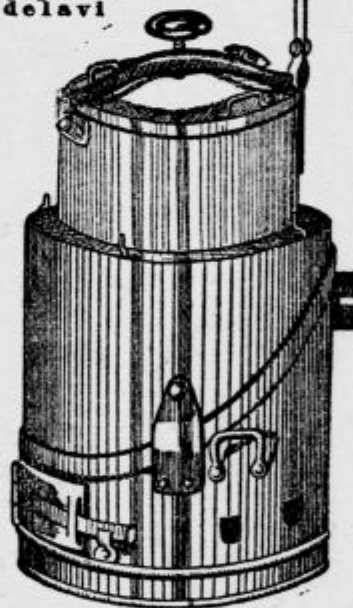
**Najugodnejši
plačilni
pogoji!**

Najvažnejša gospo-
darska naprava v
vsaki napredni
kmetijski hiši.

Diabolo.

LJUDEVIT KLEIN

gen. zastopnik Diabolo-separatorjev d. d., Stockholm (Švedsko)
Račkova ulica 5a ZAGREB Telefon šte. 63-05

POZOR TRGOVCII POZOR AMERIKANCI!

Na najprometnejšem mestu v Murski Soboti se proda
iz proste roke lepa velika 16 let stara enonadstropna

trgovska hiša

V hiši sta dva lepa trgovska lokala s dobro vpeljanimi
trgovinama (trgovina mešanega blaga in manufakture,
trgovina čevljev, zastopstvo Singer šivalnih strojev),
eno veliko in eno manjše stanovanje, odvetniška pisar-
na in lepe kleti. Zraven hiše je veliko dvorišče, lep ob-
sežen vrt, ki pride lahko kot stavbne parcele v poštev.
— Pojasnila se daje v trgovini Brata Brumen v Murski
Soboti. 11219

Najpopolnejši Stoewer šivalni stroji

za šivilje, krojače in čevljarje ter
za vsak dom. Preden si nabavite
stroj, oglejte si to izrednost pri
tvrdki

Lud. Baraga, Ljubljana
Šelenburgova ulica 6/L
trgovina zjutraj 15-letna garancija
Telefon št. 980.

Francoska linija - French Line
Cie Gle. Transatlantique
Za Severno Ameriko in Kanado
Havre-Newyork samo 5 1/2 dni čez morje
V Južno Ameriko

Argentina, Chile, Uruguay vsak
teden iz Havre, Bordeaux in Mar-
silles
**CIE CHARGEURS - REUNIS SUD
ATLANTIQUE TRANSPORTS
MARITIMES.**
Izvršna hrana, izborna postrežba
Vino brezplačno.

Vsa potovanja daje brezplačno zastopnik:
IVAN KRAKER, Ljubljana
Kolodvorska ulica 35.

Dajem na znanje vsemu občinstvu mesta
Ljubljane in okolice, da smo dobili večjo
količino (300 komadov)

perzijskih preprog

Preproge so v vseh dimenzijah in kako-
vosti. Garantiram, da so vse originalne
perzijske preproge. Dajem na znanje, da
posedujem eksemplar takozvani Djordjez,
ki je star nad 300 let, iz 16. stoletja.

TRAJNI KODRI!

s odličnimi ovitki po lastnem strokovno preizkušenem načinu, sa-
gurati uspeh, lasje ostanejo svileno bleščeča, in vodna ondulacija.
Vestno onduliranje in rezanje bubi-glavice. — Eksaktna izvedba v
vseh fazah. Pripravljeni za pripravo se

K. Riedl, Maribor, Slovenska 16
frizerski salon za dame in gospode. 11173-a

**Na dr. Krekovi meščansko gospo-
dinjski šoli v Zg. Šiški pri Ljubljani**

se prične novo šolsko leto 1929/30, dne 1 oktobra
Sprejemajo se notranje, ki plačajo Din 1000— mesečno, in
zunanji Din 650— mesečno. Prospekti na razpolago. 10927

Hmeljske vreče

nudi najcenejše

„Impex Juta“ d. d. Zagreb

potom svojega

zastopnika Janko Uhler-ja

agentura in komisija
Maribor, Stalna ulica 6

11086

Zahtevajte naše ponudbe!

zorno učinkujoče in najzanesljivejše sredstvo za
izolacijo zidov proti vlagi in
vodnemu pritisku, za **izsušitev vlažnih**
sten, tal i. t. d. — Dobiva se v trgovinah z
materijalnimi blagom, barvami, železnino i. t. d.

Glavna zaloge za Jugoslavijo:

Ljubljanska komercialna družba
Ljubljana Bleiweisova cesta 18.

Legatov internat za študente Maribor Maribor

tudi za meščanske in srednje šole. Centralna lega-
solnično stanovanje, prvovrstna hrana, strogo nadzor-
stvo. Vpraša se v trgovini Ant. Rud. Legat & Co., Ma-
ribor, Slovenska ulica 7. Telefon 100. 11043 a

Kajenje je strup!

Vsako se more igrati odvaditi zdravju škodljivega kajenja z
našimi „EX“ etableti. Tekom 14 dni preneha kaditi tudi najstraš-
nejši kadilec, če je uporabljal „EX“ tablete trikrat na dan. So abso-
lutno neškodljive. 1 omet 30 Din in postnina. Popolna kura 5 ometov
145 Din franco. Razpošiljamo po povzetju. 11239

„Aurora“ sekt. 16. Novi Sad, Železniška 38.

Oddamo v vseh mestih z okolico

pravico samopostavitve in obrata splohine novosti avtomata. Nudi-
mo ugodno trajno zaposlenje. Potreben kapital za vsake 1000 preb-
valcev ca. 700 Din, pri polni varnosti in posebno dobrem obrestova-
nju. Dopise z dokazom potrebnega kapitala na oglasni oddetek „Ju-
tra“ pod „Avtomat družba“. 11192

Zobozdravnik

Med. univ.

dr. Rado Sfiligoj

špecialist za bolezni v ustih in na zobeh

Je otvoril svoj ambulatortij

v Ljubljani, Tavčarjeva ul. 4, L.
ter sprejema od 8. do 11.30 in od 2.30 do
5.30.

Pri nakupu šolskih knjig

za vse šole v predpisanih izdajah se priporoča

Knjižgarna Tiskovne zadruge

v LJUBLJANI, Prešernova ulica šte. 54

Seznami za vse srednje šole in učiteljske istotam brezplačno na razpolago